Stenogrammid

XII Riigikogu, VII Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 18.06.2014, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:01 Riigikogu liikme Kalev Kallemetsa ametivanne
14:02 Istungi rakendamine
2. 14:29 Ühistranspordiseaduse eelnõu (404 SE) teise lugemise jätkamine
3. 14:30 Õiguskantsleri 2013. aasta tegevuse ülevaade
4. 15:45 Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamismissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" muutmine" eelnõu (690 OE) esimene lugemine
5. 16:50 Meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (646 SE) teine lugemine
6. 20:03 Kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (685 SE) esimene lugemine
7. 21:57 Lastekaitseseaduse eelnõu (677 SE) esimene lugemine
8. 02:34 Kooseluseaduse eelnõu (650 SE) esimene lugemine
9. 05:36 Kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) esimene lugemine
10. 06:25 Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (617 SE) kolmas lugemine
11. 06:38 Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (691 SE) kolmas lugemine
12. 06:51 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (554 SE) kolmas lugemine
13. 07:04 Hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (653 SE) kolmas lugemine
14. 07:15 Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (620 SE) kolmas lugemine
15. 07:26 Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (661 SE) kolmas lugemine
16. 07:38 Ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu (652 SE) kolmas lugemine
17. 07:49 Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (455 SE) kolmas lugemine
18. 08:00 Riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (669 SE) kolmas lugemine
19. 08:20 Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (643 SE) kolmas lugemine
20. 08:32 Õiguskantsleri ettepanek raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõike 2 põhiseadusega kooskõlla viimiseks (nr 27)
21. 09:11 Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu (692 SE) teine lugemine
22. 23:28 Töövõimetoetuse seaduse eelnõu (678 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:59 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Seoses Riigikogu liikmete Andrus Ansipi ja Kaja Kallase tagasiastumisega asusid tänasest Riigikogu liikmeks asendusliikmed Andre Sepp ja Kalev Kallemets.

---

1. 14:01 Riigikogu liikme Kalev Kallemetsa ametivanne

14:59 Esimees Eiki Nestor
Järgnevalt tuleb meil ära kuulata Kalev Kallemetsa ametivanne. Palun!

14:59 Kalev Kallemets
Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XII koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. (Aplaus.)

14:02 Istungi rakendamine

14:59 Esimees Eiki Nestor
Nüüd, kus 101-l Riigikogu liikmel on vanne antud, on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Rainer Vakra, palun!

14:59 Rainer Vakra
Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikogu VEB Fondi uurimiskomisjon kogus aruande koostamiseks suurel hulgal materjale, pidas 40 istungit ja küsitles 49 isikut, kaasas dokumentide uurimisse Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi ja õigusala eksperdid. Oma eesmärgi täitmiseks tegi komisjon koostööd Riigikontrolliga, kes paralleelselt tegi auditit VEB Fondi teemal. Toon näitena kolm lühikest järeldust. Esiteks, Eesti Panga 1995. aasta valeandmetega kiri on planeeritud tegevuse tulemus, see kiri ei ole võltsing ja kannab toonase Eesti Panga presidendi kohusetäitja Vahur Krafti allkirja. Teiseks, Eesti Panga enda ja kitsa ringi kreeditoride jaoks sertifikaatide realiseerimiseks TSL Internationali kaudu n-ö oma lahenduse leidmine ja teiste sertifikaadiomanike unarusse jätmine ei olnud kooskõlas VEB Fondile ja Eesti Pangale pandud ülesannetega. Kolmandaks, TSL International, mille juht oli Aleksandr Matt, sai raha kätte Eesti Panga ja Põhja-Eesti Panga toonaste juhtide kaasabil. Siinkohal tänan Riigikontrolli ja Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti, õigusteadlast Lasse Lehist, Eesti Panka ja AS-i SEB Pank hea koostöö eest. Lisaks erilised tänusõnad meie komisjoni aseesimehele Väino Lindele ja liikmetele Marko Pomerantsile, Aivar Riisalule ning Andres Anveltile ja tema asendusliikmele Neeme Suurele! Aitäh loomulikult ka Riigikogu Kantselei tublidele ametnikele! VEB Fondi koondatud nõuete menetlemise ja rahuldamise asjaolude väljaselgitamise uurimiskomisjon on oma töö lõpetanud. Ma annan üle meie lõppraporti. Aitäh teile!

14:59 Esimees Eiki Nestor
Rohkem soove eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei ole. Austatud ... Vabandust! Kaia Iva.

14:59 Kaia Iva
Aitäh! Mul on protseduuriline küsimus. Meil oli eile väga tuline debatt ühistranspordiseaduse üle ja esitati ridamisi küsimusi. Ühe sisuka ja toreda küsimuse esitas kolleeg Kalle Palling, kes teatas deklaratiivselt, et ta oli eile viimast päeva Riigikogu liige. Nüüd ma aga tema asendusliiget siin ei näe. Kas juhataja täpsustab, kas Kalle Palling on meie suureks rõõmuks edasi Riigikogu liige või ta enam seda ei ole?

14:59 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu liikmed! Kui teil on omavahel protseduurilisi probleeme, siis arutage neid kohvikus, aga ärge segage juhatajat! Mul on teile hoopis tähtsam teade. Me oleme siin kokku leppinud, et me püüame teateid esitada kirjalikult, aga mõned teated on ilmselt vaja suuliselt edasi anda. Nimelt on Riigikogu esimees põhiseaduse § 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõike 1 kohaselt kutsunud 23 Riigikogu liikme ettepanekul Toompea lossi istungisaali kokku Riigikogu erakorralise istungjärgu 2014. aasta 20. juunil algusega kell 10. Selle istungjärgu päevakorras on ettepaneku tegijate ettepaneku alusel täiskogu VII istungjärgu 18. töönädala päevakorda kinnitatud, kuid sellel töönädalal arutamata jäänud päevakorraküsimused. Istungjärk kestab kuni päevakorra ammendamiseni. Nüüd, palun, teeme kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Kohal on 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Tänase päevakorra kohta on järgmised täpsustused. Päevakorrapunkti nr 9 arutelul, Keskerakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 645 esimesel lugemisel, teeb algatajate ettekande Eldar Efendijev. Päevakorrapunkti nr 24 arutelul, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud Riigikogu otsuse eelnõu nr 658 esimesel lugemisel, teeb algatajate ettekande Riigikogu liige Urmas Reinsalu. Mihhail Stalnuhhin, palun!

14:59 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Protseduuriline küsimus. Päevakord, mis nagu kord ja kohus praegu minu laual on, ei vasta nendele numbritele, mis te nimetasite. Palun organiseerida meie laudadele selline paber, mis vastab tänasele päevakorrale!

14:59 Esimees Eiki Nestor

Täpsustan. Riigikogu esimees ilmselt eksis. Teie laual olevas päevakorras on päevakorrapunkt nr 10, mis on eelnõu 645 esimene lugemine. Palun seal maha tõmmata Yana Toomi nimi ja asemele kirjutada Eldar Efendijevi nimi. Eelnõu 658 esimene lugemine on kolmapäevane päevakorrapunkt nr 15 ja sinna palun algatajate ettekandjaks kirjutada Urmas Reinsalu, seal ei ole praegu ühtegi nime kirjas. Priit Toobal, palun!

14:59 Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Ma jätkan hea kolleegi Mihhail Stalnuhhini küsimust. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt peab Riigikogu liikmetele olema kättesaadav korrektne nädala päevakord. See, mis meie laudadel on, kindlasti ei vasta sellele, mida parlament järgmisel kahel päeval arutama hakkab. Näiteks on meie laudadel olevas päevakorras neljapäeva, 19. juuni istungil kirjas veel neljas päevakorrapunkt, põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse eelnõu arutelu. Komisjon on teinud ettepaneku see päevakorrast välja arvata, meie päevakorras on see aga ka praegu olemas. Palun võtta juhataja vaheaeg ja korraldada, et Riigikogu liikmed saaksid sellise päevakorra, mis vastab Riigikogu tööle!

14:59 Esimees Eiki Nestor

Kas on veel kedagi peale Priit Toobali, kellele on päevakord segaseks jäänud? Kuulame kõik ära. Sven Sester, palun!

14:59 Sven Sester

Aitäh, hea juhataja! Te enne tsiteerisite mingit teist päevakorda. Siit ka küsimus. Kui te eksisite, siis millist päevakorda te tsiteerisite, kas järgmise nädala päevakorda või mingit varasemat? Mille järgi te praegu töötate?

14:59 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Väga hea küsimus, Sven Sester. Ma tsiteerisin selle nädala päevakorda. Mihhail Stalnuhhin, palun!

14:59 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Protseduuriline küsimus. Kas täna on kolmapäev või teisipäev ja kui täna on siiski kolmapäev, siis miks meil on laudadel teisipäevane päevakord?

15:00 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu liige Mihhail Stalnuhhin! Vastus esitatud küsimusele on, et täna on kolmapäev. Vastus esitamata küsimusele on, et eile oli teisipäev. Päevakord, mis teie laual on, toodi sinna esmaspäeval. Kas on veel protseduurilisi küsimusi? Helir-Valdor Seeder, palun!

15:00 Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud juhataja! Meile on välja jagatud päevakord, mille järgi kolmapäeval, 18. juunil hakkame esimese eelnõuna arutama põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu valimise seaduse ja teiste

seaduste muutmise seaduse eelnõu 617. Kas see vastab tegelikule olukorrale? Kui ei vasta, siis ma palun meile välja jagada päevakord, mis vastab tegelikule olukorrale.

15:00 Esimees Eiki Nestor

See päevakord, mis on teie laudadele jagatud, vastab esmaspäeval kinnitatud päevakorrale. Kuna eile ei jõutud teisipäevaks päevakorda kinnitatud päevakorrapunktide aruteluga lõpule, siis jätkatakse selle koha pealt, kus eile pooleli jäi. Nii ütleb Riigikogu kodu- ja töökorra seadus. Juhatus ei kasutanud võimalust neid punkte ümber tõsta. Kuna eelmisel nädalal leidis ümbertõstmine Riigikogu liikmete vastuseisu, siis me arvestasime sellega ja neid punkte ümber ei tõstnud. Vladimir Velman, palun!

15:00 Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud Riigikogu esimees! Kas ma sain teist õigesti aru, et kui täna on kolmapäev, eile oli teisipäev ja üleeile oli esmaspäev, siis homme on neljapäev?

15:00 Esimees Eiki Nestor

Väga õige mõte, kuigi seda minu käest ei küsitud. Priit Toobal, palun!

15:00 Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Te ei vastanud minu küsimusele. Komisjon on teinud ettepaneku arvata neljapäevasest päevakorrast välja neljas punkt, aga meil on laudadel päevakord, kus see punkt ehk Riigikogu liikme staatuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 396 arutelu on kirjas. Komisjon tegi ettepaneku see päevakorrast välja arvata, laudadele jagatud päevakorras on see aga sees. Kuidas Riigikogu liikmed peavad käituma, kui nad ei tea, kas see arutelu on päevakorras või on sealt välja arvatud? Palun arvestada minu ettepanekut, et juhataja võtaks vaheaja! Segadus saaks likvideeritud, kui rahvasaadikutele antakse uued päevakorrad, mis vastavad tegelikkusele.

15:00 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu jättis esmaspäeval päevakorda kinnitades selle punkti päevakorrast välja. Kas peale Priit Toobali on veel rahvasaadikuid, kelles see segadust tekitab? On veel selliseid rahvasaadikuid. Härra Riisalu on segaduses. Kes veel? Härra Vaarmann. Mihhail Stalnuhhin, palun!

15:00 Mihhail Stalnuhhin

Igati lugupeetud Riigikogu esimees! On olemas kodu- ja töökorra seadus, aga on olemas ka hea tava. Aastaid on selle hea tava kohaselt olnud nii, et kui päevakorrapunkte ei ole mingil päeval jõutud läbi arutada, siis järgmisel päeval tööle tulles oleme leidnud laualt päevakorra, kus on kirjas õiged kuupäevad ja õige päevakorrapunktide järjestus. Kas seda on tõesti nii raske teha? Kas on vaja raisata aega selle nimel, et lihtsalt oma soovi läbi suruda, selle asemel et võtta vaheaeg ja anda meile õige päevakord, nagu kolleeg Toobal palus? Päevakord on väga pikk. Kas või üks dokument võiks ju siin laua peal selge olla.

15:00 Esimees Eiki Nestor

Küsimust ei olnud, ma ei peaks sellele vastama, aga ma tahan öelda, et olemas on ka elementaarne viisakus. Kui rahvasaadikud Toobal, Vaarmann ja Riisalu ei saa aru, mis on päevakorras, siis ei jäägi üle midagi muud, kui et Riigikogu esimees võtab sellel ainsal põhjusel praegu seitsmeks minutiks vaheaja ja selle aja jooksul tuuakse kõigile Riigikogu liikmetele uus päevakord. Laine Randjärv, palun!

15:00 Laine Randjärv

Aitäh selle võimaluse eest! Mul on protseduuriline teadaanne, et me oleme jõudnud e-riiki ja e-ajastusse. Kõigil on võimalik oma ekraanil vajutada nupule "Menüü" ja sealt leida tänane päevakord, mis vastab täpselt sellele, mis täna plaanis on. Seal on ka kirjas, et täna on 18. kuupäev. Kõik vastab tegelikkusele. Ühesõnaga, kes oskab vähegi vajutada nuppu ekraanil, see kindlasti leiab päevakorra üles. Jätame võib-olla puud metsa kasvama.

15:00 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu juhataja võtab seitsmeminutilise vaheaja.
V a h e a e g

15:00 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu! Ma loodan, et nüüd on kõik rahvasaadikud, kellele enne päevakord segaseks jäi, selgust saanud. Saalis on praegu neist küll ainult üks. Ma loodan, et kõik on selge. Urbo Vaarmann, palun!

15:00 Urbo Vaarmann
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Ma küsin sellise protseduurilise küsimuse. Ma ei tea, kuidas kodukorra järgi tuleks sellisel puhul käituda. Vahepeal võtsid minuga ühendust valijad ja küsisid, miks ei ole internetis võimalik vaadata otseülekannet Riigikogu saalist.

15:00 Esimees Eiki Nestor
Sellele küsimusele ei oska ma vastata, asja uuritakse ja teile antakse teada. Ju ikka on võimalik vaadata.

---

2. 14:29 Ühistranspordiseaduse eelnõu (404 SE) teise lugemise jätkamine

14:59 Esimees Eiki Nestor
Jätkame tööd päevakorra punktidega. Eile jäi pooleli päevakorrapunkt, mis on kirjas teile värskelt väljajagatud lehtedel: kolmapäev, 18. juuni, Vabariigi Valitsuse algatatud ühistranspordiseaduse eelnõu 404 teise lugemise jätkamine. Eile jäi arutelu pooleli sõnavõttude juures, kuid Vabariigi Valitsus eelnõu algatajana on teatanud, et võtab eelnõu 404 Riigikogu menetlusest tagasi. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 95 lõike 1 kohaselt kukub eelnõu seega menetlusest välja. Kaia Iva, palun!

14:59 Kaia Iva
Aitäh! Kahtlemata on Vabariigi Valitsusel see õigus, aga me soovime tutvuda ka protokolli ja põhjendustega, miks Vabariigi Valitsus seda teeb. Kas see on võimalik?

14:59 Esimees Eiki Nestor
Te saate kindlasti selle kirja koopia.

---

3. 14:30 Õiguskantsleri 2013. aasta tegevuse ülevaade

14:59 Esimees Eiki Nestor
Jätkame. Järgmine päevakorrapunkt on õiguskantsleri 2013. aasta tegevuse ülevaade. Palun, õiguskantsler Indrek Teder!

14:59 Õiguskantsler Indrek Teder
Austatud juhataja! Lugupeetud parlamendiliikmed! Põhiseaduse § 143 kohaselt annab õiguskantsler igal aastal ülevaate, kuidas Riigikogu ja valitsus on põhiseadust järginud. Nii ka praegu.
Viimasel ajal on meie ühiskonnas tavapäraseks saanud parlamendi tegevust ja tööd kritiseerida. Kritiseerides unustatakse seadusandja töö keerukus ning selle positiivsete tulemite märkamine sagedasti sootuks. Iga päev Eesti elu kujundavaid kaalukaid küsimusi otsustada on keerukas ja paratamatult tuleb aeg-ajalt teha ka otsuseid, mis ei pruugi kõigile ühiskonnagruppidele meeldida, kuid on vajalikud mõne suure eesmärgi nimel. Tänan teid, et olete olnud õigel põhikursil ja võtnud ühiskonna jaoks vastu palju kaalukaid otsuseid!
Viimase aja asjadest tunnustan eriti juunis vastu võetud seadusmuudatust, mis lihtsustab kodakondsuse taotlemist nendel noortel, kes hoolimata elamisloa puudumisest on Eestis püsivalt elanud elik, lihtsustatult öeldes, elamisloata noored hakkavad kodakondsust kergemini saama. See ei

ole lihtsalt pisiparandus, vaid minu meelest tõeliselt oluline samm. Olen seisukohal, et see on inimlik, kuid ühtlasi aitab see kaasa põhiseadusliku korra tugevdamisele. Teatavasti on Eesti kodaniku kohus olla ustav põhiseaduslikule korrale ning kaitsta Eesti iseseisvust.
Õigus ja raha. Minu ametiaja alguses, aastal 2008, algas majanduskriis. Kui majanduse areng pidurdub, tuleb sagedasti vastu võtta keerulisi ning ühiskonna seisukohast ebapopulaarseid otsuseid. Kriisi ajal on seadusandja palju keerulisem olla kui majandusbuumi ajal. Seega on nii teil kui ka teie eelkäijail olnud väga keeruline aeg ning see jätkub. Ega uut majandusbuumi ei ole ette näha, kui otsustada Rahandusministeeriumi kevadise majandusprognoosi põhjal. Seega peab seadusandja edaspidigi tegema väga keerukaid otsuseid: tal tuleb kindlustada, et riigi rahakotis oleks piisavalt raha kõikide sotsiaalkulutuste finantseerimiseks, ja samal ajal tagada, et need, kes raha sisse toovad, ettevõtjad, ei saaks liiga suurt hoopi plaanitavatest maksu- ja majanduskeskkonna muudatustest. Võib nentida, et saadud avaldused puudutavad kas otseselt või kaudselt raha.
Märgin, et sotsiaalkulutused on Eestis märkimisväärsed. Kasutan Riigikontrolli ülevaadet riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2012.–2013. aastal: "Fikseeritud kuludest suurima osa moodustavad sotsiaalkulud ehk kulutused pensionide, ravikindlustuse, peretoetuste jms tarvis, mis võtavad riigieelarvest juba pea poole. [---] Sotsiaalkulude kiire kasv ja suur osakaal riigieelarvest pole siiski toonud kaasa märkimisväärset pensionitõusu ega parandanud arstiabi kättesaadavust." Tuleva aasta sotsiaalvaldkonna kulude kasvu suurendavad märgatavalt plaanitavad lapsetoetuste tõusud.
Õiguskantsler ei ole ettevõtja, ta ei produtseeri raha juurde. Kuid õigusel peab olema ka varaline kate. Laste heaolule tähelepanu pööramine on õige ja õilis mõte. Tegeldes aga ühe probleemiga, ei tohi ära unustada teisi. Ehk igal lubadusel peab olema rahaline kate ja arvestama peab ka nende inimestega, kes aitavad riigikassat täita. Kui ettevõtluskeskkonda põhjendamatult halvendatakse, siis ei ole meil kauges perspektiivis neid, kes aitavad sotsiaalvaldkonna eelarve jaoks raha teenida. Seega peab seadusandja olema tõeline tasakaalustaja.
Ettevõtjatele on väga oluline, et õiguskord oleks usaldusväärne. Usaldusväärsust ei saa olla ilma võimaluseta tugineda riigi ühemõtteliselt antud lubadusele. Alustame sellest, et tuleb säilitada seadusandja võimalus teha poliitilisi valikuid. Viimaste aastate kiiresti arenenud sündmused on eriti ilmekalt näidanud, et mõnikord on seadusandjal ja valitsusel olukorraga kohanemiseks tarvis muuta varasemaid otsuseid. Põhiseaduse järgi ei ole see võimatu, seetõttu tuleb õiguspärase ootuse põhimõtet kriitilistes olukordades tõlgendada kitsalt. Selle põhimõtte kaitsealas ei ole sugugi kõik õiguskorra muudatused, mis võivad isikut puudutada.
Mõnel juhul võetakse aga vastu seadus või määrus, mida ei saa tõlgendada kuidagi teisiti kui üheselt antud lubadust. Nõnda oli näiteks keskkonnatasude, nn kaevandustasude puhul. Kui sellist selget tähtajalist lubadust muudetakse järsku ettevõtjatele kahjulikus suunas, siis on nende pahameel mõistetav. Kui lubadust ühemõtteliselt rikutakse, siis kahjustatakse sellega oluliselt õiguskorra usaldusväärsust ning suurendatakse ettevõtjate ebakindlust, mis omakorda pärsib majanduse arengut. Nii ei ole ratsionaalne ega põhiseaduspärane tegutseda. Sel juhul peab ka õiguskantsler käituma viisil, mis näitab, et põhiseadus toimib. Õiguskorra kaitsmise kõrval annab see inimestele usku ja kindlustunnet ning võimaldab vähendada kibestumist selle pärast, et võim n-ö teeb, mis tahab. See tugevdab ühiskonna vundamenti. Sel juhul näitame, et põhiseadus töötab ka siis, kui mängus on suured summad ja keerulised valikud.
Selle osa lõpetuseks rõhutan, et soov hankida kiiresti eelarveraha ei või trumbata üle vajadust säilitada riigivõimu usaldusväärsust, seda enam, et kaugemas perspektiivis tagab just riigi usaldusväärsus kindla ettevõtluskeskkonna ning seega eelarveraha kasvamise. Selles mõttes ei saa määruse põhiseadusvastaseks tunnistamist Riigikohtus pidada kuidagi valitsuse kaotuseks. Pigem on see põhiseaduslike piirangute vallas oluline samm, mis kindlustab mitte ainult ettevõtluskeskkonda, vaid laiemalt kogu Eesti õigusriiklust.
Õiguskorra usaldusväärsusega seoses on oluline ka see, et seadusandja ise suhtuks kohtuotsustesse austuse ja tõsidusega. Tahan korrata Riigikohtu esimehe Priit Pikamäe öeldut: "On väga oluline, et kohtuotsuseid täidaks ka seadusandja ja täitevvõim." Nagu härra Pikamäe välja tõi, täidab seadusandja kohtuotsuseid väga nõrgalt. Mind ennast kriibib üks kaasus, mille ma kohtusse viisin. Tehnovõrkude ja -rajatiste talumise tasu kohta puudub ikka veel uus reeglistik. Pean lubamatuks, et seadusandja on maaomanikud ja ettevõtjad jätnud siin omavaheliste vaidluste sasipuntrasse. Tagajärg on see, et 10 000 metsaomanikku ei saa rikutud metsamaa eest mingit asjakohast hüvitist. Seadusandja selline tegematajätmine suurendab usaldamatust seadusandja ja õiguskorra vastu. Aga samas me armastame

seadusi, me oleme õigusrahvas.
Nüüd räägin rahast laiemalt, aga lühemalt. Aastate jooksul on parlamendisaalis aastaeelarvet arutades palju rahast räägitud. Sisuliselt on riigieelarve seadus üks kõige olulisem seadus. Meie riigi eelarve on suurte riikide eelarvetega võrreldes väike, pelgalt *ca* kaheksa miljardit. Me võime lõputult vaielda, aga selge on see, et me tahame õiget ja õiglast rahajaotust. On paratamatu, et raha jagamine tekitab pingeid ja emotsioone. Aga vaatame teiste Euroopa riikide poole. Võib tekkida küsimus, kas raha on olulisem kui põhiseaduse, õiguse printsiibid. President Toomas Hendrik Ilves märkis Lennart Meri konverentsil, et Euroopas kiputakse poliitilisi otsuseid tegema rahalistel kaalutlustel: "See pole ideoloogia, see on raha. Raha pehmest jõust pole piisavalt räägitud. See on elevant ruumis, mille olemasolu me tunnistada ei taha." Nii ütles Ilves Lääne sanktsioonide kohta Venemaa agressiooni suhtes. Ta lisas, et kummalisel kombel on tugevatesse majanduslikesse sanktsioonidesse leigelt suhtunud just riigid, kes tegelikult Venemaast majanduslikult ei sõltu, ja viitas probleemile Ühendkuningriigis, et Londoni ärisektoris ei soovita midagi ohverdada. Kas ka Eesti Vabariigis räägib ainult raha ja õigus on taandumas? Kas meil on õiguse võim või domineerib vaid raha? Ma loodan ja olen veendunud – ma ei taha muidugi ka silmi sulgeda –, et õigus peab maksma. Ma loodan, et õigus, põhiseaduse säte, ei ole fassaad. Õigust ei tohi deformeerida. Samas on seda ajaloos ju tehtud. Kahjuks on domineerimas raha ja füüsiline jõud. Me ei ole naiivikud ja oleme riigi raha konsensuslikult julgeoleku tugevdamiseks kasutanud. Seega saame rahulikult ja rõõmsalt tulevikku vaadata.
Maailm ei koosne ainult rahast. Olulised on põhiseadus, moraal ja usk. Ka viimati mainitutel on puutumus põhiseadusega täiesti olemas. Näitena toon kaasuse, kui avaldaja seadis kahtluse alla, kas on põhiseaduspärane nõuda ajateenijatelt tõotuse andmist. Varem oli õiguskantsler asunud seisukohale, et kuni 31. märtsini 2013 kehtinud kaitseväeteenistuse seaduse alusel ei olnud tõotuse andmine ajateenijatele kohustuslik. Peale põhjalikku analüüsi ja menetlust jõudsin aga seisukohale, et 1. aprillil 2013 jõustunud kaitseväeteenistuse seaduse alusel on ajateenijal tõotuse andmine kohustuslik ning see kohustus on kooskõlas põhiseadusega. Samas on vanne tunduvalt laiaulatuslikum ja tõsisem: põhiseaduse § 54 kohaselt kaitstakse Eesti iseseisvust.
Lõpetuseks. Eesti riik on igikestev ja demokraatlik riik. Võõramaalased valitsesid Eestis ligikaudu 700 aastat, aga nende jalajäljed on siit nüüdseks kadunud ning näiteks Toompea n-ö rüütlihoone on meie oma, parlamendi oma. Tänan!

14:59 Aseesimees Jüri Ratas
Suur tänu, austatud õiguskantsler! Teile on tublisti küsimusi. Siim Kiisler, palun!

14:59 Siim Kiisler
Aitäh! Austatud õiguskantsler! Te toote oma tegevuse lühiülevaates ilusasti välja, et eelmise aasta lõpus lahendas Riigikohus kaks kaalukat teie algatatud kohtuasja. Riigikohtu otsus, millega tunnistati põhiseadusvastaseks apteekide asutamise piirangud, on suure tähendusega ja kinnitab just neid põhimõtteid, mida te mainisite ka möödunud aastal peetud kõnes. Te ütlete oma tegevuse lühiülevaates, et asutamispiirangute kaasus näitas ilmekalt, et seadusandja otsustusruumil on piirid. Samas teame, et seadusandja enamushäältega, kuigi teades, et tegemist on põhiseadusvastase otsusega, kehtestas need piirangud uuesti ja president kuulutas need välja. Kuidas ikkagi lahendada probleemi, et kõik käituvad põhiseadusvastaselt, aga mitte midagi Eesti Vabariigis seetõttu ei juhtu?

14:59 Õiguskantsler Indrek Teder
Tänan! Ma ei ole sellega tegelnud, kuna see menetlus jällegi käib. Aga probleem on olemas. On ettepanek nr 28 ja kui austatud parlament otsuse teeb, siis peale seda on õigus saata see asi ka kohtusse.

14:59 Aseesimees Jüri Ratas
Aivar Sõerd, palun!

14:59 Aivar Sõerd
Aitäh, austatud juhataja! Austatud õiguskantsler! Te olete oma ülevaates käsitlenud kaasust, kus avaldaja on arvanud, et põhiseadusega on vastuolus olukord, kus aktsiisivabalt saab kolmandast riigist

tuua kütust Eestisse ainult ühe korra kuus. Te tuvastasite, et vastuolu põhiseadusega ei ole, küll aga olete märkinud – ma mäletan seda ka seaduse menetlemise ajast siin Riigikogus –, et see regulatsioon ei ole päris õige, maksuhalduril võiks olla suurem kaalutlusõigus ja võiks lubada rohkem kordi kütust siia tuua. Samas ei ole maksuhaldur ise seda õigust endale tahtnud, seadus toimib, piirijärjekorrad on lühenenud ja salakauba osakaal on samuti vähenenud. Kuidas te praegu seda probleemi vaatate? Kas see piirang ja regulatsioon on kohane või peame ikkagi selle muutmist kaaluma?

14:59 Õiguskantsler Indrek Teder
Kui ma õigesti mäletan, siis see probleem on lahenemas.

14:59 Aseesimees Jüri Ratas
Andrus Saare, palun!

14:59 Andrus Saare
Aitäh! Hea õiguskantsler! Te toote oma ülevaates välja, et kehtiv lastekaitse seadus pärineb aastast 1992 ja eelmisel aastal esitas Sotsiaalministeerium kooskõlastamisele uue lastekaitse seaduse eelnõu. Kui vaadata 2013. aastat, laste teemal esitatud pöördumiste arvu ja nende sisu, siis mida see kõik näitab? Kas olukord on läinud halvemaks või liigub paremuse suunas?

14:59 Õiguskantsler Indrek Teder
Ma võin väita, et üldreeglina on see läinud kogu aeg paremaks. See võtab aega, aga olukord on läinud ikkagi paremaks.

14:59 Aseesimees Jüri Ratas
Tiina Lokk-Tramberg, palun!

15:00 Tiina Lokk-Tramberg
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Nagu te kindlasti teate, on meil menetluses kõvasti kirgi üles küttev kooseluseaduse eelnõu. Kas te oskate kommenteerida, kuivõrd on see kooskõlas kehtiva põhiseadusega?

15:00 Õiguskantsler Indrek Teder
Praegu ma tõesti sellega ei tegele, põhimõtteliselt ju õiguskantsler analüüsib seadust peale vastuvõtmist. Ma tegin 2011. aastal ühe märgukirja, see on kõik.

15:00 Aseesimees Jüri Ratas
Kalle Palling, palun!

15:00 Kalle Palling
Aitäh! Austatud õiguskantsler! Minu küsimus ühtib osaliselt eelküsija omaga. Tõepoolest, 2011. aasta mais saatsite Justiitsministeeriumile arvamuse, et praeguses olukorras ei ole samasoolistele paaridele tagatud piisav õiguskaitse. Täna me jõuame loodetavasti niikaugele, et algab 40 rahvasaadiku algatatud kooseluseaduse eelnõu esimene lugemine. Kas te olete seda eelnõu lugenud? Kas see regulatsioon, mida eelnõu ette näeb, on teie hinnangul piisav selle probleemi lahendamiseks? Kirgi, et Riigikogu liikmed peaksid justkui selle seaduse vastu olema, on tõesti üles köetud piisavalt. Mina tahan aga teada teie hinnangut. Mis teie arvamus selle kohta on?

15:00 Õiguskantsler Indrek Teder
Tänan! Praegu ei ole ma oma analüüsi veel teinud. Küll aga, jah, tegin ma 23. mail 2011. aastal märgukirja. See oli niisugune rahulik ja mõistlik: "Olen seisukohal, et samasooliste isikute vaheline püsiv kooselu kuulub perekonnapõhiõiguse kaitsealasse, mistõttu on põhiseadusega vastuolus olukord, kus selline kooselu on õiguslikult reguleerimata. Seetõttu on kooskõlas põhiõiguste tagamise põhimõttega

vajalik luua selliste õigussuhete reguleerimiseks kohane õiguslik raamistik." Ma rakendasin siin ka põhiseaduse § 27, mis on küllaltki lai. Küll aga ei tegele ma selle teemaga praegu, sel ajal, kui parlament ise selle kohta otsust teeb. Tõepoolest, emotsioone on küll väga palju, aga see on natuke teine teema.

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

15:00 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud õiguskantsler! Minu küsimus puudutab kohalike omavalitsuste temaatikat. Te kirjutate ülevaates: "Mõnel pool ei suudeta täita eri valdkonna spetsialistide ametikohti, kuni selleni välja, et puudub valla- või linnasekretär." Paralleeli tõmmates võin öelda, et ma ei kujuta küll ette, kuidas riik saaks toimida ilma riigisekretärita. Te tõdete ka: "Esineb tõsine kahtlus, kas kohalikule omavalitsusele pandud ülesanded ning nende täitmise võimekus on omavahel tasakaalus." Kellel see tõsine kahtlus esineb, kas ainult teil või te tunnetate, et selles kahtlevad teisedki? See probleem ei ole kestnud ju mitte aastaid, vaid aastakümneid. Kas seda saab lahendada ainult tulubaasi ja rahastamise suurendamisega või on siin vaja tõsisemaid samme ette võtta? Milline on õiguskantsleri arvamus ja ettepanek aastakümneid kestnud probleemi kohta?

15:00 Õiguskantsler Indrek Teder

Tänan! 2011. aastal tegin ma järjekordse ettepaneku, et võiks teha mingisuguse KOV-ide reformi. Aga seda ei taheta, seda ei tehta. Praegu on ju igasuguseid probleeme. Me tegeleme, tegeleme ja tegeleme nendega, aga kas me kõike jõuame? Kahjuks me kõikide probleemidega tegelda ei jõua.

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

15:00 Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud õiguskantsler! Oma 27. mai 2014. aasta kirjas nr 6-1 teatab õiguskantsler, et ta jälgib tähelepanelikult kooseluseaduse menetlemist Riigikogus ega ole tuvastanud seal vastuolu põhiseadusega. Meenutan, et see eelnõu on koostatud õiguskantsleri enda seisukohavõttude põhjal, mida ta on esitanud nii Riigikogus kui ka justiitsministrile. Samas kirjutab õiguskantsler: "Märgin siiski, et pean küsitavaks, kas kooseluseaduse vastuvõtmine on piisav faktilises kooselus elavate isikute vahelise pereeluga kaasnevate õiguslike küsimuste reguleerimiseks." Mida te sellega täpsemalt silmas peate? Kas kooseluseadus peaks rakenduma automaatselt või mis mõttes see ei ole piisav? Põhiseadusega vastuolu te ei tuvastanud.

15:00 Õiguskantsler Indrek Teder

Tänan küsimuse eest! Kas see ei peaks olema just piisav? Seda küll. Aga ma arvan, et küll parlament otsustab. Pärast seda ma analüüsin ja vaatan.

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

15:00 Peeter Laurson

Aitäh, hea juhataja! Hea õiguskantsler! Te kirjutate ülevaates, et teie praktikas on esinenud olukordi, kus kohalikud omavalitsused rahapuuduse tõttu ei saa tagada inimeste põhiõigusi, ja olete öelnud, et kohalikud omavalitsused võiksid alustada liitumisläbirääkimisi. Mismoodi teie arvates saaks Riigikogu kaasa aidata sellele, et kohalike omavalitsuste liitumisläbirääkimised saaksid toimuma hakata?

15:00 Õiguskantsler Indrek Teder

Ega mul mingeid paremaid retsepte ei ole, olen ainult soovitanud. Aga kui seda ei taheta, siis ei taheta. See, et raha ei ole, on fakt, raha lihtsalt ei ole. Aga soovitus on ainult soovitus.

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Margus Tsahkna, palun!

15:00 Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud õiguskantsler! Te olete nüüd ka lasteombudsman. Viimase aasta-poolteise jooksul on sotsiaalpoliitiliselt täheldatav olnud selline suund – see suunis on tulnud tegelikult mõnelt riigiinstitutsioonilt –, et lapse parim kasvukoht on oma peres, mis on ka õige. Samal ajal on peresid, kes on sattunud keerulisse olukorda või ei ole oma laste kasvatamisega hakkama saanud. Kohtupraktika on viimase aasta jooksul läinud aga selliseks, et ka ilmselgetel juhtudel, kui vanemlikud õigused tuleks ära võtta ja suunata laps kas mõnda asutusse või hooldusperesse, langetatakse neid otsuseid üha vähem ja n-ö katsetatakse pigem saata laps uuesti tagasi sinnasamasse vägivaldsesse või lapse kasvatamisega toimetulematusse perre. Kas teie järelevalve on täheldanud sedasama?

15:00 Õiguskantsler Indrek Teder

Jah, me kontrollime seda. See on väga oluline teema. Näiteks olen ma kirjutanud ülevaate proloogi, et just laste õigused on kõige olulisemad. Seda teemat me kogu aeg jälgime. Inimesel peab olema vägivallatu lapsepõlv. See on tähtis. Sellega me kogu aeg tegeleme, sest seal on kogu aeg probleeme.

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

15:00 Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Soovin küsida analüüsi kohta, mille te tegite Haapsalus sünnitoetuse maksmise kohta. Te ütlete oma ülevaate lehekülgedel 46 ja 47, et te ei seadnud kahtluse alla mitte seda, et Haapsalu nõudis sünnitoetuse maksmiseks rahvastikuregistrikannet, vaid seda, et Haapsalu nõudis lisaks, et inimene peab ka tegelikult Haapsalus elama. Te tuvastasite, et see ei ole põhiseadusega vastuolus. Kuidas teie arvates tuvastatakse, et inimene tegelikult elab Haapsalus, ja kas selline tuvastamine ei või olla siiski põhiseadusega vastuolus? See eeldaks ju teatud toiminguid, mis on seotud inimese eraellu sekkumisega, ja eeldaks ka seda, et keegi peaks siis kas kohtu loaga või muul viisil kontrollima, et inimene viibib selles elukohas. Kas ta peab seal aga viibima 360 päeva või 60 päeva? Kuidas on teie järeldus seotud Eesti Vabariigi põhiseadusega?

15:00 Õiguskantsler Indrek Teder

Jah, sellega me tegeleme ka sellel aastal. Vaatame, milline ettepanek või märgukiri tuleb. See teema on üleval.

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Annely Akkermann, palun!

15:00 Annely Akkermann

Suur tänu huvitava ettekande eest, hea kõneleja! Oktoobris, enne kohalike omavalitsuste volikogude valimisi, tegite avaliku pöördumise, et tuleks toetada laste senisest suuremat kaasamist kohaliku elu korraldamisse. Olete oma seisukohta põhjendanud nii, et lastel, kes moodustavad peaaegu viiendiku Eesti elanikkonnast, valimisõigust ei ole, küll aga on neil erinevad vajadused ja võimalused. Samade argumentidega on põhjendatud ka valimisea langetamist 16 eluaastale. Kas teie arvates pöörduks poliitika pale rohkem laste ja noorte poole, kui valimisiga langetataks ja rohkem noori saaks tulla valimiskastide juurde?

15:59 Õiguskantsler Indrek Teder

Omaette küsimus on, kas muuta põhiseadust või mitte. Peaks pikalt analüüsima, kas see on mõistlik. Siin on poolt- ja vastuargumente. Raske öelda, võib-olla on see mõistlik, võib-olla ka mitte. Aga milline oleks just põhiseaduse temaatika? See oleks küllaltki keerukas.

15:59 Aseesimees Jüri Ratas

Rait Maruste, palun!

15:59 Rait Maruste

Tänan! Lugupeetud õiguskantsler! Meie põhiseaduslikkuse järelevalve süsteem on toiminud umbes 20 aastat ja selle aja sees on toimunud teatud arengud. Näiteks ei esitanud Vabariigi President möödunud aastal ühtegi põhiseaduslikkuse kohtuliku järelevalve taotlust, õiguskantsler oli suhteliselt tagasihoidlik ja valdav mass põhiseaduslikkuse järelevalve kohtuasju pärines kohtusüsteemist endast. Hiljuti tõstatas Riigikohtu esimees Priit Pikamäe Riigikogu ees probleemi, kas ei võiks taotluste esitajate ringi laiendada ja anda ka parlamendifraktsioonile või opositsioonile õiguse taotleda põhiseaduslikkuse kohtulikku järelevalvet. Mida te sellest arvate?

15:59 Õiguskantsler Indrek Teder

Tänan! See on tõesti huvitav küsimus. Kui on mingisugune raske põhiseaduslik probleem, siis on siin poolt- ja vastuargumente. Samas ma aga lihtsalt ei tea, kas just näiteks põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumist väljapoole viiakse väga palju ja väga erinevaid asju. See on kaalumise koht. See on natukene poliitiline ka. See on küsimise koht, aga see on huvitav mõte.

15:59 Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

15:59 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Kus teie arvates on lahendus, et riik hakkaks täitma Riigikohtus vastu võetud otsuseid? Minu teada on täitmata kolm otsust: otsused kohalike omavalitsuste rahastamise, tehnorajatiste talumise tasu ja apteegi asutamise piirangute kohta. Kas lihtkodanik võiks võtta siit eeskuju ja loobuda ka Riigikohtu või kohtu lahendite täitmisest?

15:59 Õiguskantsler Indrek Teder

Ma arvan, et siin on oluline moraal. Me ei taha, et tekiks mingisugune anarhia või mingi muu asi. Kui on seadus, siis sa täidad seda, isegi siis, kui see sulle eriti ei meeldi. Sa pead seda aktsepteerima. Siin on oluline moraal, ega siin midagi muud ei olegi.

15:59 Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

15:59 Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja, suur tänu sisuka ettekande eest! Ma jätkan kooseluseaduse teemal, mille kohta on juba küsitud. Viimasel ajal on meie arvutipostkastid olnud täis kirju. Võib kokku võtta, et nendes on üks mure: menetluses olev kooseluseaduse eelnõu on vastuolus põhiseaduse §-ga 27, kus on sätestatud riigi ja meie kõigi kohustus kaitsta perekonna institutsiooni kui rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alust. Järelikult on siin riive olemas, väga paljud kardavad seda. Ma sain teie vastustest aru, et te olete sellel teemal ikkagi silma peal hoidnud. Kas siin on riive või mitte?

16:00 Õiguskantsler Indrek Teder

Tänan! Emotsioone on siin väga palju, aga mina otseselt ei sekku. Küll aga peale seda, kui parlament on otsuse teinud, ma otsustan, kas see seadus on põhiseadusega kooskõlas või ei ole. Õiguskantsler seisab n-ö kõrval, ta ei ole poliitiline isik, ta on kõrval ja vaatab, kas on põhiseadusega kooskõlas või ei ole. Jah ja ei – ütleme nii. Teine asi, mingisugune lobistamine on võib-olla tavaline ja võib-olla mitte. Terves demokraatias ollakse ikka demokraatlikud ja lobistatakse.

16:00 Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun! Teie kord.

16:00 Kaia Iva

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud õiguskantsler! Viimasel paaril aastal on teie kui lasteombudsmani tähelepanu orbiidis olnud asendushooldusel olevad lapsed ja just need lapsed, kes on institutsionaalsel hooldusel asenduskodudes. Te olete jälginud, kuidas nende eestkostjad nende eest

seisavad, millised on tingimused asenduskodudes ja kas alati on ikka laste huvid esiplaanile seatud. Eelmisel aastal te jälgisite, kuidas ettekirjutusi on täidetud ja missugused on edasiminekud. Milline on teie hinnang, kas neid ettekirjutusi on piisavalt täidetud, ja milliseid tulevikku vaatavaid ettepanekuid te oskate selles vallas välja tuua?

16:00 Õiguskantsler Indrek Teder

Tänan! Seda me jälgime kogu aeg. Üldiselt seda aktsepteeritakse, aga mitte alati. Vaatame, mismoodi järgmised aastad kulgevad, kuidas olukord muutub. Me tegeleme selle teemaga kogu aeg, igal päeval ja igal ajal.

16:00 Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

16:00 Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea õiguskantsler! Ma olen mõningases hämmingus. Kui vaadata teie ja teie eelkäija seisukohti, siis selgub, et te olete näiteks abordiküsimuses veidi erinevat meelt põhiseaduse kontekstis, kas on põhiseaduse riive või ei ole. Nüüd on teilt tulnud ettepanek alaealisega seotud piirangu kohta raseduse katkestamisel. Te arvate, et noorte naiste keha on olulisem kui inimelu kaitsmine. Ka mul on küsimus sellest valdkonnast, mis puudutab lasteombudsmani tööd. Kas omavalitsused teie hinnangul teevad praegu oma tööd paremini ja lähevad tööga lõpuni? Te olete varem korduvalt viidanud, et omavalitsused jätavad tihti töö pooleli ja vanemlikud õigused jäävad n-ö õhku rippuma, nii et ei saa last asenduskodusse või hooldusperre saata.

16:00 Õiguskantsler Indrek Teder

Kui te küsite KOV-ide kohta, siis need on täiesti erinevad. Kui me oleme püüdnud neid kontrollida, siis on selgunud, et osa neist on väga head ja edukad, aga osa ei ole. Need on täiesti erinevad. Selles see probleem praegu ongi. See on üks asi, täielikult teistsugune.

16:00 Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

16:00 Jaak Aaviksoo

Aitäh! Hea õiguskantsler! Te seisite oma ülevaates põhiseaduse ja selle printsiipide eest, eriti niisuguses keerulises küsimuses nagu raha või õiguse domineerimine. Te viitasite väga tugevalt põhiseaduslikele väärtustele. Aga me kõik teame hästi, et ei ole mitte midagi poliitilisemat kui põhiseadus ja sinna kirja pandud printsiibid. Sellest tulenevalt on üsna arusaadav, et põhiseaduse tõlgendamine on alati tugeva ilmavaatelise ja poliitilise komponendiga. Oleme seda ka praktikas kogenud. Eri õiguskantslerid, nii nagu siin hiljuti viidati, on olnud eri arvamusel niisuguse tasakaalu küsimuses, enesemääramise õiguse ja elu hoidmise õiguse plaanis. Kas te oskate öelda, millest lähtudes te õiguskantslerina hoiate niisugust aktivisti positsiooni?

16:00 Õiguskantsler Indrek Teder

Tänan! Kas ma olen väga suur aktivist? Ma sekkun ja teen ettepaneku ainult sel juhul, kui mingisugune norm on vastuolus põhiseadusega, nagu ka aborditeema puhul on välja toodud, et rikutakse isiku põhiõigust. See on oluline. See oli välja toodud juba 2009. aastal. Kui natukene lihtsustada, siis võib öelda, et mingisugune vastuolu põhiseadusega peaks olema ilmselge. Minu meelest on see selge. Kui kasutada proportsionaalsuse põhimõtet ja liikuda sellega väga kaugele, siis see ei ole mõistlik. Tavapäraselt on ka selline põhimõte, et seadus ja põhiseadus peaksid olema enam-vähem samasugused, aga nad ei ole. Minu arvates on põhiseadus kõrgem ja siis on seadused. Tegelikult on ju parlamendi diskretsioon väga lai, kui otsus on põhiseaduslik. Ma peangi tegutsema, et selgitada, kas see on põhiseaduslik või ei ole. See on minu algpõhimõte. Siis ma sekkun ja võib-olla ka väga teravalt. Aga ma olen alati öelnud, et mitte kunagi ei ründa ma institutsioone, küll aga tegelen ühe asjaga, konkreetse probleemiga.

16:00 Aseesimees Jüri Ratas
Juhan Parts, palun!

16:00 Juhan Parts
Aitäh! Lugupeetud õiguskantsler! Ma vaatan teie lühikokkuvõtet. Küsimus on õiguspärase ootuse ja selle võimaliku tõlgendamise kohta. Vahemärkusena ütlen, et niipalju, kui ma olen suutnud teie tegevust jälgida, olen ma märganud teatud kõikumisi õiguspärase ootuse tõlgendamisel. Siin te olete väga lakooniline ja ma saan teie argumendist täiesti aru. See printsiip, et õiguspärane ootus ei tähenda mingit kivistumist, on õige. Konkreetne näide – kui me fraktsioonis kohtusime, siis me küsisime selle kohta – puudutab emapensioni. See on seotud väga sügava probleemiga Eesti arengus ehk rahvastikuprotsessidega, rääkimata teatud põhimõttelistest väärtustest, laste kasvatamisest ja selle hindamisest. Nüüd on valitsus esitanud eelnõu, mis näeb ette põhimõtteliselt muuta ...

16:00 Aseesimees Jüri Ratas
Küsimus!

16:00 Juhan Parts
Palun andke oma hinnang, kas nii lühikese ajaga põhimõttelises küsimuses tehtav muudatus on õiguspärase ootuse printsiibiga kooskõlas või mitte!

16:00 Õiguskantsler Indrek Teder
Tänan! Ma vastan nii. Riigikohus on öelnud, et iga pettumus, mis on tingitud isikule soodsa regulatsiooni muutumisest, ei kätke õiguspärase ootuse riivet. Ma saan öelda ka seda, et ma olen kogu aeg olnud konservatiivsem. Tegelikult, kui see õiguspärane ootus oleks väga jäik, siis reforme ei saaks üldse toimuda, siis ei oleks need võimalikud. See on oluline. Ka Riigikohus on seda välja toonud.

16:00 Aseesimees Jüri Ratas
Priit Toobal, palun!

16:00 Priit Toobal
Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud õiguskantsler! Põhiseaduse § 154 ütleb, et kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad kohalikud omavalitsused iseseisvalt. See tähendab, et neil on keskvalitsuse suhtes autonoomia. Seesama paragrahv räägib ka finantsautonoomiast. Viimase viie-kuue aasta jooksul olen ma täheldanud, et keskvalitsus on minu hinnangul seda autonoomiat, eriti just finantsautonoomiat, kohalike omavalitsuste suhtes justkui rikkunud. Näiteks võib tuua mõne kohaliku maksu ärakaotamise, selle, et püütakse kohaliku omavalitsuse meediat suukorvistada ja anda KOV-idele ülesandeid selleks vahendeid kaasa andmata ning kohalikel omavalitsustel takistatakse jäätmemajandust korraldada. Nüüd olen ma kuulnud, et IRL-il on ettepanek veel üks kohalik maks ära kaotada. Sellel nagu polegi lõppu. Kas selline tendents on ka teie arvates probleem või tundub see ainult mulle nii?

16:00 Õiguskantsler Indrek Teder
Tänan! Eestis on 1,3 miljonit elanikku, seda on väga vähe. Küsimus on ka selles, et eelarve tehakse ju siin ja KOV-ides seda raha eriti ei ole. Raha võib ju edasi-tagasi liigutada, aga kas see on kõige mõistlikum? Ma arvan, et raha liigub ikkagi ühes kohas ka, see on oluline. Nagu ma juba 2011. aastal pakkusin, võiks reformi teha, aga seda ei ole tahetud. Kuna inimesed seda ei taha, siis poliitikud ka ei taha ja seda ei tulegi. Kahjuks nii on.

16:00 Aseesimees Jüri Ratas
Tarmo Mänd, palun!

16:00 Tarmo Mänd

Tänan, härra juhataja! Austatud õiguskantsler! Ka mina taunin väga sügavalt seda, et isegi seadusandja ei täida Riigikohtu otsuseid. Kuidas me võiksime seda interpreteerida? Mingis osas ju õigusriik sel juhul ei toimi. Mis te arvate, kas sellel juhul, kui ta ei toimi, on tegemist poliitilise kultuuritusega või regulatsiooni puudumisega? Midagi tuleks ju ette võtta.

16:00 Õiguskantsler Indrek Teder

Aitäh! See on oluline asi. See on ka moraaliküsimus, sest selline suhtumine võib kõik asjad ära lagundada. Kui me ikkagi aktsepteerime seadust, kas see meile meeldib või ei, siis see on oluline. Aga ma nimetasin, et see on just ka moraaliküsimus, kas sa aktsepteerid või ei. Me oleme ju seaduserahvas, oleme kogu aeg seda olnud. Seadus on olemas, kohtunik on otsustanud ja nii on. See on moraaliteema.

16:00 Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

16:00 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Me teame, et põhiseaduse järgi on Eestis kõigil inimestel õigus arstiabile. Samas näeme tohutu pikki järjekordi ja seda, et järjest rohkem on neid inimesi, kes seetõttu, et nad arsti juurde ei ole pääsenud, satuvad eluohtlikku olukorda või on tagajärjed veelgi kurvemad. Nagu me teame, on seda väga palju juhtunud onkoloogiliste haiguste puhul. Kuid on olemas üks määrus, kus on öeldud, et juba esimesel korral, kui inimene raviasutusega kontakti võtab, tuleb ta panna ravijärjekorda ja talle öelda, millal arsti juurde tulla. Aga meil sellele ei reageerita ja tekitatakse järjekordade järjekordi, inimesed on sunnitud nädalate kaupa helistama ega saa arsti juurde. Nii see määrus kui ka arsti vastuvõtule saamine – kuidas te hindate seda kõike põhiseaduslikust seisukohast lähtuvalt?

16:00 Õiguskantsler Indrek Teder

See on raske küsimus, sest sotsiaaltemaatika on äärmiselt oluline. Kui ei ole piisavalt raha, ütleme, kui seda on *circa* 50% vajaminevast, siis see on probleem. Mul ei ole head lahendust. Võib öelda küll, et jah, peab olema seadus, aga sul peab olema sellele ka kate. Kui katet ei ole, siis see on väga halb. Ega mul siin head lahendust ei ole kahjuks pakkuda.

16:00 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud õiguskantsler, ma tänan teid ülevaate ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Jaak Aaviksoo! Kaheksa minutit.

16:00 Jaak Aaviksoo

Hea eesistuja! Austatud õiguskantsler! Ma arvan, et paljudel inimestel Eestis ja ka siin Riigikogu saalis on hea meel, et meil on institutsioon, kes veidi kõrvalt, aga iseseisvalt ja piisava tarkusega vaatab meie elu edenemist ja teeb selle kohta asjakohaseid, põhiseadusele ja seadustele tuginevaid märkusi. Hoolimata raskustest, millele õiguskantsler ka oma kõnes viitas, suudab ta tegelikult mõjutada kõiki teisi võimukeskusi, kaasa arvatud seadusandjat. Jah, ma tean ja õiguskantslergi teatud kurbusnoodiga hääles viitas sellele, et tema, aga kohati ka Riigikohus ei ole suutnud seadusandjat mitmetes küsimustes mõjutada sel määral, et sellega võiks rahule jääda mitte ainult formaaljuriidiliselt, vaid ka põhiseaduslikele väärtustele tuginedes, mitte ainult riigiasutuste ja ametimeeste vaatevinklist, vaid ka rahva ootustest lähtudes. Seepärast tahan toetada seda lähenemist, mida õiguskantsler on esindanud, et sel hetkel, kui talle tundub, et mõõt on täis, ei lähtu ta mitte ainult seaduse-, sh põhiseadusetähest, vaid ka seaduste mõttest ja avalikest ootustest ehk tegutseb aktiivselt, soovides muuta hoiakuid, seisukohti, põhimõtteid, lähenemisi, millest teised võimukeskused teinekord võib-olla liigselt poliitilisele päevakajalisusele kontsentreerudes sedavõrd ei hooli.
Ometigi vääriksid peale nende teemade, millele õiguskantsler oma ettekandes ja oma viimaste aastate tegemistes on tähelepanu pööranud, minu arvates mõned küsimused veelgi suuremat, jõulisemat, aktiivsemat ja võib-olla ka ambitsioonikamat tähelepanu. Alustan positivismist, liigsest takerdumisest tähe ja sõna, lause ja normi külge, võrreldes nende väärtustega, mida nende lausete sõnastajad,

eelkõige siin Riigikogus, on mõelnud või tahtnud kirja panna. Võib-olla ei ole see mõnikord ka kõige paremini õnnestunud ja seepärast levib ühiskonnas üsna muret tekitav suhtumine nn juriidiliselt-on-kõik-korrektne-lähenemise suhtes. Sellepärast on äärmiselt sümpaatne, et õiguskantsler minu paremat arusaamist ja teadmist pidi ei ole kordagi takerdunud normi keerdkäikudesse, tuginedes sellele sel määral, et mõte kaduma läheks. Oleks äärmiselt tore, kui selline lähenemine oleks laiapõhjalisem ja ulatuks kaugemale õiguskantsleri institutsioonist. Minu paremat arusaamist pidi võiks see kajastuda avalikus arvamuses, kohtusüsteemis, aga paljudel juhtudel ka poliitilistes teooriates ja eriti praktikates. Liiga tihti libiseme tegelikult avalikkuse haardest välja, peites end juriidilise normi impotentsuse taha. Teist teemat siin juba mõnigi kord puudutati, aga see ei jäänud võib-olla sel määral kõlama, kui oleks võinud. Meie kohaliku omavalitsuse korraldus on lubamatult konfliktis põhiseaduslike printsiipide ning sealt tulenevate õiguste ja kohustuste tasakaalu põhimõttega. On arusaamatu, miks korduvad tähelepanujuhtimised niisugusele konfliktile ei suuda mõjutada poliitilist protsessi ja, tõsi, ka avalikku arvamust, millel selline poliitiline hoiak põhineb, sel määral, et me saaksime aru, et see on üks Eesti arengu suurimaid pidureid nii riiklikul kui eriti ka regionaalsel tasemel. Kohalike omavalitsuste *de facto* suutmatus tagada põhiseaduslikke õigusi kõigile oma haldusterritooriumil elavatele isikutele on probleem, millest ei tohi mööda vaadata, ka siis, kui see on konjunktuurselt kasulik ükskõik missugusele poliitilisele jõule. Seepärast tahan panna ennast kirja nende inimeste ritta, kes, hetkel küll jõuetust tajudes, siiski usuvad, et sisuline töö selles suunas ükskord vilja kannab, parlament võtab kokku oma tarkuse ja jõu ning otsustab, kuidas edasi minna. Sellel kõigel on ka üks positiivne külg: mida kauem ei suuda me otsustada, seda suurem on tõenäosus, et siis, kui elu ise meid otsustama sunnib, teeme radikaalsemaid ja rohkem tulevikku vaatavaid otsuseid, kui me teeksime siis, kui me need otsused lihtsalt avalikkuse eksitamiseks poliitiliste kompromisside olukorras vastu võtaksime.
Lühidalt räägin veel ühest teemast. Olen palju mõelnud sellele, kuidas on meie õigused ja kohustused põhiseadusest tulenevalt tasakaalus. Seepärast loodan, et õiguskantsler, rohkem kui ta seda seni on teinud, pöörab tähelepanu mitte ainult õiguste tagamisele, vaid ka kohustuste kohustuslikkusele, sest ilma õiguste ja kohustuste tasakaaluta ei ole võimalik kauges perspektiivis kellegi õigusi tagada.
Nüüd päris lõpetuseks. Kõik see, mis ma siiamaani ütlesin, oli tähtis, aga see, mis ma nüüd ütlen, on praegu kõige tähtsam. Olen tõsiselt mures selle pärast, et on ohus rohkem kui 200 000 vanemale seadusega antud lubadus maksta neile vanemapensioni. Tänan tähelepanu eest!

16:00 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Helir-Valdor Seeder, kas teil on protseduuriline küsimus? Palun!

16:00 Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud juhataja! Ka minu kätte on jõudnud Urve Palo, majandus- ja kommunikatsiooniministri kiri Eiki Nestorile, Riigikogu esimehele. Urve Palo teatab: "Käesolevaga võtan tagasi Vabariigi Valitsuse algatatud ja Riigikogu menetluses oleva ühistranspordiseaduse eelnõu SE 404." Sinna ei ole lisatud mingit põhjendust ega viidet valitsuse otsusele. Aga eelnõu algataja on valitsus, mitte minister. Põhiseaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt saab eelnõu tagasi võtta algataja, st valitsus, mitte minister. Kas teil on olemas sellekohane valitsuse otsus? Kui teil see on, siis palun avaldage see Riigikogu liikmetele! Ma lisan, et õiguskantsler on analoogsele juhtumile juba varem hinnangu andnud. Õiguskantsleri arvamuse kohaselt nähtub Riigikogu kodukorra seaduse sätetest üheselt, et eelnõu algatajaks on Vabariigi Valitsus kollegiaalorganina, mitte minister, kelle juhitava ministeeriumi valitsemisala eelnõu puudutab. Õiguskantsler on öelnud: "Eelnõu tagasivõtmine on põhimõttelise tähtsusega küsimus, mille peab otsustama Vabariigi Valitsus kollegiaalorganina. Tulenevalt põhiseaduse § 87 punkti 4, § 103 lõike 1 punkti 4 ja Riigikogu kodukorra seaduse § 90 lõike 1 punkti 4 mõttest ei saa Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogule esitatud eelnõu tagasivõtmise üle otsustada minister ainuisikuliselt ning valitsus ei saa ministrile sellist otsustuspädevust ka delegeerida. Igale eelnõu tagasivõtmisele peab eelnema Vabariigi Valitsuse sellekohane kollegiaalne otsus." Nii et, palun, kas teie käsutuses on Vabariigi Valitsuse otsus eelnõu tagasivõtmise kohta?

16:00 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ka minu käes on Urve Palo kiri Riigikogu esimehele, kus ta palub ühistranspordiseaduse eelnõu 404 tagasi võtta. Kui me loeme meie kodu- ja töökorra seadust, siis näeme, et tõesti, see on nii, nagu te ette lugesite, aga selle kommenteeritud väljaandes on toodud ka üks erand. Kui valitsus ei saa istungit

pidada, siis peaministri nõusolekul võib esindav minister eelnõu tagasi võtta. Selle kohta tuleb informatsioon esitada järgmisel valitsuse istungil. Ma usun, et sellest on Vabariigi Valitsuse esindaja praegu lähtunud. Minu teada on olemas ka peaministri nõusolek, et see eelnõu tuleks tagasi võtta. Helir-Valdor Seeder, palun!

16:00 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! See on teie tõlgendus. Kommenteeritud väljaanne on raamat, mitte seadus. Mina lähtun seadusest ja õiguskantsleri hinnangust varasemale täpselt analoogsele juhtumile siin Riigikogu saalis. Selle kohta on õiguskantsler väga ühese hinnangu andnud: sellisele tagasivõtmisele peab eelnema valitsuse kui kollegiaalse organi otsus, see ei saa piirduda üksiku ministri ega ka mitte peaministri otsusega. Ma arvan, et me peaksime lähtuma õiguskantsleri seisukohast, mille ta on siinsamas saalis esitanud.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Minu teada ja minu kogemuse kohaselt on varasem praktika olnud sarnane. Kaia Iva, palun!

16:01 Kaia Iva

Aitäh! Selle praktika tõttu ongi õiguskantsler minu teada oma hinnangu andnud ja leidnud, et selline tegevus on õigusvastane. Küll aga on mul kaks palvet. Millisele paragrahvile viidates te ütlete, et Vabariigi Valitsuse otsust ei ole vaja? Palun öelge see paragrahv! Teiseks, kui te nii tõlgendate, siis me soovime näha seda dokumenti, millega vabariigi peaminister on sellise volituse ühele ministrile andnud.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Toetun sellele, mida ma juba ette lugesin, kodu- ja töökorra seaduse § 95 lõikele 2. Juhan Parts, palun!

16:01 Juhan Parts

Aitäh! Ka mul on käes see majandusministri kiri. Teie arvate, et peaminister on selle kooskõlastanud. Ma saan aru, et õiguskantsleri seisukoht on olnud, et see ei ole seadusega kooskõlas, kaudselt on siis tegemist põhiseaduse rikkumisega. Mul on siiski palve. Kas te ei selgitaks välja, mis on need motiivid? Tegemist ei ole ju ei tea mis seadusega, vaid ühistranspordiseadusega. Seda on aastaid ette valmistatud ja seda eelnõu siin poolteist aastat arutatud. See puudutab peaaegu iga Eesti elanikku, kõiki omavalitsusi, eri transpordiliike. Me nägime, et minister oli pool tundi tagasi siin emotsionaalselt päris endast väljas, ja nüüd on ta saatnud siia kirja. Ma palun, et te võtaksite juhatuses meetmeid, et valitsus teataks Riigikogule motiivid, miks see seaduseelnõu on tagasi võetud.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Tänan, austatud Juhan Parts! Ma olen teiega nõus, et see eelnõu puudutab tõesti peaaegu kõiki, kui isegi mitte kõiki Eesti elanikke. Me lähtume järgmistel juhatuse kogunemistel kindlasti teie repliigist motiivide väljaselgitamise kohta. Väino Linde, palun!

16:01 Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Ma soovin protseduuriliselt küsida, äkki oleks mul õigus selgitada kolleegidele, eriti Helir-Valdor Seederile, seda, et Riigikogus on olemas Põllumajandusministeeriumi 10. oktoobri 2011. aasta kiri, millele on alla kirjutanud tolleaegne põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Selles kirjas paluti Riigikogul tagasi võtta Vabariigi Valitsuse algatatud ja Riigikogu menetluses olev kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu 54. Nii et ajalooline kogemus selle kohta, mille üle siin vaidlus käib, on meil tegelikult juba olemas.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane! Ma viitasin oma vastuses ka Riigikogu varasemale praktikale, millele teie viitasite veel detailsemalt. Aga seda, et te omavahel teete ühe väikese keskustelu, me kindlasti ei piira. See on tervitatav. Juhan Parts, palun!

16:01 Juhan Parts

Aitäh! Oletame, et valitsus on praegu rikkunud seadust ja põhiseadust. Me oleme siin Riigikogu, rahva esinduskogu. Mul on palve, et me võtaksime vajaduse korral piisavalt pika vaheaja, et valitsus saaks avaldada need motiivid ja Riigikogu õiguskomisjon annaks meile õigusliku, ütleme sovetlikus kõnepruugis, õiendi, n-ö spravka, et kõik on tehtud seaduste järgi. Muidu on praegu üks minister võib-olla esile kutsunud põhiseadusliku kriisi ja see võib luua pretsedendi. Arvestades meie valitsuse noorust, võib see hakata pidevalt korduma, eriti mõeldes lähenevatele erakorralistele istungjärkudele.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan teid, hea ametikaaslane! Me saame alati järgida ka pikemalt kestnud valitsuskoalitsiooni praktikat siin Riigikogus. Toona ei tekitanud see põhiseaduslikku kriisi. Kõik meie 101 seisame ju selle eest, et seda kriisi, mida te mainisite, ei tuleks. Helir-Valdor Seeder, palun!

16:01 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kõigepealt lühikene vastus kolleeg Lindele. Jah, 2011. aastal võtsin ma tõepoolest eelnõu tagasi, kuid sellele eelnes Vabariigi Valitsuse otsus selle tagasivõtmise kohta, nagu põhiseadus ning Riigikogu kodu- ja töökorra seadus ette näevad. Nii et see oli praegusest täiesti erinev juhtum. Aga ma tahan veel juhtida tähelepanu sellele, et küsimus, kas ministril on need volitused või mitte, on väga põhimõtteline. Ma juhin veel kord tähelepanu ühele õiguskantsleri hinnangule. Ta ütleb: "Ministrid tulevad ja lähevad, aga valitsus jääb. Ministri ja valitsuse pädevuse erinevust tuleb rõhutada eriti juhul, kui mõnel ministril võib tekkida kõrk monopoolne tunne, et võimulolijale ongi kõik lubatud." Mina kardan, et see majandusministri kiri, mis kirjutati n-ö emotsionaalselt erutatud seisundis, võib meil tõesti tekitada sügava põhiseadusliku kriisi. Nii et mul on ikkagi palve, et Riigikogu juhatus võtaks vaheaja ja selgitaks välja, kas Vabariigi Valitsuse otsus eelnõu tagasivõtmise kohta on olemas või mitte.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh teile! Juhatuse liikmed on selle üle diskuteerinud. Me leiame, et see tagasivõtmine on igati seaduslik ja õiguspärane. Kaia Iva, palun!

16:01 Kaia Iva

Aitäh! Mulle jääb pisut arusaamatuks, millal te kõnealust punkti juhatuses arutada saite, kuna see kiri tuli siis, kui keegi juhatuse liikmetest oli siin istungit juhatamas. Mulle tundub, et te ei ole saanud seda juhtumit arutada. Aga kui te viitate meie kodu- ja töökorra seaduse §-le 95, siis tõepoolest siin selline tõlgendus on. Kommenteeritud väljaanne ütleb: "Vabariigi Valitsuse reglemendi § 22 lõike 1 kohaselt otsustatakse Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu Riigikogu menetlusest tagasivõtmine esindava ministri ettepanekul valitsuse istungil. Reglemendi sama paragrahvi lõige 2 näeb ette erisuse, mille kohaselt, kui valitsus ei jõua eelnõu Riigikogu menetlusest tagasivõtmise kohta seisukohta kujundada, võib esindav minister peaministri nõusolekul eelnõu Riigikogu menetlusest tagasi võtta." Mina loen siit välja, et siin on olemas väga selge tingimus. Mina ei ole seda analüüsinud, aga ma saan aru, et õiguskantsler on analüüsinud. Sellest analüüsist võib järeldada, et see reglement on põhiseaduse ja seadustega vastuolus. Aga isegi siit kommentaarist loen ma välja, et tingimuseks on see, et Vabariigi Valitsus ei jõua seisukohta kujundada. Järelikult peavad nad olema vähemalt üritanud seda teha. Minu teada, vähemalt nendest selgitustest me võime seda järeldada, ei ole Vabariigi Valitsus üritanudki selles asjaolus seisukohta kujundada ehk me ei saa öelda, et nad ei ole jõudnud seda teha. Ilmselt peaks Vabariigi Valitsus kogunema ja proovima seda seisukohta kujundada. Ma arvan, et oleks õiglane neile see võimalus ja aeg praegu anda.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan! Me lähtume kindlasti ka võimude lahususe printsiibist. Kui nüüd jätkata tsiteerimist, mida te alustasite, siis siin on ju väga selgelt öeldud, et kui Vabariigi Valitsus ei kujunda seisukohta, siis seda võib teha esindav minister peaministri nõusolekul. Ma palusin ametnikel kontrollida, kas peaministri nõusolek on olemas. See on olemas. Juhan Parts, palun!

16:01 Juhan Parts

Aitäh! Ma siiski, lugupeetud juhataja, kutsun teid rahunema. Tegemist on põhimõttelise pretsedendiga. Eelmine kord, 2007. aastal, tembutas siin selline härra nagu Savisaar, mille tulemusena kujundati õiguslikud hinnangud. Need hinnangud on üsna karmid ja minu arust on meil kollektiivselt kohustus püüda käituda õigusjärgselt. Isegi kui ühele meist tundub, et on probleeme, siis meie peaksime aitama tal nendest üle saada. Minu eelmises sõnavõtus tehtud ettepanek oli selline, et juhatus võtaks vaheaja, selgitaks välja valitsuse motiivid ja paluks Riigikogu õiguskomisjonil koostada mingisugune arvamus. Ma arvan, et kui kõik on korras, nagu te ütlete, siis võtab see aega võib-olla kaks minutit. Me saaksime siis edasi minna, me ei peaks enam arutama seda küsimust, mis meile on ebameeldiv, eriti arvestades, et tegemist on ühistranspordiseadusega, väga põhimõttelise seadusega.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Ma kõigepealt väga tänan, et te soovite mulle rahulikku meelt! Seda on selles olukorras kindlasti vaja. Me oleme küsinud ka ametikaaslaste käest, kuidas selle tagasivõtmisega on, kas see on kodu- ja töökorra seadusega kooskõlas või ei ole, ja meile on öeldud, et see on kooskõlas. Nii et ma soovin teile vastu, et teil ei maksa nii väga selle pärast muretseda, ka teie võite rahulik olla. Me käitume praegu igati õiguspäraselt. Tõnu Juul, palun!

16:01 Tõnu Juul

Austatud istungi juhataja! Ma ülevalt ekraanilt loen, et kõne all on õiguskantsleri 2013. aasta ülevaade, ja mõtlen, kas praegused sõnavõtjad on siis õiguskantsleri päkapikud või mis toimub. Te olete alati istungit kindla käega juhtinud. Need repliigid ei puuduta mitte kuidagi käsilolevat päevakorrapunkti. Võib-olla läheme edasi.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh teile! Me oleme hetkel tõesti läbirääkimiste faasis, aga kuna Riigikogu liikmed alustasid protseduuriliste küsimuste esitamist, siis juhataja peab nendele kindlasti vastama, kuni ta näeb, et protseduurilistele küsimustele vastamine on tema arvates lõppenud. Kaia Iva, palun!

16:01 Kaia Iva

Aitäh! Minu eelmisele küsimusele vastates väitsite, et reglement ütleb, et kui valitsus ei soovi seisukohta kujundada või kui valitsus ei kujunda seda, siis on ministril õigus eelnõu tagasi võtta. Küll aga öeldakse kommenteeritud väljaandes sõnaselgelt, et see on nii ainult sel juhul, kui valitsus ei jõua seisukohta kujundada. See tähendab, et praegu ei ole seda võimalust olnud, selleks peavad olema mingid selged põhjused. Siiski on mul ettepanek, lähtudes just nimelt võimude lahususest, võtta vaheaeg. Juhatajal on ju see õigus. Kui vaheaeg on võetud, siis on ka Vabariigi Valitsusel võimalik talle endale seatud reglementi täita.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Aga me alati lähtume ka väljakujunenud praktikast. Praktika on varem olnud väga selgelt selline, et minister on kas Riigikogu esimehele või juhatusele esitanud vastavasisulise ettepaneku, nagu oli tehtud ka tänases Urve Palo, majandus- ja kommunikatsiooniministri kirjas. Juhan Parts, palun, rahulikult!

16:01 Juhan Parts

Ikkagi jään ma selle juurde, et meil on vaja aru saada valitsuse motiividest. Kujutame ette, et valitsus on mingisuguse hirmu all, mingi surve all, ta kardab midagi. Ma juhin tähelepanu, et me rikume praegu põhiseadust. Kõik järgmised otsused, mis me teeme, võidakse ju kohtus vaidlustada. Mis siis saab? Tekib õiguslik kaos. Kui lihtne oleks praegu Jüri Ratasel koos oma kolleegidega see probleem juhatuses ära lahendada ja selgitada välja valitsuse motiivid! Kui motiivid on igati mõistetavad ja õigusriigile kohased, siis me saame kohe edasi minna väga tähtsate küsimuste arutamise juurde.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan teid selle mõtte eest! Kaia Iva, palun!

16:01 Kaia Iva

Aitäh! Te viitasite praktikale, mis on siin saalis välja kujunenud. Aga mina sain eelnevaid sõnavõtte tähelepanelikult jälgides küll vastupidi aru. Praktika on olnud, jah, tõepoolest, siin saalis ka varem ekslik. Viidati kunagise majandusministri Edgar Savisaare juhtumile, kui ta ainuisikuliselt võttis Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõu päevakorrast välja või tegi sellise ettepaneku ja see eelnõu tõesti välja võeti. Aga pärast on õiguskantsler väga täpselt seda situatsiooni analüüsinud ja öelnud, et selline asi ei ole võimalik. Nagu kinnitas ka endine põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder, hilisematel juhtumitel just nii toimitigi, et ministri kirjale, ettepanekule, on eelnenud Vabariigi Valitsuse otsus. Kas me ei võiks siin edaspidi siiski juurutada just nimelt seda, nüüd juba paremaks muutunud praktikat, sellisel õigel moel?

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Me peame kindlasti alati paremaks muutuma, aga mina olen saanud info, et seda valitsuse otsust ei ole alati eelnevalt olnud. Nii et praegu on teil ja minul erinev info. Juhan Parts, palun!

16:01 Juhan Parts

Lugupeetud juhataja! Tahaksin ikkagi teada neid valitsuse motiive ja nende õiguskorrektsust. Ma vaatan seda ministri kirja. Ma usun, et te olete seda näinud või on teile sellest sosistatud. Teil on seal laua all tõenäoliselt keegi, kes sosistab.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Püüdke rohkem mikrofoni rääkida! Juhan Parts, te olete mikrofonist liiga kaugel.

16:01 Juhan Parts

Vabandust! Sellel kirjal ei ole tähtaega. Äkki on minister selliseid kirju vorpinud kõikvõimalike küsimuste, eelnõude ja muude asjade kohta ning lihtsalt keegi siin Riigikogus võtab ja annab neid suvaliselt menetlusse? Mis kuupäeval minister selle kirja saatis? Kas ilma kuupäevata kiri on meie riigi asjaajamise korra kohaselt üleüldse kehtiv?

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! See on täiesti õige küsimus. Tõesti, siin kirjal ei ole peal saatmise kuupäeva, aga see on registreeritud täna ehk 18. juunil siin, Riigikogu Kantseleis. Kuid kui seda kirja, mis on ka teie ees, veel tähelepanelikumalt lugeda, siis võib näha, et selle lõpus räägitakse eelnõust 404 ja eelnevalt on öeldud, et tegemist on ühistranspordiseaduse eelnõuga. Nii et võib üsna kindlalt aru saada, et ikkagi on siin räägitud konkreetselt sellest seaduseelnõust, mis täna mõni tund tagasi päevakorrast välja võeti.
Me peaksime nüüd edasi minema fraktsioonide läbirääkimistega, sest võib-olla tahab veel mõni fraktsioon sõna võtta. Kas Priit Toobal soovib? No kui teil on protseduuriline küsimus, siis palun!

16:01 Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Minu arusaamist mööda ja Vabariigi Valitsuse reglemendi § 22 lõike 2 kohaselt on Urve Palol täielik õigus see eelnõu menetlusest välja võtta, kui tal on selleks peaministri nõusolek. Minu küsimus ongi selle nõusoleku kohta. Minu teada on peaminister Rõivas välisvisiidil. Kas see nõusolek on saadud tema käest? Mil viisil see siis on saadud? Kas see on saadud tema esimese asetäitja Sven Mikseri käest, kes on peaminister, kui Rõivas ei saa peaministri kohustusi täita? Või on see nõusolek saadud kultuuriminister Urve Tiiduse käest, kes oli tänases infotunnis peaministri ülesannetes? Kelle käest see nõusolek on saadud?

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

See on hea küsimus. Minule on Vabariigi Valitsuse esindaja öelnud, et peaministri nõusolek on olemas. Nii, rohkem protseduurilisi küsimusi ei ole. Juhan Parts, te ei saa kahjuks IRL-i fraktsiooni nimel sõna võtta, sest Jaak Aaviksoo juba esines selle päevakorrapunkti arutelul IRL-i fraktsiooni nimel. Juhan Parts, protseduuriline küsimus.

16:01 Juhan Parts

Aitäh! Me ei taha mingil juhul Riigikogu tööd takistada. Kuna meil on täna ees pikk tööpäev, siis on mul juhatusele palve, et te annaksite kellelegi korralduse, et valitsus võimalikult kiiresti avalikustaks oma motiivid ja meie õigusosakond viskaks neile pilgu peale. Kui need asjad on olemas, siis andke meile sellest järgnevate tundide jooksul teada.

16:02 Aseesimees Jüri Ratas

Teeme nii. Aitäh teile! Sulgen läbirääkimised. Ma tänan Riigikogu nimel õiguskantslerit ülevaate eest! Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

---

4. 15:45 Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamismissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" muutmine" eelnõu (690 OE) esimene lugemine

15:59 Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamismissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" muutmine" eelnõu 690 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kaitseminister Sven Mikseri!

15:59 Kaitseminister Sven Mikser

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Mul on hea meel tutvustada teile Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamismissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" muutmise eelnõu. See eelnõu on teile loodetavasti olnud kättesaadav.
Kuna erinevalt eelnõu tagasivõtmisest peab eelnõu esitamist motiveerima, siis on eelnõu varustatud seletuskirjaga, mis ütleb muu hulgas järgmist. ÜRO Lähis-Ida vaatlusmissiooni UNTSO mandaat on meil praegu antud kuni kolmele kaitseväelasele ja valitsusel on soov paluda Riigikogult nõusolekut suurendada seda piirarvu kuueni. UNTSO on ÜRO esimene rahuvalvemissioon, mis loodi juba 1948. aastal, eelmisel sajandil, ning see on üks läbi aegade olulisemaid rahuvalvemissioone maailmas. Eesti on sinna panustanud sõjaliste vaatlejatega alates 1997. aastast, seega samuti juba eelmisest sajandist alates. Osalemine eri tüüpi missioonidel, olgu need siis NATO, Euroopa Liidu või ka ÜRO juhitavad, annab meie kaitseväelastele võimaluse ennast arendada ja oma töökvaliteeti parandada. Kindlasti on mitmekülgse kogemusega kaitseväelased kasulikud nii Eesti kaitseväes kui ka rahvusvahelistel operatsioonidel, rahvusvaheliste kriiside lahendamisel ja leevendamisel.
Me taotleme kehtiva mandaadi piirmäära tõstmist, kuna ÜRO on sellel aastal teinud Eestile pakkumisi mehitada ka juhtivaid ja senise panusega võrreldes mõnevõrra tähelepanuväärsemaid vanemstaabiohvitseri ametikohti. Need pakkumised näitavad ÜRO usaldust Eesti riigi ja Eesti ohvitseride professionaalsuse vastu ning seda, et ÜRO hindab kõrgelt Eesti pikaajalist osalust UNTSO missioonis. Valitsuse soov on lähetada üks Eesti ohvitser vaatluspiirkonna ülema ametikohale alates oktoobrist. Ühtlasi taotleme selleks, et lähetamise paindlikkus oleks senisest mõnevõrra suurem, piirarvu suurendamist kolmest kuueni. Missioonil osalemise lisakulud selle aasta oktoobrist detsembrini on umbes 9000 eurot ja need kaetakse Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarvest.
Ma loodan, et Riigikogu peab võimalikuks seda eelnõu kiiresti menetleda ja langetada positiivse otsuse. Aitäh!

15:59 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Liisa-Ly Pakosta, palun!

15:59 Liisa-Ly Pakosta

Suur aitäh! See on kahtlemata positiivne, et Eesti vastu selline usaldus on. Eelnõu seletuskirjas on öeldud, et sarnaseid ettepanekuid on tehtud ka teiste missioonide kohta. Kas te saate meelde tuletada, mis nendest teistest ettepanekutest saanud on?

15:59 Kaitseminister Sven Mikser

Praegu osaleb Eesti ÜRO juhitavatest missioonidest lisaks UNTSO-le veel missioonil Malis. See missioon kannab nime MINUSMA. See operatsioon laieneb jõudsalt ja ka Eesti eesmärk on oma senist panustamist järk-järgult suurendada. Konkreetseid uusi plaane ma hetkel välja tooma ei hakkaks, aga üks kaalumisel olev võimalik areng on suurendada panust Malis MINUSMA operatsioonis. Kui kehtiv mandaat uusi plaane ei kata, siis nii nagu seadus ette näeb, tuleme vajaduse korral ka selle ettepanekuga Riigikogu ette.

15:59 Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

15:59 Jaak Aaviksoo

Hea kaitseminister! Ma kuulasin üllatuse või isegi hämmastusega teie väidet, et missioon Lähis-Idas ehk UNTSO on üks silmapaistvamaid ja edukamaid missioone, mis juba möödunud sajandi keskpaigast on panustanud ülemaailmse rahu tagamisse. Mul on selle kohta küll veidi teistsugune arvamus. Aga konkreetne küsimus on järgmine. Missugused võiksid olla Eesti riigi huvid, et niisugune väike riik saaks sealses piirkonnas üsna keerulises kontekstis oma panuse kahekordistamisest oma huvidele mingisugust intressi teenida? Võib-olla tuleks lisaks sellele, et meil on võimalik oma panust kasvatada, selgitada, mis kasu sellest Eesti riigile ja rahvale võiks tõusta.

15:59 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! Ma ütlesin, et UNTSO on ÜRO esimene rahuvalvemissioon, mis loodi juba 1948. aastal, ja see on läbi aegade olnud üks olulisemaid missioone. Tema edukuse üle võib kahtlemata vaielda, aga selle kohta mina oma sõnavõtus kindlasti midagi ei öelnudki. Edukust võib mõõta kahtepidi. Võib mõelda, milline oleks olukord selles piirkonnas ilma selle missioonita. Loomulikult on selle kohta võimatu mingit empiirilist vastust anda. Aga kindlasti on UNTSO missioon aidanud mõningal määral vältida Lähis-Idas pingete eskaleerumist. Meie soov täna ei ole ju suurendada Eesti osalust kahekordseks, vaid suurendada meie osalust nii, et kolme kaitseväelase asemel osaleks missioonil neli. Aga kui juhtumisi peaks Eestile pakutama teisigi olulisi ametikohti, mida on meie inimressursse arvestades võimalik täita, kusjuures see on meile ka rahaliselt jõukohane ja võiks anda meile lisandväärtust, siis kindlasti on teatav paindlikkus mõistlik. Ma arvan, et selline praktika, kui on plaan lähetada missioonile kolm kaitseväelast ja küsitaksegi mandaati täpselt kolmele, ei ole võib-olla kõige mõistlikum. Ma pean paindlikkust missioonide puhul heaks ja õigeks. Aga nagu juba öeldud, seni on meil sellel missioonil olnud kolm vaatlejat kolmes paigas. Lisanduv ametikoht oleks esimene vanemstaabiohvitseri ametikoht UNTSO missioonil, mis kahtlemata oleks meie kaitseväele kogemusena oluline. Mulle tundub küll, et te hetkel ei kuula minu vastust, aga kui te olete jälginud meie kaitseväe osalust välismissioonidel, siis teate, et seoses Afganistani ISAF-i operatsiooni peatse lõppemisega välisoperatsioonidel aktiivselt osalevate kaitseväelaste arv mõnevõrra kahaneb. Ma arvan, et UNTSO-l osalemise suurendamine ühe kaitseväelase võrra ei ole kuidagi Eesti huvide vastu ega käi meile ka üle jõu.

16:00 Aseesimees Jüri Ratas

Juhan Parts, palun!

16:00 Juhan Parts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Ma vaatan selle otsuse pealkirja "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel ...". Ma ei hakka kommenteerima olukorda Liibanonis, Iisraelis ega Egiptuses, aga kasutada Eesti parlamendi otsuse eelnõus praegu Süüria kohta sõna "konfliktijärgne" on lihtsalt märk meie välispoliitilisest ebakompetentsusest. Kas äkki oleks võimalik esimese ja teise lugemise vahel seda tõenäoliselt kuskilt ajaloost pärinevat kõnepruuki korrigeerida, näitamaks, et me siiski suudame maailmas toimuval silma peal hoida?

16:00 Kaitseminister Sven Mikser

Ma usun, et kui meie seda teeksime või kui teie seda teeksite, siis Eesti tõenäoliselt ei paiskuks selle tagajärjel põhiseaduslikku kriisi. Aga tegemist on juba varem siin Riigikogus vastu võetud otsuse muutmise eelnõuga ja toona vastuvõetud otsus kannab just nimelt sellist pealkirja. Kas me peaksime tagasiulatuvalt hakkama muutma selle otsuse pealkirja, mis võeti siin saalis vastu eelmise aasta lõpul? Mina isiklikult olen selles suhtes võrdlemisi kahtlev. Tegemist on, nagu ma ütlesin, operatsiooni või missiooniga, kus Eesti on osalenud 1997. aastast, seetõttu on seda otsust siin Riigikogus korduvalt pikendatud või õieti on kaitseväe kasutamise tähtaega korduvalt pikendatud. Seda, miks eelmine Vabariigi Valitsus, mille kaitseminister istub teie kõrval, tõi selle eelnõu eelmise aasta lõpul saali just selle pealkirjaga, mis räägib konfliktijärgsusest Süürias, saate kindlasti oma kolleegilt otse küsida. Praegu me muudame toonast otsust. Ma arvan, et me ei peaks tagasiulatuvalt üritama muuta toonase otsuse pealkirja.

16:00 Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

16:00 Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud kaitseminister! Te mainisite, et sellel operatsioonil on Eesti kaitseväelased osalenud juba viimased 16 aastat. Alates aastast 2011 toimub Süürias kodusõda. Kas te annaksite lühidalt ülevaate, kuidas on selle operatsiooni iseloom muutunud ja kui palju see operatsioon praegu üldse Süüria territooriumil toimub? Või on Süüriat seal pealkirjas mainitud ainult seetõttu, et tegutsetakse Süüria piirialadel?

16:00 Kaitseminister Sven Mikser

Tegutsetakse Golani kõrgendikul, mis on teadupärast olnud n-ö vaieldav territoorium, mida Süüria on pidanud okupeerituks. Aga tegutsetakse ka Liibanonis ja Egiptuses, selle operatsiooni staap asub Jeruusalemmas. Nii et see organisatsioon, mis kannab nime UNTSO ehk *United Nations Truce Supervision Organization*, katab oma tegevusega mitmeid Lähis-Ida konfliktis osalevaid riike. Ka kolm Eesti vaatlejat tegutsevad praegu kolmes kohas: Jeruusalemmas Iisraelis, Ismailias Egiptuses ja Süüria-Iisraeli joonel Golani kõrgendikul. Kindlasti on Süüria kodusõda seda ohupilti mõnevõrra muutnud. Ükski selle kodusõja osapool ei käsitle ÜRO rahuvalvajaid otseselt vaenlastena, aga arvestades Süürias toimuvat on praegu ohutase just Golani kõrgendikul kindlasti mõnevõrra kõrgem kui enne Süüria kodusõja puhkemist.

16:00 Aseesimees Jüri Ratas

Margus Tsahkna, palun!

16:00 Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma hoidun sellest formaalsest poolest ja küsin sisulise küsimuse. Võib-olla te välispoliitika ja kaitsepoliitika spetsialistina annate lühikese ülevaate, kas ja kuidas need sündmused, mis viimasel ajal Iraagi territooriumil on toimunud, mõjutavad meie missiooni ning üldist poliitilist olukorda Süürias ja kogu selles kandis, kus me oma missiooni pikendame.

16:00 Kaitseminister Sven Mikser

Kindlasti on pisut enneaegne seda hinnangut anda, aga selge on, et olukorra pingestumisel Iraagis võib olla mõju julgeolekuolukorrale Süürias, mis on niigi väga habras, nagu ma eelmises vastuses ütlesin. Kahtlemata on pikemas plaanis võimalik, et Iraagi sündmustel on vahetu mõju. Aga Iraaki, nagu te ka eelnõu pealkirjast loete, see konkreetne operatsioon ei puuduta.

16:00 Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

16:00 Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma arvan, et Eesti osaluse kasvatamine rahvusvahelistel missioonidel on igati mõistlik suund. Praegu on sellel missioonil väike arv kaitseväelasi. Seoses Süüria olukorra pingestumisega on võimalikud eri rühmituste rünnakud, katsed pantvange võtta ja muud sellised provokatiivsed sammud ka rahvusvahelisi ülesandeid täitvate missioonide suhtes. Kaitseministeerium koostas omal ajal käsitlusi või analüüse julgeolekusituatsiooni ja missiooni julgeolekuastme kohta. Äkki annad ülevaate, milline on praegu Süüria kriisi valguses seda tüüpi missiooni julgeolekuolukord ja millised on võimalikud riskid?

17:00 Kaitseminister Sven Mikser

Nagu öeldud, missioon katab eri riike. Julgeolekuolukorra hinnang on eri riikides kindlasti erinev, mõnel pool on olukord rahulik ja mõnel pool, võiks öelda, varjatult pingeline. Nagu ma ütlesin, UNTSO isikkoosseis ei ole ühelegi osapoolele regioonis eraldi sihtmärgiks, vähemalt seni ei ole olnud. See on relvastamata operatsioon, millele füüsilist väekaitset pakub Golani kõrgendiku Süüria poolel teine ÜRO rahuvalvejõud *United Nations Disengagement Observer Force* ehk UNDOF, muudes piirkondades teeb seda aga asukohariik. Sellega ei ole seni probleeme olnud. Loomulikult ei ole ükski kaitseväe operatsioon päriselt ohutu. Ohupilti tuleb pidevalt silmas pidada ja teha kõik, et Eesti kaitseväelased oleksid missioonidel võimalikult hästi nendest ohtudest teadlikud ning kasutusele oleksid võetud kõik abinõud, et ohtude realiseerimise tõenäosus oleks minimaalne.

17:00 Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

17:00 Kaia Iva

Aitäh! Tänase istungi päevakorras on ridamisi tundlikke küsimusi, mis inimestele väga korda lähevad. Üsna varsti hakkame arutama eelnõu, millega Vabariigi Valitsus on teinud ettepaneku 200 000-lt pensionärist emalt emapension ära võtta. Meil on täna arutelul lastekaitseseaduse eelnõu, arutelul on töövõimereformi käsitlev seaduseelnõu, mis asjatundjate hinnangul on vägagi toores, ka tuleb täna arutelule kooseluseaduse eelnõu. Enamiku selliste eelnõude kohta tuleb parlamendiliikmetele hulgaliselt kirju. Iga kord, kui menetluses on mõni missiooniga seotud eelnõu, siis murelikud emad, vanaemad ja abikaasad pöörduvad meie poole ning küsivad, kas meile on seda kõike vaja. Milline on sinu kui ministri hinnang? Kas meie inimeste teadlikkus ja arusaam sellest teemast on piisav ja kas nad saavad aru, et need missioonid on Eestile vajalikud?

17:00 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! Ma arvan, et teadlikkus aastast aastasse suureneb. Ma näen, et selle konkreetse operatsiooni mandaadi piirarvu suurendamise arutelul on Riigikogu liikmetel meeldivalt palju küsimusi. Mitme mahult suurema ja kõrgema ohuhinnanguga missioonide pikendamise otsustamiste aruteludel on olnud küsimusi vähem. Küllap ka see aitab inimeste teadlikkust suurendada.

17:00 Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

17:00 Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud minister! Te olete siia toonud eelnõu konfliktijärgse rahutagamismissiooni tähtaja pikendamise kohta. Me anname selle eelnõuga mandaadi kuni kuuele inimesele. Te mainisite oma jutus, et võib-olla peab veel kord eelnõuga siia tulema, kui meile pakutakse mõningaid nn töökohti, millega me võiksime hakkama saada. Millised need teie mainitud töökohad olla võivad? Kas on võimalik ennustada, kas me peame järgmise poole aasta või hoopis aasta jooksul samasuguse muudatusega tegelema hakkama?

17:00 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! Kõikide, nii ÜRO kui ka teiste organisatsioonide juhitavate missioonide mandaadi pikendamist, kus Eesti osaleb, arutatakse Riigikogus ühekaupa. Praegu me tegelikult tähtaega ei muuda, see tähtaeg

on endiselt aasta lõpp. Ma usun, et kui Eesti ka tuleval aastal osaleb rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel – kindlasti valitsus sellekohaseid ettepanekuid teeb –, siis tuleb neid eelnõusid menetleda siin saalis juba pärast teie suvepuhkust. Nii et ennustama ma ei hakka. Me ei tööta mitte ennustuste baasil, vaid ikkagi konkreetse analüüsi baasil, milles on uuritud, mis on Eestile jõukohane ning millised kriisid reguleerimist vajavad. Sellest lähtudes tuleme seaduses ettenähtud korras Riigikogu ette mandaati küsima.

17:00 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Toomas Tõniste!

17:00 Toomas Tõniste
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Täna me arutame siin kaitseväe välismissioonil kasutamise tähtaja pikendamise otsuse eelnõu. Samal ajal on paar punkti edasi päevakorras eelnõu, millega me võtame nende sõdurite emadelt ja vanaemadelt raha ära. Mis te arvate, mis tundega need sõdurid sellel välismissioonil on? Ehk te kirjeldate meile natuke, kas nende kaitsetahe on selle tõttu suurem või väiksem?

17:00 Kaitseminister Sven Mikser
Eesti kaitseväelased on kindlasti hästi motiveeritud professionaalid.

17:00 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Andrus Saare!

17:00 Andrus Saare
Aitäh! Lugupeetud minister! Tegemist on, jah, missiooni pikendamisega. Nagu te välja tõite, te pidevalt analüüsite olukorda ja konsulteerite meie liitlastega. See piirkond on väga-väga ohtlik. Mida analüüs nüüd näitab? Kas mingil hetkel võib tulla juttu, et tegemist ei ole enam pikendamisega? Kuidas Eesti riik selleks valmis on?

17:01 Kaitseminister Sven Mikser
Aitäh! Inglise keeles kannab see organisatsioon nimetust *United Nations Truce Supervision Organization.* See on vaherahu järelevalve organisatsioon. Tegemist on relvastamata missiooniga, kes jälgib vaherahust kinnipidamist ja kokkulepete täitmist nendel aladel. Ma arvan, et see operatsioon ei hakka ka olukorra pingestudes võtma endale muid ülesandeid peale vaherahutingimustest kinnipidamise järele valvamise. Aga nagu öeldud, olukord regioonis laiemalt on äärmiselt dünaamiline. Kui rahvusvahelise kogukonna võimuses on olukorra pingestumist muul viisil ära hoida, siis tasub seda tõsiselt kaaluda. Aga nagu me teame, rahvusvaheline üldsus ei ole seni olnud ülemäära vaimustuses mõttest sekkuda mitmes piirkonna riigis sõjalise jõuga või sealset olukorda lahendada, ma pean silmas näiteks Süüriat.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

17:01 Siim Kiisler
Aitäh! Austatud ettekandja! Eelnõu seletuskirjas on räägitud operatsiooniga seotud kuludest, aga üldjuhul räägitakse otsuse eelnõude puhul ikkagi selle otsusega seotud kuludest. Siin on välja toodud ühe taotletava lisaametikoha mehitamine. Kulud sellega seoses on umbes 9000 eurot. Aga otsus annab ju mandaadi rohkematele sõjameestele. Kuidas siis nüüd ikka on, millised on selle otsuse vastuvõtmisega seotud kulud?

17:01 Kaitseminister Sven Mikser
Ma arvan, et te võite rahuliku südamega hääletada selle otsuse vastuvõtmise poolt, teadmisega, et sellest otsusest käesoleva aasta jooksul tulenevad kulud on suurusjärgus 9000 eurot ja need kaetakse Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarvest. Nagu ma ütlesin, me näeme ette teatavat paindlikkust, et

missiooni piirarv oleks pisut suurem kui missioonile tegelikult lähetatavate kaitseväelaste arv. Riigikogu on missioonidele lähetamise praktikas aastate jooksul teatavaid korrektiive teinud. Me oleme kogenud ka olukordi, kus missioonipiirkonnas tegelikult viibivate kaitseväelaste arv on olnud mingil ajal suurem kui mandaadijärgne arv, näiteks lähtuvalt rotatsioonist, kui missioonilt lahkuv kontingent ei ole veel täies koosseisus piirkonnast lahkunud, aga uus on juba kohale saabunud. Ma arvan, et selline paindlikkus on kindlasti põhjendatud. Aga positiivse otsuse langetamise korral on selle aasta jooksul kavas lähetada sellele missioonile täiendavalt üks kaitseväelane. Seda ametikohta on meile pakutud alates oktoobrist üheks aastaks ehk järgmise aasta oktoobrini. Kui valitsus tuleb aasta teisel poolel Riigikogu ette, selleks et pikendada kogu selle missiooni kestust, siis kindlasti on arvesse võetud ka sellel ametikohal töötavat kaitseväelast.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

17:01 Peeter Laurson

Aitäh! Hea minister! Ütlesite, et see rahutagamismissioon Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias on võrdlemisi madala ohutasemega. Eespool mainisite, et kaitseväelastel ei ole seal relvi. Kas te valgustaksite täpsemalt, mida need kaitseväelased sellel missioonil teevad, kui nad on saadetud sinna ilma relvadeta?

17:01 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! Ma ütlesin, et UNTSO operatsioon on relvastamata rahuvalveoperatsioon. Ma ei taha hakata ennast väga palju kordama. Kindlasti on mõistlikum, kui te kuulate mu vastused ära ega esita küsimusi, millele on juba vastatud. Aga selle missiooni ülesanne on valvata vaherahulepetest kinnipidamise järele. Ma ei öelnud, et ohutase on madal, ma ütlesin, et ohutase varieerub. Kuna missioon katab mitut riiki, siis võib kirjeldada nii, et mõnel pool on olukord rahulik ja mõnel pool varjatult pingeline. Ma ütlesin ka, et kindlasti on Süüria kodusõda konkreetselt Golani kõrgendikul olukorda pingestanud. Samuti ütlesin, et ei tasu alahinnata mitte ühegi missiooni ohte ega vaadata neile läbi sõrmede, kuigi missioonide ohutase on kindlasti erinev.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

17:01 Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kui te saite uuesti kaitseministriks, siis meenutati teie seisukohti Kaitseliidu suhtes. Teil oli esimesel ametiajal kõhklusi Kaitseliidu mõistlikkuses. Kas te olete nüüd oma seisukohti korrigeerinud? Kuidas sellised missioonid võiksid mõjutada Kaitseliidu tegevust? Kui palju on olnud kaitseliitlasi, kes on eri missioonidel osalenud, ja kui palju on see seda organisatsiooni parandada aidanud? Kui me vaatame ühiskonna üldist kaitsetahet, siis tõenäoliselt on viimaste Ukraina sündmuste valguses kaitsetahte ja riigi kaitsmise küsimus tõusnud Eesti inimeste teadvusesse ning seetõttu on ka väga palju huvi Kaitseliiduga liitumise vastu. Kuidas teie kõike seda kaitseministrina kommenteerite, ka missioonide kontekstis? Kuivõrd see aitab kaasa Kaitseliidu arengule?

17:01 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! See, et te küsimuses mainite ka missioone, ei tee küsimust kindlasti veel teemakohaseks. Aga riskides paisata riiki põhiseaduslikku kriisi, kuna kodukord ei näe ette mitteteemakohastele küsimustele vastamist, ma siiski ütlen, et hindan väga kõrgelt Kaitseliitu ja tema tegevust. Kindlasti on tal oluline roll kaitsetahte suurendamisel. Kindlasti on välismissioonidel oluline roll Eesti kaitseväelaste väljaõppe parandamisel ja professionaalse taseme tõstmisel. Kindlasti on see ka kaitsetahtele aastate jooksul erakordselt positiivselt mõjunud. Kindlasti annavad need Eesti kaitseväelased, kes on välismissioonidel teeninud, edasises teenistuses oma oskusi kolleegidele edasi. Ka see aitab Eesti kaitsevõimet ja seeläbi kaitsejõudude mainet parandada ning see omakorda kajab vastu kaitsetahte kasvus.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste, teine küsimus!

17:01 Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kaitseväelased osalevad mitmetel rahuvalvemissioonidel ja saavad seal väga väärtuslikke kogemusi. Mismoodi neid kogemusi siis hiljem Eesti riigi kaitsmisel ära kasutatakse, et need raisku ei läheks?

17:01 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! Äärmiselt erineval moel. Missioonidel käinud kaitseväelaste karjäär jätkub eri funktsioonides. Kindlasti kulub iga kogemus marjaks ära. Missioonid on väga erinevat tüüpi, alates Iraagi ja Afganistani missioonist kuni nimetatud UNTSO-ni välja. Ma usun, et iga kaitseväelane, kes on missioonil käinud, leiab selle kogemuse väga väärtusliku olevat ja kasutab seda oma edasises karjääris, nii nagu ka kõiki teisi kogemusi ning saadud haridust ja väljaõpetki.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teine küsimus!

17:01 Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! 11. detsember, mil otsustati mandaadi tähtaega pikendada, ei olnud tegelikult sugugi ammu. Riigikogus tehti väga ettevaatlik, konservatiivne otsus ja anti mandaat kuni kolme kaitseväelase osalemiseks. See ei olnud piisavalt paindlik, nagu te isegi siin välja tõite. Nüüd anname mandaadi kuni kuuele kaitseväelasele. Samal ajal on seletuskirjas öeldud, et ÜRO on teinud käesoleval aastal Eestile mitu pakkumist mehitada juhtivaid ametikohti. Võib-olla oleme ka seekord liiga ettevaatlikud ja konservatiivsed. Äkki peaks siin number kuue asemel olema palju suurem arv? Miks just kuus?

17:01 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! See on päris hea küsimus. Ma ütlen nii, et ega meie otsus kaitseväelasi missioonidele lähetada ei sõltu ainult meile tehtud ettepanekutest ja pakkumistest, vaid me vaatame ka seda, mis on meile n-ö inimressursside kasutamise seisukohast jõukohane ja meie arvates mõistlik. Meil ei ole kindlasti kavas lähetada sel aastal sellele operatsioonile rohkem kaitseväelasi. Kartus, et kuus on liiga väike number, ei ole praegu põhjendatud. Kui tulevikus peaks tekkima vajadus rohkemate kaitseväelaste osalemise järele, siis, nagu öeldud, eri missioonide tähtaja pikendamise eelnõud tulevad siia saali juba selle aasta jooksul ja on kindlasti võimalik ka need piirarvud uuesti üle vaadata. Praegu ei olnud olukord piisavalt paindlik, sest maksimaalne missioonile lähetatud kaitseväelaste arv kattus missioonil olevate inimeste arvuga. Sellest ka vajadus tulla plaanitust varem Riigikogu ette missioonieelnõu muutma.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Tsahkna, teine küsimus!

17:01 Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma küsin, lähtudes taustast, sellest, mis selles piirkonnas toimub. Faktiliselt on Iraak praegu lagunenud, mitte küll *de iure*, aga keskvõimu kontroll territooriumi üle on ju kadunud. Süüria on tema naaberriik. See missiooniorganisatsioon valvab n-ö vaherahu kokkuleppe täitmise järele. Juhul kui vaherahu lõpeb või selles piirkonnas tekib uuesti kas sõjaline konflikt või kodusõda, kuidas see edaspidine protsess siis välja näeb? Kas missioon lõpeb automaatselt ja meie sõdurid tulevad sealt kiiresti ära, kuna nad on seal mittesõjalise missiooni raames? Kuidas see protsess välja näeb?

17:01 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! Nagu te teate, Eestis on kaitseväelaste missioonile lähetamine seaduse järgi korraldatud selliselt, et valitsus tuleb ettepanekuga Riigikogu ette ja küsib mandaati teatud tähtajaks, olles eelnõusse pannud kirja missiooni piirkonna, kestuse ja ka maksimaalse kaitseväelaste arvu, keda võib operatsioonis kasutada. See iseenesest ei tekita valitsusele veel ju kohustust just nimelt nii pikaks ajaks nii palju

kaitseväelasi missioonile lähetada. Kui meie riigi hinnang olukorrale muutub, siis on meil kindlasti õigus teha oma otsuseid selle mandaadi piires ka enne selle aasta lõppu või enne mis tahes missiooni tähtaja möödumist. Teisest küljest tahan rõhutada, et ka need organisatsioonid ise, UNTSO ja ÜRO, kindlasti jälgivad olukorra muutumist ning teevad selle missiooni iseloomus ja osalevate kaitseväelaste paiknemises muudatusi, kui julgeolekuolukord seda tingib.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Peeter Laurson, teine küsimus!

17:01 Peeter Laurson
Aitäh! Hea minister! Ikkagi jäi arusaamatuks, et see on küll rahutagamismissioon, kuid kas missioonil viibivad Eesti kaitseväelased on tõepoolest ilma relvadeta.

17:01 Kaitseminister Sven Mikser
Aitäh! Vastus on jah. Tegemist on klassikalise ÜRO sinikiivrite missiooniga, mis on relvastamata missioon. Nagu ma ütlesin, konkreetselt Golani kõrgendikul tagab missiooni füüsilist turvalisust teine ÜRO operatsioon UNDOF.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Valeri Korb!

17:01 Valeri Korb
Aitäh! Lugupeetud härra kaitseminister! Iga dokument, mis Riigikogust välja läheb, peab olema täpne. Ma olen nõus sellega, et rahutagamismissioonil on vaja tegutseda Liibanonis, Egiptuses ja Süürias. Aga ma ei saa aru, mida meie sõdurid peavad praegu tegema Iisraelis.

17:01 Kaitseminister Sven Mikser
Aitäh! Nagu ma juba eelnevalt ütlesin, missiooni staap asub Jeruusalemmas, Iisraelis. Seal üks Eesti kaitseväelane praegu ka teenib.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

17:01 Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Lugupeetud minister! Nagu me teame, majandusminister Urve Palo võttis täna ühistranspordiseaduse eelnõu Riigikogu menetlusest tagasi, olles selleks väidetavalt saanud volituse peaministrilt. Peaminister Taavi Rõivas viibib välismaal ja asenduskorra kohaselt olete teie peaministri kohustes. Infotunnis esindas peaministrit tema kohusetäitja Urve Tiidus. Ega teie ei olnud juhuslikult see avalikkusele veel teadmata peaministri ülesandeid täitev isik, kes andis Urve Palole eelnõu tagasivõtmiseks nõusoleku?

17:01 Kaitseminister Sven Mikser
Aitäh! Teie küsimusel puudub isegi kaudne seos praegu menetletava eelnõuga. Aga vastuseks ütlen, et ei, mina see ei olnud.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Sven Sester!

17:01 Sven Sester
Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Tulen uuesti kaitseväe- ja kaitseteemaliste küsimuste juurde. Mind huvitab Kesk-Aafrika Vabariigi missiooniga seonduv. Me oleme praegu seal Euroopa Liidu egiidi all. Kui ühel hetkel peaks Euroopa Liidu missioon lõppema ja jätkuma ÜRO egiidi all, kas me oleme siis selleks valmis ja soovime jätkata missioonis osalemist? Äkki annate paari sõnaga ka sellest ülevaate?

17:02 Kaitseminister Sven Mikser

Kuidas see nüüd kodukorra järgi on? Me menetleme siin UNTSO missiooni, mitte Kesk-Aafrika Vabariigi missiooni. Riskides minna oma jutuga väga laiali, proovin väga lühidalt vastata. Euroopa Liidu missioon Kesk-Aafrika Vabariigis kestab kuus kuud pärast missiooni täisvõimekuse saavutamist, mis tähendab, et tõenäoliselt kestab see ka peale selle aasta lõppu. Eesti kaitseväelaste mandaat ammendub augusti lõpus ja pärast seda võib seal tööd jätkata kuni viis staabiohvitseri. Kindlasti, kui otsustatakse seda operatsiooni ÜRO egiidi all mingis vormis jätkata ja meile tuleb selle kohta palve, siis me tõsiselt kaalume seda ja langetame kaalutletud otsuse. Seaduse kohaselt tuleme vajaduse korral Riigikogu ette mandaati küsima.

17:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Priit Sibul, teine küsimus.

17:02 Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma püüan seekord veidi rohkem küsida missioonide ja just selle missiooni kohta. Mind huvitab, kui palju praegu kaitseväelasi missioonidel on ja kui palju on missioone, milles me osaleme. Konkreetselt selle missiooni puhul huvitab mind see 9000 eurot, kui me saadame missioonile ühe lisainimese. Millistest kuluosadest see 9000 eurot täpselt koosneb?

17:02 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! Kindlasti küsin ma teie jaoks seda täpset arvulist liigendust. Midagi salajast siin ei ole, aga ma tõepoolest ei ole nii detailseks küsimuseks praegu valmis. Kuid kindlasti saate oma küsimusele täpse ja detailse vastuse.

17:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

17:02 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma esitan küsimuse, mis on otseselt seotud selle teemaga ega ole ka nii detailne, vaid on üldisem. Te oskate sellele kindlasti põhjalikult vastata. Me pikendame praegu missiooni tähtaega. Kas te oleksite hea ja annaksite meile põgusa ülevaate, kuidas seni Eesti kaitseväelased missioonidel on hakkama saanud ja milline on meie liitlaste hinnang nendele missioonidele? Siis me saaksime Riigikogu liikmetena olla kindlad ja rahuliku südamega seda missiooni pikendada.

17:02 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! Kõik hinnangud, mis mina olen saanud, on olnud ülimalt positiivsed. Nagu öeldud, missioonide iseloom on erinev. Praegu on tegemist sinikiivrite missiooniga, Iraagis ja Afganistanis oli tegemist teistsuguse iseloomuga missiooniga. Aga sõltumata missiooni tüübist on kõik hinnangud Eesti kaitseväelaste professionaalsusele ja motivatsioonile olnud kiitvad.

17:02 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Sven Sester, teine küsimus!

17:02 Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kuna me selle eelnõuga anname mandaadi kolme kaitseväelase asemel kuni kuuele kaitseväelasele, soovin küsida. Kuidas toimuvad sellised kokkulepped partneritega? Kas pannakse mingid omavahelised n-ö limiidid peale, mille alusel iga riik paneb missioonil osalemiseks paika, kui palju sõdureid ta missioonile saadab? On see millestki sõltuv? Mille pärast me siis kuue peale jäime? Võib-olla te paari sõnaga annate Riigikogu liikmetele sellest ülevaate.

17:02 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! Iga missiooni puhul toimub n-ö väeloome ehk missiooni juhid panevad paika missiooni vajadused ja koostavad nimekirja võimekustest, mida missiooni eesmärkide saavutamiseks vaja on, ning siis riigid deklareerivad oma valmidust neid võimekusi välja panna. Mõnikord on väeloome lihtne ja pakkumisi

tuleb rohkem, kui küsitakse. Paljudel juhtudel on paraku vastupidi, vajadus on suurem kui riikide valmidus panustada. Kindlasti erinevad missioonid ka selles mõttes, et paljud maailma riigid, ka mitte need kõige jõukamad, on meelsamini valmis panustama ÜRO missioonidesse, kuna nende finantseerimine toimub teistmoodi. NATO juhitavatel missioonidel valitseb printsiip, mille kohta inglise keeles öeldakse *costs lie where they fall* (igaüks kannab omad kulud ise). Tõsi küll, ka siin on mõnel juhul teatud kulusid valmis kompenseerima mõni teine liitlane. Aga tavaliselt toimib väeloome niimoodi, et täpsustatakse missiooni vajadused eri võimekuste osas ja siis riigid juba ise deklareerivad oma panuseid ning missiooni juht, juhtorganisatsioon või riik, ütleb, milliseid neist pakutud võimekustest ta reaalselt vajab ja on valmis kasutama.

17:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Mihkelson!

17:02 Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kaitseminister! Kahtlemata täidab meie kaitseväelaste osalemine sellel missioonil olulist rolli rahvusvahelises koostöös meie liitlastega ja rahvusvaheliste partneritega. Vaieldamatult ei ole piirkonnal, kus see missioon tegutseb, tähendust mitte ainult regionaalse julgeoleku tagamisel, vaid kindlasti on seal siirdeid ka kaugemale. Aga minu küsimus tuleneb praegu toimuvast. Kuidas sa kirjeldaksid Iisraeli ja Süüria suhteid? Muidugi, kui neid üldse saab nimetada suheteks, sest me teame, et Iisrael on aktiivselt sõjaliselt sekkunud Süüria konflikti. Milline see olukord praegu on ja millist mõju see Golani kõrgendikule avaldab?

17:02 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! Iisraeli ja Süüria suhted klassikaliste riikidevaheliste suhete mõttes on olnud 1948. aastast olematud. Samas on toimunud mitmeid kokkupõrkeid, peamiselt vaidlusalusel territooriumil, Golani kõrgendikul. See vaen on olnud läbi aastakümnete erineva temperatuuriga. Kindlasti lisab Süüria kodusõda määramatust, kuna, nagu teada, Süüria valitsus ei kontrolli täiel määral kogu oma riigi territooriumi. Pingeid regioonis ei lisa mitte üksnes Süüria kodusõda, vaid nagu eelnevates küsimustes tähelepanu juhiti, teeb seda ka olukord Iraagis. Selle missiooni eesmärk, nagu öeldud, on järelevalve vaherahutingimuste täitmise üle. Loomulikult, olukord, kus kõigil regiooni riikidel oleksid omavahelised rahulepingud ja diplomaatilised suhted ning lävitaks n-ö normaalseid poliitilisi kanaleid mööda, looks eeldused püsivaks rahuks. Aga see on laiem teema, mille arutelu väljub eelnõu raamidest.

17:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare, teine küsimus!

17:02 Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Austatud minister! Kas lisaks nendele kaitseväelastele, kes sellel missioonil osalevad, on Eestil ka mingi muu panus, näiteks kaasnevate teenuste osutamine? Kas seal üldse on kaasnevaid teenuseid, mida osutavad näiteks konsultandid, sõjatehnika remondimehed, ehitajad? Kas seal on ka teisi eestlasi peale missioonil osalejate?

17:02 Kaitseminister Sven Mikser

Aitäh! Sellel missioonil osaleb Eestist seni kolm vaatlejat. Otsuse vastuvõtmise korral Riigikogus lisandub neile üks vanemstaabiohvitser. Nemad ongi meie panus sellesse operatsiooni.

17:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Mihkelson, teine küsimus!

17:02 Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Te mitmes vastuses mainisite olukorda Iraagis, sealset teravnenud situatsiooni, mis vaieldamatult avaldab regioonis laiemat mõju. Aga teatavasti osales aastaid tagasi meie kaitseväe missioon rahvusvahelises jõupingutuses, et olukorda Iraagis stabiliseerida ja selles riigis demokraatiat juurutada. See, mis seal praegu toimub, ilmselt näitab, et

nüüd oleks paslik mõelda, mis selle missiooni tähendus lõppkokkuvõttes oli. Ma saan küll aru, et see küsimus ei ole otseselt selle eelnõuga seotud, aga ma ikkagi kasutan võimalust ja küsin, kuidas sa hindad selle missiooni tulemust.

17:02 Kaitseminister Sven Mikser

Nagu öeldud, see ei ole päris selle eelnõuga seotud küsimus ja seetõttu ei hakka ma hinnangut andma. Aga ma nõustun küsimuses esitatud teesiga, et kindlasti oleks praegu aeg põhjalikult üle vaadata kõik toonased kaalutlused ning selle missiooni kogemused ja õppetunnid.

17:02 Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, kaitseminister Sven Mikser! Ma palun kaasettekandeks kõnepulti riigikaitsekomisjoni liikme Tõnu Juuli!

17:02 Tõnu Juul

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas seda eelnõu 11. juuni istungil. Istungil osales eelnõu algatajate esindajana Kaitseministeeriumi poliitika planeerimise osakonna nõunik Andres Järv. Arutluse all oleva sõjalise vaatlusmissiooni aluseks on ÜRO Julgeolekunõukogu 1948. aasta resolutsioon nr 50. Nagu eelkõneleja rääkis, Eesti kaitseväelased osalevad nendel missioonidel juba aastast 1997. Tegemist on nn ÜRO sinikiivrite vaatlusmissiooniga. ÜRO liikmesriigina annab Eesti oma panuse rahu saavutamiseks kriisipiirkondades. Eelnõuga muudetakse Riigikogu 11. detsembri 2013. aasta otsust, suurendades missioonil osalevate Eesti kaitseväelaste piirarvu kolmest kuueni. Seejuures jääb Eesti kaitseväe missioonil kasutamise tähtaeg endiseks, kuni s.a 31. detsembrini. Eelnõu otsusena vastuvõtmine võimaldab Eesti Vabariigil alates oktoobrist 2014 täita UNTSO vaatlusgrupi ülema ametikohta.
Riigikaitsekomisjon otsustas konsensusega teha Riigikogu juhatusele ettepaneku võtta arutluse all olev eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 17. juuni istungi päevakorda (see arutelu nihkus päeva võrra edasi) ja teha Riigikogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 4. juuli kell 16. Tänan!

17:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Teile on küsimusi. Palun, Erki Nool, teine küsimus!

17:02 Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea komisjoni ettekandja! Esitasin ministrile eelnevalt ühe küsimuse, aga ilmselt oli see küsimus natukene segane. Ma ei saanud ministrilt sellist vastust, nagu oleksin lootnud. Ma küsin nüüd teie käest. Kas komisjonis arutati, kas ministeeriumis on prognoositud, et kui me pikendame mandaati ja suurendame rahuvalvemissioonil olevate sõdurite arvu, kunas võiks siis minister uuesti tulla Riigikogu saali analoogsete ettepanekutega, et arutada järgmiste missioonide pikendamist?

17:02 Tõnu Juul

Tänan! Eelnev vastaja vastas nendele küsimustele, mis te esitasite, minu arust väga hästi, olgugi et veidi pikalt. Ka teile anti päris ammendav vastus. Aga üks põhipunkt on kindlasti see, et missiooni tähtaega praegu ei pikendata ega suurendata mitte sõdurite arvu, vaid antakse võimalus suurendada relvadeta vaatlejate arvu piirkondades, kus see on vajalik.

17:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva, teine küsimus!

17:02 Kaia Iva

Aitäh! Austatud ettekandja! Te olete peale selle, et teil on austav ülesanne, kohustus ja võimalus olla rahvaesindaja siin saalis, ka muul ajal väga tähtsas rollis. Te olete arst ja ma usun, et seetõttu võib-olla rohkem kui paljud siin saalis olijad kursis väga paljude inimeste muredega. Minu küsimus on üsna sarnane selle küsimusega, mille ma esitasin ministrile. Millist tagasisidet te olete saanud missioonidel

käimise ja seal olemise kohta, selle kohta, et Eesti sõdurid nendel käivad? Kas vanemate mure oma laste pärast on suurem kui mõistmine, et missioonidel osalemine on Eesti riigi huvides ja vajalik? Milline on teie valijate, aga võib-olla ka teie patsientide tagasiside selle kohta?

17:02 Tõnu Juul

Tänan! Küsimus on väga huvitav. Ma meeleldi vastaksin teile väga pikalt pärast seda, kui ma siit puldist vabanen, näiteks kohvikus. Kahjuks seda teemat komisjoni istungil üldse ei käsitletud. Aga mul on päris tihe side missioonil osalenud ja seal vigastada saanud inimestega, kuna ma teen päris tihedat koostööd Ida-Tallinna Keskhaigla taastusravikliinikuga. Ma viibin seal päris palju kordi aastas ja kohtun ka missioonil osalenud vigastatud sõjameestega.

17:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu, teine küsimus!

17:02 Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Osalemine ÜRO missioonidel, rahuvaatlusmissioonidel ja tsiviilmissioonidel, ning ka n-ö Eesti ÜRO-s väljapaistvamaks muutmine on kindlasti üks osa Eesti välispoliitilisest kavast, mis puudutab Eesti tulevast võimalikku liikmestaatust ÜRO Julgeolekunõukogu ajutise liikmena. See on üks n-ö välispoliitiline doktriin, mis valitsusel on olnud, ja kindlasti üks asjaolu, mida tuleb arvestada Eesti missioonipoliitika kujundamisel. Kas riigikaitsekomisjon on ka sellest välispoliitilisest eesmärgist tulenevalt laiemalt arutanud Eesti taotlust saada ÜRO Julgeolekunõukogu ajutiseks liikmeks? Mida tuleks veel riigikaitse valdkonnas panustada, et Eesti mõjukust selles globaalses organisatsioonis suurendada?

17:02 Tõnu Juul

Tänan! Kindlasti on see väga huvitav ja mastaapne küsimus, aga ilmselt vastaks teie fraktsioonikaaslane Marko Mihkelson sellele palju paremini. Komisjon selle päevakorrapunkti raames seda ei arutanud.

17:03 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Aaviksoo, teine küsimus!

17:03 Jaak Aaviksoo

Aitäh! Ma usun, et riigikaitsekomisjon arutas ka alternatiive ja selle mandaadi kahekordistamise laiemat konteksti. Ma mõistan soovi, et Eesti julgeolek oleks rahvusvaheliselt paremini tagatud, ja toetan seda. Aga ma arvan, et ka siin peaks olema selektiivne ja mõtlema selle peale, kas maksumaksja raha kulutamine konkreetsetele missioonidele kaalub tegelikult üles lokaalse kaitsevõime kasvatamise. Mis on need argumendid, miks on vaja kahekordistada seda missiooni, mitte näiteks toetada Kaitseliitu või valida mõni teine kaitsepoliitiline alternatiiv?

17:03 Tõnu Juul

Sellele arvu suurendamise vajadusele komisjonis väga põgusalt tähelepanu juhiti ja küsiti eelnõu algataja arvamust. Meie arvamus, mida me oleme kaitsnud ka oma korduvatel välissõitudel, on selline, et Eesti peaks suurendama oma panust ÜRO vaatlusmissioonidel. Seetõttu suhtub riigikaitsekomisjon väga positiivselt võimalusse, et Eesti Vabariik saab alates oktoobrist vaatlusgrupi ülema ametikoha.

17:03 Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Tõnu Juul! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Palun, Urmas Reinsalu Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel! Kaheksa minutit.

17:03 Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Ühe väikeriigi sisepoliitika ja sisepoliitilised huvid peavad olema allutatud välis- ja julgeolekupoliitilistele huvidele. Selleks, et väikeriik suudaks maailmas edukalt oma välis- ja julgeolekupoliitilisi huvisid realiseerida, on oluline, et valitseks konsensus. Üldine praktika on olnud selline, et julgeolekupoliitilisi parlamentaarseid mandaate on Riigikogu andnud ja

selleteemalisi otsuseid vastu võtnud konsensuse vaimus ja heatahtlikult. Isamaa ja Res Publica Liit, olles opositsioonierakond, toetab valitsust ka praegu selle otsuse eelnõu menetlemisel, lähtudes sellest vaimust.
Kui vaadata mandaatide andmise praktikat vabanenud Eesti poliitikaajaloos, võib öelda, et konsensuse vaim on olnud peaaegu pretsedentideta. Tõsi, poleemika Iraagi missiooni teemal, mis üle maailma, eri Euroopa riikide parlamentide ja Ameerika Ühendriikide parlamendis oli, jõudis ka siia saali, see toimus missiooni viimases faasis. Vastuhäälte koha pealt tekkis pretsedent, kui arutati Eesti kaitseväelaste lähetamist Kesk-Aafrika Vabariiki Euroopa Liidu missiooni koosseisus. See oli negatiivne pretsedent, saalis kogus see ka vastuhääli. Just Marianne Mikko eestvedamisel esitati väga tõsist kriitikat. Mul on hea meel, et kaitseminister Sven Mikser ei lasknud ministriametis ennast kõigutada soovist Eesti kaitsepoliitikat päevapoliitilistesse askeldustesse kiskuda, vaid andis oma mandaadi Riigikogu otsuse jõustamiseks.
Selle konkreetse missiooni puhul on tegemist kahe mõõtmega. Üks on seotud Eesti välispoliitilise initsiatiiviga, taotlusega paista ÜRO-s positiivses mõttes rohkem silma, pikaajalise sihiga saada ajutise liikmena ÜRO Julgeolekunõukogu liikmeks. Kindlasti on aktiivne panustamine missioonidesse üks koht selles plaanis toetuse kogumiseks. Teine dimensioon tuleneb kollektiivkaitse põhimõttest, mis näeb ette lisaks sellele, et liitlased on valmis panustama Eesti riigi julgeoleku tagamisse, ka seda, et Eesti on rahvusvahelisse kollektiivkaitsesüsteemi vastavalt oma võimetele oluliselt panustav riik. Uskuge mind, need ressursid – rahalised kulutused, varustus ja relvastus –, see poliitiline initsiatiiv, aga samuti valmisolek Eesti kaitseväelasi lähetada, annab reaalse tulemi ka sellel kujul, et meie riik on kaitstud. Praegu menetletav ÜRO missiooni koosseisu suurendav eelnõu on kindlasti sellest eesmärgist kantud, seetõttu on parlamendil otstarbekas seda toetada ja võtta positiivne seisukoht.
Kui missioonipoliitikast laiemalt rääkida, siis peab Eesti IRL-i arvates olema missioonidel aktiivne riik. Teiseks on äärmiselt oluline, et Eesti panustaks nii Euroopa Liidu kui ka ÜRO ja NATO missioonide puhul just nimelt kõige olulisematesse missioonidesse. See suurendab meie nähtavust ja tugevdab partnerlussuhteid. Ennekõike suuremate, mitme riigi osalusega missioonide puhul on kindlasti äärmiselt tähtis koostöö meie suuremate sõjaliste liitlastega – Ameerika Ühendriikidega, Ühendkuningriigiga, Prantsusmaaga – ja teiste lääneruumi riikidega, kellel on suuremat sõjalist jõudu. Missioonipoliitika järgmine tahk on see, et nii Euroopa Liidu kui ka NATO suuremates missioonides ei tohi me leppida vaid sellega, et paneme välja üksnes n-ö lipu ühe või kahe staabiohvitseri näol, vaid me peame olema valmis sõjalise koostööelemendi tugevdamise nimel panustama tegeliku sõjalise võimekusega, lähtudes meie riigi füüsilisest suurusest. Kui vaadata Euroopa Liidu suuremaid missioone ning ka NATO kõige tähtsamaid missioone, siis võib öelda, et Eesti on seda poliitikat järginud. Me oleme olnud aktiivne riik, me oleme panustanud tegeliku sõjalise võimekusega. See on andnud meile hindamatu julgeoleku- ja välispoliitilise kapitali, mis väljendub nii heades liitlassuhetes kui kahtlemata ka selles, et meie kaitseväelased on saanud praktilisi kogemusi.
Missioonide kohta otsuste tegemisel on ühelt poolt olulised riigi julgeolekupoliitilised, välispoliitilised huvid, aga teiselt poolt on selliste otsuste langetamisel alati olulised inimesed, kaitseväelased. Riigikogu langetab otsuseid nende valikute kohta eri missioonidesse panustamisel. Kindlasti on kõigi missiooniotsuste puhul alati asjakohane hinnata riske, mis võivad missioonidega kaasneda. Äärmiselt oluline on kogu Eesti ühiskonna ja Eesti riigi toetus meie missioonisõduritele missioonieelse ettevalmistuse ajal. Missioonieelses faasis tuleb toetada ka nende peresid. Missiooni ajal tuleb tagada, et Eesti kaitseväelastel oleks parim võimalik varustus ja võetud oleksid väekaitsemeetmed. Oluline on kindlasti kaitseväelasi ja nende pereliikmeid toetada ka pärast missiooni. Mul on hea meel, et me suutsime sellel kevadel parlamendis vastu võtta kaitseväeveterane puudutavate seaduste paketi, mis augustis jõustudes annab neile meestele ja naistele reaalset tuge.
IRL-i seisukoht on, et missioonipoliitikas peab valitsema konsensus. Selle konsensuse vaimus me toetamegi seda eelnõu. Teiseks peame oluliseks, et missioonide puhul lähtutaks pikemaajalistest julgeolekuhuvidest, millele ma eelnevalt osutasin. Aitäh!

17:03 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 690 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuli kell 16.

5. 16:50 Meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (646 SE) teine lugemine

17:00 Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Riigikogu liikmete Aivar Riisalu, Arto Aasa, Deniss Boroditši, Inara Luigase, Kalev Lillo, Kalle Laaneti, Lauri Laasi, Lauri Luige, Lembit Kaljuvee, Olga Sõtniku, Peeter Laursoni, Rainer Vakra, Rannar Vassiljevi, Remo Holsmeri, Valeri Korbi ja Vladimir Velmani algatatud meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu 646 teine lugemine. Ettekandeks tuleb kõnetooli majanduskomisjoni liige Kalle Palling.

17:00 Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu 646 teisele lugemisele saatmist kahel komisjoni istungil. 12. juunil tegi komisjon menetluslikud otsused ning 16. juunil olid komisjoni istungile kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi lennundus- ja merendusosakonna merendustalituse peaspetsialist Liisa Surva ja õigusosakonna peaspetsialist Hindrek Allvee, kes selgitasid, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium võtab tagasi oma muudatusettepaneku, mille ta oli varem teinud. Majandus- ja kommunikatsiooniminister on konsulteerinud Veeteede Ametiga. Tõenäoliselt asenduslaevu sel aastal ei kasutata ja vajaduse korral saab ümberarvestused teha käsitsi. Seega võib seadus jõustuda üldises korras.
Majanduskomisjon otsustas teha ettepaneku teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek teha eelnõu kolmas lugemine 19. juunil. Siis võiks eelnõu ka lõpphääletusele panna. Aitäh!

17:00 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Toomas Tõniste!

17:00 Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Sa läksid väga kiiresti komisjoni istungi arutelust üle. Äkki sa räägid ka saalisolijatele, keda see teema kindlasti väga huvitab, mis olid need olulisemad asjad, mida seal arutati.

17:00 Kalle Palling

Aitäh! 16. juuni istungil oli komisjoni jaoks ette valmistatud üks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepanek. Eelnõu sooviti täiendada jõustumissättega, mille kohaselt oleks vastuvõtmise korral eelnõu seadusena jõustunud 2015. aasta 1. jaanuaril. Komisjoni istungil kinnitasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad, et on veel kord konsulteeritud Veeteede Ameti spetsialistidega ja jõutud arusaamale, et seaduse jõustumise tähtaega edasi lükata ei ole siiski vältimatult vajalik. Liinilaevade asendamist esineb praktikas väga vähe ja eelnõu kohaselt rakendatavat soodustust asenduslaevade veeteetasule on võimalik ilma halduskoormuse olulise suurenemiseta ka manuaalselt arvestada. Lisaks toimetati eelnõu kahe lugemise vahel keeleliselt. See on täiesti ammendav ülevaade komisjoni arutelust.

17:00 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

17:00 Peeter Laurson

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mida täpselt tähendab, et soodustust rakendavat toimingut on võimalik käsitsi teha? Ma pean silmas seda, mis siin jõustumistähtaja juures oli toodud. Mismoodi see välja näeb?

17:00 Kalle Palling

Ma ei saanud küsimusest aru. Vabandust! Äkki saate korrata?

17:00 Aseesimees Laine Randjärv
Siis tuleb uus küsimus esitada, praegu oli selline vastus. Palun, Jaak Aaviksoo!

17:00 Jaak Aaviksoo
Hea ettekandja! Lihtsale inimesele tundub niisugune regulatsioon jumalast mõistlik. Aga kas põhjus sellise muudatuse algatamiseks on tingitud lihtsalt Riigikogu liikmete teadlikkusest sellest probleemist või isiklikest kogemustest või on seal taga ka mingid kohtuvaidlused ja suuremad konfliktid? Kuidas kommenteerida seniseid vaidluskohti?

17:00 Kalle Palling
Aitäh! Seniseid vaidluskohti ei ole võimalik kommenteerida, kuid tõepoolest on kõikidel rahvasaadikutel õigus algatada eelnõusid lähtuvalt oma parimatest teadmistest ja isiklikest kogemustest. Nii et minu arvates võib see sellega seotud olla küll.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Toomas Tõniste, teine küsimus!

17:01 Toomas Tõniste
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Minu mäletamist mööda oli meil komisjonis arutlusel, et see teema tõstatus seetõttu, et ühel ettevõttel läks regulaarreise tegev laev rikki ja ta pidi seda laeva asendama, kusjuures ta pidi uuesti tasu maksma ja läks selle vaidlusega kohtusse. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium oli algul seda meelt, et las kohus otsustab, kuid õnneks võtsid Riigikogu liikmed asja käsile ja otsustasid, et tuleb selgus majja tuua. Äkki sa kommenteerid seda ja värskendad mälu, kuidas arutelu komisjonis täpselt läks?

17:01 Kalle Palling
Aitäh, hea küsija! Olen siin puldis selleks, et anda ülevaade komisjoni arutelust kahel komisjoni istungil: 12. juunil ja 16. juunil. Kummalgi koosolekul teie küsitut ei arutatud.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Erki Nool!

17:01 Erki Nool
Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Nädal aega tagasi arutasime siin saalis öösel ka ühte eelnõu, mille olid algatanud Riigikogu liikmed. Väga mitmed küsimused olid sellises stiilis, kas Riigikogu liikmete algatatud seaduseelnõul on korruptsioonihõngu juures või mitte. Siin on analoogne situatsioon, järjekordselt on finantsid mängus. Kas komisjonis arutati, on siin korruptsioonihõngu või on see lihtsalt selline terve mõistuse võit?

17:01 Kalle Palling
Ma ei tea, millisele seaduseelnõule te vihjate, mida siin eelmisel nädalal ühel öösel arutati. Minul ei ole olnud ühelgi komisjoni koosolekul tunnet, et sellel eelnõul oleksid sellised tunnused. Loomulikult pole seda ühelgi komisjoni koosolekul ka selliselt arutatud.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Peeter Laurson, teine küsimus!

17:01 Peeter Laurson
Aitäh! Hea ettekandja! Proovin oma küsimuse uuesti sõnastada. Selgitavas tekstis on öeldud, et liinilaevade asendamist esineb praktikas vähe ja eelnõu kohaselt rakendatavat soodustust asenduslaevade veeteetasule on võimalik ilma halduskoormuse olulise suurenemiseta ka manuaalselt teha. Mida on selle all mõeldud, mismoodi peaks see soodustuse manuaalselt rakendamine välja nägema?

17:01 Kalle Palling
Aitäh! Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad esialgu eeldasid, et selle seaduse muutmisega kaasneb suur halduskoormus ja on vaja teha infotehnoloogilisi ümberkorraldusi, näiteks midagi ümber programmeerida. Kui nad ütlesid, et liinilaevade asendamist esineb praktikas väga vähe ja eelnõu kohaselt rakendatavat soodustust asenduslaevade veeteetasule on võimalik ilma halduskoormuse olulise suurenemiseta ka manuaalselt teha, siis ma usun, et täpselt seda nad mõtlesidki: ei ole vaja teha suuri ümberkorraldusi infosüsteemides ega midagi ümber programmeerida. Kui selliseid olukordi peaks isegi esinema, siis saab neid asju teha ka manuaalselt. Sven Sesteril, juhin tähelepanu, on juba pikalt käsi püsti.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv
Kas Sven Sesteril on protseduuriline küsimus? Palun!

17:01 Sven Sester
Aitäh, et te tähele panite! Teate, mul on selline küsimus. Ma olen soovinud võimalust veel korra selle eelnõuga tutvuda ja pean tunnistama, et kummaski selleks ettenähtud kohas saali tagaosas ei ole ühtegi eelnõu teksti. Kas te saaksite neid tekste kuidagi Riigikogu liikmetele organiseerida? Võib-olla on peale minu veel keegi, kes tahaks sellele tekstile korra pilgu peale heita.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv
Kes saalis viibijatest veel seda eelnõu soovib? Tõstame käe püsti! Sven Sester saab kohe selle eelnõu.

17:01 Kalle Palling
Ma annan selle sulle.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv
Ettekandja, jääge, palun, oma kohale! Kohe tuleb teile järgmine küsimus. Palun, Kaia Iva!

17:01 Kaia Iva
Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea komisjoni ettekandja! Üsna sageli on Eesti meediaruumis sellised uudised, et meresõidul juhtunud õnnetuse tõttu on inimese elu ohtu seatud või ta on oma elu ettevaatamatu käitumisega ise ohtu seadnud. Üsna sageli on juttu suurtest reisilaevadest, kust inimesed mingitel asjaoludel kas kukuvad või hüppavad vette. Mitmel juhul ei ole õnnestunud neid päästa. Mida te arvate, mida peaks tegema või milliseid tingimusi meie seadustes täpsustama, et meresõit oleks ikkagi kõigile ohutu? Kas te näete siin mingeid võimalusi?

17:01 Kalle Palling
Aitäh! Selleks, et meresõit oleks kõigile ohutu, tuleb minu hinnangul võtta kõikvõimalikke meetmeid, et seda eesmärki saavutada. Kuid teie küsimus ei puuduta mitte kuidagi selle seaduseelnõu menetlust ega komisjoni arutelu. Nii et vastates avaldasin ma oma isiklikku arvamust.

17:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

18:01 Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Austatud ettekandja! Ma vaatan, et selle eelnõu on esitanud Riigikogu liikmed ja nad on eri fraktsioonidest. Kõigi nelja Riigikogu fraktsiooni esindajad on eelnõu esitajatena ilusasti kirjas. Tegemist on konsensusliku eelnõuga. Aga minu küsimus tuleneb sellest, et tavapäraselt esitab eelnõusid Vabariigi Valitsus. Milline on Vabariigi Valitsuse seisukoht selle eelnõu kohta? Seletuskirjast on võimalik välja lugeda Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukohta. Aga milline on valitsuse seisukoht selle eelnõu kohta ja miks valitsus seda ei esitanud?

18:01 Kalle Palling
Valitsuse seisukoht on meil siiski olemas. Küsige pärast uuesti, siis ma vastan, milline see on.

18:01 Aseesimees Laine Randjärv
Kui see on olemas, siis võib selle kohe praegu härra Seederile anda. See dokument on siin saalis olemas. Virgats abistab, otsekohe saate selle seisukoha. Me läheme edasi. Palun, Priit Sibul!

18:01 Priit Sibul
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja, kõigepealt tänan teid ja teisi rahvasaadikuid, kes selle eelnõu on esitanud! On väga mõistlik, et kui parlamendiliikmed probleemi näevad, siis nad püüavad sellele ka lahendust leida. Valitsuse seisukoht kohe selgub. Siin oli juttu ministeeriumi seisukohast. Tõenäoliselt ei olnud see probleem neile uus, nagu ma aru sain. Ma viitan kolleeg Tõniste küsimusele. Ma ei saanud aru, kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis kommenteeriti, miks püüti seda probleemi lahendada kohtuvaidluse abil, et sealtkaudu selgust saada, aga mitte haarata ise initsiatiiv õigusliku olukorra reguleerimiseks ja lahenduse pakkumiseks.

18:01 Kalle Palling
Aitäh! Nendel kahel komisjoni koosolekul, mille sisu ma siit kõnepuldist teile ette kannan, head kolleegid, seda teemat ei arutatud.

18:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Kas Urmas Reinsalul on protseduuriline küsimus? Palun!

18:01 Urmas Reinsalu
Aitäh! Küsimus on lihtsalt selles, et keegi eelküsijatest tundis huvi valitsuse seisukoha vastu ja siis hea ettekandja ütles, et valitsuse seisukoha saab pärast.

18:01 Aseesimees Laine Randjärv
Ei, see viidi juba kohale.

18:01 Urmas Reinsalu
Aga mina tahan ka seda! Mul on palve. Ma arvan, et adressaat oli vale. Ma palun viia valitsuse seisukoht ettekandjale, et ta tutvustaks seda Riigikogule. Küsimused Riigikogus ei ole mitte amorpost, kus kirjad liiguvad edasi ja tagasi, vaid rahvaesindusele tutvustatakse ikkagi parlamendi täiskogus neid asju, mille kohta küsitakse.

18:01 Aseesimees Laine Randjärv
See ei olnud niivõrd protseduuriline küsimus, kuivõrd küsimus ettekandjale. Ma usun, et seda palvet on võimalik täita. Sven Sester saab nüüd küsimuse esitada ja siis anname uuesti sõna Urmas Reinsalule küsimuse esitamiseks.

18:01 Sven Sester
Ma praegu valitsuse seisukoha suhtes midagi küsima ei hakka, kuna teil ei ole seda seisukohta käes, te vähemalt ei tea, milline see seisukoht on. Küll aga on suur hulk auväärseid Riigikogu liikmeid selle eelnõu ühel hetkel algatanud. Iseenesest ei ole selles ju midagi halba ega taunitavat, aeg-ajalt ikka esitatakse Riigikogus erinevaid ettepanekuid, seda enam, et selle eelnõu on algatanud mitme fraktsiooni liikmed. Minu küsimus on pigem selles, milleks valiti menetlemisel just selline tee. Kas ministeerium leidis, et kui ta oleks ise tulnud analoogsete ettepanekutega, siis see menetlus oleks võtnud rohkem aega? Või on siin mingid muud põhjused? Üldjuhul esitab seaduseelnõusid – üldjuhul, ma kordan – ministeerium või valitsus.

18:01 Kalle Palling
Aitäh! Ma arvan, et teil on lihtsam küsida seda oma fraktsioonis näiteks rahvasaadik Peeter Laursoni käest, sest tema on üks eelnõu algatajatest. Mina majanduskomisjoni menetlejana ei oska tõesti

kommenteerida nende 17 rahvasaadiku pealehakkamist selle probleemi lahendamisel. Kasutasin Priit Sibula väljendit, kes ütles, et kui nähakse probleemi, siis on rahvasaadikud kohe hakkamist täis, et seda lahendada.

18:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Juhan Parts, palun!

18:01 Juhan Parts
Lugupeetud ettekandja! Ma vaatan seletuskirja. Ma saan aru, et see vaidlus ettevõtjate ja Veeteede Ameti vahel on tekkinud ebaselgest sõnastusest. Oletame, et see on nii. Veeteede Ameti tõlgendus on olnud, et sellist soodustust laevade asendamisel ei oleks vaja. Nüüd me seda seadust täiendame. Ma arvan, et see on vajalik täiendus, see tõlgendus ettevõtjate kasuks on mõistlik. Aga ma siiski küsin. Eelnõu seletuskirjas puudub igasugune finantsmõju. Kui arvestada Veeteede Ameti tõlgendust, mis on ettevõtjate kahjuks, siis, kas see raha, mille me aastas kaotame, on 2014., 2015. ja 2016. aasta eelarvesse arvestatud või mitte? Ma ei taha vastust euro täpsusega, aga soovin teada suurusjärku, millisest rahalisest koormusest me räägime Veeteede Ameti kui seaduse rakendaja tõlgenduse puhul.

18:01 Kalle Palling
Aitäh! Tegemist on ju asendamisega. Kui seda raha oleks küsitud uuesti, siis oleks see kulu jäänud ettevõtja kanda. Kui aastane summa on välja kalkuleeritud, siis tuleb arvestada, et praegu arutataval seadusmuudatusel rahalist mõju ju ei ole. Eelnõu seletuskirjast loen mina välja ühe arvu. Kehtiva korra järgi oleks asendamise puhul veeteetasu, mida oleks tulnud uuesti maksta, suurusjärgus 240 000 eurot. Jah, tõepoolest, mina saan aru nii, et muidu oleks toimunud topeltraha küsimine suurusjärgus, nagu ma nimetasin, 240 000 eurot.

18:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Ma kasutan juhatajana oma õigust öelda, et mäletan, et Urmas Reinsalu küsimise järjekord oli just selle koha peal. Kas Urmas Reinsalu soovib, et ettekandja loeb valitsuse seisukoha praegu ette? Ma ei näe reaktsiooni. Soovib. Nii, palun anda Urmas Reinsalule mikrofon!

18:01 Urmas Reinsalu
Aitäh! Ma jääksin hea meelega viisakalt järjekorra lõppu.

18:01 Aseesimees Laine Randjärv
Selge. Kaia Iva, palun, teine küsimus!

18:01 Kaia Iva
Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud praegu vist juba komisjoni esimees ja juhtivmenetleja! Tehtavatest muudatustest teine kõlab nõnda: "Paragrahvi 50^{10} täiendatakse lõikega 1^{1} järgmises sõnastuses: "Regulaarreise tegeva laeva teise laevaga asendamise korral käesoleva seaduse §-s 50^{4} lõikes 2^{2} toodud erisuse kohaldamiseks teavitab reeder regulaarreise tegeva laeva asendamise vajadusest viivitamata Veeteede Ametit."" Palun kirjeldage, millisel moel peab välja nägema see teavitamine, mida viivitamata teha tuleb! Mis on piisav vorm selleks teavitamiseks?

18:01 Kalle Palling
Aitäh, hea küsija! Eeldatavasti võiks piisav vorm olla näiteks digiallkirjaga varustatud e-kiri.

18:01 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

18:01 Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Kui ma olen oma küsimuse ära esitanud, siis saab austatud ettekandja kohe mulle ka valitsuse seisukoha öelda. Nii et ma püüan teha väga lühidalt. Ma olen nüüd saanud valitsuse seisukohaga

tutvuda. Siin on siiski viidatud mõjudele, ka finantsmõjudele. Aga seletuskirjas, mille on esitanud eelnõu algatajad, ei ole ei mõju- ega finantsanalüüsi. Siin on kirjas, et Veeteede Ametil on vaja välja töötada uus infosüsteem, ja on viidatud ka võimalikule veeteetasude laekumise vähenemisele. Kas on plaanis teha eelnõu menetluse käigus ka põhjalikum mõju- ja finantsanalüüs?

18:01 Kalle Palling

Aitäh, hea küsija! Te viitasite infosüsteemide ümberkorraldamisele. Tõepoolest, selline hinnang Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajatel oli. Nad tegid ka ettepaneku lükata eelnõu seadusena jõustumine 1. jaanuarile 2015. aastal. Kuid komisjoni viimase istungi toimumise ajaks olid nad jõudnud arusaamale, et laevade asendamist esineb praktikas väga harva ning neid muudatusi on võimalik sisestada manuaalselt, mis tähendab, et infotehnoloogilisi ümberkorraldusi ei ole tarvis teha ja järelikult ei teki ka kulusid. Selles mõttes ei ole vaja siin mingisuguseid finantsanalüüse planeerida.

18:01 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts, teine küsimus!

18:01 Juhan Parts

Aitäh! Nii et siis umbes 250 000 eurot. Mul on ka teine küsimus. Selle eelnõu on algatanud Riigikogu transiidi ja logistika ühendus. Kas see on ainukene praktilises elus ilmnenud mitmeti tõlgendatavus pärast veeteetasude süsteemi muutmist? Küllap teie kui komisjoni ettekandja kohtusite turuosalistega ja teil on sellest ülevaade. Mul on ka alaküsimus. Ma tean, et teatud pretensioone esitas see laevafirma, kes pakub Läänemerel üsna spetsiifilist teenust. Tema kodusadam on Sankt-Peterburg ning ta korraldab huvireise Tallinnasse, Stockholmi, Helsingisse. Ka tema väide on olnud see, et teda on konkurentsivõime mõttes halvemini koheldud kui teisi reisijaid vedavaid laevafirmasid. Andke võib-olla selle kohta infot, nii üldise pildi kui ka konkreetselt selle kaasuse kohta.

18:01 Kalle Palling

Aitäh! Ma pean ennast kordama. Ma olen siin kõnepuldis selleks, et anda ülevaade komisjoni istungitest, mis toimusid 12. ja 16. juunil. Nendel istungitel neid teemasid ei käsitletud. Kuid usun, et eelnõu algatajad – kokku 16 rahvasaadikut, sh vähemasti üks IRL-i kuuluv rahvasaadik – on teie viidatud probleemiga ülimalt hästi kursis.

18:01 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš!

18:01 Deniss Boroditš

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Siin kõlas küsimus mõju kohta eelarvele. Aga mõtleme eelnõu sisu peale. Laeva asendamine tihtipeale ei sõltu laeva omanikust. Kui laev läheb katki, siis on vaja see asendada. Kas teie arvates on üldse võimalik prognoosida, kui mitme laeva puhul see vajadus tekib? Mul on ka teine küsimus. See tasu sõltub ka sellest, kas asendama hakkab kõrgema või madalama veeteetasu määraga laev. Mõju võib olla nii plussis kui ka miinuses. Kas teie arvates on seda üldse võimalik planeerida?

18:01 Kalle Palling

Vastus on, et minu arvates ei ole. Ma arvan, et seaduseelnõu algatajad on lähtunud just sellest, et Veeteede Ametil ei oleks võimalik küsida topeltraha.

18:01 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Sven Sester, teine küsimus.

18:02 Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Selle seaduseelnõu menetlemisel märkan ma ühte tendentsi, mida viimasel ajal on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis järjest rohkem näha olnud. Ma nimetaksin seda kergeks tõmbluseks. Miks ma nii arvan? Ma vaatan praegu protokolli ja näen, et mingil

hetkel on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium teinud ühe ettepaneku, natuke hiljem samal koosolekul on ta nentinud, et oi-oi-oi, ta võtab ikka selle ettepaneku tagasi, tema enda tehtud ettepanek ei pruugi nimelt siiski hea olla. Ka praamiliikluse kohta on kõlanud ühe päeva jooksul ühe ja sama inimese suust väga erinevaid signaale, mis on väga vastukäivad. Siit minu küsimus. Äkki te annate ülevaate, mis tegelikult komisjonis toimus ning millised on olnud ministri ja ametnike meelemuutused, kui ühel hetkel anti üks signaal, aga natuke hiljem oleme näinud, et vaieldakse iseendale vastu?

18:02 Kalle Palling

Aitäh! Minister neil kahel koosolekul ei viibinud. Küll aga arvan ma, et ametnikud lähtusid heast tahtest, et Veeteede Ametil oleks võimalikult palju aega teha muudatusi infosüsteemide ümberkorraldamiseks. Kuid kui Veeteede Ametilt saadi seisukoht, et praktikas esineb laevade asendamist väga harva, ma arvan, jõuti konsensuslikule arusaamale, et seaduse jõustumist ei ole vaja edasi lükata. Isegi kui tekib vajadus mõnda laeva asendada, on võimalik teha sissekanne manuaalselt. See tähendab, et kuna suuri ümberkorraldusi infosüsteemides ei ole vaja ette võtta, siis jäävad ka lisakulud ära.

18:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Mihkelson!

18:02 Marko Mihkelson

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud majanduskomisjoni liige! Ma usun, et Eestile kui mereriigile on kahtlemata äärmiselt olulised kõik seadusmuudatused ja parandused, mis suurendavad meresõiduohutust meie rannavetes ja meie territooriumi ümbruses. Usutavasti teenib ka see täiendus seda eesmärki. Aga siin saalis ei ole meresõiduohutusest siiski küllalt sageli juttu ja ma kasutan võimalust. Me asume teadupärast väga tiheda laevaliiklusega piirkonnas. Kas majanduskomisjonil on plaanis hoopis põhjalikumalt tutvuda nende arengutega, mis meresõiduohutuses meie piirkonnas toimuvad, või olete seda juba varem teinud?

18:02 Kalle Palling

Aitäh! Meil on olnud võimalus selle olukorraga tutvuda ja kindlasti tutvume sellega ka tulevikus.

18:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul, teine küsimus!

18:02 Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ei saanudki täpselt aru, kas valitsusel ei olnud siis seda informatsiooni, kui viidati veel suurematele kuludele ja infotehnoloogiasüsteemi väljaarendamisele. Millal Veeteede Amet või Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium siis sai selle teabe, et selle süsteemi rakendamiseks ei ole vaja infotehnoloogilist lahendust, vaid neid asju saab teha ka manuaalselt? Te olete õige mitmel korral maininud, et need juhud, kui laevu on välja vahetatud, on olnud väga harvad. Kas komisjonis oli juttu või olete saanud teada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist või Veeteede Ametist, kui palju neid juhtusid aastas on? Kui neid on vähe, siis kui palju see vähe on?

18:02 Kalle Palling

Aitäh, hea küsija! Nii nagu ma vastasin hea kolleegi Deniss Boroditši küsimusele, neid olukordi on väga raske prognoosida. Meil ei ole täpseid arvandmeid, kui palju neid praktikas on ette tulnud või võiks tulla, neid andmeid ei esitatud ka komisjoni koosolekul. Kuid te küsisite ka, mis ajaks nad sellele seisukohale jõudsid. Vastus on, et nad jõudsid sellele seisukohale või vähemasti väljendasid seda seisukohta 16. juunil majanduskomisjoni istungil.

18:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta!

18:02 Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Hea kõneleja! See eelnõu on teatavasti algatatud sellel eesmärgil, et saavutada suurem õigusselgus. Eelnõu algatajate eesmärk on olnud ka see, et ükski punkt ei oleks kaheti mõistetav. Kas eelnõu menetlemise käigus oli jutuks see, et kui asendus toimub aasta viimasel kuul, mis juhtub siis asendustasuga, kui eelnõus on ette nähtud, et see asendus ise on aasta viimasel kuul? Kas kaaluti ka võimalust, et see oleks järgmise kalendriaasta esimesel kuul?

18:02 Kalle Palling

Aitäh! Ma päris täpselt ei saanud teie küsimuse mõttest aru, aga kui on asendus, siis on asendus. Vahet pole, kas see toimub aasta üheksandal, kümnendal või kaheteistkümnendal kuul.

18:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare!

18:02 Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Minu küsimus puudutab seaduse jõustumist, mis on ette nähtud toimuma 2015. aasta 1. jaanuaril. Tegemist on kindlasti päris hea eelnõuga. Aga kas teil oli arutluse all ka mingeid teisi kuupäevi? Miks ei võiks see jõustumine näiteks varem toimuda? Kas te arutasite seda komisjonis?

18:02 Kalle Palling

Aitäh, hea küsija! Ma olen juba mõnda aega rääkinud sellest, et majanduskomisjon otsustas seaduse jõustumise tähtaja tuua hoopis lähemale. Tähtaeg ei ole mitte 2015. aasta 1. jaanuar, vaid seadus jõustub üldises korras. Nii et teie murele on juba lahendus olemas.

18:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta, teine küsimus!

18:02 Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Ma kasutan võimalust küsimust täpsemini esitada. Tsiteerin lauset eelnõu tekstist, mille kohta ma küsimuse esitasin: "Kui enne laeva asendamist on koostatud makseteatis väiksema veeteetasu määraga laeva kohta, kuid kalendriaasta lõikes kuulub tasumisele kõrgemas määras veeteetasu, tehakse hiljemalt kalendriaasta viimasel kuul veeteetasu tasaarvestus ning lisatakse makseteatisele veeteetasu selles ulatuses, mille võrra eelnevalt veeteetasu vähem arvestati." Ma pidasin oma küsimusega silmas seda, et kuna tasaarvestus tehakse eelnõu teksti järgi hiljemalt sama kalendriaasta viimase kuu jooksul, kas siis, kui laeva asendamine toimub sama kalendriaasta viimase kuu jooksul, ei teki õiguslikku segadust.

18:02 Kalle Palling

Kui see seisab seaduseelnõus selge sõnaga nii, nagu te tsiteerisite, siis ei näe ma võimalust, et tekiks õiguslik segadus.

18:02 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu, küsimus!

18:02 Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Mul on küsimus seletuskirja kohta. Me oleme siin parlamendis oma retoorikas pidevalt muutnud protseduure läbipaistvuse, arusaadavuse ja kvaliteedi parandamise tõttu. Ma vaatan, et siin on kaks lõiku. Esimeses räägitakse sellest, et osalesid need ja need inimesed, kes arutasid ja otsustasid. Muud sisulist siin tekstis ei olegi. Äkki sa ütled ikkagi selgelt välja, mis on selle eelnõu rahaline mõju käesoleval aastal? Teiseks, mis komisjonis selle eelnõu mõjuanalüüsi arutelul sisulises mõttes aset leidis? Ma pean tunnistama, et kui võtta need kaks lõiku ette, siis paber on küll olemas, aga tekst ei kajasta seda, mis tegelikult selle eelnõu tulemusena juhtuma hakkab.

18:02 Kalle Palling

Aitäh! Vastan rahalise mõju küsimusele. Ma vastasin enne kolleeg Juhan Partsi küsimusele, et see rahaline mõju oleks olnud olemas siis, kui oleks n-ö topelt raha küsitud. Selle eelnõuga rahalist mõju ei kaasne. Kuna te nii ilusasti küsite, siis ma kordan komisjoni istungi ülevaadet. Kas te soovite seda? 16. juuni istungil oli komisjoni jaoks ette valmistatud üks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepanek, mille kohaselt sooviti eelnõu täiendada jõustumissättega, mille järgi oleks vastuvõtmise korral eelnõu seadusena jõustunud 2015. aasta 1. jaanuaril. Komisjoni istungil kinnitasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad, et nad on veel kord konsulteerinud Veeteede Ameti spetsialistidega ja jõudnud arusaamale, et seaduse jõustumise tähtaega ei ole siiski vältimatult vaja edasi lükata. Liinilaevade asendamist esineb praktikas väga vähe ja eelnõu kohaselt rakendatavat soodustust asenduslaevade veeteetasule on võimalik ilma halduskoormuse olulise suurenemiseta ka manuaalselt teha. See on absoluutselt ammendav ülevaade nendest komisjoni istungitest, mille sisu ma täna siit kõnetoolist pean edastama.

18:02 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Urmas Reinsalu, teine küsimus. See ei ole neljas küsimus, tal oli ka kaks protseduurilist küsimust. Palun!

18:02 Urmas Reinsalu

Aega eraldatakse vastavalt küsimuste sisule. Ma tänan korrektse vastuse eest! See oli üsnagi oluliselt seletav. Ma arvan, et eelnõu sisuga tõesti mingeid erilisi probleeme ei ole, aga minu küsimus puudutab õigusloome tehnikat. Me oleme meresõiduohutusega jõudnud juba niikaugele, et meil on seaduses paragrahve, mis on kümnendas astmes. Küllap on siis tekkinud reaalne vajadus meresõiduohutuse seaduse uue tervikredaktsiooni järele. Kas see teema oli majanduskomisjonis käsitlusel?

18:02 Kalle Palling

Aitäh, hea küsija, küsimuse eest! Selliselt seda teemat ei käsitletud. Kuid stenogrammi huvides vastan ma ühele enne vastamata jäänud küsimusele. Eelnõu kohta tegi Vabariigi Valitsus otsuse 15. mail. Selle alusel laekus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist juhtivkomisjonile arvamus, millega toetati regulatsiooni täiendamist, seda, mida me siin täna käsitleme. Nii et ka hea kolleegi Seederi küsimusele on nüüd ammendav vastus antud. Ma teadsin, et valitsus eelnõu toetas, kuid mul tõesti hetkel seda seisukohta ees ei olnud ja ma ei teadnud, kas seal oli ka märkusi. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Vabariigi Valitsus toetasid õigusselguse parandamist.

18:02 Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Kalle Palling! Me alustame läbirääkimisi. Palun, Aivar Riisalu!

18:02 Aivar Riisalu

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Väga kirgliku debati tekitanud seaduseelnõu on epohhi loov kahel põhjusel. Esiteks on Eesti mereriik, aga meie merendus on üsna kehvas seisus. Tuleb tunnistada, et Eesti lipu all sõitvate laevadega opereerimine ei ole eriti populaarne tegevus. Oleme kindlasti sunnitud Riigikogus algatama sellel teemal debati. On tehtud üksikuid katseid merenduse asjade reguleerimiseks, aga siis on koalitsiooniparteid öelnud, et praegu ei pea merendusele mingisuguseid soodustusi tegema, sest see on majanduse loomulik osa.
Samas on epohhi loomise kõige olulisem aspekt see, et selle seaduseelnõu on algatanud grupp Riigikogu liikmeid, keda ühendab üks arusaam. Need on Riigikogu transiidi ja logistika ühenduse liikmed. See on väga aktiivne rühm. Me oleme oma viimastel koosolekutel endale väga tõsiselt teadvustanud merenduse, raudtee ja ka sadamate ümber toimuva tähtsust ja selle mõju Eesti majandusele. Selle tõttu on mul erakordselt hea meel, et esimest korda selle päris pika aja jooksul, kui ma olen Riigikogus olnud, on toodud siia üks eelnõu, mille on rahvasaadikud algatanud erakonnaüleselt – kusjuures nende hulgas on üsna palju opositsiooni liikmeid –, aga seda eelnõu ei olegi sahtlisse pandud. Selline kultuurimuutus ongi see, mille tõttu ma väidan, et see eelnõu on epohhi loov. Mõtleme, siia on alla kirjutanud isegi Arto Aas, Remo Holsmer ja Kalev Lillo, keda me võiksime pidada oma partei põhijoont ajavateks inimesteks, kes kunagi ei astu välja valitseva peaministri ja

valitsuse vastu. Nüüd on nad seda julgenud teha. Näete, selliseid inimesi kaasates oleme osutunud edukaks. Eelnõu on menetluses, sest tegelikult on tegemist väga mõistliku eelnõuga.
Selle tõttu julgengi veel korrata. Tähtis on see, et selle eelnõuga saab parlament esimest korda üle pika aja näidata, et parlamendiliikmed on kõrgeima võimu kandjad ja valitsus peab täitma neid ülesandeid, mida parlamendiliikmed valitsusele ette panevad. Et see ka tulevikus niimoodi oleks, kutsun ma parlamendiliikmeid veel ja veel toetusrühmi ja ühendusi looma. Siis võib-olla kaovad ära ka need küsimused, et mida me sellest saame, kas siin on korruptsioonihõngu ning kas kedagi peaks pärast seda, kui midagi väga sisulist positiivses mõttes ära tehakse, kohe vangi panema hakkama. See ei ole ju niimoodi.
Kutsun üles seda eelnõu toetama, sest see on parlamendi tegelikku sisu ja staatust väga tugevalt taastav eelnõu, aga samas aitab see suurel määral kaasa Eesti merenduse arengule. See on õiglane eelnõu, mis riigieelarvet oluliselt ei kahjusta ega mõjuta. Kui minul läheb püss katki ja mul on vaja kellegi eest riiki kaitsta, siis ma võtan teise püssi. Täpselt seesama põhimõte on ka selles eelnõus. Kui üks laev läks katki, siis võtan teise laeva, aga sellele ei tohi järgneda karistust, eelkõige rahalist. Toetagem seda eelnõu ja tervitagem uue parlamentaarse kultuuri algust! Aitäh!

18:02 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

18:02 Peeter Laurson
Hea juhataja! Head kolleegid! Väga hea meel on täna siin puldis seista. Tõepoolest, logistika töörühm, kes hästi aktiivselt on juba üle aasta kõikvõimalikke logistikaga seotud probleeme lahanud, on saanud siia saali tuua ühe olulise eelnõu, mis peaks tulevikus aitama vältida logistilist väärkasutust ja väärmaksustamist, eelkõige laevanduses.
Aga lähen nüüd veeteetasu juurde. Teatavasti on veeteetasu üldkasutataval veeteel navigatsioonilise korraldamise, jäämurde- ja informatsiooniteenuse ning sellele veeteele meresõiduohutuse tagamiseks paigaldatud infrastruktuuri kasutamise eest võetav tasu. Seda tasu ei saa võtta laevalt kaks korda, kui laev saab sadamasse tulla ainult ühe korra. Meresõiduohutuse seadus on kuni tänaseni võimaldanud võtta seda tasu kaks korda. Kui liinilaeva eest oli veeteetasu makstud ja laev läks remonti, siis täpselt sedasama liini asendama tulnud laev, mis oli niisama suur, pidi ka seda tasu maksma. See oli ebaõiglane.
Miks ei saanud otseses diskussioonis Veeteede Ametiga seda mõistusvastast situatsiooni ära lahendada? See on imelik küsimus. Mõistuspäraselt oleks võinud Veeteede Amet öelda juba sellessamas veeteetasu määratluses, et kaks korda ei saa seda tasu võtta. Ega sadamas ei käinud kaks laeva, käis ainult üks laev. Aga mida see tähendab, kui tasu võetakse ühe korra asemel kaks korda? Konkurentsivõime väheneb. Need laevad, kes pidid maksma tasu kaks korda, ei olnud enam konkurentsivõimelised nende laevadega, kes maksid ühe korra. Sellise käitumise tagajärjel võis juhtuda, et mõni ettevõte jäi lihtsalt tööst ilma. Laevu ei viida remonti ju niisama nalja pärast, laev peab käima korralises tehnilises kontrollis. Sellepärast ei tohiks kahekordset tasu võtta.
Sarnane olukord, kus ei ole arvestatud tasumääradega, on tekkimas raudteel. Erimärgistatud kütuse kaotamisel ei anta aru, et tegelikult ...
Palun kolm minutit veel!

18:02 Aseesimees Laine Randjärv
Kolm minutit lisaaega.

18:02 Peeter Laurson
Erimärgistatud kütuse kasutamise tõttu ongi üldse raudteeveod konkurentsivõimelised. Kui ei ole mõeldud välja kompenseerimismehhanisme, siis võivad raudteeveod saada nii kahjustatud, et raudteele jääb ainult reisirongiliiklus, mida riik doteerib, aga tulu selle jaoks tuleb riigile suurelt jaolt ju kaubavedudelt. Tagasilöök erimärgistatud kütuse kaotamise tõttu võib raudteel olla üheksa miljonit eurot, mis on suur raha. Me näeme, kuidas tehakse pingutusi, et saada eelarvesse miljon eurot juurde, aga kui erimärgistatud kütus ühe näpuliigutusega ära kaotada, võib tekkida lisaauk üheksa miljonit eurot.
Ma loodan küll, et selline näpukas meresõiduohutuse seaduses ei olnud tahtlikult tehtud. See oli pigem

näpuviga, mis tekkis eelmise seaduse loomise protsessis. Aga kui suureks oleksid võinud paari aasta pärast need kahjud osutuda, kui transiidi ja logistika ühendus ei oleks seda avastanud ega reageerinud! Õnn oli, et kõikide fraktsioonide esindajad olid üksmeelel ja leidsid, et selline ebaõiglus, mis seaduse tõlgendamisel oli võimalik, tuleb kiiresti ära kaotada ja tuua eelnõu Riigikogu täiskogusse. Sellised algatused, mis aitavad logistikat Eestis paremaks teha, ei peaks olema erandlikud, neid ei peaks tegema mitte ainult transiidi ja logistika ühendus, vaid seda teemat, kuidas majandust efektiivsemaks muuta, peaksid fraktsioonid süstemaatiliselt oma koosolekutel arutama.
Muidugi, seaduse jõustumise kuupäeva määrates jäi komisjon natuke tagasihoidlikuks. Seadus oleks võinud jõustuda kohe. Komisjon oli leidnud, et mingit halduskoormust seaduse jõustumisega ei kaasne, seetõttu ei oleks olnud mõtet lükata seaduse jõustumist järgmise aasta algusesse, see oleks võinud toimuda juba juuli alguses, pärast seda, kui seadus on vastu võetud.
Aga hea, et see eelnõu on niikaugele jõudnud. Me toetame seda seaduseelnõu. Aitäh!

18:02 Aseesimees Laine Randjärv
Palun, Sven Sester!

18:03 Sven Sester
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Sellest eelnõust teen ma oma sõnavõtus kokkuvõtte nii, et liigun üldiselt üksikule. Mida ma selle all silmas pean? Kõigepealt peatun ma paari sõnaga Eesti merendusel tervikuna. Ma võib-olla ei ole objektiivne, tehes reveransi eksmajandusminister Juhan Partsile, kes on minu erakonnakaaslane, aga ma teen seda täiesti siiralt. Juhan Parts nimelt kutsus teatud aeg tagasi kokku merendusnõukogu, mis on alustanud regulaarseid kokkusaamisi ja vaaginud mitmeid Eesti merenduse probleeme. Küsimus on selles, et mitmed reederid ja ettevõtjad, kes suuremal või väiksemal määral on seotud selle tegevusalaga, nendivad, et Eesti kui mereriik on rohkem paberil olev *slogan* või hüüdlause, mitte reaalsus. Veel korra sellel teemal peatudes arvan, et me peaksime lähiajal ka siin Riigikogus rahvasaadikute tasemel teatavaid muudatusettepanekuid tehes või ministeeriumi survestades jõudma kokkulepetele, mis sätestavad muudatused seadustes, et soodustada Eesti kui mereriigi tagasitulekut. Täna peame nentima, et ega väga palju laevu ju Eesti lipu all enam ei sõida. Sellest tulenevalt ka väga paljud inimesed, kes merenduses, laevade peal töötavad, Eesti maksupoliitiliste otsuste tõttu ju tegelikult Eesti riigieelarvesse makse ei maksa, kusjuures legaalselt. See oli minu sõnavõtu üldine osa.
Nüüd tulen üksikuma juurde ehk räägin konkreetselt eelnõust 646. Kõigepealt tahan peatuda eelnõu algatamisel. Ka mina arvan, et tegemist on väga positiivse näitega. Ei ole väga palju eelnõusid, mis saavad alguse Riigikogu liikmete initsiatiivil ja ka seadusena vastuvõtmisele lähevad. Üldjuhul on sellise menetluse puhul tavaks kiirus, see menetlus võib olla ministeeriumile mingil põhjusel ebamugav ja on olemas ka kolmandaid põhjuseid, millel selle näite puhul ei olegi tähtsust. Tegelikult, otstarve pühitseb abinõu. Etteruttavalt ütlen eelkõneleja Peeter Laursoni sõnadega, et ka mina pean selle eelnõu ellukutsumist mõistlikuks.
Tahan korra peatuda eelnõu mõju ulatusel, millest siin juba küsimuste ja vastuste voorus juttu oli. Kui vaadata seletuskirja ja valitsuse seisukohta, mis on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kirjaga saadetud Riigikogu liikmetele, siis näeme, et siin on kirjeldatud seda ühte juhtumit. Koguulatus on 240 000 eurot. Aga mulle jääb natuke arusaamatuks, kas meil on vaja nende muudatuste kontekstis teha lähiajal ...
Ma palun kolm minutit lisaaega!

18:03 Aseesimees Laine Randjärv
Kolm minutit lisaaega.

18:03 Sven Sester
... muudatusi riigi tasemel ka Veeteede Ameti infosüsteemides. Ma saan aru, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on mingil hetkel tahtnud edasi lükata selle konkreetse eelnõu seadusena jõustumise aega. Nüüdseks on ta selle soovi tagasi võtnud. Samas on ta nentinud, et kui regulatsioonid muutuvad, siis tähendab see suure tõenäosusega ka muudatusi infosüsteemides, mis nõuab ajakulu, aga ka finantskulu. Kindlasti oleks huvitav teada, kas see finantskulu on reaalsus ja kui on, siis milliseks see kujuneb. Vaadake Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi otsuse viimast

lauset. Nad ütlevad selgelt, et suure tõenäosusega tuleb ikkagi lähtuda olukorrast, et veeteetasude regulatsiooni muudatus võib vähendada laekumisi riigieelarvesse.
Oleme ausad, põhiettekandja vastustest, mis esitati siin Riigikogu saalis, ei tulnud välja, milline on tegelikult lõplik mõju riigieelarvele. See ei tule otseselt välja ka valitsuse seisukohast. Omakorda, kui tegemist on mõjuga – ja nagu me aru saame, on tegemist negatiivse mõjuga, sest vaevalt et ükski huvigrupp pöörduks Riigikogu poole taotlusega, et vastu võetaks neile endale kahjulikud otsused –, järelikult on tegemist turu korrastamisega. Ma veel kord nendin, et turu korrastamine on selles kontekstis mõistlik, kuid siiski tuleb meil kui seadusandjatel lähtuda sellest, et ühe või teise seaduse vastuvõtmisel – eriti kui tegemist on mõjuga riigieelarvele, kui on arvestatud teatavate tulude laekumisega – oleks meil hea teada, millise kuluartikliga ja millises ulatuses me kokku puutume.
Lõpetuseks peatun korra ettepanekul, mis on tulnud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt, ja ka protseduuril. Ühtpidi on väga hea lugeda esimese ja teise lugemise vahel toimunud tegevustest. Me näeme, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on ühel hetkel esitanud ettepaneku, hiljem on ta majanduskomisjoni koosolekul selle omaenda ettepaneku tagasi võtnud. Me vähemalt näeme toimunu ajajoont. Samal ajal tekitab see minul ka küsimuse. Kui üks ja sama institutsioon teeb väga lühikese aja jooksul erinevaid liigutusi, siis milleks ühte või teist ... (Kellahelin.) Kas aeg on läbi? Aitäh!

18:03 Aseesimees Laine Randjärv

Jah, nüüd on läbi. Aitäh! Palun, Andrus Saare!

18:03 Andrus Saare

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Kui eelkõneleja liikus oma jutuga üldiselt üksikule, siis mina liigun vastupidises suunas, üksikult üldisele. Kõigepealt, ma ei ole küll originaalne, aga tahan ka südamest tänada transiidi ja logistika ühendust, kes selle eelnõu meie ette on toonud ja on leidnud seaduses ühe pügala, mis vajab kiiresti parandamist ja täiendamist, millega me siin üheskoos, sõltumata parteilisest kuuluvusest, ilusasti hakkama peaksime saama. Nii et ka minu õnnitlused kõigile! Aga sellega meresõiduohutus ei piirdu. Olen suhelnud väikelaevaomanikega ja tean, et ka pärast tänast seaduse muutmist jäävad mitmed murepunktid ja küsimused nende arvates õhku ning ootavad lahendamist. Paljud teemad ei puuduta küll Riigikogu saali ega seadusi, aga ma arvan, et äramärkimist nad ikka vajavad.
Millised on siis ühe väikelaevniku mured ja rõõmud? Kõige suuremat muret ohutuse koha pealt teeb väikelaevnikele märgistus ehk tegelikult selle puudumine. Märgistus on puudulik ja see olukord on väga ohtlik. Meil on ka varem juhtunud õnnetusi, mille kohta võib arvata, et paljud neist oleksid võinud olemata olla, kui märgistus oleks olnud parem. Tuleks selgitada, kas Veeteede Ametil puuduvad selleks ressursid või milles on küsimus. Tegelikult tuleks iga hooaja alguses, igal kevadel uuesti märgistada paljud ohtlikud kohad ja kivid. Talv teeb oma töö, aga kevadel seilatakse ikkagi tunde järgi ja nii need õnnetused juhtuvadki.
Probleem on ka merekaartidega. Välismaalastel on probleem, kust üldse uut ja värsket merekaarti saada. Meie inimesed teavad, kust seda saada, aga see tuleb kindlasti raha eest osta. Siin on mõtlemise koht, kas igal aastal uuendatud merekaardid võiksid mereohutuse parandamiseks olla tasuta või vähemalt lihtsamini kättesaadavad. Igal juhul mure nende pärast on.
Probleeme on väikesadamates. Võib küll rõõmustada, et väikesadamaid tuleb juurde ja turistide arv kasvab, kuid jälle, kui jää on läinud ja lumi sulanud, siis väikesadamates on paljudel puhkudel pinnas tulnud sadamasse ja sadam vajab puhastamist, aga ei ole enam ressursse, et laevateed puhastada. Euroopa raha eest sai väikesadam ehitatud, aga selleks, et edaspidi laevateid puhastada, enam ressursse ei jätku.
Nii et on mitmeid asju, mis väikelaevnikke muretsema panevad. Kõik, millest ma rääkisin, puudutab muidugi väikelaevnikke, üldse mitte suurlaevu ega suurlaevateid. Need on väikelaevnike mured. Aga ma arvan, et meie siin saalis peaksime ka nende peale mõtlema.
Lähen nüüd üldisema teema juurde. Milline on Eesti kui mereriigi tulevik? Siin oleksin ma natuke optimistlikum. Mereakadeemia on viidud Tallinna Tehnikaülikooli alla. Kultuurikomisjon käis tehnikaülikoolis ja rektor andis meile vähemalt minu arvates põhjaliku ülevaate, kuidas mereakadeemia õppeprogrammide ja -kavadega edasi minnakse, kuidas nendesse investeeritakse ja on juba investeeritud.
Kui praegu töötab *ca* 3000 Eesti meremeest välismaal, välismaa reederite alluvuses ...

18:03 Aseesimees Laine Randjärv
Kolm minutit lisaks.

18:03 Andrus Saare
... siis ma arvan, et see trend päris kindlasti jätkub. Nii nagu seni on Eesti meremehed olnud igati hinnatud, nii on see ka edaspidi. Küll aga ei saa ma päris heaks kiita seda, et me ainsa Euroopa Liidu riigina oleme selline riik, kelle lipu all ei ole mitte ühtegi laeva. Jah, meil on väga ühetaoline ja põhimõttekindel maksupoliitika, aga ma arvan, et järgmiste Riigikogu valimiste võtmes tasuks erakondadel mõelda, kas siin ei ole võimalik leida lahendust, et laevu Eesti lipu alla tagasi tuleks. See ei ole ainult laevnike ja laevandusvaldkonna teema, see on laiem teema, mis mõjub ka teistele valdkondadele. Nii et mõtleme siin kõik selle peale.
Aga ma tunnustan eelnõu esitajaid ja seda eelnõu ma kindlasti toetan. Aitäh!

18:03 Aseesimees Laine Randjärv
Suur tänu! Järgmisena palun kõnetooli Liisa-Ly Pakosta! Kaheksa minutit.

18:03 Liisa-Ly Pakosta
Head kolleegid! Kõigepealt samuti suur tänu kolleegidele selle eest, et taas on põhjust tõdeda, et Riigikogu liikmed suudavad väga häid ja asjalikke eelnõusid algatada! Seda enam, et Läänemeri on tõepoolest üks kõige tihedama mereliiklusega piirkondi üldse. Ma pean kohaseks siinkohal veel kord avaldada kaastunnet kõigi nende 852 inimese lähedastele, kes hukkusid meie suurimas rahuaegses õnnetuses, parvlaeva Estonia katastroofis. Lisaks tuleks meenutada Tarmo Kõutsi väidet, et ainuüksi Soome lahel oli aastatel 2002–2003 vaid talvekuude jooksul 250–300 ohtlikku intsidenti. See kõik näitab, et teema, millega me tegeleme, ehk meresõiduohutus on eluliselt tähtis.
Küsimus, millel mina soovin peatuda, on aga järgmine. Kui me asetame ennast laevaomaniku positsiooni ja vaatame seda, mida siit mäe otsast on öeldud, siis on pilt võrdlemisi kirju. Meresõiduohutuse seadust me viimati muutsime – jõustumiskuupäevade järgi öeldes – 9. mail ja 16. aprillil. Võib-olla ei tee paha, kui ma loen üles need kuupäevad, millal on selle ühe väikese seaduse muudatused jõustunud. Ehk siis saame aru, kui keeruliseks oleme lakkamatu parandusvajadusega laevaomanike elu tegelikult teinud. Need kuupäevad on järgmised: 1. jaanuar 2003, 1. jaanuar 2004, 8. jaanuar 2004, 25. aprill 2004, 5. juuni 2004, 3. juuni 2005, 1. juuli 2005, 18. november 2005, 1. juuni 2006, 16. november 2008, 1. juuli 2009, 10. juuli 2009, 1. jaanuar 2010, 20. oktoober 2009, 1. jaanuar 2010, 1. jaanuar 2011 (koos märkusega, et muudatus jõustub päeval, mis on kindlaks määratud Euroopa Liidu Nõukogu otsuses Eesti Vabariigi suhtes kehtestatud erandi kehtetuks tunnistamise kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 lõikes 2 sätestatud alusel Euroopa Liidu Nõukogu 13. juuli 2010. aasta otsuse kohaselt), 1. oktoober 2010, 1. jaanuar 2011 (hiljem seda jõustumisaega muudeti ning uus jõustumisaeg on 1. juuli 2011), 2. jaanuar 2011 (osaliselt jõustus see muudatus 1. jaanuaril 2012), 18. märts 2011, 1. jaanuar 2014 (jõustumisaega muudeti, uus jõustumisaeg on 1. juuli 2014), 14. juuli 2011, 1. jaanuar 2012, 1. jaanuar 2012 (s.o erinev redaktsioon), 1. september 2012, 1. aprill 2013, 1. juuli 2013 (osaliselt 1. jaanuar 2014), 1. juuli 2013, 9. juuni 2013, 1. september 2013 (osaliselt 1. jaanuar 2014, seejärel on omakorda jõustumistähtaega osaliselt muudetud, uus kuupäev on 1. juuli 2014) ja viimane jõustumiskuupäev on 1. juuni 2014.
Suurem osa mulle antud kõneajast kulus mul selleks, et neid jõustumiskuupäevi ette lugeda. Minu sõnavõtu mõte on selles, et kui me vaatame mitte ainult seda eluliselt tähtsat seadust, vaid ka kõiki teisi seadusi, siis seaduste kvaliteedi mõttes peaks kahtlemata olema eesmärgiks saavutada olukord, kus väga olulistes, investeeringuid nõudvates küsimustes, aga ka inimeste elu, tervist ja ohutust puudutavates küsimustes oleks seadus selles mõttes kvaliteetsem, et eri redaktsioonide jõustumise kuupäevi nii tihedasti ei oleks. Võime ju arvata, et ühel laevaomanikul on tuhat muud muret peale selle, millisel kuupäeval täpselt ning kas osaliselt, täielikult või sõltuvalt mõnest Euroopa Liidu otsusest üks või teine muudatus jõustub.
Tähelepanu tuleb pöörata ka sellele, et osa muudatusi on ainuüksi selle kohta, milline punkt seaduses millise laeva kohta täpselt käib. Osa punkte kehtib ka paatide kohta, mida kasutatakse lihtsalt vaba aja veetmiseks, kusjuures paadi pikkus võib olla 2,5 meetrit. Need on sellised paadid, mille osa omanikke pole võib-olla sellest seadusest teadlikudki, rääkimata sellest, et nad jõuaksid järgida pidevalt toimuvaid

muudatusi mereohutuse seaduses.
Mida hakatagi peale näiteks §-ga 16, mis ütleb otsesõnu, iseenesest küll väga kenasti, et laev on sõidukõlblik siis, kui ta on ehitatud hea merepraktika kohaselt? Ma usun, et see teadmine on tavateadmises olemas olnud juba sellest ajast saati, kui esimesed laevad ehitati. Loomulikult on merepraktika ajaloo jooksul läinud üha paremaks ja paremaks. Ent omaette küsimus on seegi, kas selliseid tõesti head tava ja head tahet väljendavaid põhimõtteid on põhjust ja mõtet seadustes korrata. Kuid soovin veel kord tänada Riigikogu liikmeid, tänu kelle tööle on järjekordne jõustumiskuupäev seda pikka nimekirja täiendamas! Loodame, et selle seaduse järgmised muudatused tulevad ikkagi alles mõne aja pärast. Aitäh!

18:03 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Nüüd palun kõnetooli Helir-Valdor Seederi! Kaheksa minutit.

19:01 Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid! Eesti on mereriik ja Eesti rannajoon on pikem kui Saksamaa rannajoon. Me sellele võib-olla iga päev ei mõtle, aga nii see tõepoolest on. Meile on see valdkond, mis puudutab merd, merel sõitmist, laevu ja mereohutust, ääretult oluline. Eestil on ju kaubalaevastik, siin tegeldakse reisijaveoga ja kutselise kalapüügiga. Kutseline kalapüük toimub meil kaugpüügina ookeanidel, traalipüügina merel ja ka rannapüügina, mis on ääretult oluline osa meie majandusest, aga samuti meie väikesaarte ja rannapiirkondade kultuurist. Kutseline kalapüük toimub meil ka siseveekogudel, eelkõige Peipsil ja Võrtsjärvel. See on omaette haruldus. Meil on sadamad: reisisadamad, kaubasadamad, kalasadamad ja jahisadamad. Peab tõdema, et me ei ole kogu seda potentsiaali suutnud mõistlikult ära kasutada. Siin on veel kindlasti arengureserve, et ida ja lääne vahelise transiidi võimalusi ära kasutada. Käisin paar aastat tagasi Kasahstanis ja kohtusin seal majandusministeeriumi juhtidega. Nad olid väga huvitatud vilja vedamisest Baltikumi sadamate kaudu. Kuid eri põhjustel, mis ei sõltu mitte ainult meie riigist ega ole seotud ainult merendusega, vaid ka raudtee ja paljude teiste valdkondadega, ei ole me saanud oma sadamate potentsiaali täiel määral rakendada. Kindlasti tasub rõõmu tunda näiteks selle üle, et Ukraina turul on Eesti üks suuremaid kalamüüjaid. Absoluutkogustest rääkides oleme koos Norra ja Islandiga kolme suurema hulgas. See teeb Eesti kindlasti suureks mereriigiks.
Aga konkreetselt mereohutuse seaduse eelnõu kohta, mis täna arutluse all on, tahan öelda, et väärib tunnustust, et see on fraktsioonideülene eelnõu, kõigi fraktsioonide esindajad on algatajate hulgas. Küll aga tahan viidata seletuskirja puudulikkusele. Seal ei ole välja toodud piisavat mõjuanalüüsi, ei ole viidatud finantsmõjudele ja mõjule eelarvele, mis see eelnõu endaga kaasa toob, ega ole lisatud valitsuse seisukohta. Samas olen ma valitsuse seisukohaga tutvunud. Sealt võis välja lugeda, et oma finantsmõju sellel eelnõul tõenäoliselt nii sektorile kui ka riigieelarvele siiski on.
Vähem on mereohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu arutelul räägitud muudest ohtudest, mis valitsevad võib-olla väljaspool merd, aga millest oleks ka asjakohane siin rääkida. Mina toon esile ohu riigieelarve tasakaalule. Kui me korraldame praamitransporti merel nii, nagu seda viimastel kuudel on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis hakatud korraldama, kui arusaamatutel põhjustel on langetatud valik, mis läheb maksumaksjale maksma üle 80 miljoni euro rohkem kui ekspertide, majandusministeeriumi ametnike soovitatud valik, siis tuleb rääkida tõsisest ohust riigieelarve tasakaalule. Seda raha võiks palju mõistlikumalt kasutada ja seda peakski tegema. Sellest oli ka tänases infotunnis põgusalt juttu, aga ma arvan, et me peaksime seda teemat Riigikogus kindlasti veel arutama. Vastuseta jäid ju küsimused, miks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole teinud sellist ettepanekut ning miks valitsus ei ole otsustanud paindlikuma lähenemise kasuks ehk püüdnud näidata üles initsiatiivi pikendada praegust lepingut kas aasta või kahe võrra. Kui kardetakse, et aeg ja aja surve ei võimalda raha kokku hoida ja säästlikult majandada, siis võiks pikendada kehtivat lepingut ja kuulutada uus hange välja nii, et see arvestaks ka tegelikult maksumaksja huve.
Huvitaval kombel on see 80–90 miljonit eurot samas suurusjärgus summa, mis kuluks vanemapensionide maksmisele aastatel 2015, 2016 ja 2017. Kolme aasta peale kokku oleks see summa 86 miljonit eurot. Nii et see raha, mille puudumisele viidates Vabariigi Valitsus on teinud ettepaneku tühistada vanemapensioni maksmine kuni 1. jaanuarini 2018, on peidus merega seotud teemade seas. Praamiliikluse parema korraldamise tulemusena oleks see raha meil olemas, me saaksime juba vastu võetud seaduse ellu viia ega peaks kahjustama nende inimeste huve, kellel on õigustatud ootus, nende enam kui 200 000 Eesti pere huve, kes vanemapensioni abil saaksid majanduslikku tuge. Juhul kui

valitsus on veendunud, et see seadus on väga rumal seadus, nagu ütles rahanduskomisjoni istungil rahandusminister, kes kuulus küll ka eelmisesse valitsusse, kes selle seaduseelnõu Riigikokku saatis, kui valitsuses ollakse veendunud, et see on nii rumal eelnõu, et seda ei ole mõistlik üldse kunagi rakendada, siis on võimalik selle raha abil suurendada rohkem kas lapsetoetusi või tulumaksuvaba miinimumi. Praegu on valitsuse ettepanek suurendada tulumaksuvaba miinimumi 144 eurost 154 euroni ehk inimesele tähendab see kahte eurot kuus rohkem.
Ma arvan, et see oleks tunduvalt mõistlikum viis merel liiklust ja transporti korraldada ning see aitaks säästa Eesti riigi rahalisi vahendeid. Aitäh!

19:01 Esimees Eiki Nestor
Toomas Tõniste, palun!

19:01 Toomas Tõniste
Hea juhataja! Head kolleegid! Ka minu arust on tegemist igati hea algatusega, nagu eelkõnelejadki on korduvalt maininud. Kui oli olemas probleem, millega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikud kas ei tahtnud või ei viitsinud tegelda või ei tea mis põhjusel ei tegelnud, siis algatasid Riigikogu liikmed ise eelnõu. Minu arvates ei ole õige selline lähenemine, et kui seaduses on midagi lahti kirjutamata või on seal midagi segast, siis öeldakse, et las kohus otsustab. Tegelikult peaks ikkagi just seaduse looja teadma, mida ta seadust tehes täpselt mõtles.
Samas on selle hea näite kõrvale tuua ka võib-olla vähem hea näide. Varem opositsiooni kuulunud sotsiaaldemokraadid on meile korduvalt rääkinud avatud poliitikast ja teerullipoliitikast, sellest, kuidas kõik on kummitemplid, ainult nemad on tublid, ja uuest poliitikast, mis kõik siis muutub ja paremaks läheb, kui nad võimule tulevad. Mis on tegelikkus? Tegelikkus on paari kuu jooksul olnud see, et teerullipoliitika suurimad vastased on ise muutunud üheks suureks teerulliks ja Riigikogu saali on kummitempleid lisandunud. Kuidagi kurb on seda vaadata. Aga see selleks.
Me menetleme praegu meresõiduohutuse seaduse eelnõu. Neile, kes seda arutelu on jälginud, võib jääda mulje, et mereohutus tähendabki ainult ühe regulaarreise tegeva laeva asendamist teise laevaga. Tegelikult on see valdkond tunduvalt laiem. Merel, järvel ja jõel sõidavad üksteise kõrval reisilaevad, mootorpaadid, jahid, võistlusjahid, aga veekogudes on ka väikesed lapsed, kes seal trenni teevad. See, et vee peal olek oleks ohutu, peaks olema selle seaduse põhieesmärk.
Erinevatel vee peal olijatel, näiteks laevajuhtidel ja jahijuhtidel, on väga erinevad kogemused. Seda saime tunda väga selgelt siis, kui Eesti taas iseseisvus ja tekkis ligipääs merele, mida enne oli valvanud piirivalve ja mille ligi keegi ei pääsenud. Siis saime üle päeva või vähemalt kord nädalas lugeda uudiseid, kuidas keegi oli viga saanud kas jeti või mootorpaadiga sõites, mingi laev oli kuskil karidel, purjus seltskond oli lõbutsema läinud ja keegi üle parda kukkunud või oli paat ümber läinud. See näitas, et teadlikkusel on siin väga suur osakaal. Väga paljud inimesed ei osanud merd karta, nad mõtlesid, et mis see siis ikka on. Võtame sellesama jeti näite: kui sa ikka suurel kiirusel lendad sealt välja vastu vett, siis tollel hetkel ei ole see vesi enam nii pehme ja mõnus, vaid võib osutuda kivikõvaks nagu asfalt ning purunenud luid võib olla ikka väga palju. Ka karilesõite on päris tihti ette tulnud. Asi on põhiliselt selles, et ülehinnatakse oma oskusi ning alahinnatakse seda, et hoovused ja tuul panevad paadi triivima. Kurss võib osutuda hoopis teiseks, kui sa mõelnud oled. Eriti veel siis, kui sa annad vahepeal rooli mõne võhiku kätte, öeldes, et sa lähed tegeled all millegi muuga, tema aga hoidku täpset kurssi.

19:01 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Toomas Tõniste! Aeg on ammu läbi.

19:01 Toomas Tõniste
Palun kolm lisaminutit!

19:01 Esimees Eiki Nestor
Oleks pidanud õigel ajal küsima, aga hea küll, anname kolm minutit.

19:01 Toomas Tõniste

Aitäh! Oleme kuulnud ka seda, et aeg-ajalt hüppab mõni inimene reisilaevalt üle parda. Enamasti lõpeb see inimese hukkumisega. Eks siingi ole palju ära teha. Aga juba see, kui ta vette kukub, annab meile väikese lootuse teda päästa. Kuigi oleme tihti kuulnud, kuidas inimene veest väga kiirelt välja korjati, aga päästa teda ei õnnestunud. Kuid kui kukutakse asfaldi või kai peale, siis on olukord muidugi tunduvalt kurvem.
Ma arvan, et ka väikelaevaomanikel on oluline teada ja neile on vaja meelde tuletada, millised on neile kehtestatud nõuded, eriti pean silmas neid, kellel on enda tarbeks ehitatud väikelaev. Kui see laev ei ole viie aasta jooksul turul olnud või on see enne 2014. aasta 1. maid Eestis kasutusele võetud ja sel puuduvad nõuetekohased dokumendid ja ehitaja paigaldatud plaat, siis määrab väikelaeva kogupikkuse, laiuse ja parda kõrguse ning kehtestab sõidupiirkonna, hüdrometeoroloogilistest oludest tulenevad piirangud, lubatud suurima koormuse, lubatud suurima mootori võimsuse ja pardale lubatud suurima inimeste arvu ning kannab need käesoleva seaduse alusel kehtestatud kontrollakti Veeteede Amet. Merel ja sisevetel liiklemiseks peavad väikelaevad ja alla 12-meetrise kogupikkusega laevad olema registreeritud liiklusregistris või laevaregistris ning jetid peavad olema registreeritud liiklusregistris. Võistlus- või treeningjeti, mida kasutatakse üksnes võistluse või treeningu ajal eripiirkonnas, registreerib ja märgistab spordialaliit.
Võiks pikalt jätkata, aga kahjuks on kaheksa minutit liiga lühike aeg selle teema jaoks. Lõpuks tahan veel kord kiita neid, kes selle eelnõu algatasid ja siia saali tõid. Aitäh!

19:01 Esimees Eiki Nestor

Juhan Parts, palun! Kolm minutit lisaaega ka.

19:01 Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Ma pärastpoole räägin natukene ka merendusest, aga ma siiski tahan kasutada seda tribüüni ja hetke selleks, et pöörduda lugupeetud koalitsioonierakondade poole.
Riigikogu tänases päevakorras on ka eelnõu, mis puudutab meie pensionikorraldust. Valitsuskoalitsioon on, ütleme ausalt, meie arvates ootamatult ja arusaamatult otsustanud tühistada vanemapensioni ühe väga olulise komponendi.
Me ei ole erakond, kellele meeldiks tegelda parlamentaarse töö seda laadi pidurdamisega. See ei olnud meil lihtne otsus, me kaalusime seda fraktsioonis pikalt, aga kahel põhjusel me selle tee valisime ning me kindlasti jätkame seda järgmistel nädalatel ja kuudel. See ei peaks kõlama ähvardusena, vaid see on mõneti dženteelmenlik üleskutse sotsiaaldemokraatidele ja Reformierakonnale leida selline riigimehelik moment ja pidada aru. Võib-olla saame siis peale väga paljude teiste oluliste sõnumite saata Eesti ühiskonnale ka selle sõnumi, et me oskame tunnistada eksimust või teisi ära kuulata ja kuulamisest on ka kasu, selleks et teha mingisuguseid korrektiive oma plaanides.
Ma olen elu jooksul olnud paljude koalitsioonilepingute sõlmimise juures ja tean nende otsuste kvaliteediriske. Just nimelt kvaliteediriske. Need on tihtipeale sellised poisikeselikud, kinnises ruumis ja sageli hoopis muude piduritega tehtud otsused. Tegelikult on sellel koalitsioonil probleem, kuidas luua üsna keerulises majandusolukorras *perpetuum mobile*, et mitmed sotsiaaltoetused tõuseksid – see meeldib lõpuks ju meile kõigile – ja maksud alaneksid, kuigi majandus kahaneb. On vaja otsida mingisuguseid näilikke aseaineid, mille tagajärjel on enamik nendest valikutest tegelikult väga lühinägelikud. Ma ei taha hakata rääkima teedest, aga tegelikult on ka mitmed aktsiisiliigutused olnud pehmelt öeldes lihtsalt lollid otsused. Aga see selleks. Koalitsioonil on oma toimeloogika ja kambameeleolu hoidmiseks tuleb teha ka lollusi.
See, mis puudutab vanemapensioni, on natuke keerulisem teema. Muidugi võidakse öelda, et Isamaa ja Res Publica Liit käis selle valimistel välja jne. Aga kui me vaatame Euroopa arenenud riike, kelle hulka me tahame kuuluda, ning nende väga põhjalikke uuringuid ja käsitlusi selle kohta, kuidas praeguses postmodernistlikus, kosmopoliitsuse ja multikultuursusega kui moetrendidega kaasuvas ühiskonnas väärtustada perekonda ja laste kasvatamist, siis selgub, et ega neid n-ö universaalseid samme väga palju ei ole. Üks selline, näiliselt väga lihtne, kusjuures ka väga õiglane samm, on see, et kui ema või isa on lapsega kodus olnud ja selle tõttu tööstaaži kaotanud, siis arvestatakse hiljem talle pensioni määrates tema laste arvu. Kujutage ette, aga Eesti Vabariigis seda ei ole! Õigupoolest, kõige rumalam on see, et see oli küll okupatsiooniaegses Eestis, aga Eesti Vabariigis – ma olen ise seda uurinud – jätsid

lahkunud Endel Eero ja mitmed teised pensionispetsialistid selle lihtsalt kahe silma vahele. Vanemapension tähendab mõneti õigluse taastamist. Olukorras, kus demograafiline olukord tekitab muret ja sellekohane statistika ärritust, häirib meid väga palju, kui me selliseid pika vinnaga väärtusotsuseid võtame kaaluda lühiajaliste n-ö poliitiliste kombinatsioonide tarvis. Jah, võib esitada matemaatilise kalkulatsiooni, et see, mida Eesti riik on praegu võimeline maksma pensionärile täiendavalt lapse kohta, ei ole ju teab mis suur raha. Minge üks kord toidupoodi ja see raha on peaaegu läinud. Kuid isegi olulisem sellest rahast, ma arvan, on see, et me väärtustame vanemaid, kes ei käi tööl ja kasvatavad lapsi. Siin räägib praegu isa, kellel on väikesed lapsed ning kes näeb ema tööd ja panust iga päev.
Meie lükkame nüüd selle väärtusotsuse lihtsalt prügikasti. Ma ei räägi siin endise kolleegi Jürgen Ligi sapistest kommentaaridest, mida on piinlik kuulata. Toon emapensioni kohta kinnituseks ühe näite. Saksamaal on uus koalitsioon ja seal on ka sarnased rahvastikuprotsessid. Vaatame 20–50 aastat ette, need on väga tõsised probleemid. Ka eesti keeles on ilmunud Thilo Sarrazini raamat "Saksamaa käib maha" – ma soovitan seda lugeda –, mis käsitleb pikaajalisi rahvastikuprotsesse. Saksamaa uue koalitsioonilepingu esimene peatükk algab emapensioni kehtestamisega.
Loomulikult, me töötame siin eelnõudega. Ma tulin siia pulti koputama koalitsiooni südametunnistusele, et leitaks mõistlik lahendus, et vanemapensioni ei oleks vaja edasi lükata, eriti arvestades valitsusliikmete väga optimistlikke avaldusi. Ma arvan, et see oleks võit mitte ainult meie omavahelistes suhetes, vaid see oleks enne jaanipäeva ja algavat suve Eesti rahvale kindlasti väga hea sõnum, et koalitsioon ja opositsioon ei tegele lapsiku ja väiklase teki enda peale tirimisega. Nii et ma kutsun sotsiaaldemokraate ja Reformierakonda üles mõtlema. Vaadake jalgpalli! Me võime päevakorraga väga kiiresti edasi minna, kui teilt tuleb signaal, et te olete valmis pidama kõnelusi, kuidas leida mõistlik lahendus selle väga põhimõttelise väärtusotsusega seoses. Aitäh!

19:01 Esimees Eiki Nestor
Päevakorras on meil eelnõu 646 teine lugemine. Margus Tsahkna, palun!

19:01 Margus Tsahkna
Palun lisaaega!

19:01 Esimees Eiki Nestor
Kaheksa minutit kokku.

19:01 Margus Tsahkna
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid, kes te arvatavasti jälgite seda arutelu oma kabinettides televiisori vahendusel! Juhan Parts ütles välja põhjuse, miks me võtame sõna ka nii olulisel teemal nagu meresõiduohutuse seaduse eelnõu. Mõnes mõttes olen ma tänulik, et ma saan oma mõtteid välja öelda ka selle valdkonna kohta.
Aga ma lisan kolleeg Juhan Partsi sõnavõtule need arvud, kui paljusid inimesi vanemapensioni äravõtmine puudutab. Juhan Parts rääkis väärtuse loomisest ja sellest, et praegune pensionisüsteem tõepoolest ei tunnusta neid vanemaid, kes on saanud lapsed Eesti Vabariigi ajal, vaid tunnustab pensionilisaga neid, kes on Nõukogude okupatsiooni ajal lapsed saanud ja nad üles kasvatanud. See on see ebaõiglus, mille vanemapension likvideerib. Mul on hea meel, et saalis on Hanno Pevkur, kes oli sotsiaalminister tollel ajal, kui me vanemapensioni välja töötasime. Me vaidlesime pikalt, kuidas seda tehniliselt teha. Mul on hea meel, et tolleaegne sotsiaalminister Hanno Pevkur oli hinge ja kogu jõuga selle asja juures. Ma saan aru, et ega tema nägu ka rõõmule ei kisu, kui me täna lammutame selle süsteemi, mis oli terviklikult välja arendatud.
Vanemaid, kes peaksid hakkama saama reaalset pensionilisa, enamik neist on emad, on 226 000. Tegemist ei ole mõne üksiku inimesega. 226 000 emalt võetakse vanemapension ära. Kolme aasta jooksul jäävad need vanemad ilma 86 miljonist eurost. Arvestades, et nad on kõik pensionärid, oleks see pension küll sümboolne, aga neile kindlasti oluline rahaline panus ja tunnustus selle töö eest, mis nad laste kasvatamisel on teinud.
Nii et enne kui ma lähen mereohutuse teema juurde, koputan ma kõigi koalitsiooniliikmete ja võib-olla eriti sotsiaaldemokraatide südametunnistusele, et see on vale samm. Kui see otsus muudetakse, siis meie erakonnana oleksime väga tänulikud, aga ma arvan, et tänulikud oleksid ka 226 000 pensionärist

ema, keda see otseselt puudutab ja kes kindlasti juba teavad või siis saavad teada sellest teie otsusest. Kui tulla mereohutuse seaduse eelnõu juurde, siis nagu Liisa Pakosta ütles, seda väikest, aga samas olulist seadust on ju väga tihedalt muudetud. Mulle tundub, et see on üks sümboolne näide selle kohta, et kuigi me oleme üle 20 aasta olnud taas iseseisvad, siis see haav, mis on löödud meie merekultuurile, on ühiskonnas väga sügav, eriti kui rääkida väikelaevnikest ja paadiomanikest. Ka mina üritan igal suvel käia paari sõbra väikealusega Soome saarte vahel purjetamas. On täiesti müstiline, kuidas 80 kilomeetrit meist põhja pool on väikelaevakultuur nii arenenud! Tekib küsimus, kuidas meie riigina või üldise kultuuri arenguga saaksime kaasa aidata, et ka meil oleks väikelaevade ja paatide olemasolu iseenesestmõistetav.
Teine küsimus on, kuidas muuta seda kultuuri, mis merel valitseb. Just enne selle kõne pidamist rääkisin ma ühe oma hea sõbraga, kes teenib elatist sellega, et viib inimesi lühikestele meresõitudele. Ta ütles, et on väga palju konkreetseid probleeme, mida võiks lahendada. Näiteks see, et võrreldes Soomega on Eestis sadamatasud oluliselt kõrgemad ja üldse on väikelaeva, paadi pidamine palju kallim. See tähendab, et merekultuuri arengu ja ühtlasi, ma kujutan ette, mereohutuse kultuuri arengu jaoks võiks riik rohkem ära teha. Kuna mitte kuskil ei ole sadamaäri otseselt tasuv, siis on riik pannud oma õla alla. Vaatame näiteks Kreekat. Seal on muidugi selline kliima, et 24 tundi päevas ja terve aasta on võimalik merd sõita, aga sadamatasusid seal üldse ei ole ja see kultuur on seal väga kõrgele tasemele arenenud. Kuid veelgi olulisemaks pidas mu sõber teist teemat. Eesti inimestel on millegipärast arusaam, et mere peal liiklemine või mere peale minek on midagi teistsugust kui auto või jalgrattaga liiklusesse minek. Ta ütles, et kui inimesed pardale tulevad, siis nad ei taju, et nad lähevad ohtlikesse tingimustesse liiklema, vaid neil on arusaam, et laeval valitseb täielik vabadus. Inimesed arvavad, et nad võivad laeval täiesti vabalt käituda, alates sellest, et nad võivad alkoholi tarbida, ja lõpetades arusaamaga, et kõik mereohutusnõuded on bürokraatide välja mõeldud, et need ei ole nende elu päästmiseks mõeldud.
Ma mõtlengi, et kuigi see on selline järjekordne väike parandus meresõiduohutuse seaduses, on teema palju laiem. Väga tihti ei kaota me täies elujõus inimeste elusid mitte seetõttu, et nad ei täida neid reegleid, mida me siin Riigikogus või valitsuse tasemel kehtestame, vaid seetõttu, et meil puudub see kultuur, mis ühel mereriigil ja mererahval olema peaks. Ma arvan, et see kultuur oli meil paremas seisus enne seda, kui algas Nõukogude okupatsioon ja rannikualadel natuke pikemat maad sõitvate aluste pidamine seadusega keelati, kuna oli oht, et põgenetakse raudse eesriide taha. Aga nüüd me elame vabas Eestis ja hoolimata selle valitsuse või mitme valitsuse pingutustest meie elatustase siiski tõuseb. Kui inimeste materiaalsed võimalused paranevad ning riik merenduskultuuri toetab ja propageerib, siis me võib-olla ei pea enam nii palju tegelema formaalsete reeglite kehtestamisega, vaid inimesed saavad aru, et meresõidukultuur on meie kui mererahva ja vaba rahva kultuuri osa. Aitäh!

19:01 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun! Lisaaega ka.

19:01 Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma kuulasin siin kõlanud kõnesid pikemat aega väga tähelepanelikult ja tahan kokku võtta mõned mõtted, mis täna siin saalis IRL-i liikmete kõnedes on kõlanud.
Punkt 1. Eesti on mereriik. See ei ole majanduslikult eriti kasulik, kuid on üsna meeldiv rahvusliku mentaalsuse seisukohalt.
Punkt 2. Eesti on mereriik, kuna asub Läänemere rannikul. Kui Eesti ei asuks Läänemere rannikul, siis poleks ta mereriik. Hoiatame nimetamast Läänemerd Balti mereks. See on otsene ja väga vaenulik Eesti-vastane väljaastumine.
Punkt 3. Kui mõni riik asub mõne mere rannikul, siis peab tal olema mereseadus. Ei saa välistada ka seda, et kui Eesti asuks mõne ookeani rannikul, siis oleks tal isegi ookeaniseadus. Selle poole võiks pürgida. Aga sellest saab paraku ainult unistada, nii et piirdume mereseadusega.
Punkt 4. Tavaliselt, kui riik asub mõne mere ääres, siis on tal olemas ka mõni laev. Kaubalaevastikku Eesti lipu all enam ei ole, aga mõni veel käib laevaga kala püüdmas. Me tunneme selle üle uhkust, kuna maailmas on tohutu hulk riike, selliseid nagu Kesk-Aafrika Vabariik, kus isegi seda võimalust pole. Aga praegu on sellel tähtsust vaid selles mõttes, et kui riik asub mere rannikul ning tal on olemas mõni laev, siis peab tal ka merelaevaseadus olema. Erand on vaid see, et kui riik asub mere ääres ning tal on kas või üks laev, aga see raisk ei sõida merd, siis on igati loogiline, kui sellel riigil on meresadamaseadus või

isegi meresadama ohutuse seadus.
Punkt 5. Eestil pole merelaevaseadust ning on üsna raske aru saada, miks see nii on. Tõenäoliselt on selles süüdi mõni vaenulik naaberriik, aga see on eraldi teema palju pikema kõne jaoks.
Punkt 6. Merelaevaseadust meil pole, kuid on meresõiduohutuse seadus. See tekitab eriti uhkust, sest tähendab seda, et Eestil on laevu, mis pealekauba veel ka sõidavad.
Punkt 7. Meresõit, muuseas, on üsna ohtlik asi ning meie ühine uhkus on see, et me valutame südant meresõiduohutuse pärast. Seepärast ei ole ka seaduse nimetus mitte mingi labane meresõiduseadus, vaid meresõiduohutuse seadus.
Punkt 8. See seadus on äärmiselt tähtis ning seda eriti siin ja täna, sest kui te ei soovi – see on juba punkt 9 – hommikuni selliseid kõnesid kuulata, siis tehke ise teate mida.
Aitäh, kolleegid! Kaheksat minutit ei vedanud välja, aga mu aeg seda kõnet ette valmistada oli ka piiratud, kõigest veerand tundi. Aitäh!

19:01 Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun! Kõnesoovija soovib ka lisaaega. Saate kolm minutit.

19:01 Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Praegu parlamendi menetluses olev eelnõu on iseenesest ju sümpaatne, kuna selle on algatanud kõigi fraktsioonide esindajad. Oma mõjult ja ulatuselt ei ole see kogu riigi majanduskeskkonnale ja transpordikeskkonnale mõeldes loomulikult keskse tähendusega, kuid ma arvan, et see ratsionaalne iva, et praktilised muudatused parlamendi algatusena on võimalikud ja neid tehakse n-ö üle poliitiliste rühmade, on iseenesest igati sümpaatne.
IRL-i vaade majanduskeskkonna õiguslikule reguleerimisele on kindlasti selline, et majanduskeskkond peab esiteks toimima ratsionaalselt. Ülereguleerimine ei ole mingil juhul lahendus. Teiseks, majanduskeskkonnas peavad valitsema ausa mängu reeglid. See tähendab, et need reeglid peavad olema ühetaoliselt kohaldatavad ja nad ei tohi tekitada moonutatud konkurentsiolukorda. Kolmandaks, toimima peavad üldised õigusväärtused: õiguslik ootus, õigusselgus, võrdne kohtlemine. Kahtlemata on olemas hulk majandusvaldkondi, kus vaba konkurentsi toimimine ei ole võimalik, ning need on valdkonnad, kus ratsionaalne lähenemine peab olema tarbijate ja maksumaksjate huvidest ning üldisest avalikust huvist lähtudes eriti hästi ellu viidud.
Õigusliku ootuse põhimõte on väärtus, mida me ei tohiks käsitleda üksnes majandusvaldkonnast lähtudes, vaid see on küsimus kogu õiguskeskkonna toimimisest. Eelnõude praeguse väga põhjaliku menetlemise põhjus või ajend IRL-i vaatepunktist on just nimelt see, et järgmisena on parlamendi menetluses seaduseeelnõu, mis meie meelest ei ole esiteks vastavuses õigusliku ootuse põhimõttega ja teiseks ei ole see aus ka inimlikus vaates.
Poliitilised otsused kujunevad alati välja piiratud valikute pinnalt, eriti kui tegemist on ressursside jaotamisega. Kuid laiemalt vaadates on kõikide eelnõude küsimus ikkagi see, et kui riik annab sõna, siis ta peab sõna pidama. Vanemapensioni süsteem kehtestati 2012. aastal parlamendis sisuliselt konsensuslikult. Selle eri tahkude üle oli kahtlemata debatte, milline lahendusviis on mõistlik, kuid lõpptulemusena saavutati konsensus. Selle probleemi, et me kohtleme lastevanemate eri põlvkondi erinevalt, oleme ühiselt lahendanud nii, et pensionistaaži aastate arvestust kohaldatakse ühtviisi kõigile vanematele. See soov, et pensionisüsteem võtaks arvesse tööpanust, mida lastevanemad on andnud laste kasvatamisel, et nad ei saaks mitte väiksemat pensioni seetõttu, et nad on olnud laste kasvatamise tõttu kodus, jõudis samuti seadusesse. Selleks vajalik summa riigieelarves on suures plaanis vaadatuna suur: kolme aasta jooksul 86 miljonit eurot. Saadav summa ei ole loomulikult aga ülemäära suur konkreetse lapsevanema seisukohalt. Põhimõte on just nimelt selles, kas riigi sõna maksab või mitte. See pensionilisa, mida me otsustasime siin ühiselt kaks aastat tagasi hakata lastevanematele maksma, et tasandada ebavõrdsust nende ja lastetute eakate inimeste vahel, on kahe lapsega vanema kohta 120 eurot aastas. Kui me loome nüüd pretsedendi, et riik annab sõna ja riik võtab sõna, siis on see Eesti ühiskonna sidususe ja hoolivuse seisukohalt äärmiselt kehv pretsedent.
Koalitsioon lahendab sellega, et lükkab seaduse jõustumise edasi määramatusse tulevikku, viidates kolmele aastale, oma eelarveprobleeme. Kuid kahtlemata ei anna selline käitumisjoonis mingit garantiid, mitte mingisugust tagatist selleks, et see kolme aasta piir ei võiks veelgi edasi lükkuda või otsus pensionilisa maksta üldse tühistuda.
Seetõttu, kui me räägime majandusest, inimsuhetest, riigi toimimisest, on kogu õiguskeskkonna

kujundamisel paar põhimõttelist alusväärtust, millest me ühiselt peaksime kinni pidama. Esiteks, õiguspärase ootuse austamine. Teiseks, riigi antud sõna mittemurdmine. Kolmandaks, kui me selle süsteemi seadsime sisse sellepärast, et see on lapsi kasvatanud pensionäride suhtes ausam, siis ärme teeme sammu, mis tegelikult seda väärtust kahjustab ja on ebaaus.
Meresõiduohutuse seaduse eelnõu ning muude tublide ja heade seaduste pikk menetlemine ei tähenda mitte meie vastasseisu või jonni jonni pärast, vaid protesti. Me soovime, et valitsusliit võtaks aega kaalumiseks ja me püüaksime leida sellise lahenduse, et me ei saadaks Eesti ühiskonnale väga tõsise ja pika mõjuga signaali. See eelnõu ei puuduta ühte ega sadat inimest, see puudutab praeguse hinnangu järgi rohkem kui 220 000 Eesti inimest. Kui me loome pretsedendi, et nii lihtsalt on võimalik subjektiivseid õigusi muuta, siis, uskuge mind, see kahjustab oluliselt meie riigi tunnet, meie ühise kogukonna tunnet. Nii et, sõbrad, me oleme praegu ühe vea künnisel. Uskuge mind, kui viga ei ole veel tehtud, siis on võimalik seda vältida. Otsimegi siis ühiselt võimalusi, kuidas seda viga vältida! Aitäh!

19:01 Esimees Eiki Nestor
Siim Kiisler, palun!

19:01 Siim Kiisler
Austatud esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Tahan kõigepealt vastata sellele, mida siin rääkis Mihhail Stalnuhhin, kes küll kahjuks on vahepeal pidanud Riigikogu saalist lahkuma. Ta viitas sellele, et tema arusaama järgi on meil meresõiduohutuse seadus sellepärast, et meil on oma territoriaalmeri ja meie riik piirneb merega. Ma tahan sellele vastu vaielda. See ei ole kindlasti nii, sest meresõiduohutuse seaduse § 1 ütleb, et see seadus reguleerib laevade ja väikelaevade ning muude veesõidukite meresõiduohutust ja laevatatavatel sisevetel sõidu ohutust ning laevade turvalisust ja laevaliikluse ohutuse tagamist veeteedel. Siin ei käsitleta mitte ainult merd, vaid ka siseveekogusid ja sõiduohutust nendel. Nii et isegi kui meil ei oleks territoriaalmerd või meie riik ei piirneks merega, siis sellest hoolimata oleks meil vaja seda laadi seadust. Võib-olla me siis küll ei nimetaks seda meresõiduohutuse seaduseks, vaid veeteede ohutuse seaduseks.
Selle seaduseelnõu kohta tahan öelda, et see on väga hea seaduseelnõu. Kui eelkõneleja Urmas Reinsalu rääkis siin sellest, et meie seadused peavad olema ausad ja nendes peab valitsema õigusselgus, siis mina toon siia ühe mõõtme juurde. Seadused peavad olema kindlasti oma sisult õiglased ja nad peavad ka näima õiglased.
Eelnõu käsitleb ju seda, et regulaarliinidel sõitvad ettevõtted on olnud ebaõiglases olukorras. Kui regulaarliinil kasutatakse asenduslaeva, siis tuleb selle eest justkui uuesti tasuda veeteetasu. Me kõik saame aru, et see ei ole õiglane. Õiglane olukord tuleks jalule seada ja ma loodan, et Riigikogu liikmed seda eelnõu toetavad.
Ma tõmban siin paralleeli ühe seaduseelnõuga, mida me kohe käsitlema hakkame. See on kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis käsitleb paraku ka vanemapensioni edasilükkamist. Praegu on olukord vanemapensioni puhul olnud ebaõiglane. Need naised, kes on kasvatanud lapsi ja olnud tööturult eemal, saavad seetõttu väiksemat pensioni. Saame kõik suurepäraselt aru, et see olukord on ebaõiglane. Selleks, et see ebaõiglus likvideerida, tehti ka seadusmuudatus, mis siin Riigikogus heaks kiideti.
Ma palun kolme lisaminutit!

19:01 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

19:02 Siim Kiisler
Olukord oli juba paranemas, kuid nüüd tahetakse ebaõiglus uuesti taastada. Need inimesed, kes on kasvatanud lapsi, ei ole saanud selle tõttu koguda palju tööaastaid, nad ei ole saanud teha karjääri, kuna nende tööelu on katkenud kodus laste kasvatamise tõttu, nad on saanud väiksemat palka, olnud vähem aastaid tööturul ja seetõttu on nende pension väiksem. Kas see olukord on õiglane? Ei ole, see on väga ebaõiglane. Nagu me räägime praegu käsitletava seaduseelnõu kohta: õiglus tuleb jalule seada. Ma olen siin nõus seaduseelnõu algatajate Aivar Riisalu, Arto Aasa, Deniss Boroditši, Inara Luigase, Kalev Lillo, Kalle Laaneti, Lauri Laasi, Lauri Luige, Lembit Kaljuvee, Olga Sõtniku, Peeter Laursoni, Rainer

Vakra, Rannar Vassiljevi, Remo Holsmeri, Valeri Korbi ja Vladimir Velmaniga. Kuid ma pean väga oluliseks, et me järgiksime seda põhimõtet kõikjal, mitte ainult selle eelnõu, vaid kõigi eelnõude puhul, ja püüdleksime selle poole, et meie õigusloome tervikuna oleks õiglane. Tihti tähendab see, jah, suuremaid kulutusi. Ka meresõiduohutuse seaduse täiendamise seadus võib tähendada riigile teatud tulude saamata jäämist, kuid ometi ei jäta me seda seadust ju sellepärast vastu võtmata. Õiglus kaalub üle selle kulutuse, selle saamata jäänud tulu, mis riigile selle eelnõuga kaasneb.
Täpselt samamoodi on vanemapensioniga. Me peame tekitama olukorra, kus emad, kes on kasvatanud lapsi, tunneksid, et Eesti riik kohtleb neid õiglaselt. Neil on õigus, et seda aega, kui nad kasvatasid kodus lapsi, väärikaid kodanikke Eesti riigile, arvestataks väärtusliku tööajana, et nad ei peaks hakkama saama väiksemat pensioni kui need inimesed, kes ei ole endale ühel või teisel põhjusel seda kohustust võtnud, kes on saanud paremini karjääri teha ja kellel on seetõttu olnud võimalus saada ka suuremat palka ja kes naudivad suuremat pensioni. Nii et ma kutsun teid üles toetama õigluse jaluleseadmist nii selles kui kindlasti ka järgmisena arutlusele tulevas päevakorrapunktis. Aitäh teile!

19:02 Esimees Eiki Nestor
Erki Nool, palun!

19:02 Erki Nool
Austatud Riigikogu esimees! Austatud kolleegid! Kindlasti oli meresõiduohutuse seaduse eelnõu algatamine väga väärt ettepanek Riigikogu liikmetelt. Kuid majanduskomisjonil ning Riigikogu transiidi ja logistika ühenduse liikmetel oleks viimane aeg tegelda merendusprobleemidega. Nimelt mängib merelaevandus Eesti majanduses väga suurt osa. Täna arutatava seaduseelnõu menetlemise käigus on aga selgunud veel probleeme, mis oleks vaja lahendada.
Üks nendest on seotud puksiiriteenustega. Rahvusvahelised ettevõtted, kelle laevade kaptenid ei räägi eesti keelt, peavad suhteliselt harjumuspärastes sadamates, näiteks Paldiski sadamas, kus nende laevad randuvad peaaegu igal teisel päeval, kasutama väga kallist puksiirteenust. Jah, neid eksameid on võimalik teha, aga mitte inglise keeles, vaid ainult eesti keeles. Muukeelsetel laevakaptenitel on tegelikult võimatu seda eksamit sooritada. Jah, me võime loomulikult rääkida, kas see on üldse vajalik, kuna Eesti riik teenib puksiirteenuse pealt suhteliselt kopsakat sissetulekut, kuid majanduskomisjon võiks kindlasti teha majandusanalüüsi, kas selline muudatus suurendaks kaubavooge.
Samas on üks kaubavoog meil aastast aastasse suurenenud. Selle puhul ei ole oluline ainult meresõiduohutus, vaid ka inimeste tervise ja keskkonna ohutus. See on naftavedu Läänemerel. Umbes 1995. aastal veeti Läänemerel, Eesti rannikualadel, ligikaudu 25 miljonit tonni naftat aastas. 2004. aastal jõuti juba 110 miljoni tonnini aastas ja 2015. aasta prognoos on üle 250 miljoni tonni naftasaadusi aastas. Viimase 15 aasta jooksul on olnud märkimisväärne just tankerite mahu suurenemine. Võrreldes 1995. aastaga on naftareostuskatastroofi risk suurenenud vähemalt viis korda.
Ma palun kolm lisaminutit!

19:02 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit.

19:02 Erki Nool
Praegu ei ole Eesti riik valmis suure õlireostuse korral tõhusaid abimeetmeid võtma. Ma tunnustan seda, et Eesti riik on heades suhetes naaberriikidega, just Soomega. Samas on meil allkirjastatud HELCOM-i lepe, mis nõuab meilt valmidust suure õlireostuse tõrjumiseks, mida meil praegu ei ole. Mina olen keskkonnakomisjoni liige. Me organiseerisime mineval sügisel komisjoni väljasõiduistungi, et tutvuda Eesti võimekusega selles vallas. Kahjuks pean ütlema, et me oleme väga suurte probleemide ees. Aastate jooksul on opositsiooni ridades räägitud õlifondi moodustamise vajadusest. Samas on väga palju probleeme sellega, kuidas käituda nende riikide laevadega, mis sõidavad ainult neutraalvetes. Kui teatud laevad ei pea nn õlifondimaksu maksma, siis Eesti sadamad, kus käideldakse naftasaadusi – neid sadamaid on viimastel aastatel oluliselt lisandunud –, ei ole konkurentsivõimelised.
Viimastel aastatel on olukord tunduvalt paranenud. Uutel suurtel tankeritel peab olema kaks põhja. Nii et me oleme valmisolekut parandanud, aga kindlasti mitte piisava kiirusega. Viimastel aastatel on olnud ka juhtumeid, kui naftatanker on karile sõitnud. Õnneks ei ole väga suurt naftareostust tekkinud. Aga naftatanker on jaotatud osadeks ja ühes osas on üle 30 000 liitri naftat. See tähendab, et kui tuul on

Eestile ebasoodne, siis me peame olema võimelised vähemalt 24 tunni jooksul sellise naftalekke neutraliseerima. Kas me saame sellega hakkama? Kui on väga rasked ja keerulised olud, siis kindlasti mitte. See on see põhjus, miks meie peaksime või majanduskomisjon peaks tõsisemalt tegelema mereohutuse valdkonnaga. Aitäh!

19:02 Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

20:02 Priit Sibul

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ma sain juba küsimuste esitamise ajal tänada neid inimesi, kes selle eelnõu algatasid, aga ma pidasin vajalikuks ka kõnepulti tulla ning öelda, et transiidi ja logistika ühenduse liikmed on väga tublid, sest kui probleem tekkis, siis nad püüdsid sellele lahendust leida. Eraldi tahan esile tuua Deniss Boroditšit, Inara Luigast, Kalev Lillot, Kalle Laanetit, Lembit Kaljuveed, Valeri Korbi ja Vladimir Velmanit. Teile jääb võib-olla arusaamatuks, miks ma mainin just neid inimesi. Aga ma vaatasin tänase päevakorra neljandat ja kaheksandat punkti ning leidsin, et osa nimedest kattuvad. Kaheksas päevakorrapunkt on kooseluseaduse eelnõu esimene lugemine. On väga palju etteheiteid, et selle seaduseelnõu tekst ei vasta üldse seletuskirjas toodud eesmärkidele ehk seaduse tegelik tekst tegeleb hoopis teistsuguste probleemidega. Seetõttu oleksingi ma soovinud, et nimetatud inimesed oleksid ka teistele transiidi ja logistika ühenduse inimestele rääkinud, kuidas eelnõusid tehakse, et seaduse seletuskiri ja eelnõu peavad rääkima ühest ja samast asjast, lahendama seda probleemi, mis on tekkinud, ning seletuskiri peab selle lahti kirjutama. Mõlemas dokumendis tuleb rääkida ühest ja samast asjast.
Kui tulla selle konkreetse eelnõu ja Kalle Pallingu ettekande juurde, siis mulle jäi arusaamatuks üks aspekt, nimelt täna palju räägitud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi käitumine. Ma ei pea isegi silmas niivõrd ministrit, kuivõrd ametnikke. Probleem oli teada, aga ministeerium ise ei hakanud selle lahendamisega tegelema, vaid arvas, et tegelikult võiks see pretsedent Eesti kohtus arutlusel olla ja sellest tulenevalt saaksime meie seadusandlikul tasandil seda tööd teha. Selline suhtumine on minu meelest kummastav. Seetõttu ütlen veel kord, et minu meelest on mõistlik, kui seadusandja võtab initsiatiivi ega ole ainult valitsuse kummitempel.
Teine aspekt, mis jäi eelnõu menetlusest kõlama, oli infotehnoloogiline. Kuna valitsuse seisukoht anti ainult Seederi kätte ja hiljem Pallingule, siis ei saanud ma ise sellega tutvuda. Aga sealt tuli välja probleem, et kui valitsus seda teemat arutas, siis oli Veeteede Ameti ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukoht see, et on vaja tohutuid investeeringuid infotehnoloogilisse lahendusse, et saaks selle probleemi lahendada. Nagu mulle ka eelnõu menetleja ütles, 16. juunil jõudis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium sealsamas komisjonis järeldusele, et tegelikult suudetakse neid sissekandeid ka manuaalselt teha, nii et suuri infotehnoloogilisi muudatusi ei ole vaja. Minu meelest teeb seadusandja töö väga keeruliseks selline käitumine, kui valitsuse seisukoht on, et muudatus on seotud suurte kuludega ja tehakse ettepanek jõustumine edasi lükata 1. aprillile, aga koosoleku toimumise ajal oma arvamust muudetakse. See Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis töötavatele ametnikele kindlasti au ei tee.
Ma palun igaks juhuks kolm lisaminutit!

20:02 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit juurde.

20:02 Priit Sibul

Küsimuste ja vastuste voorus, kui ma õigesti mäletan, rääkis kolleeg Erki Nool ühest möödunud nädalal menetletud eelnõust, mille menetlemise käigus kahtlustati korruptsioonihõngu. Mina ei saanud nii nagu Pallingki täpselt aru, millist eelnõu silmas peeti. Küsimus oli, kas ka selle eelnõu puhul võib midagi sellist märgata. Ma tahan öelda, et korruptsioon on kindlasti asi, millele me peame siin tähelepanu pöörama. Niisama halb, kui on selle sõna kõla, on selle sõna sisu, aga minu meelest peaksime siin majas mõtlema väga palju sellele, et lisaks sõnale "korruptsioon" peaks siin olema aktiivselt mõttes ja kasutusel ka üks teine sõna – "konkurents". Ka sellest on siin täna väga palju räägitud. Kui seda eelnõu sisuliselt vaadata, siis me lahendame minu hinnangul siin ühe sisulise probleemi, aitame kaasa meresõiduohutusele ja laevafirmade konkurentsi kasvule. Aitäh!

20:02 Esimees Eiki Nestor
Erki Noolt nimetati sõnavõtus. Ma saan aru, et ta soovib vahemärkuseks sõna. Palun!

20:02 Erki Nool
Jah, mainiti minu nime ja viidati ühe seaduseelnõu menetlemisele eelmisel nädalal. Eelmisel kolmapäeval või öösel vastu neljapäeva (istung lõppes kell kolm) me menetlesime jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille oli algatanud neli Riigikogu liiget. Riigikogu liikmete üks keskne küsimus oli, miks sellist seadust vaja on ja kas siin on korruptsioonihõngu. Miks ma siin täna selle küsimuse esitasin? Selle üheks põhjuseks on see, et viimastel päevadel on meedias ilmunud mõningad artiklid, mis seavad selle uuesti kahtluse alla. Kui Riigikogu liikmed nii kiiresti ja jõuliselt suudavad meresõiduohutuse seaduse eelnõu saali tuua, siis tekkis mul küsimus, kas oli tegemist ...

20:02 Esimees Eiki Nestor
Aitäh! Aeg on läbi. Ken-Marti Vaher, palun!

20:02 Ken-Marti Vaher
Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud üksikud Riigikogu liikmed, kes on saalis ja jälgivad diskussiooni, mis puudutab nii konkreetset eelnõu kui ka laiemalt parlamendi tööd ja neid samme, mida tehakse seadusloomes aastal 2014! Need sammud on tekitanud märkimisväärset pahameelt, vähemalt IRL-i fraktsioonis, eelkõige selle koha pealt, mis puudutab vanemapensioni ärajätmist, mida praegune koalitsioon tahab ellu viia.
Võib-olla ütlen alustuseks mõne sõna tervikuna meresõiduohutusest ja sellest, mis puudutab Eesti piirimeres toimuvat laiemalt. Erki Nool juba mainis seda teemat, mis on väga tihedalt seotud ka täna arutatava eelnõuga. See on Eesti võimekus suuta adekvaatselt reageerida reostusele ja muudele katastroofidele, mida on tulnud ette ka pärast meie vabanemist. Reostustõrje kohta võib mõne sõnaga öelda, et enne aastat 2012 oli olukord võrdlemisi nutune, Eestis ei olnud erilist suutlikkust reageerida sellele, mis toimub suurema reostuse korral. 2012. aasta augustis anti aga üle multifunktsionaalne reostustõrjelaev PVL-101, hellitava nimega Kindral Kurvits, mis valmis Euroopa Liidu toetusel. Laeva maksumus oli 33 miljonit eurot ja selle suutlikkus teha pääste- ja reostustõrjetöid rasketes ilmastikutingimustes ja ka jääoludes suutis Eestis reostuse kogumise võimekust märkimisväärselt parandada. Reostuse kogumise võime on nüüd 200 kuupmeetrit tunnis, märkimisväärne on ka õlitõrjepoomi pikkus. Peab möönma, et see ei ole kindlasti piisav. Eesti suutlikkus teha koostööd naaberriikidega on tegelikult võtmetähtsusega ka pärast Kindral Kurvitsa meile üleandmist. Aga ma väga loodan, et uue finantsperspektiivi puhul mõeldakse selle peale, kuidas saaks seda võimekust veelgi parandada ja nii tagada meresõiduohutus Eesti rannikuvetes.
IRL-i fraktsiooni tõsine mure loomulikult on täna arutluse alla tulev vanemapensioni teema. Siin tuleb veel kord rõhutada muret selle negatiivse otsuse tõttu, mida valitsuskoalitsioon tahab teha. Me anname nii järjekordselt signaali, et ebaõiglus jätkub, ehk me ei hinda seda tööd, mida teevad lastevanemad oma laste kasvatamisel. Vanemapensioni sisseseadmise mõte oligi just nimelt see, et me väärtustaksime laste kasvatamiseks tehtavat tööd ja sellesse panustatavat aega. Me tahtsime IRL-i algatusel tagada nii praegu lapsi kasvatavatele lastevanematele kui ka nendele, kes on lapsed juba suureks kasvatanud, täiendava staažiaasta. Sellega aga ei ole Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid nõus. See lükatakse määramata ajaks edasi. Me teame, et aastani 2018 edasilükatav tähtaeg tähendab tegelikult, et vanemapension sellisel kujul tahetakse ära kaotada. Me ei tea ju keegi, mis on aastal 2018 ja milline valitsuskoalitsioon Eestis siis valitseb. Juba välja lubatud ja seaduseks vormitud otsuse selline tagantjärele nullimine tekitab väga tõsist muret ja sellega lihtsalt leppida ei saa. Ma väga loodan, et mõeldakse veel kord järele. Jaanipäeva ajal on seda võimalik teha. Inimestel on siis võib-olla meel rõõmsam ja tuju parem ning jõutakse seisukohale, et vanemapension on tähtis meie lastevanematele, ja seda sõnumit antakse ka laiemalt ühiskonnale teada. Aitäh!

20:02 Esimees Eiki Nestor
Annely Akkermann, palun!

20:02 Annely Akkermann

Palun kaheksa minutit!

20:02 Esimees Eiki Nestor
Kas soovisite lisaaega?

20:02 Annely Akkermann
Jah.

20:02 Esimees Eiki Nestor
Palun!

20:02 Annely Akkermann
Hea eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Ka mina tahan tänada kõiki neid Riigikogu liikmeid, kes algatasid täna arutlusel oleva meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu. Kõnealune eelnõu muudab meie merenduse konkurentsivõimelisemaks, kõrvaldades regulaarreise tegevate laevade ühe täiesti põhjendamatu tasu. Meresõiduohutuse seaduses sätestatud veeteetasu arvestamise üheks põhialuseks on veetee kasutamise intensiivsus. Seega tuleb veetee kasutamise intensiivsust arvestada ka regulaarliinil sõitvate laevade puhul. Kui toimub asendus, siis üks laev läheb ju liinilt ära ja teine tuleb asemele, liiklusintensiivsus ei kasva. Tingimustes, kus regulaarliini teenindavate laevade asendamisel laevade arv ja seega ka veetee kasutamise intensiivsus ei muutu, puudub sisuline alus täiendava veeteetasu nõudmiseks. On igati põhjendatud, et selgelt välistatakse võimalus, et regulaarreise tegeva laeva asendamisel tuleks kohustatud isikul tasuda veeteetasu kahe- või isegi mitmekordselt. Isegi kui eelnõu jätab riigieelarve ilma teatavast tulust, suureneb merenduse konkurentsivõime tervikuna. Reederid vabastatakse põhjendamatust kulust ja neil on suurem majanduslik vabadus laevu oma liinivõrgu optimeerimiseks liinidel vastavalt turunõudlusele ümber paigutada. Regulaarreise tegevad laevad teenindavad peamiselt reisijaid ja sõidukeid ning reisijatevood regulaarliinidel on tugevas sõltuvuses aastaajast ja ka ilmast, eriti turismireiside puhul.
Eesti merenduse konkurentsivõime vajab tugevdamist. Merendus on tihedalt seotud transiidi ja logistikaga, kus asuvad Eesti majanduse kõige suuremat lisandväärtust tootvad ja kõige suuremat palgatulu pakkuvad töökohad. Tahan vastu vaielda kolleeg Mihhail Stalnuhhinile, kes ütles oma sõnavõtus vist pool tundi tagasi, et merendus ei too eriti sisse ja eesti rahvusliku identiteedi omapära on rääkida merendusest. 2010. aasta andmetel töötas kõigist Eesti majanduses töötajatest merenduses kõige kitsamas mõistes 4%, sh 1% sadamates, 1% turismitööstuses, 1% kalanduses ning 1% reisija- ja kaubaveos. Kuigi me teame, et Eestis on laevaehitusklaster, ei moodusta selle suurus tööhõivest siiski 1%-st suuremat osa. Samas, kui vaadata meremajandust kitsamas mõistes, selle osakaalu lisandväärtuses, siis 2010. aastal lõid need 4% töötajatest, kes töötasid merenduses, 5,5% lisandväärtusest. Suurem osa sellest loodi sadamamajanduses. Merenduse osakaal Eesti tööhõives erineb tema osakaalust lisandväärtuse loomes. See näitab, et merenduses teenitakse keskmisest kõrgemat palka. Need arvud ei ole tähtsusetud ka praegu, kuid võiksid olla palju suuremad. Veelgi enam, need arvud puudutavad üksnes merendust kõige otsesemas ja kitsamas mõistes. Laiemas mõistes pakub merendus sissetulekut palju laiemale seltskonnale. Näiteks, kaubaveo puhul lisanduvad vedajad, laadijad, ladustajad, ümberpakkijad, stividorid, maaklerid, laevavarustajad, logistikud. Kaupade liikumine vajab finants- ja kindlustusteenuseid, mida Eesti finantssektor kindlasti soovib pakkuda. Reisijaveoga tegelevad laevaettevõtted annavad märkimisväärse panuse Tallinna jaekaubanduse, taksonduse, hotellinduse, toitlustuse, giiditeenuse ning isegi – olen kuulnud – hambaravi ja iluteenuste käibesse.
Laev on mereäri süda ning mereäri kui üks väga oluline Eesti majanduse ühendus muu maailmaga on Eesti majanduse üks tugivaldkondadest, mille tähtsust ei tohi alahinnata. Kui merendusel läheb halvasti, läheb halvasti ka teistel majandusharudel, mis toetuvad ühendusteedele, eriti mereühendustele. Selles mõttes ei tohi alahinnata merenduse rolli Eesti majanduse konkurentsivõime parandamise ja majanduskasvu ergutamise kontekstis.
Mul on hea meel, et Riigikogu on juba varasematel aastatel merenduse arenguga tõsiselt tegelnud. Riigikogu on vastu võtnud "Eesti merenduspoliitika 2012–2020". Merenduspoliitika koostamise eesmärk oli töötada välja merendussektoreid omavahelises koostoimes käsitlevad suunised merenduse edendamiseks, et maksimaalselt realiseerida Eesti potentsiaal mereressursi kasutamisel ning

säilitamisel. Merenduspoliitikas ettenähtud tegevuste eesmärk on aidata kaasa merendussektori arengule, toetades eelkõige merendusega seotud ettevõtluse arengut, parandades laevaliikluse ja teiste merega seotud tegevuste ohutust ning kaitstes mere- ja rannakeskkonda ja merega seotud kultuuripärandit. Merenduspoliitikas püstitatud eesmärgid ja tegevused lähtuvad seisukohast, et merendusega seotud küsimused ja nende lahendused on üksteisega tihedalt seotud ning vajavad koordineeritud käsitlemist. Kuna merenduse valdkonnad on jagatud eri ministeeriumide vahel, siis on nende käsitlemine ühtses arengudokumendis vajalik probleemide efektiivseks lahendamiseks ning sektori arengu toetamiseks. See lähenemine tugineb ka Euroopa Komisjoni teatisele "Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika", milles kutsutakse liikmesriike üles koostama integreeritud riiklikud merenduspoliitilised tegevuspõhimõtted.
Merenduspoliitika dokument annab meile ka merendussektori visiooni. See on sõnastatud järgmiselt: "Eesti merendussektor on kõrge lisandväärtusega, atraktiivne ja jätkusuutlik majandussektor, mis tagab merekeskkonna säilimise ning aitab kaasa rannaäärse elukeskkonna ning eluviisi arengule." Eesti merenduspoliitikas on eraldi peatükk ka täna arutatavat seaduseelnõu puudutavas küsimuses. See on rahvusvaheline reisijavedu. Selles valdkonnas seatakse eesmärgiks, et reisijate arv rahvusvahelistel laevaliinidel suureneks. Väga suur osa Eestisse saabuvaid välisturiste tuleb siia meritsi. Kuigi me oleme eeldatavalt saavutamas nende turistide arvus küllastuspunkti, on praegu veel võimalik seda suurendada. Kaugemas perspektiivis on vaja tagada saavutatud eesmärgi stabiilsena püsimine. Merenduspoliitika käsitleb selles valdkonnas reisilaevanduse konkurentsivõimet. Vaja on tagada, et meie ettevõtted oleksid konkurentsivõimelised ning motiveeritud reisijate arvu suurendama.
Selles suunas astume täna ühe väikese sammu, kui me seda eelnõu menetleme, eelkõige muidugi siis, kui me eelnõu seadusena vastu võtame. Olulisemate tegevustena ei planeerita merenduspoliitika dokumendis küll otseseid toetusi reisijaveole, kuid tehakse ülesandeks pidevalt jälgida situatsiooni reisilaevandusturul ning kui ilmneb, et teiste riikide reisilaevandust toetavad meetmed kahjustavad oluliselt Eesti konkurentsipositsiooni, siis tuleb sekkuda. Aitäh!

20:02 Esimees Eiki Nestor

Tõnis Palts, palun! Vabandust, Tõnis Palts, oota üks hetk! Kaia Ival on protseduuriline küsimus.

20:02 Kaia Iva

Aitäh! Mõni hetk tagasi oli Erki Noolel vastusõnavõtu õigus. Palun parandage mind, kui ma eksin, aga mulle jäi mulje, et te andsite talle selleks aega ühe minuti, siis katkestasite teda ja ütlesite, et aeg on läbi. Mina loen aga kodu- ja töökorra seaduse § 70 lõikest 3, et vastusõnavõtuks on aega kaks minutit. Palun täpsustage, kuidas meil selle asjaga oligi!

20:02 Esimees Eiki Nestor

Vastusõnavõtu pikkus on kaks minutit. Ma loodan, et talle kaks minutit ka anti. Mina näen siit ekraanilt, millal aeg läbi saab. Tõnis Palts, palun!

20:03 Tõnis Palts

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud istungi juhataja! Kasutan võimalust anda selle seaduseelnõu arutelul hinnang transiidisektori olukorrale tervikuna. Miks just selle eelnõu arutelul? Meresõiduohutusest rääkimine muutub mõttetuks, kui meresõitu ei ole. Kui transiiti ei ole, siis ka meresõitu peaaegu ei ole. Reformierakonna tegevusest johtuvalt on meie transiidisektorile antud päris surmahoobid. Tõsiselt väga hea on selle algatusrühma tegevus, kes on suutnud ellu viia sellise väikese-väikese muudatuse. Ma ise ei osalenud selle rühma tegevuses ja põhjendasin seda sellega, et poisid värvivad saunaseina ajal, kui maja põleb, tuleks aga võtta tuletõrjeautod ja asuda transiidisektorit päästma.
Kõik see algas sellest, kui Andrus Ansipi "targal" – tema arvates targal, aga tegelikult käpardlikul – juhtimisel teisaldati pronkssõdur. Tuletan meelde Andrus Ansipi sõnu meediale ja avalikkusele, kui ta ütles, et Tõnismäele ei ole maetud kedagi muud kui paar joodikust Vene sõdurit. Pole isegi oluline, kas see on õige või vale, aga peaministri selline sõnavõtt ei saanudki kaasa tuua muud kui transiidivoogude kinnikeeramist. Sellele on jätku tulnud siitsamast puldist Jürgen Ligi sõnavõttude näol, kes on korduvalt öelnud, et transiidisektor on tühine ja sellele ei tasu tähelepanu pöörata. Aga ikkagi ei ole kõik see suutnud transiidisektorit hävitada.
Nüüd on Jürgen Ligi võtnud käsile viimase võimaluse, viimase jõupingutusena on ta asunud tõstma

kütusehindu transiidisektoris, mis on niigi juba peaaegu, võib öelda, surmaagoonias. Täiesti mõttetu ja vastutustundetu on just nüüd kaotada ära kütuseaktsiisi erandid, mis mõjutavad nii raudteeliiklust ja raudteetransiiti kui ka laevaliiklust. Uus peaminister ei ole veel suutnud oma panust transiidisektori hävitamisse anda. Ma kutsungi uut peaministrit üles, et ta paluks oma erakonnal ja rahandusministril mõistusele tulla.
Veel kord tänan algatusrühma, kes selle väikese muudatuse ellu viis! Aga ma ütlen ka neile, et kui maja põleb, tuleks tegelda tähtsamate asjadega kui saunaseina värvimine. Aitäh!

20:03 Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun! Kolm minutit lisaaega.

20:03 Kaia Iva

Austatud esimees! Head kolleegid! Täna oleme väga pikalt rääkinud meresõiduohutuse seadusest. Päris selge on, et ohutus ükskõik mis valdkonnas on oluline. Mereohutus seda enam, sest see kätkeb võimalikke ohuallikaid ja kahjusid, mis võivad tekkida materiaalsele varale, keskkonnale ja ka inimestele. Minu küsimus ettekandjale oligi just nimelt ohtude kohta inimelule, inimese tervisele. Inimelu peaks olema meile igal juhul väärtus. Ka järgmised tänased päevakorrapunktid räägivad inimelust, inimese õigustest ja tema õiguste kaitsest. Sellepärast ma natuke laiendan seda teemat.
Ma olen Järva- ja Viljandimaalt valitud rahvasaadik. Kaks nädalat tagasi oli Paide Vallimäel eakate aasta kokkutulek. Seal oli töörühm, kus kõikidel inimestel oli võimalus küsida sealt ringkonnast valitud Riigikogu liikmetelt nende otsuste, seaduste ja eelnõude kohta, mis on Riigikogus menetlemisel, mis on plaanis või mis on võib-olla juba vastu võetud. Uskuge mind, kuigi meresõiduohutuse seadus on oluline, ei olnud küsimused mitte sellest vallast. Kõige põletavam küsimus nende inimeste arvates oli sellel hetkel teade, et praegune valitsuskoalitsioon, Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid, on otsustanud vähendada nende sissetulekut, nende pensioni. Need inimesed küsisid, kas nemad ei ole siis Eesti riigile tähtsad, kas see, et neil on mingi ootus, et nad on millegagi arvestanud, ei tähenda midagi.
Need eakad inimesed teadsid väga hästi, et juba paar aastat tagasi võttis Riigikogu vastu seaduse, mis nägi ette, et ka nemad peaksid hakkama saama emapensioni suuremas määras. Nimelt, enne seda, me ju teame, said lisapensioni emad – aga ka isad, kui emad seda välja ei võtnud – vaid nende laste eest, kes olid sündinud enne Eesti taasiseseisvumist. Meie vastu võetud seadusega laienes see kõigile ehk seda pensionilisa pidi hakkama saama kõikide laste eest. Samamoodi on praegu juba jõustunud see, et alates 2013. aastast sündivate laste eest arvestatakse lisasummad pensioni teise sambasse. Aga need inimesed teadsid väga hästi ka seda, et see, mida nemad on oodanud, peaks jõustuma 2015. aasta 1. jaanuarist. Nimelt peaks igal emal olema õigus saada iga lapse eest ühe staažiaasta väärtuses lisapensioni. Perekond, kes on üles kasvatanud kaks last, peaks saama aastas lisapensioni 120 eurot. Plaan lükata emapensioni jõustumine kolm aastat edasi võtab nende perede taskust kolme aasta jooksul ära keskmiselt 360 eurot, aga see on nii keskmises peres, kus on kasvanud kaks last. Neid vanemaid, kes on kasvatanud üles rohkem lapsi, olnud pikemalt tööelust eemal ja saanud selle võrra vähem pensionivara koguda, karistatakse märksa suuremate summadega.
Nüüd on asjakohane küsida, kas see on õiglane. Kas me hoiame selliseid otsuseid vastu võttes inimelusid? Ma olen täiesti veendunud, et selline samm on amoraalne. See on pretsedent ka Eesti riigi ajaloos, kui vähendatakse pensioni, mis on seadusega pensionäridele juba määratud. Tõsi, nad ei ole hakanud veel seda lisa saama, aga see seadus juba kehtib. Nii ei peaks tegema!
Meil ei ole hetkel mingit tohutut katastroofi. Ka kõige karmimatel kriisiaastatel, kui me olime hädas, me arvutasime, nuputasime ja kalkuleerisime ning suutsime pensionid siiski puutumatuna hoida. Nüüd ühtäkki me seda ei suuda. Ma arvan, et meie vanemad, kes on lapsi kasvatanud ning kulutanud selleks aega ja ressursse, väärivad lugupidamist märksa enam, kui see kavatsus endas kätkeb.
Seetõttu oleme meie täna siin Riigikogu saalis sunnitud praeguse eelnõu arutelul kõnelema pikemalt, esitama rohkem küsimusi ja kasutama kõiki demokraatlikke võimalusi selleks, et juhtida valitsuskoalitsiooni tähelepanu sellele, et järgmine eelnõu, mis on Riigikogu päevakorras, ongi see, millega tahetakse astuda ajalooline, vastutustundetu ja amoraalne samm. Ma kutsun üles sügavalt järele mõtlema ja sellest plaanist loobuma.
Meile on antud veel üks parlamentaarne võimalus tähelepanu juhtida. Ma teen Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel ettepaneku katkestada meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu nr 646 teine lugemine. Ma tean, et see eelnõu on valminud eri fraktsioonide kaunis suures üksmeeles.

Selle on heaks kiitnud kõik osapooled ja tundub, et see võiks üsna pea olla täiesti küps ka seadusena vastuvõtmiseks. Aga see hääletus ning võimalus võtta enne seda kümneminutiline vaheaeg võiks meelde tuletada seda, millele ma eespool viitasin. Olgem vastutustundlikud, hoidkem inimelusid, säästkem neid! Aga lugemise katkestamise ettepanekut üle andes teen ma siiski lugupeetud kolleegidele ettepaneku hääletada mitte selle meie ettepaneku poolt, vaid vastu. Ma kutsun üles katkestamise vastu olema, sest katkestamine pole meie tegelik tahe, vaid see on meie parlamentaarne võimalus probleemile tähelepanu juhtida. Aitäh!

20:03 Esimees Eiki Nestor

Aeg on täis, ka lisaaeg on täis. Aitäh, Kaia Iva! Inara Luigasel on protseduuriline küsimus. Palun!

20:03 Inara Luigas

Austatud Riigikogu esimees! Mul on tõesti protseduuriline küsimus. Ma saan aru, et me arutame siin praegu seaduseelnõu 646, meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu. Ma olen püüdnud selle seaduseelnõu arutelu ajal olla võimalikult palju saalis ja olen jälginud kogu seda arutelu siin. Nii sotsiaaldemokraadid kui ka Keskerakond on olnud opositsioonis. Kui meie oleme tahtnud pidurdada mingi seaduse vastuvõtmist, siis me oleme teatud seaduseelnõude aruteludel vähemalt püüdnud pidada selliseid kõnesid, mis vastavad teemale. Täna algas infotund küsimusega poliitilisest kultuurist. Kas teie oskate mulle vastata, mis asi praegu siin saalis toimub, kui meresõiduohutuse seaduse eelnõu arutelul räägitakse maast ja ilmast, kuni vanemapensionini välja? On see poliitiline kultuur, poliitiline kultuuritus või aateline isamaalisus?

20:03 Esimees Eiki Nestor

Kodukorraseadus ei reguleeri mõistet "poliitiline kultuur". Riigikogu juhatusel on ainult üks võimalus: lubada kodu- ja töökorra seaduse alusel inimesed kõnepulti ja anda neile sõna. Neil on õigus rääkida, mida nad tahavad. Nüüd teeb seda Marko Mihkelson. Palun! Ega te ära ei väsi? Võib-olla oleks siia tulemiseks pidanud rohkem aega andma.

20:03 Marko Mihkelson

Head kolleegid! Lugupeetud istungi juhataja! Ma arvan, et see märkus, mille Inara tegi, räägib otsapidi sellest, et meil siin saalis on seda poliitilist kultuuri 20 ja enama aasta jooksul päris palju juurde tulnud. Tegelikult on parlamendis nii koalitsiooni kui ka opositsiooni koostegevus, ükskõik siis, kas mõne asja heakskiitmisel või teise asja kaitsmisel, ju täiesti loomulik protsess. Neid võimalusi, mis meile siin on antud, me seaduse kohaselt ka kasutame. Aga mitte sellest ei tahtnud ma rääkida.
Tegelikult on väga hea meel, et selline oluline teema ja valdkond nagu meresõiduohutus on täna Riigikogu suures saalis arutelul. Tõsi, neid seadusmuudatusi on siin ka varem arutelul olnud, selle valdkonna üle on räägitud ja olulisi otsuseid tehtud. Aga kui täna tutvustas seaduseelnõu majanduskomisjoni liige Kalle Palling, siis ma küsisin tema käest, kas majanduskomisjon on selle eelnõu arutelu käigus võib-olla juba varem laiemalt käsitlenud meresõiduohutust ja ka meie rannikuvetes, majandusvööndis ja territoriaalvetes toimuvat laevaliiklust ja selle ohutust või kas ta plaanib seda tulevikus teha. Ta oli küllalt kidakeelne, mainis küll seda, et majanduskomisjon on seda varem arutanud ja plaanib seda teha ka tulevikus. Aga ma arvan, et see teema on kahtlemata tõsisem kui see väga detailne seaduse täiendus, millest me hetkel räägime. Selle tõttu ma usun, et on täiesti paslik kasutada hetke veidi laiemalt ning mõelda meresõiduohutuse ja nende probleemide peale, mis meid ümbritsevad.
Ma usun, et saalis viibivatele kolleegidele pole ju kuigi suur üllatus, et Eesti on mereriik. See osa meie rannikumerest ja üldse merevööndist, mis jääb meist põhja poole, Soome laht, on üks kõige tihedama laevaliiklusega piirkondi maailmas üldse. Kui vaadata rahvusvahelist ja usaldusväärset statistikat, siis näeme, et Soome lahel on igal aastal ida-lääne suunal peaaegu 50 000 n-ö sisenemist. See ristumiskoht, mis on Tallinna-Helsingi suunal, on minu teada üks kõige suurema laevaliiklustihedusega ristumiskohti maailmameredel üldse. Võimalik, et kusagil Malaka väina kandis, Singapuri piirkonnas, võib veel selliseid piirkondi olla. Kahtlemata, kui me peame silmas, et reisilaevad liiguvad ennekõike põhja-lõuna suunal ning naftatankerid ja teised suuremad kaubalaevad ida-lääne suunal, siis on selge, et see

piirkond on meresõiduohutuse kontekstis äärmiselt oluline. Seda me peame tähele panema, võib-olla ka koostöös meie heade partneritega Soomes.
Hea kolleeg, ma võtaksin kolm minutit veel.

20:03 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

20:03 Marko Mihkelson

Ma näen, et see teema vajab veel põhjalikumat käsitlust. Kuigi vastus, kui palju on majanduskomisjonis sellele teemale tähelepanu pööratud ja kui palju on tutvutud selle valdkonna tõsisemate, detailsemate, n-ö praeguse hetke probleemide ja trendidega, jäi küll nagu õhku rippuma, võin ma öelda, et Riigikogu väliskomisjon on aastate jooksul mitmel korral kuulanud ka eksperte, kes on rääkinud Läänemere meresõiduohutuse hetkeseisust ja ka üldiselt mõjudest meie julgeolekukeskkonnale.
Silmas tuleb pidada loomulikult seda, et meresõiduga kaasnevad kahesugused ohud. Esiteks need, mis puudutavad merel liiklevatel laevadel olevaid inimesi, ükskõik, on need reisijad või laevajuhid. Teisest küljest on kahtlemata väga oluline teema, millest on ka ju avalikkuses palju kordi räägitud, merekeskkonna julgeolek. Just ennekõike selle tõttu, nagu ma enne mainisin, et väga tihe laevaliiklus Soome lahel on aastate jooksul püsivalt kasvatanud suure keskkonnareostuse ohtu. Mereõnnetuse tõttu võib tekkida näiteks tõsine naftareostus, kui arvestada, millises mahus veetakse Läänemerel ja eeskätt jällegi Soome lahel naftasaadusi, teisi kemikaale jms. Nii et kahtlemata on meil äärmiselt oluline mõelda, millised regulatsioonid praegu toimivad ning kas Euroopa Liidu raames oleks paslik ja mõistlik julgeolekut ja meresõiduohutust mingis osas veel kindlustada. Ma arvan, et iga samm, mis tehakse riigi tasandil, olgu see kas või seaduse täiendamine meresõiduohutuse valdkonnas, teenib kindlasti neid eesmärke.
Riigikogu väliskomisjonil on plaanis seda teemat arutada meresõiduohutusalase julgeoleku kontekstis. Me käisime mõni nädal tagasi merepäästekeskuses ja tutvusime päris põhjalikult sellega, kuidas rannikualal on tagatud nii inimpäästevõimekus kui ka merereostusvastane võimekus. Ma ütlen ausalt, et riigil on vaja teha terve hulk väga tõsiseid investeeringuid, et vältida olukorda, kus tõsise reostuse puhul meil lihtsalt ei ole võimekust kiirelt tegutseda.
Ma arvan, et need arutelud ning ka see väga huvitav ja põnev diskussioon ja debatt, mis meil täna on Riigikogus olnud, aitavad kindlasti kaasa uute ideede tekkele ja nende mõtete lisandumisele, mis on vajalikud seaduse muutmiseks ja täiendamiseks, nii nagu selle eelnõu abil on seda teinud head kolleegid kõigist Riigikogu fraktsioonidest. See näitab, et sellel seaduseelnõul on päris lai ja konsensuslik tugi. Aga see, et IRL on palunud eelnõu menetlemine katkestada, näitab, ma usun, lihtsalt seda, et meil on võimalik veel selle küsimuse juurde tagasi tulla. Aitäh!

20:03 Esimees Eiki Nestor

Jaak Aaviksoo, palun!

20:03 Jaak Aaviksoo

Lugupeetud eesistuja! Head rahvasaadikud! Me oleme õigustatult uhked Eesti kui mereriigi staatuse üle. Aga samal ajal teame, et ega selline staatus ei ole jumalast antud ega igikestev, vaid selle eest tuleb pidevalt seista. Sellepärast on tore, et Riigikogu liikmed Aivar Riisalu, Arto Aas, Deniss Boroditš, Inara Luigas, Kalev Lillo, Kalle Laanet, Lauri Laasi, Lauri Luik, Lembit Kaljuvee, Olga Sõtnik, Peeter Laurson, Rainer Vakra, Rannar Vassiljev, Remo Holsmer, Valeri Korb ja Vladimir Velman on algatanud meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu 646. Muidugi, see on väike panus meresõiduohutuse tagamisse meie meredel, aga see annab võimaluse rääkida siit Riigikogu kõnepuldist laiemalt Eesti kui mereriigi staatusest ja selle arendamise võimalustest, sh sellest, kuidas tagada Eesti mereruumis liiklus- ja sõiduohutus.
Head kolleegid! See ettepanek, mis täna laual on, puudutab ühte pisikest küsimust, mille kohta, ma loodan, me suudame tänase debati käigus kujundada ühise ja toetava arvamuse. Samal ajal arvan, et see annab meile võimaluse käsitleda ka Eesti kui mereriigi staatust veidi laiemalt. Ma arvan, et me ei saa olla rahul olukorraga, kus Eesti lipp ei lehvi isegi lähimeredel sellel määral, mida Eesti kui mereriigi staatus vääriks. Võib-olla peaksime ka selle seaduseelnõu arutamise raames mõtlema selle üle, mida me seadusandjatena võiksime teha või isegi peaksime tegema selleks, et luua tingimused Eesti kui

mereriigi lipu lehvimiseks mitte ainult Balti merel, vaid ka laiemalt. Võib-olla lisaks sellele sammule, mille me oleme praeguse seaduse raamides astunud, et lihtsustada bürokraatlikke barjääre meresõiduvaldkonnas, võiksime astuda pikema sammu ja mõelda sellele, mida me võiksime teha konstruktiivselt ja proaktiivselt Eesti kui mereriigi staatuse tugevdamiseks. Me peaksime mõtlema, kuidas luua tingimusi selleks, et Eesti lipu alla võiksid tulla ettevõtjad, kes näevad Eestis kui regionaalses keskuses oma äri edendamiseks lisavõimalusi ja seda sellises kontekstis, et siinsed sadamad oleksid nende arvates sõbralikumad kui teised Balti mere äärsed sadamad.
Head kolleegid! Ma arvan, et me võiksime toetada esitatud ettepanekuid ja mõelda sellele, mida me saaksime edaspidi seadusandlikul tasemel teha Eesti kui mereriigi staatuse tugevdamiseks. Tänan!

20:03 Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 646 teine lugemine lõpetada. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on teinud aga ettepaneku teine lugemine katkestada, seda on nad teinud kirjalikult. Suuliselt oli neil sama ettepanek. (Kaia Iva vahelehüüe.) Aitäh! Seda on meil vaja hääletada. Protseduuriline küsimus.

20:03 Kaia Iva

Aitäh! Te võtsite mult mikrofoni ära, mul jäi lause pooleli. Me soovime küll seda katkestamisettepanekut hääletada, aga enne seda soovime ka kümme minutit vaheaega.

20:03 Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit. Jätkame kell 20.01.
V a h e a e g

20:03 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! (Lärm. Kellahelin.) Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 646 teine lugemine lõpetada. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on teinud ettepaneku teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja ... Juhan Parts, palun!

20:03 Juhan Parts

Mul on protseduuriline küsimus selles mõttes, et kui see hääletus ei ole kooskõlas päevakorras toimunud muudatustega, siis see võib olla õiguslikult kehtetu. Ma küsin härra esimehe käest, kas on selgunud valitsuse motiiv, miks Eesti riigile ja rahvale oluline seaduseelnõu tagasi võeti.

20:03 Esimees Eiki Nestor

Kodu- ja töökorra seaduse järgi ei pea Vabariigi Valitsus põhjendama, miks ta eelnõusid tagasi võtab. Mati Raidma, protseduuriline küsimus, palun!

21:02 Mati Raidma

Vabandust! Kas saaks täpsustada, mida me hääletame, kumb ettepanek hääletusele läheb?

21:02 Esimees Eiki Nestor

Kas on veel protseduurilisi küsimusi?
Austatud Riigikogu, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 646 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Isamaa ja Res Publica Liidu ettepaneku poolt ei hääletanud mitte ükski Riigikogu liige. (Aplaus. Naer.) Vastu hääletas 70 Riigikogu liiget ja erapooletuks jäi 2 Riigikogu liiget. Eelnõu 646 teine lugemine on lõpetatud.

---

6. 20:03 Kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (685 SE) esimene lugemine

21:02 Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 685 esimene lugemine. Vabariigi Valitsuse nimel on ettekandja siseminister Hanno Pevkur. Palun!

21:02 Siseminister Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu! Mul on suur au teie suurel demokraatia pidupäeval taas kord teie ees olla ning tutvustada teile kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ma palun vabandust, et kolleeg Jürgen Ligi ei saa välislähetuse tõttu täna teie ees seista ja seda eelnõu teile tutvustada, aga ma püüan anda tema asendamisel oma parima.
Eelnõul on kaks väga selget eesmärki, mis on siit ka selgelt näha, sest see eelnõu on üsna lühike. Esimene eesmärk on väga positiivne. Nimelt on ettepanek suurendada pensionide täiendavat maksuvaba tulu praegusest 210 eurost 220 euroni kuus. Teatavasti suurendatakse järgmisest aastast üldist maksuvaba tulu 144 eurost 154 euroni. Seega hoitakse keskmine pension nende kahe muudatusega ka edaspidi tulumaksuvaba, kuna alates 1. jaanuarist 2015 on eelnõu ja teiste muudatuste kohaselt maksuvaba selline tulu, mis ei ületa 374 eurot kuus, kui me räägime pensionist. Teine ettepanek, mis on selle eelnõuga teie ette toodud, on seotud vanemapensionisüsteemiga. Ettepanek on lükata vanemapensioni ühe osa jõustumine 1. jaanuarile 2018. See puudutab seda osa, mille kohaselt makstaks pensionilisa täiendavalt ühe aastahinde suuruses enne 2013. aastat sündinud lapse kasvatamise eest. Kui vaadata, miks on vaja seda teha, siis me kõik teame, et suuremad maksed pensioni teise sambasse aastatel 2014–2018 tekitavad riigile märkimisväärse lisakulu. Inimestel pensioni teine sammas seetõttu aga muidugi kasvab. Järgmisel aastal on teise samba lisakulu üle 54 miljoni euro ja 2017. aastaks tõuseb see üle 60 miljoni euro.
Selline on Vabariigi Valitsuse ettepanek Riigikogu suurele saalile. Ma usun, et me saame seda väga põhjalikku ja pikka eelnõu laiapõhjaliselt arutada nende küsimuste abil, mis teil juba valmis on. Aitäh!

21:02 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Teile on tõesti küsimusi. Mihhail Stalnuhhin.

21:02 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Ma ei hakka üle kordama, milles on seaduseelnõu sisu, sest te põgusalt juba sellest rääkisite. Ma nimelt räägin pensionilisa maksmise nihutamisest kolme aasta võrra. Opositsiooni liikmena ei peaks ma selle vastu huvi tundma ja tegelikult pole ma teie koalitsioonilepingut eriti vaadanudki. Aga kas te saate kommenteerida? Reformierakonnal ja Sotsiaaldemokraatlikul Erakonnal on koalitsioonileping. Millise punkti alusel seda seadusmuudatust nüüd tehakse? Kas on olemas konkreetne formuleering, et lükkame seaduse selle osa jõustumist edasi kolme aasta võrra?

21:02 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Vabariigi Valitsus ei tegutse kindlasti ainult koalitsioonilepingu alusel. Koalitsioonileping on üks oluline dokument, mille alusel sünnib Vabariigi Valitsuse tegevuskava, kus on ka väga palju teisi tähtsaid punkte. Kui vaadata selle eelnõu üksteisega seonduvaid osi ehk ühelt poolt pensionide täiendavat maksuvaba osa ja teiselt poolt vanemapensioni kolme aasta võrra edasilükkamist, siis need pluss väga paljud teised eelarvega seotud eelnõud pluss muud eelnõud on omavahel väga otseses seoses. Mul ei ole koalitsioonilepingut kaasas ja isegi kui oleks kaasas, siis ei ole minul küll vajadust hakata siin teile seda tsiteerima. Kui teil on soovi, saate seda ise lugeda. Aga igal juhul on mõistlik praegu selle eelnõuga sellisel kujul edasi liikuda, siis saab kolme aasta pärast vanemapensioni selle osa jõustamisega alustada.

21:02 Aseesimees Jüri Ratas
Toomas Tõniste, palun!

21:02 Toomas Tõniste
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Aastaid on väga-väga paljud lastevanemad, eeskätt just emad, kurtnud selle üle, et kogu aeg väärtustatakse noori emasid ja nende lapsi, aga samas on jäänud tähelepanuta eakamate lastevanemate panus. Neile ei pakuta mitte mingit tuge selle eest, et nad on üles kasvatanud hulgaliselt lapsi. Te mainisite, et eelnõu eesmärk on positiivne. Ma küsingi, kumma osapoole initsiatiivil, kas Reformierakonna või sotsiaaldemokraatide initsieeritult see eelnõu meil laua peal on ja miks.

21:02 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! See eelnõu on laua peal Vabariigi Valitsuse kokkuleppe alusel. Vabariigi Valitsus on selle eelnõu teile arutamiseks esitanud ja järelikult on see meie ühine kokkulepe. Seda, miks ta siin laua peal on, on eelnõu seletuskirjas pikalt-laialt seletatud, seda ei ole vaja praegu veel kord üle käia. Kui te tahate seda aga minu suust kuulda, siis ma kordan oma sissejuhatust. Peamine eesmärk on seotud sellega, et pensioni teise samba suurendatud maksed on suurusjärgus 54 miljonit eurot. Eks te varasematel aastatel ettevõtlusega tihedalt kokku puutununa teate, et eelarved peavad olema tasakaalus. Ka IRL on korduvalt seisnud tasakaalus eelarve eest ja kindlasti teeb ta seda väga õigesti. Nii et eks neid põhjusi tuleb sealt otsida.

21:02 Aseesimees Jüri Ratas
Annely Akkermann, palun!

21:02 Annely Akkermann
Suur tänu, lugupeetud eesistuja! Austatud siseminister! Te olite selle seaduseelnõu, lastevanematele, isadele ja emadele laste kasvatamise eest makstava pensionilisa kehtestamise eelnõu väljatöötamise ajal sotsiaalminister. Kahtlemata tunnete seda valdkonda läbi ja lõhki. Ma arvan, et just selliste eelnõude kohta öeldaksegi, et see on nagu teie laps. Täna olete sunnitud ära ütlema 226 000 inimesele, kes selle seaduse järgi peaksid hakkama pensionilisa saama. Kas teil ei ole natuke kahju oma eelmiste aastate tööle kriipsu peale tõmmata?

21:02 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Ma tänan tunnustuse eest! Tagasihoidliku inimesena ütleksin, et eelnõud võetakse seadusena vastu ikkagi parlamendis, isegi kui need on ministeeriumi või ministri algatatud. Eks seadusandja ühiselt selle seaduse omal ajal vastu võttis. Te mainisite 226 000 inimest. Mina julgen täna öelda rohkem kui 400 000 inimesele, et maksuvaba tulu suureneb 20 euro võrra kuus. See puudutab tõesti kõiki pensionäre. Aastahinde väärtus, mille üle me siin vaidleme – me räägime ühe aastahinde juurdeandmisest –, on 1. aprillist hästi jämedalt öeldes viis eurot, 4,96 ja midagi edasi. Ma peast täpselt ei mäleta, te võite Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt järele vaadata. Ühe aastahinde puhul räägime ühe lapse kohta 60 eurost aastas. Kui me räägime tulumaksuvaba miinimumi suurenemisest, siis me saame 240 eurot (12 korda 20 eurot). Nii et vahe on olemas. Teades, et ma pean tulema siia Jürgenit asendama, ma vaatasin *online*'ist natuke ajalugu. Ma ütlesin 24. märtsil 2011 Eesti Rahvusringhäälingule – kui te guugeldate, siis leiate selle üles –, et kui riigi rahakott võimaldab, arvutatakse alates 1. jaanuarist 2015 juurde täiendav aastahinne. Tuleb tunnistada, et järelikult oli üsna õige ette näha, et riigi rahakott võimaldab praegu tõsta lapsetoetusi märkimisväärses mahus ja võimaldab suurendada maksuvaba tulu. Järgmisest aastast tõuseb ka pension ligi 27 eurot kuus ja kui me selle korrutame 12-ga, siis saame veel suurema summa. Nii et ma arvan, et see kõik kokku – pensionitõus, maksuvaba tulu suurenemine, lapsetoetuste tõus – on kindlasti selline asi, mis annab mulle julgust siin puldis seista ja siit ka ära minna.

21:02 Aseesimees Jüri Ratas
Priit Sibul, palun!

21:02 Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea minister, ma kõigepealt tänan teid! Ma pean teist tõesti väga lugu ja tänan teid õnnesoovi eest demokraatia pidupäeva puhul! Aga mul on tõsiselt kurb meel, et teie sel ajal, kui Reformierakond oma demokraatia pidupäeva pidas, ei osutunud võitjaks. Kui külajutud vastavad tõele, siis just seesama inimene, keda te täna siin puldis asendate, otsustas teise kandidaadi kasuks. Aga see selleks. Tuleme selle eelnõu juurde, mille te olete ise omal ajal Riigikokku toonud ja mida kaitsnud. Ma saan aru, et te tegelikult otsite lihtsalt tuluallikaid lapsetoetuse tõstmiseks. Tulumaksu alandamine hakkab kehtima täpselt samal ajal. Kas oli kaalumisel ka see, et tulumaksu mitte langetada ja mitte võtta eakatelt inimestelt ära täiendav pensionilisa?

21:02 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! See on hea tähelepanek. Tõesti, tulumaks langeb ja ka see jätab inimestele rohkem raha kätte. See on õige. Aga selle eelnõu tegemise raames ei olnud see arutlusel.

21:02 Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

21:03 Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea siseminister rahandusministri ülesannetes, kes te olite sotsiaalminister sel ajal, kui seda seadust tehti! Ma soovin, et te kordaksite, milline on selle kolme aasta võrra edasilükkamise mõju. Te räägite, et sellega tekib kate mingitele uutele ideedele. Siit järeldub, et on mingi summa, mis, ütleme ausalt välja, jääb pensionäridel nende kolme aasta jooksul saamata. Milline see summa on? Minu teine küsimus siit tulenevalt on järgmine. Kuidas te näete kolme aasta pärast ette, eeldades, et siis see seadus jõustub, kahe otsuse koosmõju? Sel hetkel peaks hakkama tööle vanemapension ja sellest tekivad teatud kulutused ning on ka mingi uus kulutus, mida me täna teeme ja mille katteallikas on see jõustumise edasilükkamine. Kuidas te näete sel hetkel kahe otsuse koosmõju? Olge nii kena!

21:03 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Juhin teie tähelepanu seletuskirja kuuendale leheküljele ja VII peatükile. Seal on mõjud kenasti ära toodud, sealt te need leiate. Võtke lahti ja lugege. Ma isegi kuulsin, kui te mulle ütlesite selle arvu, nii et ma ei pea seda teile üle kordama, härra Sester. Aga tulevikku ei tahaks ma väga ennustama hakata. Ma 2011. aastal tegin prognoosi, et kui riigi rahakott seda võimaldab, siis makstakse. Selgus, et mul oli õigus. Ma igaks juhuks ei hakka 2018. aastat ennustama.

21:03 Aseesimees Jüri Ratas

Protseduuriline küsimus, Sven Sester, palun! Mikrofon ka, palun!

21:03 Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma tahan üle küsida. Kui parlamendiliige esitab küsimuse ja minister teab vastust, siis kas tal on võimalus jätta mingitel isiklikel kaalutlustel vastamata või oleks tal viisakas vastata? Äkki te juhatajana ütlete, kuidas peaks minister sel juhul käituma?

21:03 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Minu meelest on küsimused tõsised ja asised ning niisama tõsised ja asised on ka vastused. Juhatajana ei saa ma kindlasti hinnata nende sisu, aga täitsa hästi läheb. Margus Tsahkna, palun!

21:03 Margus Tsahkna

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Koos me seda eelnõu pusisime ja te kaitsesite seda siin Riigikogu ees väga hästi. Seda on teile korduvalt meelde tuletatud. Mul on väga hea meel, et siin puldis olete teie, mitte Jürgen Ligi, kes oleks rääkinud ei tea millest. Teie vähemalt räägite konkreetselt sellest eelnõust. Te rääkisite eelarve tasakaalust. Te justiitsministrina teate õiguskindluse ja õigusliku ootuse printsiipi. Tegu ei ole mitte uue seaduse vastuvõtmisega, vaid tegelikult juba mitu aastat tagasi vastu võetud ja kehtestatud seadusega, kogu süsteemiga. Needsamad 226 000 ema, kes praegu on pensionärid ja kes on lapsed üles kasvatanud, teavad, et alates järgmise aasta 1. jaanuarist hakkavad

nad pensionilisa saama. Te võtate neilt kolme aasta peale kokku ära 86 miljonit eurot. Kuidas te justiitsministri ja poliitikuna suudate selgitada neile oma meelemuutust ja mõnes mõttes ka sõnamurdlikkust? Kas selline hakkabki olema teie poliitiline joon? (Heliseb telefon.)

21:03 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Kas te vastate telefonile või hakkan ma teile vastama?

21:03 Aseesimees Jüri Ratas
Austatud minister, Riigikogu liige teeb seda, mida ta õigeks peab. Teie vastake küsimusele.

21:03 Siseminister Hanno Pevkur
Vabandust, härra juhataja! Jah, juristina võin ma õiguspärase ootuse põhimõttest pikalt rääkida, aga ma arvan, et see ei ole täna arutatava eelnõu objekt. Õiguspärase ootuse põhimõte ei tähenda kindlasti seda, et isikute õigusi piirata on üldse lubamatu. See on muuseas ka seletuskirjas välja toodud, kolmanda lehekülje teises lõigus. Lisaks tahan meenutada, et eks Riigikogu ongi selleks, et seadusandja langetaks otsuseid, mismoodi Eesti elu korraldada. Seetõttu on äärmiselt vajalik, et Riigikogu arutab nii põhimõttelist muudatust just praegu ja nii kiiresti kui võimalik. Seetõttu soovitan teil seda eelnõu ikkagi kiiresti menetleda, sest piisava *vacatio legis*'e ehk jõustumisaja ja vastuvõtmisaja vahe tagamiseks oleks mõistlik see seadus enne 1. juulit vastu võtta.

21:03 Aseesimees Jüri Ratas
Mihhail Stalnuhhin, palun!

21:03 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Esiteks tahan samuti avaldada rõõmu selle puhul, et saab rääkida teiega, mitte Jürgen Ligiga. See on palju meeldivam, ma ütleksin. Teiseks tahan natuke kritiseerida. Järgmise aasta pensionitõus ja maksuvaba miinimumi väike kasv on see, mis peab olema, see ei ole mingi kangelastegu. Aga küsimus on mul selline. Sotsiaaldemokraatlik Erakond on alati ennast positsioneerinud sotsiaalsete probleemide lahendajana, ütlen niiviisi. Meie keegi pole seda eelnõu esitamise protsessi pealt näinud, teie olete. Kui valitsuse istungil arutati selle seaduseelnõu saatust, kas sotsiaaldemokraadid tegid kas või mingitki katset seda olukorda muuta, tähendab, vanemapensioni selle osa jõustumist mitte edasi lükata?

21:03 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Me oleme valitsuses kokku leppinud, et me saadame eelnõud parlamenti konsensusega.

21:03 Aseesimees Jüri Ratas
Toomas Tõniste, palun!

21:03 Toomas Tõniste
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Osaliselt sain ma juba oma küsimusele vastuse. Te andsite meile teada, et uus valitsuskoalitsioon jagab raha sellel põhimõttel, et võimalikult paljud saaksid enne valimisi raha ja seetõttu ka hääletaksid uue koalitsiooni poolt. Te ei jaga raha n-ö panuse järgi. Kõnesoleval juhul on panus ju see, et inimesed on riigile lapsi sünnitanud ja need üles kasvatanud ning nad peaksid saama selle eest ka pensionilisa. Kas see ongi siis uue valitsuskoalitsiooni põhimõte? Kui see nii ei ole, siis palun selgitage meile, mille alusel te oma koalitsioonikokkuleppeid teinud olete!

21:03 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Ma ei ole teiega absoluutselt nõus. Te tõlgendasite minu sõnu meelevaldselt ja ma soovitan selliseid asju mitte teha. See – ütlen lihtsalt stenogrammi huvides – ei ole korrektne. Mis puudutab pensionilisa, siis pensionilisa laste kasvatamise eest on ka praegu olemas, see on kaks aastahinnet. Iga lapsed üles kasvatanud vanema teise pensionisambasse makstakse alates 2013. aastast laste kasvatamise eest. Nii et ei saa öelda, et laste kasvatamise eest ei maksta. Makstakse küll. See punktikene vanemapensioni terviksüsteemist, mille jõustumist praegu edasi lükatakse, ei võta kelleltki

mingit õigust ära, vaid see lükkub edasi. Teiseks on äärmiselt oluline see, et see puudutab tõesti neid, kelle lapsed on täiskasvanud, nad on üles kasvatatud ja nende eest on ka vanemapensioni makstud ehk laste eest pensionilisa juba saadud. See oleks lisaboonus, järgmisel aastal on selline lisa võimalik pensionitõusu ja maksuvaba tulu suurendamise tõttu.

21:03 Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

21:03 Liisa-Ly Pakosta

Suur tänu, austatud juhataja! Hea minister! Mind teeb teie muidu igati häid vastuseid kuulates murelikuks see, et te räägite tulumaksuvabast miinimumist, aga jätate sujuvalt kõrvale selle põhjuse, miks vanemapension sai loodud. Vanemapension sai loodud sellepärast, et võrdselt tööd teinud inimestest saavad lapsi kasvatanud inimesed palju väiksemat pensioni kui need, kes lapsi pole kasvatanud. Tulumaksuvaba miinimum aitab küll inimesi üldiselt, ent ei vähenda ebavõrdsust. Kuidas te kommenteerite seda ebavõrdsust, mis meie pensionisüsteemi on sisse kirjutatud, et lapse kasvatamine põhjustab väiksema pensioni?

21:03 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Hästi raske on kommenteerida riikliku pensionikindlustuse põhimõtteid, mis on pärit 1990. aastate algusest. Siis said need põhimõtted selgeks vaieldud ja lepiti kokku, et arvestuse alus on kaks aastat ühe lapse eest, mis hiljem muutus kaheks aastahindeks. Kehtivast süsteemist rääkides, ühe aastahinde lisamine ei puuduta ju neid lastevanemaid, kes lapse alles saavad, sest nende eest makstakse teise pensionisambasse. Ma arvan, et see on igati õiglane. Minul on hästi raske hinnata, miks omal ajal valiti arvestuse aluseks kaks aastat ühe lapse eest. Peale selle, kui me tahame filosofeerida, siis võime filosofeerida ka selle üle, miks makstakse ainult ühele vanemale, miks mitte mõlemale. Mõlemad ju osalesid lapse kasvatamisel.

21:03 Aseesimees Jüri Ratas

Marko Mihkelson, palun!

21:03 Marko Mihkelson

Aitäh, hea istungi juhataja! Lugupeetud minister! Kuna sa kasutasid sõna "filosofeerimine", siis on ka mul veidi filosoofilisem küsimus. Kui praegune koalitsioon oma koalitsioonilepet kirjutas ja seda iseloomustas, siis väga sageli kõlas, et see on väga tugeva sotsiaalse mõõtmega ja lähtub sellest, mida inimesed praegu ootavad. Selle eelnõuga aga ju tegelikult petetakse tuhandete inimeste õigustatud ootust, et pension tõuseb. Kuidas see praeguse koalitsiooni sotsiaalse vaatega kokku käib?

21:03 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Kõikide pensionäride pension järgmisel aastal tõuseb. Ühtegi õigustatud ootust siinkohal küll ei peteta. Pension tõuseb üle 6%, mälu järgi öeldes umbes 27 eurot keskmist pensioni saava inimese kohta. Nii et pension kindlasti tõuseb. Inimeste reaalne sissetulek tänu maksuvaba tulu suurenemisele, ütleme, kasvab proportsionaalselt. Selles mõttes on kõik õige. Koalitsiooni n-ö põhifookus sotsiaaltoetuste ja hoolekandesüsteemi puhul oli suunatud lapsetoetustele.

21:03 Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

21:03 Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Teie vastuseid kuulates jääb vahepeal mulje, et kui me selle eelnõu nüüd peaksime seadusena vastu võtma, siis nagu ei juhtugi mitte midagi. Te räägite, et pensionid tõusevad nii või naa, maksuvaba tulu kasvab, tulumaks langeb, pensionid kasvavad. Ma palun ikkagi täpsustada, mis siis selle seaduse muutmise korral täpselt juhtub! Ma saan aru, et te olete keerulises olukorras, sest te ise mõni aasta tagasi käisite siin seda seadust tutvustamas ja toetasite seda, et see seadus võiks kehtima hakata 1. jaanuarist 2015. Nüüd teete ettepaneku see kolm aastat

edasi lükata, arvates, et teie olete paremad otsustajad kui vanavanemad. Ma mäletan, et mina omal ajal sain vanavanematelt küll raha. Mina soovitan jätta selle, kas nad annavad selle raha lastelastele või endale, ikka vanavanemate otsustada.

21:03 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Kui te jätate selle eelnõu seadusena vastu võtmata, siis on küll väga halvasti. Siis maksuvaba tulu ei suurene ja tulumaksu peab hakkama maksma palju suurem hulk pensionäre kui praegu. See oleks küll paha uudis. Ma arvan, et ükski pensionär ei oota seda uudist. Nii et minu soovitus on see eelnõu igal juhul seadusena vastu võtta. Mis puudutab selle eelnõu esimest osa, siis nagu ma ütlesin, arvestades riigi praeguseid võimalusi, tuleme selle juurde 1. jaanuaril 2018.

21:03 Aseesimees Jüri Ratas

Annely Akkermann, palun!

21:03 Annely Akkermann

Suur tänu veel kord! Eesti rahva üks fundamentaalseid probleeme on väike sündimus. Meie peredes sünnib vähe lapsi. Tänapäevane ühiskonnakorraldus põhineb väga paljuski rahalisel sissetulekul ning seda mitte üksnes töölkäimise ja laste kasvatamise ajal, vaid ka pensionipõlves. Me kõik teame, et pension sõltub tööelu jooksul teenitud palgalt tasutud sotsiaalmaksust. Vanemapension on üks meede, kuidas ühiskond saab lastevanematele hüvitada seda, et nad on eelistanud karjäärile ja rahateenimisele laste kasvatamist. Miks te peate õigeks, et pensioni netotõusust saavad võrdselt osa nii viis last üles kasvatanud inimesed kui terve elu üksnes iseendale ja karjäärile pühendunud inimesed? Kas te peate seda tõepoolest õiglaseks ja auväärseks suhtumiseks lastevanemate ...

21:03 Aseesimees Jüri Ratas

Kõvemini! Ei kuule.

21:03 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Ma sain küsimusest põhimõtteliselt aru. Ma pean õiglaseks seda, et me oleme vanemapensioni kehtestanud. Ma pean õiglaseks seda, et vanemapensioni süsteem kehtestati väga selgelt selle põhimõtte alusel, et likvideerida see ebaõiglus, mis puudutas 1990. aastate algusest kuni vist 2001. aastani (mu mälu hakkab natukene kehvaks minema, nagu ikka vanainimesel) sündinud lapsi. Nende eest maksti kaks aastahinnet juurde ja alates vanemapensioni teise osa jõustumisest hakati vanemahüvitise pealt maksma pensioni teise sambasse. Nii et ma pean vanemapensioni süsteemi kui sellist kindlasti õiglaseks ja õigeks. Mis puudutab juba pensioni saavaid isikuid, siis kui on võimalik tõsta kõigi pensionäride pensioni, siis ma eelistan seda. Arvestades, et aastahinne on juba pensioni sisse arvestatud, on viis last üles kasvatanu saanud järelikult juba varem rohkem pensioniaastaid. Igal juhul eelistan ma tõsta pensioni kõikidel ja seda, et keskmine pension oleks ka edaspidi maksuvaba.

21:03 Aseesimees Jüri Ratas

Tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest saab esimesel lugemisel ettekandjale esitada kaks küsimust. Aga kui keegi imestab, miks Sven Sester saab kolmanda küsimuse esitada, siis ütlen, et ta esitas ühe protseduurilise küsimuse. Nii et kõik on viisipärane ja ta võib oma viimase küsimuse esitada. Palun, Sven Sester! Ma ütlesin seda teistele Riigikogu liikmetele, et ära hoida protseduurilisi küsimusi.

21:03 Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja, et te sellele tähelepanu pöörasite! Hea minister! Selle seaduseelnõu kaitsmine meenutab natuke Brežnevi pakikest, sest te ütlete, et oi-oi, väga halb on, kui see seadus jääb vastu võtmata, siis jäävad need ja need head asjad vastu võtmata. See meenutab sellist vana hea aja Brežnevi pakikest, kui pidi minema valima, aga igaks juhuks anti võimalus kohapeal ka mandariini ja viinerit osta, et mingi positiivne külg ka sel asjal oleks. Ma panin veel tähele, et te ütlesite ühele parlamendiliikmele stenogrammi huvides, et nii ja nii ei tohiks öelda. Mina ütlen ka teile nüüd stenogrammi huvides. Te ütlesite, et seda raha ei võeta ära. Mina ütlen, et võetakse küll ära, 86 miljonit eurot võetakse kolmeks aastaks ära. See on füüsiline raha, mis ära võetakse. Mind huvitab, miks

lükatakse vanemapensioni jõustumine edasi kolmeks aastaks, kuni aastani 2018, miks mitte lükata seda edasi aastaks, kaheks, kolmeks või koguni viieks. Kust see kolm aastat tuli? Äkki te annate selle kohta informatsiooni?

21:04 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Kui riigi rahakott on piisavalt paks, võib edasi lükata lühemaks ajaks. Aga Rahandusministeeriumi praegused rahanduslikud arvestused pakuvad mõistlikuks ja loogiliseks jõustumisajaks 1. jaanuari 2018.

21:04 Aseesimees Jüri Ratas

Margus Tsahkna, palun!

21:04 Margus Tsahkna

Aitäh! Hea minister! Ma räägin nüüd n-ö poliitikute keeles ja otse. Poliitikute kõige suurem kapital on usaldusväärsus ja usalduse kuritarvitamine on kõige halvem, mis nad saavad teha. See seadus on vastu võetud ja president on selle välja kuulutanud. Tegelikult teavad kõik need 226 000 inimest, et 1. jaanuarist saavad nad vanemapensioni laste kasvatamise eest. Te siin puldis tegelikult murrate oma sõna. Konkreetselt öeldes murrate oma antud sõna ja tegelikult muudate kehtivat seadust. Te ütlete siin puldis, et jõustumine lükatakse kolmeks aastaks edasi. Aga minister Ligi on öelnud rahanduskomisjonis, et tema kaotaks üldse vanemapensioni ära. Kas te suhteliselt noore inimesena, kuigi juba kogenud poliitikuna, ei karda, et te peate kolme aasta pärast siin puldis olema võib-olla peaministri rollis ja järjekordselt oma sõnu sööma?

21:04 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh komplimendi eest! See oli täna juba mitmes. Jätaksin selle viimase repliigi või torke, millises rollis mina olen aastal 2018, küll arutamiseks mõnes teises debatis. See on eelkõige valijate otsustada, milline on ühe või teise poliitiku saatus. Aga poliitikas on mõned reeglid veel. Üks nendest on ausus. Ausus tähendab ka seda, et tuleb ausalt rääkida, miks ühte või teist asja tehakse. Ma olengi siin öelnud, et riigi rahanduslik seis võimaldab meil tõsta praegu lapsetoetusi, langetada tulumaksu ja suurendada maksuvaba tulu. See ongi see põhjus. Me ütleme selle ausalt välja, me ei vassi midagi. Valitsus vastutab riigi rahandusliku käekäigu eest. Kui me veel üheskoos koalitsioonis olime, siis me tegime ka väga vajalikke otsuseid. 2009. aastal kärpisime ja tegime otsuseid, mille kohta oleks võinud samamoodi küsida, kas need on õiguslikult korrektsed ja kooskõlas õigustatud ootusega. Aga me tegime seda, et riigi rahandust korras hoida. See oli hädavajalik. Ka praegu väidan ma, et kui valitsusel puudub julgus vastutada riigi rahandusliku käekäigu eest, siis läheb riik pankrotti. Seda ei taha mina ja ma usun, et seda ei taha ka teie ega Eesti rahvas.

21:04 Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

21:04 Kaia Iva

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Mul on kahju kuulata neid põhjendusi, mida te toote. Te räägite rahast ja sellest, et riik ei tohi minna pankrotti ning peab olema vastutustundlik. Samas teate ise väga hästi, et küsimus ei ole mitte selles, et seda raha poleks olemas olnud, vaid te lihtsalt võtate selle raha ja tahate panna mujale. Eestis ei ole ju kriisi ega muud selletaolist olukorda. Professor Ene-Margit Tiit on öelnud, et iga selline väike tagurpidi samm on sõnum. Asi pole mitte selles, et inimesed väga täpselt seda raha loeksid, aga see on sõnum selle kohta, et minnakse emade ja nende raha kallale. Ma kohtusin eelmisel nädalal Järva-Jaani eakatega ja nad küsisid, kas tõepoolest nende kandist pärit mees Hanno Pevkur on ka selle poolt, et neilt see lisaraha ära võtta. Mida ma neile järgmisel korral ütlen?

21:04 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Andke telefoninumber, ma räägin nendega ise.

21:04 Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Saare, palun!

21:04 Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Austatud minister! Natuke kurb on siin seda arutelu kuulata. Aga mulle tuleb meelde peaminister, kes on väga ärritunud, kui valitsust nimetatakse ajutiseks. Kuid sellel on oma põhjus. Kui valitsus lükkab sellised asjad kuskile tulevikku, kuigi me ei tea, mis majandusolukord aastal 2018 on, siis on see vastutustundetu käitumine. Aga ma kuulasin siin teie juttu. Te rääkisite ususest. Ma küsin, miks see ausus on valikuline. Kas see on kättemaks endisele koalitsioonipartnerile? Milleks selline valikuline ausus, kui 226 000 pensionäri ootusi täna petetakse? Kus see ausus siin on?

21:04 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Te olete ju piisavalt kaua poliitikas olnud, et aru saada, et eks poliitikas tuleb ikka teha valikuid ja need kindlasti kõigile alati ei meeldi. Vaadete võitlus formeerub valimistel ühel või teisel moel valijate toetuseks. Eks meil kõigil, nii teil kui ka meil, on vaja oma vaadete eest seista. Ma pean teie erakonda kindlasti tunnustama, te seisate oma vaadete ja põhimõtete eest. Lõpuks peab Riigikogu 101 liikmest vähemalt 51 otsustama, kas see muudatus tuleb või mitte.

21:04 Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

21:04 Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Eks meil kõigil ole siin praegu suhteliselt paha tuju, sest ees seisavad need otsused, mille poolt me osaliselt kindlasti ei taha hääletada. Pensionilisa enne 2013. aastat sündinud laste eest puudutab ikkagi väga paljusid inimesi, kes on lapse üles kasvatanud. Avamata seda filosoofilist arutelu, kas see peaks rakenduma mõlemale eakale lapsevanemale või mitte, ja lisamata siia juurde seda arutelu, kas ka vanemahüvitist ja lapsetoetust tuleks maksta korraga mõlemale vanemale, küsin ikkagi seda, millisel põhjusel olukorras, kus kõik Euroopa riigid üritavad pensionisüsteeme laste suunas kohendada, läheb Eesti vastupidist teed. Rahaliselt raske on ju kõigil.

21:04 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Tõepoolest, rahaliselt raske on kõigil ja eks nendel rasketel aegadel tulebki teha valikuid. Ma ütlen veel kord, et praegune koalitsioon on sotsiaalsüsteemi korrastamisel valinud eelkõige noorte perede toetamise tee. Eakate puhul oleme valinud selle tee, et soovime tõsta kõigi pensioni maksimaalses võimalikus ulatuses. Need on olnud meie valikud. Me ei ole tahtnud teha erandeid, vaid oleme püüdnud tõsta universaalset lapsetoetust, kõikide pensioni ja maksuvaba tulu. Nende valikutega oleme teie ette tulnud ja valitsus ootab sellele eelnõule toetust.

21:04 Aseesimees Jüri Ratas

Marko Mihkelson, palun!

21:04 Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Ma ei ole päris nõus selle vastusega, mille te mu küsimusele andsite. Aga eks tõde, nagu te ise ütlesite, selgub kusagil mujal, väljaspool seda ruumi. Kuid te puudutasite enne ühte sellist kategooriat, mis poliitikas on hästi tundlik. See on kindlasti väga oluline printsiip – ausus. Te enne kirjeldasite selle otsuse tegemise peamise motiivina ausalt öeldes seda, et tuleb hoolitseda riigi rahakoti eest ja olemasoleva majandussituatsiooni tingimustes ei ole justkui võimalik astuda seda sammu, et kehtestada vanemapension 1. jaanuarist 2015. Hetk hiljem aga ütlesite ausalt, et tegelik põhjus oli see, et uus koalitsioon pidi tegema valikuid. Kumb aus vastus oli päris aus?

21:04 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Mõlemad on ausad vastused. Koalitsioonilepingu tegemisel tuleb vaadata riigi rahakotti. Selle seis ütleb, millised on valikuvõimalused. Nende seast tehakse omakorda valik, millega on võimalik edasi minna. Soove on alati rohkem kui võimalusi.

21:04 Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

21:04 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Selle eelnõu juhtivkomisjon on rahanduskomisjon. Valitsust esindas selle arutelul rahandusminister Jürgen Ligi, kes väitis kehtiva seaduse kohta, mis praegu näeb 1. jaanuarist 2015 ette vanemapensioni, et see on rumal seadus. Mulle jäi küll mulje, et Jürgen Ligi on arvamusel, et kui tema või Reformierakond ka peale 2015. aasta valimisi jätkab uues valitsuskoalitsioonis, siis seda tähtaega lükatakse veel edasi või vanemapension hoopis tühistatakse. Kas Jürgen Ligi, kui ta valitsuse esindajana väitis, et see on rumal seaduseelnõu, esindas valitsust ja see on valitsuse ühine arvamus? Kui see on nii, siis palun põhjendage, miks valitsus arvab, et see on rumal eelnõu!

21:04 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Valitsuse eelnõu on teie ees laual. Selle kohaselt jõustub vanemapensioni see osa 1. jaanuaril 2018. Ma saangi ainult nii sellele küsimusele vastata. Kui te soovite Jürgen Ligi käest midagi täpsemalt küsida, siis te saate seda teha infotunnis või arupärimistele vastamise käigus.

21:04 Aseesimees Jüri Ratas

Juhan Parts, palun!

21:04 Juhan Parts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Võtke või jätke, aga teie vastused ei ole veenvad. Katsume hoolimata hilisest kellaajast üles ärgata. Probleemi ulatus ühel eelarveaastal on 23 miljonit eurot. Majandus on üsna raskesti prognoositav, selleks aastaks lootsime +3%, tegelikult oleme miinuses. Me kõik loodame, et majandus hakkab kasvama. Tegemist on väärtusotsusega, et meie demograafilises olukorras midagigi muuta. Miks te sülitate Eesti rahvastikuprobleemile lühiajaliste kombinatsioonide huvides? Öelge seda kui ettekandja, kui rahandusminister, aga kogu valitsuskoalitsiooni nimel. Miks te seda teete?

21:04 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh, härra Parts! Te ei olnud eelnõu lugemise algusest peale saalis, seetõttu te kõiki küsimusi ja vastuseid ei kuulnud. Kui te ütlete, et see eelnõu lahendab demograafilise mure, siis ma julgen teiega tõsiselt vaielda. See eelnõu puudutab täiskasvanud inimesi, pensionil olevaid inimesi. Ma ei tea, kas teie vanemad on veel meiega või mitte, palun vabandust! Aga kui nad on, siis puudutab see ka teie vanemaid. Ma arvan, et see konkreetne punkt demograafilist olukorda eriti ei mõjuta. Küll mõjutavad demograafilist olukorda lapsetoetused, vanemahüvitis ja tulumaks.

21:04 Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

21:04 Jaak Aaviksoo

Hea kolleeg! Hiljuti istusime ühe laua taga ja lubasime Eesti rahvale, konkreetselt igale kuuendale inimesele, teatud rahalises mahus toetust pensionilisana selle eest, et nad on lapsed üles kasvatanud. Nüüd olete voodisse võtnud ühe teise sõbra ja lubate talle suuremaid lapsetoetusi. Kas selline poliitiline kultuur, mida te kultiveerite, et ühele täna ühte, teisele homme kolmandat ja ülehomme kolmandale neljandat, on mingi põhimõtteline liberaalne doktriin või on teil ka mingisugused väärtused, millest lähtudes te neid otsuseid langetate?

21:04 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh, hea endine valitsuskaaslane! Olid hea minister. Kõik Eesti valitsused on olnud koalitsioonivalitsused. Koalitsioonivalitsuses tuleb ikka teha kokkuleppeid, mis osale meeldivad ja osale ei meeldi. Lõpuks peab leidma kompromissi. Selle otsimisel oleme jõudnud sellesse staadiumisse, et me saame täna öelda, et laste kasvatamise eest makstavat lisapensioni kelleltki ju ära ei võeta. Me räägime ühe aastahinde lisamisest, aga kaks aastahinnet on kõigil olemas. Me räägime sellest, et kaks vanemapensioni osa kolmest toimivad. Lõpuks teeb otsuse parlamendi suur saal, kes saab otsustada, kas valitsuse esitatud eelnõu väärib seadusena vastuvõtmist või mitte.

21:04 Aseesimees Jüri Ratas
Tõnis Palts, palun!

21:04 Tõnis Palts
Lugupeetud minister! Ma palun teil konkreetselt vastata küsimusele, mille ma esitan. Klassikaliselt ütlen ette, et ärge vastake nii, nagu Tallinna lollide kuningas vastab volikogus, kus ta mitte millelegi ei vasta. Palun ärge rääkige mulle teise samba suurenemisest ja ei tea millest veel, rääkige ikka sellest, mille kohta ma küsin. Kas vaidlusaluse ettepaneku tõttu saavad üle 220 000 pensionäri 86 miljonit eurot vähem kätte?

21:04 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Kui te võtate lahti seletuskirja, siis seal on toodud mõjud aastate kaupa. Vabandust, kas te jätkate küsimust?

21:04 Aseesimees Jüri Ratas
Palun vaikust! (Kellahelin.) Palun, minister, kas te soovite edasi vastata või võtame järgmise küsimuse?

21:04 Siseminister Hanno Pevkur
Ma vastan edasi. Kui te võtate seletuskirja, siis näete neid mõjusid, mis on seal summadena ära toodud. Kui need kokku liita, siis on see summa kokku 86 miljonit eurot. Kui te võtate juurde teised, kompenseerivad meetmed, nagu ma olen siin korduvalt öelnud – maksuvaba tulu suurenemine, pensionitõus kõigil pensionäridel, lapsetoetuste suurenemine ja muud sotsiaalsüsteemi meetmed –, siis nende kõikide mõju Eesti sotsiaalse turvalisuse või sotsiaalse olukorra parandamisse on palju suurem kui 86 miljonit eurot.

21:05 Aseesimees Jüri Ratas
Urmas Reinsalu, palun!

21:05 Urmas Reinsalu
Aitäh! Austatud ettekandja! Siin lendavad argumendid vahelduvalt ühes ja teises suunas. Ma ei tea, kes selle mõjuanalüüsi on kokku soperdanud, aga mul on naljakas lugeda järeldust, et kokkuvõttes võib pensionilisa kehtestamise edasilükkamise mõju riigieelarvele pidada väheoluliseks, kui austatud ettekandja on siin kõnelnud, et rasketes rahalistes oludes tuli teha valikuid ja nüüd on leitud kate kõigi probleemide lahendamisele, mida uus valitsus lahendada soovib. Teiseks, mõjuanalüüsil on veel kaks elementi. Esiteks, mõistlik on vanemapensioni vähendada, kuna see ei mõjuta riigiasutuste korraldust ning mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Seletuskirjas seega arvatakse, et 226 000 inimest on Eestis väike sihtrühm. Minu meelest on asjad läinud selle mõjuanalüüsiga küll täiesti metsa. (Kellahelin.) Kas 226 000 inimest on väike sihtrühm? Teiseks ...

21:05 Aseesimees Jüri Ratas
Aeg on läbi. Palun ministril vastata!

21:05 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh, härra Reinsalu! Ma sain küsimuse mõttest aru. Kindlasti võime vaielda selle üle, kas hea õigusloome ja normitehnika eeskiri, millest tulenevalt kõik ministeeriumid eelnõude mõjuanalüüsi teevad, on hea või kas midagi vajaks seal muutmist. Aga minule teadaolevalt on Rahandusministeerium oma mõjuhinnangu tegemisel lähtunud hea õigusloome ja normitehnika eeskirja põhimõtetest ja sellest tulenevalt on need arvud siia kirja pandud. Loomulikult, kui võtta 27 miljonit eurot ja panna sinna kõrvale kogu riigieelarve, siis see ongi kogu riigieelarvest üsna väike osa. Aga kui me hakkame jupp jupi kaupa eelarvet lahti võtma, siis selgub, et see on väga suur summa, nagu te väga hästi teate, sest olete pikalt valitsuses olnud.

21:05 Aseesimees Jüri Ratas
Juhan Parts, palun!

21:05 Juhan Parts

Aitäh! Me kõik teame, et augustis tuleb uus majandusprognoos. Te argumenteerite 220 000 pensionäri mõjutavat otsust – rääkimata sellest, et see on nn väärtusotsus – sellega, et koalitsioonikõnelustel oli teil olemas nn Exceli tabel. Minu kogemus on näidanud, et see Exceli tabel ei pea lihtsalt vett, eriti praegu, kui me näeme, mis majanduses on juhtumas. Nüüd on teil soov jaanipäeva järel ja laulupeo eel teha selline otsus. Kas teie, kes te esindate praegu rahandusministrit, olete selline geenius, et te suudate Eesti majanduse arengut ja sealt avalike funktsioonide täitmiseks laekuvat tulu 20 miljoni euro täpsusega järgmiseks kolmeks aastaks prognoosida?

21:05 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh, Juhan! Ei suuda.

21:05 Aseesimees Jüri Ratas

Ken-Marti Vaher, palun!

21:05 Ken-Marti Vaher

Suur aitäh! Lugupeetud minister! 2011. aastal, kui me koos Reformierakonnaga leppisime kokku vanemapensioni sisseseadmise, siis olid sa minu mäletamist mööda sotsiaalminister, aitasid eelnõu ette valmistada ja parlamendi ette tuua. Nüüd on selgunud, et vahepeal parlamendis vastu võetud otsust, mis on ju väga selgelt seadusandja tahte alusel langetatud, tahetakse muuta vastupidiseks, eelkõige ühe staažiaasta osas. Sa võid meile lühidalt öelda, ilma et sa räägiksid kõigest muust, mida teha tahetakse, pensionitõusust ja kõigest muust sellisest, kuidas sa vastaksid vanaemale, kes tuleb sulle laulupeo ajal juurde ja ütleb nii: "Pojake, vabandust, aga 2011. aastal te lubasite seda, parlament võttis seaduse vastu, kuid nüüd võtate selle raha minu käest ära!".

21:05 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh, Ken, selle küsimuse eest! Parlament on varemgi sarnaseid otsuseid teinud, olgu näiteks toodud tulumaksu langetamise edasilükkamine või käibemaksu tõstmine. Kärpimise ajal pidime koos väga tõsiselt üle vaatama, mida teha ja mida mitte. Siis me kärpisime inimeste ootusi märkimisväärselt. Me vähendasime palku ja tegime väga palju muid asju. Need otsused käisid küll krokodillide komisjonist, küll igalt poolt mujalt läbi. Me pidime neid otsuseid ka seletama. Kui keegi küsiks nüüd minu käest, siis ma saaksin talle seletada, et jah, meie praegune valik on olnud eelkõige lapsetoetuste tõus, pensionitõus ja tulumaksu langetamine. Sellest võidavad kõik. Kui mõni memmeke või taadike minu käest seda küsiks, siis nii ma talle vastaksingi. Riigi rahaline võimekus on selline, et ühe aastahinde lisamine, mis tähendab viit eurot kuus, on mõeldav 1. jaanuarist 2018.

21:05 Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

21:05 Jaak Aaviksoo

Hea endine kolleeg! Mulle lõikavad natuke kõrva need väljendid, et hea memmeke ja hea taadike, teie saate. Need ei ole mitte head memmekesed ja taadikesed, vaid Eesti Vabariigi täieõiguslikud kodanikud, kes on andnud oma panuse Eesti Vabariigi edenemisse. Nende märgistamine niisuguste deminutiivsete sõnadega lõikab mulle kuidagi hinge. Aga ma küsin järgmist. Kas te ministrina tõesti peate õigeks seda, kui ühel päeval öeldakse, et pensionärid saavad sada krooni, järgmisel päeval öeldakse, et need sada krooni võetakse pensionäridelt ära ja antakse lastele, aga kolmandamal päeval, kui uus pruut välja ilmub, lubatakse see sada krooni talle?

21:05 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh, Jaak! Vabandust, et ma Keni küsimusega kaasa läksin! Ken nimelt rääkis pojakesest. Nii ta on, et seadusmuudatusi saab teha parlament. Kui parlament peab õigeks Eesti suunavalikuid muuta, näiteks tõsta lapsetoetust või suurendada maksuvaba tulu, siis ta seda teeb. Kui jälle 2009. aastat meenutada, siis me pidime üheskoos tegema väga raskeid valikuid, me pidime valitsusest need valikud ka parlamendi ette tooma ja parlament võttis need suunamuutused ette. Ka nüüd on parlamendi suure

saali ees üks ettepanek. Loomulikult on parlamendi debatt siin väga vajalik, nii nagu oli vajalik debatt pensioniea tõstmise ja väga paljude tervishoiuteenuste üle. Kõik debatid, mis siin suures saalis peetakse, on väga vajalikud. Suur saal lõpuks otsustab, kas minna pakutud teed, jääda endise valiku juurde või valida mingi kolmas tee.

21:05 Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Palts, palun!

21:05 Tõnis Palts

Lugupeetud minister! Ma igaks juhuks kontrollin, kas ma sain teist õigesti aru. Te ütlesite selgelt, et 226 000 pensionäri jäävad selle muudatusettepaneku tõttu ilma 86 miljonist eurost. Kas te kinnitate seda? Kas ma sain õigesti aru? Te enam-vähem nii ütlesite.

21:05 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Ma mainisin summat 86 miljonit eurot ja ütlesin, mis on selle eelarvemuudatuse mõju. Küll mainisin ma ka seda, et see 86 miljonit ja rohkem eurot tuleb peredele tagasi üldise pensionitõusu ja maksuvaba tulu suurenemise kaudu, kui rääkida peredest laiemalt, siis ka lapsetoetuse tõusu kaudu. Te teate äriinimesena, rahandusinimesena ise väga hästi, et kaalud eelarves on ikkagi lõpuks võrdsed: kui kuskilt ära võtad, siis saad kuskile juurde panna, kui kuskile juurde paned, siis kuskilt tuleb ära võtta. Nii see on.

21:05 Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

21:05 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kahjuks ei vastanud te mu esimesele küsimusele. Mis puudutab rahandusminister Jürgen Ligi, siis ma sain nüüd aru, et ta esindas komisjonis iseennast, nagu te ütlesite, mitte Vabariigi Valitsust. Mul on palve, et rahanduskomisjoni aruteludele tulevikus saadetaks valitsuse esindaja, kes esindab valitsust, mitte iseennast. Aga ma ei saa põrmugi nõustuda teie vastusega ühele kolleegile. Te ütlesite, et sellel eelnõul ei ole mitte mingisugust demograafilist mõju. Kuid lisaks rahalisele toetusele tähendab vanemapension ka signaali andmist, hoiakute ja väärtuste kujundamist. Väita, et vanemapension ei mõjuta demograafilist olukorda, on sama kui väita, et pensioni teise sambasse raha koguda on täiesti mõttetu, sest inimesed vajavad seda raha praegu, mitte kunagi hiljem, kui nad pensionil on. Kas ma sain teist õigesti aru?

21:05 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Ma ei ole öelnud, et see on mõttetu või midagi muud sellist. Ma ütlesin seda, et minu hinnangul on demograafilist mõju siin tõesti raskem näha. Kui me võtame reaalse seisu, siis demograafilise olukorra seisukohast on palju olulisem seesama vanemahüvitise süsteem, mis meil väga edukalt toimib. 2004. aastal suurendas see sündimust märkimisväärselt. Meil on ette nähtud lapsetoetuste tõus. Sünnituseas olevaid naisi mõjutab see palju rohkem. Me räägime paindlikust töökorraldusest jne. See mõjutab demograafilist olukorda palju rohkem kui see muudatus, mille üle me täna vaidleme ja mis puudutab praegu pensionil olevaid inimesi.

21:05 Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

21:05 Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud siseminister! Te tõmbasite paralleele sellega, mis leidis aset kärbetega 2009. aasta kriisi ajal. Kui ma sain õigesti aru, siis me oleme sellises rahanduslikus olukorras, kus me peame tegema sellist tüüpi kärpeid, mis võiksid teie või valitsuse käsituses olla analoogilised. Te tõite välja, et kui Eestis leiab aset suunamuutus, siis on võimalikud sellised otsused, nagu me praegu valitsuse algatatud

eelnõuna menetleme. Mida te mõtlesite nii tõsise ja kaaluka kategooria all, et selle eelnõu puhul on tegemist Eesti suunamuutusega? Minu küsimus on selles, kas vanemapensioni idee on valitsuse meelest mõistlik ja hea.

22:02 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Ma hakkan teie küsimuse algusest pihta: te saite valesti aru. Nüüd tulen küsimuse lõpu juurde. Vanemapension, ma olen seda korduvalt öelnud, on hea, just see osa, mis praegu kehtib. Me üheskoos likvideerisime selle ebaõigluse, et vahepeal ei arvestatud üldse juurde aastahindeid. Ka see, et alates 2013. aastast makstakse laste kasvatamise ajal teise pensionisambasse 4% lisaks, on hea idee. See tekitab õiglust ja see on tõesti hea. Kui me meenutame 2011. aasta koalitsioonikõnelusi – Urmas, ma usun, et sa mäletad –, siis me vaidlesime sel teemal päris tuliselt. Ma usun, sa mäletad sedagi, et ma olin ka tollal suhteliselt skeptiline selle idee suhtes, just mis puudutab seda komponenti. Aga see sai tookord kokku lepitud ja vastu võetud ning me läksime sellega edasi. Mina ministrina tõin selle eelnõu ka siia suurde saali. Jah, selle hinnaks oli see, et tollal lahkus Sotsiaalministeeriumist Eesti üks parimaid pensionispetsialiste, kes ütles, et tema ei ole nõus seda eelnõu kirjutama. Aga ma tõin selle siia saali. Sellepärast, et selline oli koalitsioonikokkulepe. Nüüd on koalitsiooni eelnõuna see eelnõu teie ees ja ma kaitsen seda.

22:02 Aseesimees Jüri Ratas

Ken-Marti Vaher, palun!

22:02 Ken-Marti Vaher

Suur tänu! Lugupeetud minister! Sa hakkasid vastates õrnalt kogelema. Ma annan sulle uue võimaluse jätkata seisukoha võtmist selle kolmanda komponendi kohta, mida te proovite nüüd kolmeks aastaks edasi lükata. Tegelikult tahtsid sa vist öelda, et sina ega valitsus ei toeta sisuliselt ühe staažiaasta lisamist praegusele kahele pensioniaastale ehk seda kolmandat etappi. Tahtsid vist öelda ka seda ...

22:02 Siseminister Hanno Pevkur

Ei tahtnud.

22:02 Ken-Marti Vaher

... et sa oled olnud kogu aeg skeptiline selles suhtes ja selle tõttu, mis puudutab kolmandat pensioniaastat, lahkus töölt ka üks oluline pensionispetsialist. Kas ma sain sinust õigesti aru, et see on tegelikult see, mida sa tahtsid öelda, aga sa hakkasid kuidagi häbelikult kogelema ega tahtnud seda selgelt välja öelda? Ole hea, proovi uuesti selgitada, kas te toetate või ei toeta praegustele pensionäridele olemasolevale kahele staažiaastale ühe aasta lisamist.

22:02 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Ma täpsustan veel kord. Jah, mina isiklikult olin ka 2011. aastal selles osas skeptiline. Koalitsioonikokkulepe nägi ette, et me teeme selle asja ära, ja loomulikult seisin ma selle kokkuleppe täitmise eest. Täna on teie ees laual ettepanek maksta lisaks seda ühte aastahinnet alates 1. jaanuarist 2018. Teie otsustada on, kas see seadustada või mitte.

22:02 Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

22:02 Siim Kiisler

Aitäh! Hea minister! See ettepanek, mida sa kaitsed, lööb kõige valusamalt lasterikaste perede emasid. Neid, kellel on rohkem lapsi, kes on seetõttu tööturult rohkem ära olnud ja kelle pension seetõttu on väiksem. Nendele mõjub see teie ettepanek kõige valusamalt. Mis on sinu sõnum nendele inimestele ja ka neile inimestele, kes alles kaaluvad, kas nende peres võiks olla rohkem lapsi? Lasterikkaid peresid on suhteliselt vähe, aga neis peredes sünnib viiendik kõigist Eesti lastest. Sinna perre, kus on juba lapsi sündinud, sünnib suurema tõenäosusega lapsi veel. Mida me nendele inimestele ütleme? Miks me seda kõike siin teeme?

22:02 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Ma olen seda juba seletanud, aga ka sina ei olnud arutluse alguses saalis. Ma seletasin, et väga selgelt tuleb eristada, et see muudatus puudutab peamiselt juba pensionil olevaid inimesi. Noortele peredele on väga selge sõnum see, et lapsetoetus suureneb. Lasterikastes peredes on lapsetoetuse tõus eriti suur. Mis puudutab neid sõnumeid, siis kui sa tahad, leiad sa neid kindlasti veel. Näiteks tõstetakse toimetulekutoetuse koefitsient 0,8 pealt 1 peale, mis aitab neid, kellel on majanduslikud raskused. Neid sõnumeid lasterikastele peredele on küll ja küll. Mis puudutab pensionisüsteemi, siis, jah, praegustele pensionäridele on meie sõnum see, et me tõstame kõigi pensioni.

22:02 Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

22:02 Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Paljud praegused pensionärid on seda seadusmuudatust oodanud, aga peavad nüüd tõdema, et see lükkub edasi. Kas ma saan õigesti aru, et valitsus on eelarvega nii raskes seisus, et te plaanite ka tulevikus selliseid kärpeid ette võtta? Aga miks plaanitakse seda teha just kõige nõrgema ühiskonnaosa arvel? Nemad on ju kõige kaitsetumad.

22:02 Siseminister Hanno Pevkur

Aitäh! Te saite valesti aru. Praeguse valitsuskoalitsiooni eesmärk on tõsta kõigi pensioni ja suurendada maksuvaba tulu, mis jätab kõikidele pensionäridele palju rohkem reaalselt pensioni kätte. Ka on eesmärk tõsta lapsetoetusi, kui me räägime sotsiaalses mõttes kõige raskemas situatsioonis olevatest isikutest. Samamoodi räägime toimetulekupiiri tõusust, me räägime toimetulekusüsteemi muutmisest, kus laste puhul ei ole koefitsient 0,8, vaid on 1,0. Kompleksselt vaadates tähendab see muudatus seda, et meil on võimalus natuke rohkem toetusi sihitada, natuke rohkem suunata toetusi nendesse kohtadesse, kus valitsuskoalitsiooni arvates tundub vajadus suurem olevat.

22:02 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Remo Holsmeri!

22:03 Remo Holsmer

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas kõnealust eelnõu kahel istungil: s.a 9. ja 12. juunil. Istungitel osalesid rahandusminister Jürgen Ligi, ministeeriumi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro ja nõunik Elo Haugas, samuti Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Liidia Soontak ning sotsiaalpoliitika info ja analüüsi osakonna analüütik Age Viira. Nagu eelnõu ettekandja teile eelnõu sisu ja eesmärke tutvustades ütles, jaguneb see eelnõu kaheks: pensionäride täiendav tulumaksuvabastuse määr tõstetakse 210 eurolt 220 eurole ning vanemapensioni seni veel jõustumata osa jõustumine lükatakse edasi.

Annan teile ülevaate komisjonis esitatud küsimustest ja toimunud arutelu käigust. Komisjonis küsiti pensionäride täiendava maksuvabastuse kohta 2015. aastal. Täiendavat pensionäride tulumaksuvabastust suurendatakse, nagu ma mainisin, 220 euroni. Ühtlasi on Riigikogu menetluses eelnõu, mis suurendab üldist maksuvaba miinimumi 154 euroni. See kokku tähendab, et järgmisel aastal jääb prognoositav keskmine vanaduspension maksuvabaks 374 euro ulatuses.

Eelnõu teine punkt puudutab vanemapensioni jõustumata osa edasilükkamist. Süsteemi esimene ja teine etapp jäävad ka edaspidi jõusse. Komisjoni liikmed küsisid, kas edasilükkamisega ei kaasne ebasoovitavat mõju. Seda kirjeldab ka seletuskiri. Pensionilisa maksmise edasilükkamise mõju on väike, kuni 1% vanaduspensionist.

Küsiti, miks on vanemapensioni edasilükkamise ebasoovitavate mõjude riski sotsiaalse mõju valdkonnas hinnatud väheseks. Seaduse mõjusid on hinnatud hea õigusloome ja normitehnika eeskirja mõjude hindamise juhendi kohaselt. See juhend ütleb, et mõju toimet hinnatakse negatiivseks, kui eelnõu rakendumine on sihtrühmale koormav või piirav. Arvestades aga, et ükski pensionär pole vanemapensioni skeemi kohaselt seda pensionilisa saanud ning tegemist on prognoositava sihtrühmaga, ei ole võimalik välja tuua ka negatiivset mõju. Tegemist on seaduse jõustumise

edasilükkamisega, sisulisi muudatusi vanemapensioni maksmise tingimustes ja alustes ei tehta. Komisjonis küsiti ka, miks pensionär peab esitama tulumaksuvabastuse avalduse, kas seadust võiks selles vallas muuta. Algataja sõnul pensionäride täiendava maksuvaba tulu arvestamiseks pensionär avaldust esitama ei pea. Üldise maksuvaba tulu arvestamiseks on avaldus aga vajalik, tagamaks maksuvaba tulu arvestamise ainult ühes kohas ehk ühe tulumaksu kinnipidaja juures.
Komisjonis peatuti põgusalt teemal, millised Euroopa Liidu riigid pensione maksustavad. Vastuseks saime, et pensione ei maksusta Bulgaaria, Leedu, Slovakkia ja Ungari. Enamik Euroopa Liidu riike maksustavad pensione. Ma seda loetelu siin ette ei loe. Kui kellelgi on huvi, saab ta sellega kindlasti tutvuda.
Samuti räägiti komisjonis, milline on jõustumise edasilükkamise mõju eelarvele. Algataja hinnangul on see 86 miljonit eurot kolme aasta peale. See on põhiliselt seotud ajaga, mil riik kompenseerib tagantjärele kriisiaastatel peatatud makseid inimeste teise pensionisambasse. Infoks olgu öeldud, et teise samba kompenseerimise maksed ulatuvad sel aastal 58 miljoni euroni, järgmisel aastal 64 miljoni euroni, 2016. aastal 72 miljoni euroni ja 2017. aastal 79 miljoni euroni.
Arutelu tulemusel võttis komisjon vastu järgmised otsused. Otsustati saata eelnõu päevakorda teisipäevaks, 17. juuniks (selle poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 3, erapooletuks ei jäänud keegi) ettepanekuga esimene lugemine lõpetada (selle poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 2, erapooletuks jäi 1). Komisjon teeb ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 25. juuni kell 10 (selle ettepaneku poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 3, erapooletuks ei jäänud keegi). Tänan!

22:03 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Andrus Saare, palun!

22:03 Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Hea komisjoni ettekandja! Nagu te ette kandsite, siis ühel komisjoni istungil osales ka rahandusminister Jürgen Ligi. Ma sain aru, et Jürgen Ligi oli komisjonis rahandusministrina. Ma lähen edasi küsimusega, mille esitas Helir-Valdor Seeder siseministrile, aga minister ei osanud vastata või vastas väga ebalevalt. Kas rahandusminister ütles, et tema mõte ja ettepanek on hoopis see, et pensionilisa maksmist mitte edasi lükata 2018. aastale, vaid see üldse ära jätta? Kas sellest oli komisjonis juttu või saadi asjast valesti aru? Või ei olnud Jürgen Ligi rahandusminister?

22:03 Remo Holsmer

Minu teada on Jürgen Ligi ka praegu rahandusminister. Kui ma meenutan komisjoni arutelu, siis julgen öelda, et kui ta selle lause seal ütles, siis ta esines, ütleme, kui inimene, kui kodanik. See ei olnud valitsuse positsioon. Valitsuse positsioon on ikkagi see, nagu ka eelnõu ette näeb, et vanemapensioni rakendamata osa jõustumine tuleks kolm aastat edasi lükata. Minu teada rahanduskomisjonis helisalvestisi ei tehta. Me võime pärast kontrollida meie ametnike käest, aga mina mäletan seda dialoogi sellisena.

22:03 Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

22:03 Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja! Sa just ütlesid siin, et sellel seaduseelnõul ja vanemapensioni edasilükkamisel ei ole negatiivset mõju. Seletuskirjas on huvitav lause, et sihtrühma võib pidada väikeseks. Me kõik teame, et jutt käib rohkem kui 220 000 inimesest, kes oma igakuises sissetulekus kaotavad. Ometi tõded sa, et negatiivset mõju ei ole, ja algataja ütleb, et sihtrühma võib pidada väikeseks. Milline on siis suure sihtrühmaga seaduseelnõu, mitmest inimesest see algab? 220 000 inimest Eestis kaotab rahaliselt, aga sa ütled, et sellel mõju ei ole ja sihtrühm on väike. Millisest inimeste arvust alates on siis sihtrühm piisav ja üldse mõju tekib?

22:03 Remo Holsmer

Aitäh! Seletuskirjas on viidatud hea õigusloome ja normitehnika eeskirja mõjude hindamise juhendile. Ma eeldan, et sealt tuleb ka põhjendus, millal üks või teine eelnõu on suure, väikese või olematu mõjuga. Ma usun, et vastus peitub seal. Ma viitasingi sellele, mitte komisjoni arutelule.

22:03 Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

22:03 Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! 226 000 pensionäri jääb oodatud pensionilisast alates järgmisest aastast kolmel aastal ilma, seda raha nad lihtsalt ei saa. Teie aga ütlete, et see mõju ei ole absoluutselt oluline. Muide, pensionärid saavadki väga vähe pensioni. Miks need pensionärid peaksid teid uskuma, et kolme aasta pärast hakatakse neile pensionilisa maksma? Kuidas see kindlus peaks neil tekkima? Äkki öeldakse kolme aasta pärast jälle, et sellel ei ole olulist mõju, ja jäetakse pensionilisa andmata?

22:03 Remo Holsmer

Aitäh! Prognooside järgi tõuseb keskmine vanaduspension järgmisel aastal kõigil üle 20 euro kuus. Ma usun, et see on oluline summa kõigile pensionäridele. Nagu ma enne ütlesin, eelnõu üks punkt sätestab, et ka pensionäride täiendav tulumaksuvabastus suureneb 210 eurost 220 euroni. Ma arvan, et need sammud on väga olulised pensionäride toimetuleku parandamiseks.

22:03 Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

22:03 Kaia Iva

Aitäh! Kindlasti analüüsis rahanduskomisjon neid mõjusid väga põhjalikult. Eespool rääkis minister sellest, et raskel kriisiajal kõige sügavamas lohus olles tehti mitmeid negatiivseid otsuseid. Minu meelest ei ole meil praegu kõige sügavam kriis. Küll aga on professor Tiit rääkinud sellest, et iga väikseimgi samm, mis puudutab lapsi ja peresid, mõjub demograafilisele olukorrale ja sündimusele, seda mitte sellepärast, et inimene arvutaks välja, kui mitu eurot võiks tal praegu või tulevikus täpselt saamata jääda, vaid sellepärast, et see saadab inimestele ebakindluse sõnumi. Me oleme pidanud aastate jooksul tegema negatiivseid otsuseid, kuid ühte me ei ole varem teinud. Me ei ole mitte kordagi laskunud selleni, et vähendada pensione, võtta ära seda pensioniosa, mis on inimestele juba lubatud. Kuidas rahanduskomisjon seda mõju hindas?

22:03 Remo Holsmer

Tänan! Rahanduskomisjon ei hinnanud seda mõju sellisel kujul, nagu teie seda siin esitasite. Küll aga võin ma öelda, et mõju jääb 1% piiresse vanaduspensionist. Kui me räägime demograafilistest meetmetest, mida riik võtab, selleks et sündimus Eestis võiks kasvada, siis vanemahüvitise süsteem säilib, neid aluspõhimõtteid ei muudeta. Samuti, kui me vaatame lapsetoetusi, siis järgmisest aastast tõusevad universaalsed lapsetoetused ja ka vajaduspõhised lapsetoetused neile, kes abi kõige rohkem vajavad.

22:03 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Urmas Reinsalu! Kaheksa minutit.

22:03 Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu liikmed! Ma olen murelik ja arvan, et me lammutame praegu midagi palju suuremat, kui seda on üksnes üks element meie sotsiaalsüsteemis, mis puudutab eakaid inimesi. Mind tegi kõige murelikumaks eelnõu algatajate esindaja küünilisus ja see, kuidas ta püüdis eri ühiskonnarühmi omavahel vastandada, otsekui uus valitsusliit mõtleks kõigi peale ja kõigil läheks elu paremaks ning

otsekui lastega pered oleksid süüdi selles, et lapsed üles kasvatanud vanematelt võetakse pensionilisa ära. Ma arvan, et see on küüniline, ühiskonda lõhestav ja ebaaus mõtteviis, eriti kui seda kultiveerivad valitsuse esindajad. Täpselt niisama populistlikult võiks öelda, et vanemapensioni edasilükkamist on vaja rahalise katte leidmiseks, et ehitada valmis uus ministeeriumide maja või ümber soo ringi tegev Rail Balticu trass, mis maksab üle 100 miljoni euro rohkem, või selleks, et viia läbi avalikele huvidele mittevastav praamitehing, mis ka maksumaksjat täiendavalt koormab. See on kehv mõtteviis. Vanemapension ei ole kantud sellest mõtteviisist, mida esindab valitsus, et kõigile võrdselt ja ühetaoliselt. Vanemapension on kantud sellest mõtteviisist, et need eakad inimesed, kes on kasvatanud üles praegu tööeas olevad põlvkonnad, saaksid selle eest lisatoetust. See on põhimõtteline väärtusotsustus ja hoiak.
Hanno Pevkur rääkis Eesti riigi valitud suunast. Ta jätkas, et kui valitsusel on hääled koos, siis Eesti riigi suund muutub. Minu küsimus on, et mis suunas see muutub. Mis on see antav signaal?
Signaal on äärmiselt kehv. Esiteks, murtakse antud sõna. Sõna, mis on tegelikult seadus, mis on vastu võetud ja jõustatud, aga mis ei ole veel praktiliselt rakendunud ja peaks rakenduma 1. jaanuarist 2015. Me ei saa selle sõnamurdmisega leppida ja sellega ei tohi leppida. Meie protest täna selle pika istungi näol on ühemõtteline ja selge: me soovime anda valitsusliidule aega, et ta ei teeks seda viga, ei vastandaks omavahel suuri ühiskonnarühmi, ei murraks riigi antud sõna.
Teiseks, üks asi on õiguspärane ootus ja sõnamurdmine, aga teine asi on ausus. See aususe küsimus on äärmiselt oluline. Eelmine ettekandja ütles, et tõepoolest on mõistlik nõnda teha ja on mõistlik, et eri põlvkondade panust laste kasvatamisel võrdselt hinnataks, ning selle sammu me astusime. Aga me ei ole nõus sellega, et peetakse mõistlikuks edasi lükata seda täiendavat kompenseerivat meedet, mis oleks vanemapensionile kolmanda staažiaasta juurde andnud. Aus on täiendavalt väärtustada just nimelt laste kasvatamist. Selle kohta, mida praegu räägitakse kolmest aastast, tahan öelda, et ärge valetage. See on udujutt. Seda ei tule, kui see valitsusliit jätkab. Ei tule. Seda oli näha kõnelejate hoiakutest. Rahandusminister kõneles Riigikogu rahanduskomisjonis ja väljendus inimesena. Ei tea kellena ta veel oleks saanud rääkida, kas aurikuna? Tema inimesena arvab, et see vanemapensionisüsteem on kehv. Siseminister – pensioniküsimustega tegeleb uues valitsuses siseminister! – väljendas selgelt seisukohta, et kui eelmises koalitsioonis vanemapensioni süsteemi loodi, olid temal süümepiinad seetõttu, et inimesed lahkusid töölt, sest nad ei tahtnud ellu viia seda IRL-i nõudmist. Selles oli tal õigus, et IRL-i seisukoht oli, et vanemapensioni süsteem on mõistlik. Täpselt samamoodi, nagu me valimistel taotlesime selle süsteemi sisseseadmist, oleme täna selle vastu, et see süsteem kaotada. Ärge rääkige seda edasilükkamise juttu, see on selle süsteemi kaotamise kavatsus, mida püütakse teha eri ühiskonnarühmi vastandades. Ei ole vaja neid vastandada! IRL tegi eelmise aasta eelarve menetlemise ajal ettepaneku suurendada eakate tulumaksuvaba miinimum keskmise pensioni suuruseni. Me toetame seda otsust, see on mõistlik samm. Mis puudutab lapsetoetuste tõusu, siis seda me samuti toetame. Need on mõistlikud sammud.
Kõnelda praegu sellest, et 26 miljonit eurot aastas lahendab riigi rahalised probleemid väga keerulistes oludes, ja võrrelda praegust aega 2009. aasta majanduskriisiga, on pehmelt öeldes alatu. Seesama kuulus mõjuanalüüs, millele on viidatud seletuskirjas, ütleb, et pensionilisa edasilükkamise mõju riigieelarvele võib pidada väheoluliseks. See on algataja enda ühemõtteline poliitiline seisukoht. Asi, millega ma ei saa nõustuda, on see, et justkui mingis keisririigis on jõutud järeldusele, et 226 000 Eesti inimest puudutav seadusmuudatus on väheoluline, kuna mõjutatav sihtrühm on väike. Justkui oleks tegemist Hiina Rahvavabariigi seaduseelnõuga. Kas veerand miljonit Eesti inimest puudutav seadusmuudatus on teie arvates väheoluline? Seepärast pole ka midagi imestada, et kuigi siin kõneldakse pidulikult kaasamisest ja demokraatiast, ei ole selle eelnõu puhul küsitud ei Eesti Lasterikaste Perede Liidult ega Eesti Pensionäride Ühenduste Liidult, mida nemad sellest ettepanekust arvavad, sest see on ebaoluline. Ma küsisin, kas rahanduskomisjoni kutsuti mõjutatud sihtrühmade esindusorganisatsioonide esindajaid. Loomulikult seda ei tehtud.
Sõbrad, viga ei ole mõtet lappida veaga! Kõik me teeme siin elus vigu, aga praegu ei ole me seda viga veel jõustanud. Sõbrad, võtame ennast kokku ja ärme võtame seda seadust vastu! Meil on päevakorras tõsiseid teemasid, läheme nendega edasi ja saavutame poliitilise kokkuleppe, et me ei hakka Eesti riigi antud sõna murdma. See on IRL-i selge ühemõtteline sõnum valitsusliidu poliitikutele, kes kõik isiklikult kannavad vastutust, kui otsus vanemapensioni ärakaotamise kohta peaks jõustuma. Sõbrad, valik ei ole mitte teie ja meie, see on meie ühine asi ja me kõik vastutame. Ärme teeme viga ja ärme parandame viga järgmise veaga! IRL teeb ettepaneku see seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata,

mööndusega, et me loomulikult toetame keskmise pensioni tulumaksuvabastuse suurenemist.

22:03 Aseesimees Jüri Ratas
Hea kõneleja, teie aeg on läbi! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Mihhail Stalnuhhini!

22:03 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Pluss kolm minutit, palun!

22:03 Aseesimees Jüri Ratas
Kaheksa minutit.

22:03 Mihhail Stalnuhhin
Eesti Keskerakonna fraktsioon ei toeta seda seaduseelnõu. Vanemapensioni jõustumise edasilükkamine on amoraalne. Seda pensioni on oodatud ja see peaks 1. jaanuarist järgmisel aastal ka tulema. Aga selleks, et öelda, et me ei toeta sellist muudatust, poleks mul vaja kaheksat minutit.
Ma tahan rääkida millestki muust. Vaadake, on tekkinud väga huvitav olukord, ma küsimuste voorus sellest juba rääkisin. Sotsiaaldemokraadid on ennast alati ju positsioneerinud kui suure osa elanikkonna sotsiaalsete huvide kaitsjad. Nüüd näeme, mis toimub vanemapensioniga. Läheb käiku ka töötuskindlustuse reform, mida samuti tehakse sotside kätega. Töövõimetoetuse reform, veel üks samm – ka seda tehakse sotside kätega.
On huvitav lugeda sotside valimisprogrammi 2011. aasta Riigikogu valimisteks. Muidugi ei jõua ma seda täies ulatuses tutvustada, aga hinnake vähemalt seda kohta: "Alandame toiduainete, ravimite ja kultuuriürituste piletite käibemaksumäära 5%le, vähendades nii toiduainete, ravimite ja kultuuriürituste piletite hindu." Sotsid lubasid, et taastavad kohalike omavalitsuste tulubaasi 2008. aasta tasemel. Nad lubasid, et eraldavad kohalike teede korrashoiuks 15% kütuseaktsiisist. See, mida nad praegu teevad, on ju otse vastupidine nendele lubadustele.
See, mis praegu toimub, toimub ühe selge mudeli alusel. 17. sajandil elas Prantsusmaal poeet Jean de La Fontaine. Tal on üks valm, mille pealkiri on "Pärdik ja kass". Kuna ma jutustan seda lugu teile edasi vabas vormis, siis asendan ma pärdiku oravaga. See lugu on selline, et kamina juures istub orav, tema kõrval on kass. Oraval on õudne söögiisu, ta tahaks neid kastaneid, mis kaminas on. Aga ta ei viitsi ise kastaneid tulest välja õngitseda ja hakkab kassi pehmeks rääkima. Kass ongi nii rumal, et läheb lõksu ja hakkab oma käppasid põletades kastaneid tulest välja tooma. Orav hakkab neid sööma, aga siis tuleb köögipoiss. Orav märkab teda õigel ajal ja põrutab minema ning kass saab pealekauba veel peksa ka. Lugupeetud sotsid, teie olete selles mudelis see kass. Aga ma pean paar sõna ütlema ka IRL-ile. Teie olite see kass eelmises valitsuses, teie tassisite kastaneid tulest välja. Reformierakond on suur meister selliste trikkide tegemisel, iga tema partner muutub kassiks, kes pärdiku ehk orava jaoks kastaneid tulest välja veeretab.
Tahes-tahtmata tekib lõpmatu arv paralleele, kuidas üht või teist partnerit ära kasutades on oma võimu suurendatud. Ühe võimaliku paralleeli, mis minu arvates on täiesti õigustatud, saab tõmmata sellega, kuidas Jossif Stalin võimule tuli. 1920. aastate alguses võitles ta koos selliste meestega nagu Buhharin, Rõkov ja Tomski vasakopositsiooni vastu, pärast muutusid kõik Buhharinid ja Rõkovid paremopositsiooniks ning siis ta võitles teiste meeste abil juba nendega. Ühekaupa sai ta kõigiga hakkama ja kui ta oli oma võimu kindlustanud, lasi nad kõik lihtsalt maha. Nii et teid kasutatakse kogu aeg ära.
Kuid võrdlus Staliniga on vist liiga globaalne. Tegelikult võib seda, mis toimub Reformierakonna järjekordse partneriga kuskil valitsuses, ka veidi lihtsamalt selgitada. 13 aastat tagasi oli siin Riigikogu koridoris taasiseseisvumise kümnendale aastapäevale pühendatud karikatuuride näitus. Üks pilt on mul silme ees seniajani. Sellel pildil oli kolm looma: vähk, ninasarvik ja orav. Ninasarvik oli kahe näpuga oraval sabast kinni võtnud ja ulatas selle vähile. Kõik siin saalis saavad aru, millest ma räägin. Kõik teavad, milline olukord 1990. aastatel oli. Ninasarvik ütles, et tal pole sellega midagi teha, võtku teine see endale kas kondoomina kasutamiseks või ükskõik milleks. Seda ikka juhtub, et kedagi ära kasutatakse, aga ei ole võimalik, et kümne aasta jooksul kasutatakse ära kõiki partnereid.
Siit tuleneb minu sõnum, millega ma tahan pöörduda nii austatud sotside kui ka IRL-i poole. Inimesed! Ees on suvi, on piisavalt aega selleks, et rääkida, piisavalt aega, et leida ühist keelt. IRL-ile olen ma väga

vähe vastuvõetav, aga ma ütlen ausalt, et isegi mina olen nõus moratooriumiks mõnes küsimuses, selleks et Riigikogus tekiks selline koalitsioon, kus Reformierakonda ei ole. Ta hävitab oma partnereid, ta hävitab normaalse poliitilise elu selles riigis. Te teate, millest ma räägin. Mind ei lastud enne valimisi poliitilistele debattidele. Niipea, kui IRL läks valitsusest ära, kadus ta momentaanselt pildilt ja praegu asendavad neid sotsid, kui peale valimisi tuleb mingi järgmine partner, siis kaovad ka nemad, jne. Kuulge, võtkem mõistus pähe! Meil on piisavalt jõudu, et ühineda ja koos teha kambakas sellelesamale Reformierakonnale, kes meid kõiki pidevalt ära kasutab ning teeb seda nii, et see tuleb Eesti Vabariigile ainult kahjuks.
Me ei toeta seda seaduseelnõu. Aitäh!

22:03 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Inara Luigase ja ütlen kohe, mis fraktsiooni ta esindab. Ma aiman seda, aga tal on olemas ka volitus ja me saame kohe seda vaadata. Riigikogu kõnetoolis on Inara Luigas, kes esindab läbirääkimistel Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni. Palun, Inara!

22:03 Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on natukene raske oma kõnet alustada, sest eelmised ettekandjad on siin küllaltki palju negatiivset energiat külvanud. Aga ma ei allu teie provokatsioonidele ja alustan hoopis praeguse sotsiaalministri lausega, et lõpmata vinge on olla valitsuses ajal, kui lapsetoetused tõusevad. Sellise sissejuhatusega tahangi oma väikest ettekannet selle seaduseelnõu kohta alustada.
Kõigepealt tahan öelda, et Eestil on ju alati olnud mingid eesmärgid, tal on olnud suuremad ja väiksemad eesmärgid. Me kõik mäletame, kuidas me püüdlesime selle poole, et lahti saada nn eelmisest liidust, ja kuidas me soovisime olla Euroopa Liidu liikmed. Seda me ka saime. Suur saavutus oli loomulikult saada NATO liikmeks. Vaieldamatult on paljude arvates olnud saavutus eurotsooniga liitumine. Kõik need eesmärgid olid ju seatud selleks, et tagada Eesti riigi julgeolek – majanduslik, poliitiline ja finantsiline julgeolek.
Ka kõikidel erakondadel on olnud suuremaid ja väiksemaid eesmärke. Sotsiaaldemokraatidel on alati olnud üks suur eesmärk: tuua lapsed vaesusest välja. Laste vaesuse vähendamine ongi olnud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna üks suurimaid eesmärke. Küll väikeste sammudega, aga siiski on selle eesmärgi poole astutud.
Kui Eesti riik on saavutanud kõik need loetletud eesmärgid, siis on täiesti lubamatu, et veel praegu on peresid, kus lapsed lähevad tühja kõhuga magama.
Ma palun igaks juhuks lisaaega ka!

22:03 Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

22:03 Inara Luigas

Laste vaesuse vähendamine tähendabki ju sotsiaalse julgeoleku tagamist, sest lapsed on need, kes tulevikus meie riigis tööd teevad ja inimestele pensioni maksavad. Nad on Eesti riigi jätkusuutlikkuse tagajad.
Meil on lõpmata hea meel, et varsti läheb lõpphääletusele lapsetoetuste tõus. Miks ma räägin selle seaduseelnõu arutelul lapsetoetustest? Aga sellepärast, et me just selle seadusmuudatusega tagame vaba raha, millega saab toetada lastega peresid. Me oleme nõus muutma kogumispensionide seadust, riikliku pensionikindlustuse seadust ning nendega seonduvaid seadusi. Me teame, et vanemahüvitise süsteemi ülesehitus on etapiline. Täiendavat pensionilisa ühe aastahinde suuruses enne 2013. aastat sündinud laste eest pole veel maksta jõutud, seda sooviti hakata rakendama alles 2015. aastast, ja see säte lükatakse edasi kuni 1. jaanuarini 2018.
Ma väga palun IRL-i liikmeid: ärge hirmutage inimesi, ärge hirmutage Eesti kodanikke, ärge tekitage segadust! Mitte kelleltki ei võeta midagi ära, selle seadussätte jõustumine lihtsalt lükatakse natukene edasi. Sellega ei halvendata pensionäride olukorda. Kui vaadata kõiki neid asju, mida siin saalis seadustega muudetakse, siis selgub, et pensionäride olukord hoopis paraneb. Kui te ei usu, lugege seadust, seal on kõik kuupäevad paigas.
Ma vist ei jõua üles lugeda kõiki neid häid asju, mis selle rahaga tehakse, aga püüan siiski. Ma tahan

toonitada, et pere esimese ja teise lapse toetused tõstetakse 45 eurole kuus. Kui seni oli lapsetoetus vaid 19,18 eurot, siis kolmanda ja iga järgmise lapse toetus tõuseb nüüd 100 eurole kuus. Vajaduspõhine peretoetus iga lapse pealt suureneb 45 euroni ja ka toimetulekutoetuse määramisel ei ole laps enam mitte koefitsiendiga 0,8, vaid laps seatakse peres toimetulekutoetuse saamisel esimeseks ning tema koefitsient on 1. Kui toimetulekupiiriks oli seni lapse puhul 72 eurot kuus, siis nüüd tõstetakse see 90 eurole kuus.
Ma saan aru, et paljudes tekitab see ettekanne negatiivseid emotsioone ja tahaks vastu vaielda. Aga Eesti praeguses majandusolukorras on iga väikenegi tõus väga tähtis ja seda just lastega peredele. Siin räägiti, et vanemapension paneb naisi sünnitama ja parandab ka demograafilist olukorda Eesti riigis. Uskuge, vanemapension parandab tõesti vaid pensionäride olukorda. Lapsed sünnivad siis, kui on tagatud sotsiaalne kindlustunne. Lapsetoetuse tõusuga, tõepoolest, kas või vähesel määral seda kindlustunnet suurendatakse. Ma usun, et peale kõikide nende seaduste rakendamist saavad pered, kellel on lapsed, rehkendada välja, kui palju nad siiski kõikidest nendest seadusmuudatustest kasu saavad. Nagu sotsiaalminister kinnitab, saab näiteks kolmelapseline pere aastas 900 eurot toetust. See on märkimisväärne tõus ja selliste tõusudega kindlustatakse perede toimetulek.
Ärge naeruvääristage seda, et vanemapensioni rakendamine edasi lükatakse! See on sotsiaalpoliitiline otsus ja selle otsuse taga on lapsed. Me peame praegu nägema vaesuses elavaid lapsi. Täiesti lubamatu oleks, kui me neid ei märkaks ja mitte midagi olukorra muutmiseks ette ei võtaks.
Sotsiaaldemokraatlik Erakond toetab seda seaduseelnõu. Aitäh!

22:03 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 685 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamist. Palun, Kaia Iva!

22:03 Kaia Iva

Aitäh! Kuna tegemist on sellise seaduseelnõuga, mis vastupidi eelkõneleja väitele perede olukorda otseselt halvendab ja riivab nende õiglustunnet, siis kindlasti vajavad koalitsioonipoliitikud pisukest järelemõtlemise hetke, selleks et enda südamesse vaadata, kas amoraalsete eelnõude poolt hääletamine on kena asi. Palume kümme minutit vaheaega selle jaoks!

22:03 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.
V a h e a e g

22:03 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. IRL on teinud ettepaneku eelnõu 685 esimesel lugemisel tagasi lükata. Panen selle ettepaneku hääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 33 ja vastu 53 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust. Esimene lugemine on lõpetatud.
Määran eelnõu 685 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 25. juuni kell 10. Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

---

7. 21:57 Lastekaitseseaduse eelnõu (677 SE) esimene lugemine

22:02 Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kuuenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud lastekaitseseaduse eelnõu 677 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Helmen Küti!

22:02 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on väga hea meel seista teie ees lastekaitseseaduse eelnõu esimesel lugemisel. Kõigepealt tahan öelda kiidu- ja tänusõnu. IRL-i ja Reformierakonna 2011.–2015. aasta tegevuskavas oli kirjas lastekaitseseaduse ülevaatamine ja uuendamine ehk uue seaduse väljatöötamine, sest vana seadus oli ajale jalgu jäänud. Tänan Hanno Pevkurit ja Taavi Rõivast, sest siis, kui seda eelnõu hakati välja töötama, parandusi ja muudatusi tegema, rõhuasetusi üle vaatama, olid sotsiaalministriks just nemad.
Tõepoolest, 22 aastat kehtinud Eesti Vabariigi lastekaitse seadus, mis 1993. aastal jõustus, on nüüdseks oma innovaatilisuse minetanud, seal ei kajastu ka elu nõuetest tulenevad kohustused. Mida veel öelda? Eelnevalt on siin räägitud headest tavadest. Seaduse rakendamisega kaasnevate mõjude hindamiseks telliti Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskuselt RAKE lastekaitseseaduse eelnõu mõjude analüüs ja PricewaterhouseCoopersilt lastekaitse korralduse alusanalüüs. Alusanalüüs, mida te olete saanud lugeda ja millega tutvuda, on 167 lehekülge pikk.
Nüüd räägin eelnõust. Lühidalt öeldes on eelnõu peamised märksõnad järgmised: ennetus ja varane märkamine; perekond ja lastevanemad on lapse heaolu esmased tagajad; valdkondadeülene koostöö kõigi osapoolte vahel, näiteks hariduses, tervishoius, õiguskaitses ja hoolekandes, aga täpselt samuti eri tasandite vahel, nagu valitsus, riigiasutused, omavalitsused. Seda kõike selleks, et koostöös tagada laste õiguste kaitse ja riigi tugi kohalikule tasandile lastekaitsetegevuse kaudu.
Millest veel rääkida? Lastekaitseseaduse vastuvõtmine Riigikogus oleks märgiline, see puudutab igaüht, sest eelnõu muudab terve ühiskonna väärtusi lapsesõbralikumaks ning lapsi ja peresid kaasavamaks. Eelnõuga võetakse tagajärgedega tegelemise asemel suund probleemide ennetamisele. Oluline on abistada lapsi ja nende vanemaid enne, kui probleemid on tekkinud (käitumisprobleemid, psüühikahäired, laste väärkohtlemine jpm). Eelnõu sätestabki ennetuse kui põhimõtte, millest tuleb juhinduda kõikides lastega seonduvates ettevõtmistes. Samas võtab riik enesele kohustuse oma tegevust planeerides eelistada ennetustööd.
Mida veel? Ennetustöö arendamine on juba käima lükatud, selleks on kolm ministeeriumi riskilaste programmi abil välja arendamas ja ellu viimas mitmeid ennetavaid tegevusi koolides, eelkõige koolikiusamise vastu. Vanemlusprogrammi abil toetatakse vanemaid ja suurendatakse kohalike omavalitsuste võimekust just ennetustöös.
Oleme jõudnud etappi, kus lapse väärkohtlemise ja kehalise karistamise selgesõnaline keeld on välja öeldud. Riik võtab meetmeid vanemate toetamiseks, et anda õpetusi ja juhiseid, kuidas lastega vägivallata toime tulla. Rahvusvaheline kogemus kinnitab – Rootsis on juba 35 aastat karistamine keelatud olnud –, et kehalise karistamise keelustamise seadus on oluliselt vähendamas ka lastevastast vägivalda. Eesti on nüüd astumas arenenud riikide hulka, kes väärtustavad last ja tema inimõigusi.
Eelnõus täpsustatakse abivajavast lapsest teavitamist ning tema abistamist. Alates 2009. aastast on Eestis üleriigiline tasuta lasteabi telefon 116 111. Sellel numbril helistades saavad kõik inimesed hädasolevast lapsest ööpäev läbi eesti, vene või inglise keeles teada anda. Vajaduse korral saab teataja jääda ka anonüümseks. Oluline on aga see, et abistajad saaksid teada igast hädasolevast lapsest.
Eelnõu loob esmakordselt riikliku lastekaitse korralduse koos seni täiesti puudunud riikliku järelevalvega. Seni kohalikule omavalitsusele tuginenud lastekaitsele lisandub riiklik korraldus koos toega ehk nõustamine, abistamine ning kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajate koolitus, supervisioon ja muu toetav tegevus. Lastekaitse riiklik korraldus luuakse olemasoleva süsteemi ehk Sotsiaalkindlustusameti piirkondlike kontorite juurde. Need on kohalikule omavalitsusele võimalikult lähedal. Riik hakkab pakkuma lastekaitsetöötajatele koolitust, nagu eelnevalt juttu oli, ka töönõustamist ja supervisiooni ning on valmis kohalike arengukavade koostamisel olema nõu ja jõuga abiks. Seega saab kohalik omavalitsus reaalset tuge keeruliste lastekaitsejuhtumite korraldamisel.
Eelnõuga on kaasas väga põhjalikud rakenduskavad ja mõjude hindamised.
Mida veel öelda? Eelnõusse on kirja pandud, et lastekaitsetöötaja on eriharidusega sotsiaaltöötaja. See haridusnõue rakendub 2020. aasta 1. jaanuarist ehk praegu lastekaitsetööd tegevatel inimestel on aega ennast täiendada ja õppida. Nende kohta, kes on tööl enne lastekaitseseaduse uue versiooni jõustumist 1. jaanuarist 2016, hakkab haridusnõue kehtima kaks aastat hiljem ehk 2022.
Kui õiguskantsler tegi auditi ja vaatas omavalitsuste olukorda, siis selgus, et lastekaitsetöötajaid igas omavalitsuses kahjuks ei ole. Selleks, et neid töötajaid oleks rohkem, tuleb omavalitsusi nõustada ja toetada, samuti teha selgitustööd, et lastekaitsetöötaja on vajalik. Väga paljud omavalitsused on lastekaitse siiski prioriteediks võtnud.
Ma väga loodan, et lastekaitseseaduse eelnõu arutelu tekitab küsimusi ja arutelu. Lapsed on meie kõigi

prioriteet. Nii õiguskantsleri, kes on lasteombudsman, kui ka riigikontrolöri audititest on aga välja tulnud, et suur osa lastest elab vaesuses. Me oleme vaesuse leevendamise ja likvideerimise poole teel, kui 1. jaanuarist 2015 tõusevad lapsetoetused ja gümnaasiumis tuleb tasuta koolilõuna. Ma arvan, et siin saalis ei ole ühtegi Riigikogu liiget, kes oleks sellele vastu. Tänan teid südamest! Olen valmis vastama küsimustele.

23:04 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Teile ongi juba mõned küsimused. Palun, Marika Tuus-Laul!

23:04 Marika Tuus-Laul

Suur tänu! Austatud proua minister! Selge see, et me tasuta koolitoidu vastu ei ole, sest me ise omal ajal selle kehtestasime. Aga nagu me näeme, on selle seaduse laiemaks põhimõtteks, nagu te nimetasite, ennetamine, varajane sekkumine ja abivajavate laste võimalikult kiire abistamine. Samas arvavad lastekaitsetöötajad, et neil peaksid olema suuremad õigused lapse koju sisenemisel. Sellest on juttu olnud. Kuidas seda probleemi lahendada? Lastekaitsetöötajate hinnangul ei saa nad võimalikult kiiresti sekkuda, kui neil need õigused puuduvad.

23:04 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh selle küsimuse eest! Tõepoolest, ka uues seaduses on kirjas, et lastekaitsetöötaja koos politseinikuga võib lapse koju siseneda. Politseinik on toodud siin abiks ja toeks, sest lastekaitsetöötajal on üksinda siseneda riskantne, võib tekkida turvalisuse küsimus. Koos politseinikuga võib ta siseneda, sellised raamid selles seaduses on. Ma enne unustasin selle, aga see on kindlasti hästi oluline: selle seaduseelnõu kohta laekus üle 400 ettepaneku. Eelnõu menetlemisel said sõna sekka öelda lapsed ja noored. Ka seetõttu ma arvan, et see eelnõu on väga hästi välja tulnud.

23:05 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

23:05 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Ma tulen lastekaitsetöötajate teema juurde, millest kolleeg juba rääkis. Te ütlesite, et me hakkame 2020. aastal nõudma, et nendel inimestel oleks eriettevalmistus ja kõrgharidus. Kas me latti liiga kõrgele ei tõsta? Te ise ju ütlesite, et neid töötajaid ei jätku. Mind huvitabki, kui suur on meil lastekaitsetöötajate defitsiit. Millal me saame rääkida, et meil on kõik töökohad täielikult komplekteeritud?

23:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Tegelikult on nii, et nende lastekaitsetöötajate kohta, kes juba töötavad, jõustub see haridusnõue siiski aastast 2022. Ainult nende kohta, kes asuvad tööle peale seaduse jõustumist 1. jaanuaril 2016, kehtib see nõue aastast 2020. See, et lastekaitsetöötajaid tõepoolest puudu on, on tõsi. Aga kui me läheme arsti juurde, siis me tahame, et arstil oleks eriharidus, me tahame, et ta oleks kõrgharidusega spetsialist. Minu meelest on lastele parim, kui selles valdkonnas töötavatel inimestel on erialane kõrgharidus. Praegu on siiski piisavalt aega, et eriharidust omandada, teha läbi koolitused, osaleda täiendusõppes, vajaduse korral teha seda kaugõppes või õhtuõppes. Me ei saa seda latti meie kõige kallima vara ehk laste puhul alla lasta, sest rasked juhtumid, mis lastekaitses ette tulevad, nõuavad erioskusi ja õiget suhtumist.

23:05 Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Margus Tsahkna!

23:05 Margus Tsahkna

Suur tänu! Hea minister! Praegune peaminister, endine sotsiaalminister, on nimetanud seda uut seadust maailma parimaks lastekaitseseaduseks. Teie olete öelnud, et see ei ole teie arvates maailma parim lastekaitseseadus. Mulle tuletab see kõik meelde töövõimereformi, mida käsitlev eelnõu täna veel siia saali jõuab. Ette on tohutult palju kiidetud, et mingi asi on kas maailma parim või on see

põhimõtteline suur muudatus. Ma olen nõus, et uut lastekaitseseadust on vaja ja siin eelnõus on väga palju häid asju. Kuid siit on välja jäetud sisulised muudatused laste hoolekande süsteemis. Lõplikud kokkulepped omavalitsustega, ma saan nii aru, on ka rakenduse poole peal saavutamata, sellepärast on üleval finantseerimise küsimus. Te olete öelnud, et see ei ole maailma parim lastekaitseseadus. Millised puudujäägikohad siin siis on?

23:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Võib-olla tuleneb see minu vanusest, aga ma ei ole ülivõrretes rääkija. Ma arvan, et iga seadust saab teha paremaks. Ma ei arva, et ükski väljatöötatud seadus oleks maailma parim. Iga seadus muutub aja jooksul. Kindlasti hakkame kas meie või hakkavad need rahvasaadikud, kes istuvad siin saalis pärast meid, teatud seadusi muutma ja küllap muudetakse ka lastekaitseseadust. Mis puudutab seda, et siin on osa asju kas lahendamata või kokku leppimata, siis, kahtlemata, selle tõttu ei panda omavalitsustele lisakohustusi, vaid minnakse neile appi. Riigi poolt tulevad Sotsiaalkindlustusametisse spetsialistid, kes on valmis mobiilselt liikuma sinna, kus on ette tulnud raskemad juhtumid. Toimub koostöö ministeeriumide vahel, sest lastekaitseprobleemidega tuleb tegelda ka hariduselus ja korrakaitses. Iga seadust annab paremaks teha. Ma lihtsalt eeldan, et uus seadus on kindlasti parem kui see, mis hakkas kehtima aastal 1993.

23:05 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts!

23:05 Juhan Parts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister, rõõm on teiega lastekaitseseadust arutada! Aga ma mõtlen niimoodi, et laste kõige parem kaitse on hoolitsevad vanemad ja harmooniline perekond. Riik saaks siin teha seda, et tunnustaks vanemate panust. Just viis minutit tagasi me teie vaimsel heakskiidul – teie olete sotsiaaldemokraatide ideoloog selles küsimuses – ütlesime, et me tegelikult lastevanemaid ei väärtusta. Nüüd on käidud välja see nn maailma parim lastekaitseseadus. Mida annab see lastekaitseseadus normaalsele Eesti perekonnale, normaalses olukorras elavatele lastele, nagu on enamik Eesti lapsi? Ma ei pea praegu silmas riskijuhtumeid ja muud sellist, kus on väga palju erinevaid teemasid.

23:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh, austatud küsija! Ma eelnõu tutvustades mainisin peamisi märksõnu. Nendest teine oli see, et perekond ja lastevanemad on lapse heaolu esmased tagajad. See on kindlalt seadusesse kirja pandud, näiteks eelmises seaduses seda ei olnud. Kahtlemata on olemas võrgustik, vanavanemad ja kõik muu. Ka eelmine küsija mainis maailma parimat lastekaitseseadust. Ma ei pea seda maailma parimaks lastekaitseseaduseks. Ma arvan, et see on hea lastekaitseseadus, mida kindlasti aja jooksul muudetakse. Te kasutasite sõna "normaalne". Mina ei pea perekonda, kus on noored vanemad, kes võib-olla vajavad nõustamist ja toetamist ning kes alles õpivad vanemaks olemist, ebanormaalseks. Pigem on olukord selline, et väga normaalsed pered otsivad abi, kui nad ei saa hakkama mõne probleemiga kas lapse kasvatamisel või isiklikes suhetes. Ma arvan, et need on väga normaalsed inimesed, kes tulevad ja küsivad abi. Pigem oleks halb see, kui nad seda ei teeks ja seetõttu kannataksid nende lapsed.

23:05 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare!

23:05 Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Lugupeetud proua minister! Täna esines siin saalis ka õiguskantsler, kes oma 2013. aasta tegevuse ülevaates tõi välja, et ta ootab uuelt lastekaitseseaduselt palju. See uus seadus on väga mahukas, aga samas võiks öelda, et ka deklaratiivne. Sellele seadusele tulevad juurde rakendusaktid, mille rakendamine nõuab raha. Me siin natuke aega tagasi kuulsime, et vanemapensioni jaoks raha ei ole. Kas, kuidas ja millal leitakse raha lastekaitseseaduse rakendamiseks?

23:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Tõepoolest, 2016. aasta 1. jaanuarist kehtima hakkav lastekaitseseadus nõuab raha. Kas või selle jaoks, et osaliselt ümber korraldada Sotsiaalkindlustusameti töö. Kindlasti on see järgmise koalitsiooni ja 2016. aasta eelarve läbirääkimiste teema. Kahtlemata nõuab see seadus raha. Vastuvõtmine ilma lisavahendite eraldamiseta muudaks seaduse deklaratiivseks. Ilmselt nõuab iga liigutus, mis puudutab laste huvisid või kaitset, teatud vahendeid. Aga seda summat, mis läheb selle seaduse jaoks, ei saa kindlasti võrrelda selle kasuga, mida toob endaga kaasa see, kui me need vahendid leiame. Seletuskirjas on väga täpselt välja toodud ka see, milliste aastate jooksul seda kõike tehakse. Ma alguses ütlesin, et IRL-i ja Reformierakonna tegevuskavas oli sees suurepärane eesmärk välja töötada uus lastekaitseseadus, mis on nüüd saavutatud. Ka meie praeguses koalitsioonilepingus on see sees. Siin on ka näiteks arvutused lastekaitsetöötajate täienduskoolituste kohta aastatel 2015–2020, need on hästi põhjalikult seletuskirjas lahti kirjutatud. Nii et kahtlemata, raha see seadus nõuab, aga ma eeldan ja loodan, et see on eelarveläbirääkimiste teema.

23:05 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta!

23:05 Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma nõustun teiega, et selles seaduses on mitmeid häid punkte. Aga kahjuks on siin ka terve hulk küsitavusi, millele ma juhtisin tähelepanu juba varasema menetlemise ajal, kui valitsuskoalitsioon oli veel teistsugune. Paragrahv 24 on ühiskonnas kõige enam diskussioone tekitanud. Kahjuks keskendub seletuskirja see osa ainult füüsilisele vägivallale, kõik muu on jäetud täiesti lahti kirjutamata. Kuna § 24 lõikes 1 on väärkohtlemise alla pandud ka lapse hooletusse jätmine, siis tõenäoliselt tuleks vanemlikud õigused ära võtta nii mõneltki täna siin Riigikogu saalis töötavalt lapsevanemalt, kelle lapsed on kodus hooletusse jäetud. Kui seletuskirjas puudub lapse hooletusse jätmise igasugune tõlgendus, kuidas avalikkus seda teie arvates tõlgendama hakkab?

23:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Ma ei ole sellega päris nõus. Paragrahvi 24 lõige 1 hõlmab lapse vaimset, emotsionaalset, kehalist, seksuaalset või muud väärkohtlemist. Need projektid, mis on algatatud vanemlusprogrammide raames veel enne uue lastekaitseseaduse vastuvõtmist, on kindlasti samm selle poole, et sellist asja ei tekiks. Eesmärk ei ole kelleltki vanemlikke õigusi ära võtta, pigem vastupidi. Me ei saa olla rahul sellega, et väga palju lapsi saadetakse asenduskodusse. Me leiame, et õige koht lapse kasvamiseks on perekond. Me toetame perekonda just selleks, et ta ise probleemidega hakkama saaks. Sellele on nii seletuskirjas kui ka analüüsis väga-väga palju ruumi pühendatud. 167 lehekülje pikkune analüüs näitab ära iga paragrahvi tähtsuse ja ettenähtud tegevused.

23:05 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

23:05 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister, rõõm teid näha siin Riigikogu saalis nii hilja õhtul! Mind huvitab riigi kavatsus luua neli kompetentsikeskust, mis peaksid hakkama koordineerima lastekaitsetööd omavalitsustes. Kas te võite kirjeldada nende nelja loodava kompetentsikeskuse pädevust ja töökorraldust? Kas neli keskust tähendab jälle seda, et Eesti jagatakse n-ö traditsiooniliselt ja minu arvates jubedalt neljaks ning need keskused on juba ette määratud: Tallinn, Tartu, Pärnu ja tõenäoliselt Ida-Virumaal Jõhvi? Kas ei ole võimalik mingi teine valik, näiteks Rakvere, Haapsalu, Võru ja Viljandi? Kas on teada, kus need keskused hakkavad olema ja milline nende töökorraldus on?

23:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Kui te loete eelnõu, siis näete, et seal ei ole ühtegi rida selle kohta, et on neli keskust. Tõepoolest, lastekaitsekorralduse uuenduse alusanalüüsis on viidatud sellele, et esmases etapis võiks olla neli keskust, kui riigil rohkem raha ei ole. Need on ära toodud lihtsalt paikkondlikult. Ma ei pea ise seda õigeks. Sellessamas analüüsis on viidatud, et neid keskusi võiks olla ka kaheksa, teiste

hulgas meie armsas kodulinnas Viljandis. Tegelikult tuleb neid keskusi täpselt nii palju, kui palju leitakse raha. Seda esiteks. Teiseks, kindlasti ei jää mitte ükski omavalitsus hätta ega toeta. Ka mina ei pea õigeks seda, kui Eesti jagatakse neljaks. Minu meelest on vaja, et elu oleks Eestis võimalik igal pool, mitte ainult keskustes.

23:05 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Tsahkna, teine küsimus!

23:05 Margus Tsahkna

Aitäh! Ma olen nagu ka teie sotsiaalkomisjoni liikmena olnud selle eelnõu ettevalmistamise juures. Meile käidi seda ideed tutvustamas. See nelja kompetentsikeskuse jutt on olnud algusest saadik. Nüüd te ütlete, et tegelikult võiks neid keskusi olla rohkem, kui riigil rohkem raha on. See näitab seda, mida omavahelises vestluses tunnistasid ametnikud, kes eelnõu ette valmistasid, et lähteülesandes oli tegelikult kõrvale jäetud laste hoolekandeteenuste reform. Sotsid on kogu aeg rõhutanud, et me peame tegema haldusreformi, eelkõige selles vallas, mis puudutab teenuseid. Mõnes mõttes on see lastekaitseseadus n-ö hammaste ravimine mitte suu kaudu, vaid kuskilt mujalt. Teie väitsite ju eelmisele küsimusele vastates, et tehakse kompetentsikeskused, aga neid tehakse nii palju, kui on vaja, õigemini, kui palju on raha.

23:05 Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus!

23:05 Margus Tsahkna

Me jätame selle tähtsa osaga ehk omavalitsuste sisuliste teenustega tegelemata. Kuidas te seda kommenteerite?

23:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Ma ütlen veel kord, et mitte üheski seaduseelnõu punktis ei ole kirjas, et Eestis on neli kompetentsikeskust. Analüüsis on viidatud võimalusele niimoodi teha, aga kindlasti on võimalik teha ka teisiti. Eelnõus seda ei ole. Te rääkisite lähteülesandest. Ma kahjuks ei tea, kuidas oli lähteülesanne 2011. aastal esitatud. Küll aga tean ma, milline tulemus praegu on ning kuidas on omavalitsustega suheldud, teemat arutatud ja lastekaitsetöötajaid kaasatud. Ma saan nüüd vastata ka Valeri Korbi küsimusele, millele ma enne vastamata jätsin. 2012. aastal oli Eestis 187 lastekaitsetöötajat, kelle kõigiga, Margus Tsahkna, on peetud läbirääkimisi ja teemat arutatud. Nendesse aruteludesse on kaasatud omavalitsusi ja maavalitsusi. 12 maavalitsuses olid olemas lastekaitsetöötajad, kellest 160-l oli eriharidus. Selle põhjal saab väita, et vaid väikesel protsendil lastekaitsetöötajatest, s.o 14%-l, ei ole eriharidust. Küsimus on aga selles, et lastekaitsetöötajaid võiks rohkem olla, mitte ainult 187. On ju ka selliseid tublisid omavalitsusi nagu Tallinn, Viljandi ja Tartu, kus lastekaitsetöötajaid on rohkem kui üks.

23:05 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts, teine küsimus!

23:05 Juhan Parts

Aitäh! Lugupeetud minister, ma tunnustan teid, teil on head vastused! Aga minu küsimus puudutab abivajavat last. Katsume nüüd kokku viia reaalse elu ja juriidika. Paar aastat tagasi kirjutas minu teada Helsingin Sanomat, et Eesti lapsed söövad vist puulehti. Ma ironiseerisin selle kallal ja mulle on seetõttu jäänud see meelde. Aeg-ajalt käib jälle kuskilt läbi, et Eesti lapsed, siin on ka protsentidest räägitud, on näljas. See riivab meid kõiki. Seaduse kuues peatükk peaks minu arvates seda teemat puudutama. Igaüks – ma ei pea ennekõike silmas kodanikke, vaid koole, lasteasutusi, kes peaksid näljas last märkama –, peaks ju reageerima. Siin on ära toodud terve protseduur. Ma usun, et te teate seda asja. Kui me seaduse vastu võtame ja seda rakendame, kas me võime siis öelda, et Eesti laste kõhud on täis?

23:05 Aseesimees Laine Randjärv

See on kindlasti väga oluline küsimus, aga, noor Riigikogu liige Juhan Parts, küsimus peab ühe minuti sisse ära mahtuma!

23:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh! Austatud küsija! Tegelikult ma ei tea, mida te 2011. aastal ütlesite. Minu väide suhtelises vaesuses või vaesuses elavate laste kohta pärineb lasteombudsmani tehtud analüüsist ja uuringutest. Lasteombudsman on need protsendid välja toonud. See on lihtsalt riigi statistika. Mis puudutab selle seaduse vastuvõtmist, siis kindlasti ei täida seadus lapse kõhtu, aga abivajavatest lastest hakatakse rohkem teatama. Omavalitsuste lastekaitsetöötajad – on ka neid omavalitsusi, kus on ainult sotsiaaltöötaja – annavad kindlasti endast parima, aga teinekord ei ole see piisav. Tõepoolest, ka lasteaiakasvataja või kooliõpetaja märkab sellist last ja selline koostöö toimib ka ilma selle seaduseta. Siin on eraldi välja toodud, kuidas peaks sel juhul käituma. Eestlased on ju seaduskuulekas rahvas. Kui selline seadus on vastu võetud ja arvud ka veel välja toodud, siis see lihtsalt võib-olla annab mõnele ametnikule või tavakodanikule rohkem põhjust asjaga tegelda. Kui see on seadusesse pandud, siis me loodame, et teatatakse rohkem.

23:05 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta, teine küsimus!

23:05 Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te jätsite mu eelmisele küsimusele ikkagi vastamata. Küsimus oli selles, miks osa §-s 24 kui kõige enam diskussioone tekitavas paragrahvis toodud mõisteid on jäetud ka seletuskirjas täiesti avamata, näiteks lapse hirmutamine või hooletusse jätmine. Tunnistan ausalt üles: mina olen oma lastele näiteks öelnud, et kui nad õhtul tuba ära ei korista, siis järgmisel hommikul päkapikk sussi sisse kommi ei too. See on klassikaline hirmutamine. Ma tahan vähemalt eelnõu seletuskirjast näha, kas ma olen käitunud vastuolus lastekaitseseadusega või mitte. On äärmiselt oluline, et need mõisted ära selgitataks. Praegu on mu lapsed kodus omapäi, tunnistan jälle ausalt üles. Kas ma olen jätnud nad hooletusse või mitte? Mis te arvate, miks selliste oluliste mõistete selgitus on eelnõu seletuskirjast puudu?

23:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh! Ma arvan, et päkapikk ja sussi sisse kommi toomine on pigem positiivne motivatsioon. Ma ei taha anda hinnangut, kas keegi on oma lapsed hooletusse jätnud. Mul ei ole täna see roll, ma kaitsen siin lastekaitseseadust. Ma olen teiega nõus, et seletuskirja saaks ilmselt paremaks teha, kuigi ma veel kord viitan, et mõjude analüüsis on see kõik välja toodud. Täna on esimene lugemine. Me kindlasti saame kõike üheskoos täiendada ja täpsustada. IRL-i poolt panustasite selle seaduseelnõu väljatöötamisse ju teie, ma väga tunnustan seda tööd.

23:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb, teine küsimus!

23:06 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Minu küsimus puudutab 9. peatüki "Lasteasutus" § 35. Selles paragrahvis kirjutatakse, et omavalitsusüksus osutab lastele statsionaarseid tervishoiuteenuseid. Kas te võite laiendada meie teadmisi, kuidas kohalik omavalitsus võib tervishoiuteenuseid osutada?

23:06 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh! Ma võtan kohe selle paragrahvi ette. Omavalitsusüksus osutab lastele tervishoiuteenuseid ka nii, et koolides on, tõsi, haigekassa palgal olevad meditsiiniõed. Koolides töötavad meditsiiniõed, tihtipeale ka logopeedid, sest logopeediteenus on samuti meditsiiniteenus. Need on need teenused, mida osutatakse.

23:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

23:06 Priit Sibul

Aitäh! Austatud minister! Seda lastekaitseseadust on peaminister, endine sotsiaalminister, nimetanud maailma parimaks. Ma arvan, et tegelikult oleks meil kõigil palju parem meel, kui me sellist seadust üldse ei peaks tegema ja lapsed saaksid kasvada ilma igasuguse seaduseta. Aga mul on küsimus § 25 kohta. Seal räägitakse vägivalda õhutava ja pornograafilise sisuga esemete levitamise keelust. Lõigus 2 on öeldud, et selliste filmide tootmine, demonstreerimine ja levitamine lastele on keelatud. Ma tean veidikene seda, kuidas on asjad Leedus. Paljud asjad on seal keelatud, muu hulgas on keelatud samasooliste inimeste seksuaalsuhete propageerimine. Ma tahan teada, kas selle eelnõu menetlemise käigus ka meil see küsimus päevakorrale tõusis.

23:06 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Eelnõu § 25 lõiked 1 ja 2 tõepoolest, nagu te ka viitasite, reguleerivad pornograafilise sisuga ning vägivalda ja julmust propageerivate teoste levikut. Kõike siia ümber ei ole kirjutatud, sest see teema on osaliselt reguleeritud teiste seadustega. Teie küsimus ilmselt tulenes arutlusele tulevast kooseluseadusest. Nende kahe ja poole kuu jooksul, kui mina olen sotsiaalminister olnud, ei ole sellel teemal arutelusid olnud.

23:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

23:06 Peeter Laurson

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Eelnõu § 28 lõikes 2 tuuakse välja, et minimaalselt tuleb lapse abivajaduse hindamise käigus hinnata lapse majanduslikku heaolu. Samas ei käsitle lastekaitseseadus üheski punktis seda, kuidas oleks võimalik last mitte kasvatavalt vanemalt elatisraha seaduslikult lihtsamini kätte saada. Põhiline probleem on last üksi kasvatavate vanemate vaesusse sattumine, sest elatisraha ei saada teiselt vanemalt kätte. Kas te ei arva, et elatisraha kättesaamine peaks olema lastekaitseseaduses sätestatud?

23:06 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Ma arvan, et elatisrahaprobleem on väga tõsine, aga see ei ole lastekaitseseaduse teema. Ka see, et lapsetoetused tõusevad, ei ole ju lastekaitseseaduse teema. Lastekaitseseadus reguleerib siiski muid valdkondi. Elatisraha probleem, ma arvan, on äärmiselt oluline lahendada. Ma olen üpris veendunud, et järgmine koalitsioon ja Riigikogu hakkavad seda teemat pärast 2015. aasta märtsi arutama.

23:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants!

23:06 Marko Pomerants

Aitüma! Ka mina tänan teid, proua minister, senise sisuka töö eest ministrina ja kõige eelneva eest, mida te olete oma elus sotsiaalvaldkonnas teinud! Te olete kindlasti minu lemmikminister selles valitsuses. Seaduses on kõik rollid kenasti ära jagatud, mida peaks tegema kohalik omavalitsus ja üks või teine organ. Aga selle valitsuse koosseisus on selline huvitav paarisrakend. Te käite koos kolleeg Kruusega üritusi pidi. Kuidas selle seaduse raames lood on? Kas nii, et laste sotsiaalküsimuste eest vastutab Kütt, aga kui on probleeme lapse tervisega või on vaja laps suveks tööle saata, siis on see kolleeg Kruuse asi? Kuidas teil sellega on?

23:06 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Suur aitäh teile küsimuse eest! Ma tahan vastu öelda, et teie meeldite mulle ka. Mis puudutab seda, et me oleme siin Kruusega kahekesi, siis uskuge, järgmist eelnõu tuleb tutvustama Kruuse. Meil on kõik tööd kenasti jagatud. Ma arvan, et mida rohkem ministreid lastega tegeleb, seda parem on tulemus. Kui on terviseküsimusi, siis asub nendega tegelema härra Kruuse, aga lapse kasvatamisega seotu ja

sotsiaalsed probleemid kuuluvad valdkonna järgi tõepoolest mulle. Nii et uskuge, see ainult parandab tulemust, kui rohkem ministreid lastega tegeleb.

23:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare, teine küsimus!

23:06 Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ka seni on olnud ühiskondlikel lastekaitseorganisatsioonidel suur roll avaliku sektori abistamisel selles raskes töölõigus. Võib-olla annate väikese ülevaate, kas ja mis muutub ühiskondlike organisatsioonide jaoks? Loodetavasti muutuvad asjad ikka paremaks.

23:06 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile! Ma alguses ütlesin ja see on ka materjalides kirjas, et eelnõu kohta esitati üle 400 parandusettepaneku. Ma tahan väga tunnustada just kolmanda sektori organisatsioone, nagu Lastekaitse Liit ja Eesti Lastevanemate Liit, lisaks neile tunnustan UNICEF-i, Eesti Lastefondi, Eesti Noorteühenduste Liitu, Eesti Õpilasesinduste Liitu, kindlasti ka omavalitsusi, koostöökogusid. Väga suure panuse on andnud Eesti Lasteaednike Liit ja Eesti Lasterikaste Perede Liit. Mis nende jaoks muutub? Alguses oli juttu, et kolm ministeeriumi on Norra projektide raames algatanud mitmeid tegevusi. Ka mittetulundusühingutel on tunduvalt rohkem vahendeid ja võimalusi taotleda raha just nimelt lastekaitsealaseks tegevuseks. Seda teevad nad väga aktiivselt. Needsamad organisatsioonid, keda ma nimetasin seadusloomesse panustajatena, on väga aktiivsed, panustades selle seaduse täitmisse.

23:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

23:06 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud minister! Minu arvates sobite teie ja Urmas Kruuse ministeeriumisse küll väga hästi, te sobite kokku nagu omal ajal Tipp ja Täpp. Aga minu küsimuse sisuks on §-d 24 ja 25. Ma saan aru, et lapse väärkohtlemise keelust tulenevalt on vanad head meetodid, mida köster Tootsi kasvatamisel kasutas, ajalugu ja neid rakendada ei ole enam võimalik. Aga § 25 räägib sellest, et vägivalda õhutavate trükiste, filmide ja paljude muude asjade levitamine laste hulgas on keelatud. Kuidas on seda võimalik tegelikult ellu rakendada? Ma vaatan, mis filme vaatavad minu neli poega, mis filmid on neile kättesaadavad. Julgen öelda, et enamik neist sisaldab vägivalda. Ka arvutimängud on valdavalt sõjamängud. Kuidas selline seadussäte on kooskõlas tegelikkusega? Või ongi see lihtsalt n-ö deklaratiivne säte, mida ei olegi võimalik rakendada?

23:06 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Tegelikult ei ole see deklaratiivne säte, aga nii nagu seadustega tihti, me liigume selle eesmärgi poole. Mis puudutab teie mainitud köstri meetodeid, siis me ei kujuta ju ette, et keegi tuleb ja lööb täiskasvanut, laps on aga täpselt samuti indiviid, isiksus. Teda lüüa ei ole seadusega lubatud, täpselt samuti nagu ei ole lubatud lüüa täiskasvanut. Rääkides pornograafilise sisuga või vägivalda õhutavatest teostest, siis siin on hästi suur roll ja vastutus vanematel. Keelatud on see levitamine sel kombel, et näiteks ei müüda alaealistele pornograafilise sisuga kassette. Ma usun, et ka te ise vaatate, milliseid mänge teie lapsed mängivad ja milliseid filme vaatavad. Eks siin ole oluline ka see, et vanemaks olemist õpitakse, neid inimesi tuleb toetada. Ma arvan, et see on tee selle poole, mida me tahame saavutada. Kui te lubate, siis ma toon teile ühe näite. Rootsis keelustati 35 aastat tagasi laste väärkohtlemine ja füüsiline karistamine. Astrid Lindgren, meie kõigi armastatud kirjanik, rääkis rahupreemia kättesaamisel sellise loo, mis pani mõtlema kõik saalisviibijad. Kui te lubate, siis ma kordan seda, kuigi saalis on suhteliselt vähe inimesi, aga ma eeldan, et lugupeetud Riigikogu liikmed on kõik televiisoriekraanide juures ja kuulevad seda ning igal juhul jääb see ka stenogrammi. Astrid Lindgrenile rääkis üks vana naine, et sel ajal, kui Rootsis lastele veel vitsa anti, saatis ta väikese poisi, kes sel päeval oli olnud väga üleannetu, välja vitsa tooma. Poiss tuli natukese aja pärast tagasi ja nuttis. Ta ei leidnud vitsa, sest oksad olid kõik liiga kõrgel, aga tal oli käes väike kivi. Ta andis selle kivi emale ja

ütles, et see viskaks teda kiviga, sest ta ei leidnud vitsa. Siis need ema ja laps istusid ning mõlemad nutsid. Ema pani selle kivi köögikapi peale, et see meenutaks talle, et lapsel on valus, kui teda kas kiviga visatakse või vitsaga lüüakse. Sellest ajast peale selles peres enam vitsa ei antud, vaid räägiti lapsega. Sotsiaalministrite kokkusaamisel Stockholmis kuninganna Silvia, kes tuli sellele üritusele, tõi väga hea näitena selle, et Eesti on astumas riikide hulka, kus on sõnaselgelt seadusesse kirjutatud, et lapsi ei tohi füüsiliselt karistada. Paragrahvis 24 on toodud loetelu, mida ei tohi veel teha. Veel kord tunnustan teid, et te 2011. aastal sellise sätte tegevuskavasse panite.

23:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester!

23:06 Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister, hea on teie vastuseid kuulata! Te olete teemas sees ega anna formaalseid vastuseid, vaid räägite sisuliselt ja toote ka näiteid. Minu lugupidamine selle eest! Aga ma tulen raha juurde. Olen ise mitmeid aastaid siinsamas saalis riigieelarvet kaitsnud. Annan teile võimaluse tutvuda nende tabelitega seal ja tuua välja, mis on selle hea lastekaitseseaduse kulude maht lähiperioodil. Mul on ka teine küsimus. Te olete seletuskirjas öelnud, et seaduse rakendamisega seotud kulude katmiseks on Sotsiaalministeerium Rahandusministeeriumile RES-i kontekstis taotlused esitanud ja teinud ka lisataotluse. Milline ikkagi see olukord on? Millised need arvud on, mis te meile välja toote, millised on Rahandusministeeriumi vastulaused jne? Olge kena!

23:06 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile! Ma pean nüüd tunnustusena ütlema, et eks ma ole õppinud parimatelt. Kui teie kaitsesite eelarvet, siis te ei andnud kunagi sisutühje vastuseid, vaid vastasite kõikidele küsijatele nii koalitsioonist kui ka opositsioonist väga põhjalikult ega hakanud formaalselt vastama. Ma olen üritanud seda järgida. Mis puudutab eelnõu, siis alguses oli planeeritud selle kehtima hakkamine 2015. aastal. Eelmisel aastal räägiti veel väga selgelt, et see toimub aastal 2015. Sellest lähtudes esitati taotlused Rahandusministeeriumile. Nüüd on selge, et see seadus hakkab kehtima 2016. aasta 1. jaanuaril. Kulutusi on mitmeid. Seletuskirja tabelis 5 on toodud lastekaitsetöötajate täienduskoolituse kulud aastate kaupa, kokku on selleks ette nähtud 380 560 eurot. Tabel 6 näitab Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse struktuuriüksuse ametikohtade koosseisu. Summad on jälle kirjas. Tabelis 7 on regulaarsete konsultatsioonimeeskondade arv. Neid kulusid on mitmeid, aga ma võin teile kinnitada, käsi lastekaitseseadusel, kuna piiblit siin pole, või siis käsi südamel, et kulud on üks asi, aga tulud on tunduvalt suuremad.

23:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson, teine küsimus!

23:06 Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Seaduse §-s 19 on kirjas, et lastekaitsetöötaja peab hiljemalt kahe aasta möödumisel alates lastekaitsetöötajana teenistusse asumisest omandama sotsiaaltöötaja kutse ning spetsialiseeruma kas lastekaitsele või mõnele teisele valdkonnale. Te ütlesite, et need inimesed peaksid olema väga head kõrgharidusega spetsialistid. Samas on teada, et praegused sotsiaaltöötajad ja lasteaiaõpetajad saavad paljudes omavalitsustes miinimumpalgalähedast töötasu. Kas ei peaks lastekaitseseadusesse kirjutama töötasumäära, mille alusel hakatakse lastekaitsetöötajaid tasustama? Siis ei tekiks olukorda, et kõrgharidusega inimene peaks ilma tasuta tööd tegema.

23:06 Aseesimees Laine Randjärv

Head küsijad, üks minut on aega küsimiseks! Üks minut!

23:06 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! See, et lastekaitsetöötajate, aga ka lasteaednike ja lasteaiaõpetajate palk on väike, vastab tõele. Tegelikult on see, et neile inimestele ei maksta küllalt head palka, ka üks põhjusi, miks omavalitsustes ei ole piisavalt lastekaitsetöötajaid. See teema, kui palju riik kohalikele

omavalitsustele toetust jagab, kas ta suudab endises suuruses taastada tasandusfondi, mida kärbete aegu vähendati, on kindlasti arutamist väärt. Samas on väga paljud omavalitsused otsustanud, et prioriteet on lastekaitsetöötaja, sotsiaaltöötaja või lasteaiaõpetaja. Väga palju on tuua ka selliseid näiteid, et neile makstakse päris korralikku palka. Mis puudutab haridusnõuet, siis ka Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon oli seda meelt, et seda nõuet ei tohi tagasi tõmmata. Paragrahvis 19 on toodud lastekaitsetöötajatele esitatavad nõuded. Nende inimeste kohta, kes juba praegu töötavad, hakkavad need kehtima 1. jaanuaril 2022. Nende inimeste kohta, kes hakkavad tööle peale lastekaitseseaduse kehtima hakkamist 1. jaanuaril 2016, hakkavad need nõuded kehtima aastast 2020. Aga kindlasti on probleem see, et mitte ainult lastekaitsetöötajate, vaid ka sotsiaaltöötajate palgad on väikesed. Need palgad on linnades ja valdades ka väga erinevad ja see on probleem.

23:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva!

23:06 Kaia Iva

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Mul on tõesti hea meel, et lastekaitseseaduse eelnõu on lõpuks meie ees. Minu küsimus on 8. peatüki kohta, mis kõneleb perekonnast eraldatud lapse õiguste kaitsest. See seab kohalikule omavalitsusele kohustusi, mida ta peab jälgima sellise lapse puhul, kes on perekonnast eraldatud, talle eestkostja määramisel, tema asendushooldusele paigutamisel või muudesse institutsioonidesse saatmisel. Aga me teame ju, et suures osas on perekonnast eraldatud laste eestkostja kohalik omavalitsus. Sõltuvalt omavalitsuse võimekusest on olukorrad väga erinevad. Mis võiksid olla need meetmed, et kohalik omavalitsus täie jõuga tegeleks sellega, et perekonnast eraldatud lapsi hakataks hooldama peres, mitte mõnes institutsioonis?

23:06 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile! See on äärmiselt oluline teema. Ka kehtiv seadus keskendub sellele, et võimaluse korral siiski peret toetada, aidata ja koolitada, et lastel poleks vaja asendushooldust. Kuid hoolimata sellest, et see seadus vastu võetakse, jääb kindlasti teatud hulk lapsi, kes seda hooldust siiski vajavad. Esmane põhimõte on see, et laps peaks kasvama armastavas perekonnas. Omavalitsused üritavad väga aktiivselt leida asenduspere asemel lapsendamisvõimalusi. Samas on teatud vanuses lapse lapsendamine väga keeruline. Teil on jälle õigus, osa lapsi satuvad täisealiseks saades ja institutsioonidest lahkudes tihti sealsamas omavalitsuses olukorda, kus riiklik nn elluastumistoetus tegelikult ei taga, et nad saaksid iseseisvalt toime tulla. Ka korterid, mida omavalitsus neile pakub, on väga erinevad. Väga tihti on lastekaitsetöötajatega vesteldes tulnud kõne alla, et võib-olla ei ole õige suunata last tagasi sinna omavalitsusse, kus elab tema bioloogiline pere ja kus võivad tekkida halvad suhted, eriti väikestes kohtades, kus kõiki teatakse ja tuntakse. Häid näiteid on tuua selle kohta, kuidas omavalitsused on kokku leppinud, et nad võimaldavad teisest omavalitsusest pärit lapsele sotsiaalkorteri või -pinna. Kõike selle seadusega kindlasti ära ei lahenda, aga osa asju saab paremaks.

23:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann!

23:06 Annely Akkermann

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud kõneleja! Selle eelnõuga on tehtud ära väga suur töö ning eelnõule on lisatud hästi ettevalmistatud materjal. Minu küsimus puudutab Riigikontrolli auditit "Laste hoolekande korraldus valdades ja linnades". Selle järeldused on üsna kriitilised. Arvatakse, et lastekaitsetöö korraldus omavalitsustes ei anna kindlust, et laps saab abi õigel ajal, tema sotsiaalsete probleemide varases faasis. Üks etteheide on see, et laste hoolekandes ja lastekaitses on riik mängureegleid seades olnud Riigikontrolli arvates liialt kasin ning jätnud omavalitsustele väga suure otsustusruumi. Sotsiaalministeerium on teinud katseid süsteemi mõjutada, kuid mitme põhimõttelise kitsaskoha kaotamist on senimaani välditud. Kas uus lastekaitseseadus need kitsaskohad kaotab?

23:07 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Suur aitäh küsimuse eest! Tegelikult on siin sama lugu, et riik peab minema omavalitsusele appi kas Sotsiaalkindlustusameti kaudu vms. Riik peab minema appi, nõustama, aitama ja toetama, tehes seda vajaduse korral ka rahaliselt, ta peab lastekaitsetöötajaid koolitama. Kahtlemata on see seadus samm selle poole. See küll ei taga sajaprotsendilist lahendust, aga igal juhul toetab see eesmärgi saavutamist.

23:07 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ken-Marti Vaher!

23:07 Ken-Marti Vaher

Suur tänu! Lugupeetud proua minister, tänan väga asjalike selgituste ja selle eelnõu Riigikogu ette toomise eest! Minu esimene küsimus puudutab 7. peatükki "Hädaohus olev laps". See on olnud viimasel ajal väga tõsiseks aruteluteemaks. Eelmisel aastal oli traagiline juhtum Lääne-Virumaal, mida me kõik mäletame, kui üks hädaohus olnud laps kahjuks traagiliselt hukkus. See tõstatas küsimusi eelkõige lastekaitsetöötajate ja politsei koostöövormide ja -võrgustiku kohta. Suurepärane on, et me oleme saanud regulatsiooni, mis sellele teemale väga põhjalikult keskendub. Minu küsimus puudutab just Sotsiaalministeeriumi panust. Te olete loodetavasti mõelnud, kuidas lähiaastatel tugevdada kohapealseid võrgustikke – politseitöötajad, lastekaitsetöötajad, sotsiaaltöötajad –, et just hädaohus olevaid lapsi paremini kaitsta.

23:07 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Kui teie olite minister, siis ma mitmel korral infotundides rõhutasin, et noorsoopolitseil ja lastekaitsetöötajatel on väga mitmes omavalitsuses väga hea koostöö. Jälle toon näitena oma armsa kodulinna Viljandi. Rääkides panusest või võimalusest, tuleb öelda, et on olemas kokkulepe Siseministeeriumiga koostöö kohta. Meil on üldine nimekiri, kus on kirjas laste turvakodud, et oleks teada, kuhu laps toimetada. Lastekaitsetöötajal või politseinikul ei ole vaja seda last tingimata koju viia. See võrgustik, millega sai alustatud siis, kui teie minister olite, toimib siiani väga edukalt. Siin on meil hästi palju vaja koostööd teha.

23:07 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

23:07 Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister, ma tahan kõigepealt tunnustada ministeeriumi väga hea ja põhjaliku seletuskirja eest, mis on sellele eelnõule lisatud. Minu küsimus puudutab kohalikke omavalitsusi ja nende lastekaitsetöötajaid. Eelnõu § 17 sätestab kohaliku omavalitsuse üksuse ülesanded lastekaitse korraldamisel. Nende täitmine ei ole vabatahtlik, vaid on kohustuslik, kõik omavalitsused peavad neid täitma. Eelnõu § 18 lõikes 1 öeldakse, et lastekaitsetöötaja on ametnik, kes täidab neid lastekaitsevaldkonna ülesandeid. Ehk igas omavalitsuses peab olema selline ametnik, kes neid ülesandeid täidab. Võib-olla võime teha erandi Piirissaarele, ühele omavalitsusele 215-st, kus minu teada lapsi lihtsalt ei ole, aga ülejäänud peavad neid täitma. See on selle seaduse järgi nende kohustus. Nähakse ette ka ...

23:07 Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus!

23:07 Siim Kiisler

... nõuded. Küsimus on järgmine. Kuidas on võimalik, et eelnõu § 17 lõige 2 ütleb, et omavalitsus saab vajaduse korral luua lastekaitsetöötaja ametikoha, kui ülesanded on ...

23:07 Aseesimees Laine Randjärv

Austatud küsijad, üks minut on aega!

23:07 Siim Kiisler

Jah, vabandust! Kuidas on võimalik, et see on ainult vajaduse korral ...

23:07 Aseesimees Laine Randjärv
Aeg on nüüd läbi.

23:07 Sotsiaalminister Helmen Kütt
Aitäh teile küsimuse eest! Ma sain sellest küsimusest väga hästi aru. Kui te viitasite võimalikule vastuolule §-ga 18, siis tegelikult on praegu tõesti mitmes omavalitsuses ainult üks sotsiaaltöötaja ja ametijuhendis on pandud tema kohustuseks ka lastekaitsetöö. Selle tõttu see ongi eelnõus nii. See hõlmab kõiki isikuid, kes puutuvad kokku lastega seotud tööga, kaasa arvatud sotsiaaltöötajat, kelle ametijuhendis see kirjas on. Meil oli pikk arutelu selle üle, kas kirjutada seadusesse sisse nõue, nagu oli eelnevalt arutatud, et omavalitsuses elava tuhande lapse kohta peaks olema üks lastekaitsetöötaja. Leiti, et selline nõue tekitaks olukorra, kus omavalitsused ei oleks võimelised seda täitma. Kui paned kohustuse, siis tuleb kindlasti leida selle täitmiseks ka raha. Siin tekib nende omavalitsuste ebavõrdne kohtlemine, kes siiski on palganud lastekaitsetöötaja ja on ise leidnud selleks vahendeid. Kui eraldada toetust neile, kes seda veel teinud ei ole – nad ei ole mitte alati jätnud selle tegemata seetõttu, et neil oleks selleks raha puudunud, võib-olla olid neil muud prioriteedid –, siis me karistaksime neid, kes on prioriteediks seadnud lapsed ja ise need probleemid lahendanud. Te ütlesite, et Piirissaarel lapsi ei ole. Siis ei ole seal tõesti ka lastekaitsetöötajat vaja, aga võib-olla kunagi sinna mõni laps siiski tuleb või ikkagi on juba praegu. Ma olen teiega nõus, et igas omavalitsuses võiks olla lastekaitsetöötaja. See seadus on tee sinnapoole. Omavalitsused siiski üritavad seda tööd ka nappide vahenditega teha, kasutades selleks sotsiaaltöötajaid. Toon jälle näite oma kodukohast. Viljandi linna ümber tekkis rõngasvald, Viljandi vald. Ka seal kaalutakse ja arutatakse, kas võtta tööle ühine lastekaitsetöötaja, kes on selles valdkonnas kompetentsem. Võib-olla ei ole mõtet neljas kohas hoida lastekaitsetöötajat tööl või võtta tööle kaks lastekaitsetöötajat. See sõltub sellest, kuidas omavalitsused koos selliseid probleeme lahendavad. Aga idee järgi peaks igas omavalitsuses, kus on lapsed, olema lastekaitsetöötaja. Kui lapsi on vähe, võib ta töötada ka osaajaga.

23:07 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Priit Sibul, teine küsimus!

23:07 Priit Sibul
Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kiisler alustas oma küsimust kiitusega ministeeriumile. Mina, isegi kui tahaksin, ei suudaks ennast tagasi hoida ja ütlen, et sellist professionaalsust kohtab poliitikas harva. Nii sisulisi vastuseid ja tõsist arutelu nagu praegu võiks siin saalis tõesti olla palju rohkem. Mul on küsimus sama teema kohta, mille kohta küsis Kiisler. Ma tean ise paari juhtumit, kui omavalitsusjuhid on kinnitanud, et kui omavalitsuses ei olnud spetsiaalset lastekaitsetöötajat tööl, siis nagu ei olnudki neid probleeme, sest neid ei osatud märgata. Mismoodi me saavutame, et paljud eelnõus kirjas olevad sätted ei jääks deklaratiivseks, vaid me suudaksime neid rahaliselt katta ja need probleemid lahendada?

23:07 Sotsiaalminister Helmen Kütt
Suur aitäh teile küsimuse eest! Tõesti, kui ei ole eriharidusega inimest või ühtegi töötajat, kes on spetsialiseerunud lastekaitsele, siis jäävad paljud probleemid märkamata. Neid tõesti ei osata näha enne, kui tuleb juba tulekahju kustutada või on mõni õnnetus juhtunud. Selleks, et see seadus ka tegelikult ellu rakenduks ja oma eesmärki täidaks, tuleb ühiskonnas rohkem sellel teemal sõna võtta. Sellele aitab kaasa, miks ka mitte, see, kui Sotsiaalkindlustusameti juurde tekivad kompetentsikeskused, kus on inimesed, kes sellest teemast rohkem räägivad ja sellega tegelevad. Ühe variandina on arutatud isegi seda, et koolitada omavalitsustöötajaid, mitte ainult sotsiaaltöötajaid, vaid ka poliitikuid, otsustajaid, ning tuua näiteid, mida kõike omavalitsus võidab, kui võtab tööle lastekaitsetöötaja. Tagajärgede likvideerimine on tunduvalt kallim.

23:07 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Annely Akkermann, teine küsimus!

23:07 Annely Akkermann

Suur tänu võimaluse eest veel kord küsida! Ma lähen edasi omavalitsuste teemaga, mida ma varem juba põgusalt puudutasin. Riigikontrolli audit ütleb, et eraldi lastekaitsetöötaja on vaid 38%-s omavalitsustest ja viiendik Eesti lastest elab omavalitsuses, kus lastekaitsetöötajat ei ole. Eelnõus on selline rõhuasetus, et lastekaitsetöö on eelkõige kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötaja õlul, kõikide probleemide puhul peab ikkagi just tema lahenduse leidma. Ma lehitsesin eelnõu läbi ja üritasin leida kohalike omavalitsuste tulubaasi. Ma nägin, et Sotsiaalkindlustusameti eelarvet on küll suurendatud selleks, et koolitusi korraldada, aga tekkis küsimus, kuidas kohalikud omavalitsused peaksid ikkagi lisaülesannetega hakkama saama.

23:07 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile! Tegelikult on ju kohalikud omavalitsused oma oskuste ja võimaluste piires seda tööd juba teinud. Me mõlemad teame, kui tihti on seda raske teha lihtsalt selle tõttu, et nii omavalitsuse kui ka riigi kohustused on suuremad kui võimalused. Selle seadusega tullakse omavalitsustele vähemalt sellega appi, et neid koolituste korraldamisel toetatakse. Nagu ma eelnevalt vastasin, tõepoolest on teatud omavalitsustes ühe inimese ametijuhendis kirjas kõik: lastekaitse, erivajadusega inimesed, eakad. Teinekord, kui see on väike omavalitsus, on sinna lisaks pandud ka kultuurielu edendamine. Seda juhtub päris tihti. Ma olen nõus, et ideaalvariandis peaks omavalitsuses olema lastekaitsetöötaja. Aga selleks, et omavalitsused neid inimesi tööle võtaksid, on vaja raha, lisaks sellele, mis on antud koolituste korraldamiseks. Tihtipeale kurdetakse rahapuuduse üle, aga tarkuse puudumise üle eriti keegi ei kurda. Ma loodan, et kui suureneb tulubaas, siis on ka piisavalt tarkust, et neid inimesi tööle võtta.

23:07 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ken-Marti Vaher, teine küsimus!

23:07 Ken-Marti Vaher

Lugupeetud proua minister! Minu teine küsimus puudutab lastekaitse nõukogu, mille moodustamine on ette nähtud eelnõu §-s 13. See on uus nõukogu, mis seletuskirjas on kenasti lahti kirjutatud. On mainitud ka neid kuut ministrit, kes puutuvad väga paljuski kokku üldse ennetustööga ühiskonnas. Ennetustöö all mõtleme kõiki tegevusi ja samme, mille eesmärk on ära hoida võimalikku hälbivat käitumist, õigusrikkumisi, kuritegevust jne. Meil on olemas päris mitu sarnast organit, nagu süüteoennetuse nõukogu, uimastiennetuse nõukogu jne. Kas te olete mõelnud ka selle peale, kas me ei vajaks ühtset ennetusnõukogu, mis võiks hõlmata kõiki neid lugupeetud kuut ministrit, kellest seletuskirjas räägitakse, ja laiemalt läheneda kogu ennetustööle süüteoennetuse, sotsiaalkaitse või lastekaitse rakursis?

23:07 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Tõepoolest on erinevaid nõukogusid, mis tegelevad väga spetsiifiliste probleemidega, aga elu on tervik. Need kuus ministrit eri nõukogudes nagunii regulaarselt kohtuvad. Selle nõukogu, mis 2016. aastal tööle peaks hakkama, üks eelis võib olla, et ta tegeleb spetsiifiliselt vaid laste teemadega. Selline ennetusnõukogu tegeleks suurema valdkonnaga. Aga ma olen selles mõttes teiega nõus, et need nõukogud võiks üle vaadata. Kindlasti oleks vaja ministrite, aga ka nende inimeste aega, kes omavalitsuste ja vabatahtlike organisatsioonide esindajatena tihtipeale oma vabast ajast nende nõukogude töös osalevad, paremini kasutada.

23:07 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teine küsimus!

23:07 Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister! Te tõite välja, et probleeme lastekaitsetöötaja puudumise tõttu on eelkõige väiksemates omavalitsustes, mis on ka loomulik. Positiivse näitena tõite ühinenud Viljandi valla. Samas ütlesite, et probleemi lahendaks see, kui omavalitsuste tulubaas kasvaks. Aga selleks, et väga väikeses omavalitsuses iga kitsa valdkonna peale spetsialistid palgata, peaksid omavalitsuse tulud kasvama mitu

korda, mitte üksiku protsendi. On ju selge, et teie valitsus omavalitsuste tulubaasi sellises mahus ei kasvata. Kas ei oleks siis mõistlikum toetada omavalitsuste ühinemist kas või riigi sunni abil, selleks et omavalitsused oleksid piisavalt suured ja võimekad ning saaksid selles valdkonnas ja ka teistes sotsiaaltöö valdkondades spetsialiste palgata?

23:07 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile! Kui te lubate, siis ma jään lastekaitseseaduse eelnõu juurde, sest ma kindlasti ei ole spetsialist, väitlemaks valdade ühinemise teemal või selle kohta arvamuse avaldamiseks. Ma tõin lihtsalt välja, et mõnikord suudavad ka väikesed omavalitsused sotsiaalteenuseid pakkuda – on olemas üks pisike vald, kes suudab pakkuda 26 sotsiaalteenust –, aga on suuremaid omavalitsusi, kes neid ei paku. Teinekord on küsimus prioriteetides. Miks ma tõin selle näite? Ma väga hindan seda, kui omavalitsused hoolekandeprobleemide lahendamiseks kokku lepivad. Nii eakate, aga ka laste hoolekandes on tehtud väga head koostööd. Kahtlemata aitab see ressursse ja teadmisi paremini rakendada ning see tagab parema tulemuse. Jah, ma arvan, et sellise teema korral, nagu on sotsiaalhoolekanne, on koostöö hästi oluline. Kui sellega kaasneb see, mis toimus pärast Viljandi valla tekkimist, et tehakse koostööd, siis on see ainult positiivne. Aga ma jääksin lastekaitseseaduse eelnõu käsitlemise juurde, sest ma ei ole valdade ühinemise ekspert.

23:07 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

23:07 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Meie laual on lastekaitseseaduse eelnõu, hea ja mahukas. See on väga oodatud ja ka väga vajalik eelnõu. Lastekaitses on kindlasti üks suurim probleem lastekodud. Kuidas sa näed lahendust sellele, et praegu finantseeritakse lastekodusid ikkagi puhtalt pearaha põhjal? Samas teame, et kõige parem on, kui me suudame lastekodulapsed saata elama peredesse. Meil on nüüd uus soov ja mõte peremajad. Ühes peremajas võiks elada kõige rohkem kaheksa last ja seda piirarvu tahetakse veel vähendada. Kui aasta keskel peaks õnnestuma mõnest lastekodust lapsi ära saata, siis pearaha väheneb. Kuidas saaks sinu arvates seda probleemi lahendada?

23:07 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Suur aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, teie kolleeg, lugupeetud Riigikogu liige Kaia Iva tõstatas asenduskodu teema. Lastekaitseseaduse kõige olulisem roll on vähendada asenduskodusse saadetavate laste arvu. Lapse kõige parem kasvukeskkond peaks olema tema oma pere. Kui laps satub asenduskodusse, siis see, kui ta kiiresti lapsendatakse või ta saab hakata elama peres, tagab talle paremad võimalused edaspidises elus toime tulla. Aga kindlasti jääb teatud hulk neid lapsi, keda ei lapsendata. Kahjuks ei ole Eestis harvad need näited, kui asendusperre läinud laps mingil põhjusel, on siis põhjuseks see pere või laps, peab minema tagasi asenduskodusse. Selle seadusega kõik probleemid lahendatud ei saa, aga ma väga loodan, et see on üks hea alus selleks, et järjest vähem lapsi asenduskodusse satuks.

23:07 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

23:07 Erki Nool

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud minister! Uus seadus peaks senisest rohkem kaitsma lapsi väärkohtlemise, ka füüsilise väärkohtlemise eest. Samas kõlab selle seaduse pealkirja lühend LAKS kuidagi irooniliselt. Tartu Ülikooli teadlased on koostanud raporti, kus on kirjas ekspertide arvamus. Kuid seaduse seletuskirjas on toodud välja vaid positiivne, puudustele seal väga osutatud ei ole. Miks see nii on? Uues seaduses, LAKS-is, räägitakse sellistest eesmärkidest, et tuleb tagada lapse üldine heaolu, väärtustada lapsi, toetada peresid ja vanemlust. Seaduse eesmärk olevat lapse õiguste edendamine ja valdkonnaülese lastekaitse korra loomine lapse heaolu tagamiseks. Samas ...

23:07 Aseesimees Laine Randjärv

Aeg on läbi. Kui kell heliseb, on üks minut läbi saanud.

23:08 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Nagu te märkate, ma ei ole kordagi seda lühendit kasutanud. Eks see lühend ole selline tööversioon. Ka sotsiaalhoolekande seaduse lühend on moodustatud sõnaosade esitähtedest. Minu meelest ei ole see väga hea lühend, seetõttu ma ise seda kindlasti kunagi ei kasuta. Lastekaitse korralduse uuendamise alusanalüüs ja eelnõu mõjuanalüüs, mille tegid PricewaterhouseCoopers ja Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus, on tõepoolest välja toonud ka ohte ja riske, millele tuleb tähelepanu juhtida ja mis tuleb välistada või minimeerida. Positiivsed mõjud on välja toodud lihtsalt selle tõttu, et näidata, et positiivsuse baasil on võimalik neid riske minimeerida või isegi ära hoida. Ma loodan väga sellele, et need riskid ja analüüsid on spetsialistidel teada ning töötatakse välja lastekaitseseaduse rakendusaktid. 2016. aasta 1. jaanuarini on õnneks piisavalt aega.

23:08 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk, teine küsimus!

23:08 Aivar Kokk

Aitäh! Hea minister! Ma ikkagi ei saanud oma küsimusele vastust. Me peaksime kindlasti tegema kõik selleks, et lapsed lastekodusse ei satuks. Aga praegu on olukord selline, et lastekodutöötajatel on väga kahjulik lapsi peredesse saata, sest nad kaotavad siis pearaha. Kui nad selle kaotavad aasta keskel, siis on kaks võimalust: kas tuleb inimesi koondada või loota, et mõni laps tuleb juurde. Kas me ikkagi ei võiks selle seadusega väga selgelt ette näha, et kui lastekodus on kaks peret, siis riik terve aasta jooksul toetab nende ülalpidamist, ka siis, kui töötajad on suutnud lapsi peredesse paigutada? See võiks olla preemia lastekodudele, kes suudavad lapsi peredesse paigutada. Nad teevad seda tööd hästi.

00:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh teile! Tõepoolest, see on nii, et pearaha alusel rahastamine ei pruugi ei hariduses ega sotsiaalhoolekandes tegelikult kvaliteeti tagada. Kui mõni laps on läinud perre elama, siis on rahastamiseks esitatud ka lisataotlusi. Ma olen veendunud, et mitte ükski asenduskodu ei hoia ühtegi last kinni, kui sobiv perekond on olemas.

00:05 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

00:05 Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Ka siis, kui mina sotsiaalkomisjoni liige olin, olid väga tõsiselt kõne all lastekaitsega seotud teemad. Toon näiteks ühe praktilistest probleemidest võrsunud küsimuse. Kui abivajav laps koos oma vanematega, kes ei ole suutelised tema eest elementaarseltki hoolitsema, elukohta vahetab, kuidas see jälgimissüsteem toimib? Meil on suhteliselt lõtv elukoha registreerimise süsteem. Meenutame sedasama traagilist garaažilapse juhtumit. Lapsevanem oli tulnud Tallinna elama, laps oli lastekaitse vaatluse all omavalitsuses, kust see vanem lahkus, aga hiljem see seos katkes. Siit tekivad ka muud probleemid. Kuidas me tagame, et abivajaduse signaal või punane ohutuli käib lapsega kaasas, sõltumata sellest, millise elukoha tema vanemad valivad?

00:05 Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust, vastaja! Austatud IRL-i liikmed! See on teil juba metoodiline käitumine. Ma palun teil mahutada küsimus ühe minuti sisse! Ma mõistan, et te olete alles hiljuti Riigikokku tulnud, aga katsuge end siiski ohjeldada.

00:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Suur aitäh teile küsimuse eest! Tegelikult on see hästi suur probleem, mis puudutab elukohta, elanike registrit ja inimeste liikumist, ilma et see omavalitsus, kuhu nad läinud on, neist midagi teaks. Probleeme ei ole mitte ainult lastega, vaid ka erivajadusega inimestega. Vastutustundlikud inimesed

võtavad ju ennast arvele, tulles vormistama sünnitoetust või mida iganes. Praegu on Sotsiaalkindlustusametil suur üleriigiline andmebaas. See muidugi ei taga seda, et inimeste elukoht oleks seal kohe näha. Aga 6. peatükis "Abivajav laps" on kirjas, et abivajavast lapsest tuleb viivitamata teatada, ja on ära toodud ka telefoninumber. Ma loodan väga, et see seadus aitab ühiskonna suhtumist muuta, et ollakse tähelepanelikumad ja märgatakse rohkem ning nii saab ka probleeme ennetada.

00:05 Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Urmas Reinsalu, teine küsimus!

00:05 Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma olen selle üldkäsitlusega täiesti nõus, see on kogu ühiskonna vastutus. Aga kujutame ette omavalitsust, kus see abivajav laps on elanud. Sealne lastekaitsetöötaja, kes on selle lapse ja perega tegelnud, saab teada, et see pere on omavalitsusest lahkunud. Kas tal on tulevikus kohustus tuvastada, kuhu see pere läks või kus see laps praegu on? Kas ta peab info edasi andma teise omavalitsuse lastekaitsetöötajale? Kuidas see skeem toimima hakkab?

00:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, kui ta teab, kuhu see laps on läinud, siis sotsiaaltöötajad omavahel sel teemal suhtlevad. See probleem, et tihtipeale lahkutakse teadmata, kuhu minnakse, kindlasti ei lahene ka selle seaduse abil. Need pered, kes ei ole väga seaduskuulekad ja kellel on probleeme, kasutavad üldjuhul mitmesuguseid toetusi. Kui nad omavalitsusse pöörduvad, siis on seal teada, et selline pere on sinna tekkinud. Aga nad võivad ka mitte pöörduda ja ka selle seadusega ei saa täiesti välistada, et meil ei tule ühtegi sellist juhtumit, et need inimesed jäävad omavalitsusel märkamata. Kuid kindlasti on omavalitsus, kust lahkub probleemide või muredega pere, kolleegide või Sotsiaalkindlustusametiga infovahetuses. Kohusetundlik lastekaitsetöötaja või sotsiaaltöötaja teeb kindlasti oma parima. Aga elukoha registreerimata jätmine on tekitanud päris palju segadust. Seaduse järgi peaksid ju kõik inimesed oma elukoha registreerima, nad ei pea ennast elamispinnale n-ö sisse kirjutama, nad võivad registreerida oma viibimise sellel elamispinnal ka kas üürilepingu või muul alusel.

00:05 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool, teine küsimus!

00:05 Erki Nool

Aitäh! Austatud minister! Ma üritan nüüd oma küsimuse teise poole ära lõpetada. Minu isiklik tunne on selline, et seaduseelnõu seletuskiri ei ole vastavuses seaduse sisuga ega seaduse eesmärkidega tekitatud ootustega. Milline kindlus on teil kui ministril, et kohalikele omavalitsustele pandud kohustus pakkuda eri sihtgruppidele sotsiaalteenuseid ka toimima hakkab? Siiamaani see väga hästi toiminud ei ole. Mõnes kohalikus omavalitsuses on sotsiaaltöötaja ilma eerihariduseta, ta võib olla isegi põhiharidusega. Kuidas võiks see seadus nendes kohtades toimima hakata?

00:05 Sotsiaalminister Helmen Kütt

Suur aitäh teile! Tegelikult ei saa omavalitsuses töötada põhiharidusega inimene, selleks peab olema vähemalt gümnaasiumiharidus. Seda esiteks. Teiseks, minul on siiski kindlus ja lootus, et seaduseelnõu ja seletuskiri on väga heas kooskõlas. Ma olen nii leidnud nende kahe kuu ja kahe nädalaga. Minu usk põhineb ka sellel, et omavalitsused peavad tööd lastega väga oluliseks. Ma tean, et iga omavalitsus üritab oma võimaluste ja rahaliste vahendite piires sotsiaalhoolekannet tagada. Ma loodan, et see töö ainult paraneb. Olen ise olnud omavalitsuses sotsiaaltöö tegija. Ma eeldan, et iga omavalitsus üritab anda endast parima, kuid mitte alati ei tule see välja. Selle seadusega läheb riik appi ning toetab peresid, lapsi, omavalitsusi ja ka lastekaitsetöötajaid.

00:06 Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, sotsiaalminister! Kaasettekandeks on sõna sotsiaalkomisjoni liikmel Etti Kagarovil.

00:06 Etti Kagarov

Hea istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud lastekaitseseaduse eelnõu oma 12. juuni istungil. Istungil osalesid sotsiaalminister Helmen Kütt, Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna juhataja Anniki Lai ja peaspetsialist Signe Riisalo ning Sotsiaalministeeriumi õigusnõunik Kersti Berendsen-Koržets. Sotsiaalminister Helmen Kütt ja ministeeriumi õigusnõunik Kersti Berendsen-Koržets tutvustasid eelnõu komisjoni liikmetele. Komisjoni liikmed esitasid küsimusi.

Kas Sotsiaalkindlustusameti-põhist ehk maakonnapõhist süsteemi enam ei arutata, küsis Aare Heinvee. Kersti Berendsen-Koržets vastas, et praegu määratakse kindlaks Sotsiaalkindlustusameti funktsioone, mille raames toimus ka regionaalne administreerimine kohalike omavalitsuste suunal. Uusi iseseisvaid keskusi ei looda. Seni on puudunud riigi ja kohalike omavalitsuste vahelüli ning lastekaitsetööd korraldav üksus. Teise küsimuse esitas Aare Heinvee selle kohta, et kui kohalikel omavalitsustel puuduvad vahendid, siis ei saa nad nende ülesannetega lihtsalt hakkama. Vastati, et rahastamise võti on Riigikogu liikmete käes, see on seotud riigieelarvest raha eraldamisega.

Sotsiaalkomisjon otsustas konsensuse alusel teha ettepanekud saata eelnõu täiskogu päevakorda 17. juuniks, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva. Aitäh!

00:06 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Sven Sester, teine küsimus!

00:06 Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg, rõõm on teid siin kõnepuldis näha! Nüüd on võimalus küsida teilt ka selle eelnõu kohta, mis oma olemuselt on hea eelnõu. Aga ma tulen tagasi Tartu Ülikooli teadlaste analüüsi juurde. Teie olete nüüd selle eelnõu juhtivmenetleja ja ma küsin teie arvamust. Ma saan aru, et teadlastel oli pretensioon, et selle hea eelnõu puhul on toodud välja just positiivsed pooled, kuid siin võib olla ka midagi negatiivset. Kas teiegi näete siin midagi negatiivset või ei ole tegelikult sellel asjal ühtegi negatiivset poolt ja me saame täie teadmisega rääkida ainult positiivsest?

00:06 Etti Kagarov

Aitäh hea küsimuse eest! Eelkõige näen ma siin positiivset kogu ühiskonnale. Kuid kahtlemata on siin ka teistsuguseid asju. Ma ei nimetaks neid just nõrkadeks külgedeks, aga toon näiteks omavalitsuste rahastamise. Omavalitsused saavad nende ülesannetega hakkama. Ma ei ole nõus eelkõnelejatega, et nad ei saa. Aga ühiskonnas on probleeme ja kõiki probleeme ei ole võimalik lahendada. Kuid omavalitsuste inimesed annavad endast parima. Eks siin ole võib-olla ka veel teisi probleeme, kõike ei ole võimalik ette näha. Siiski näen ma seda eelnõu positiivsena.

00:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Marko Pomerants, teine küsimus.

00:06 Marko Pomerants

Lugupeetud kolleeg! Ka minu tervitus tuleristsete puhul komisjoni ettekande esitamisel! Mul on hea meel, et te olete selle au osaliseks saanud. Ma püüdsin kaks korda ülejärgmise päevakorrapunkti arutelul komisjoni ettekandjaks saada, aga komisjon ei usaldanud mind. Ma hindan seda, et te olete oma kaaslaste usalduse võitnud. Minu meelest on tore ka see, et meie hulgas on inimesed päriselust. Näiteks võivad siin saalis inimesed, kes pole kohaliku omavalitsusega kunagi kokku puutunud, rääkida lastekaitsjate võimekusest omavalitsuses mida iganes. Aga teie, kes te tulete just nimelt omavalitsusest – ja mul on hea meel, et te tulete just Virumaalt –, saate rääkida nii, nagu asjad on, kas või selle ühe omavalitsuse näitel. Kuid mul on jäänud ainult kümme sekundit, kahju minust. Seletuskirja leheküljel 82 on mõjude analüüsi selline osa nagu mõju elu- ja looduskeskkonnale. Seal on öeldud, et oluline mõju elu- ja looduskeskkonnale puudub. Kas te saate sellega leppida?

00:06 Etti Kagarov

Jah, ma saan sellega leppida.

00:06 Aseesimees Laine Randjärv
Tore! Edaspidi, enne kui hakata kurvastama, et aega on vähe, võiks teha lühema sissejuhatuse. Kaia Iva, teine küsimus.

00:06 Kaia Iva
Aitäh! Minu arvates oli tõeliselt üllatav, et nii põhimõttelise seaduseelnõu arutelu komisjonis oli nii lühike, aga ilmselt jõuab seda arutelu jätkata, kui valmistatakse ette järgmisi lugemisi. Ma küsin teilt kui suure kogemusega omavalitsustöötajalt perekondliku hooleta laste kohta. Omavalitsused otsivad perekonnast eraldatud lastele asendushoolduse võimalusi peredes. Probleem on see, et kui omavalitsused on väga väikesed, siis ei pruugi pered ja lapsed omavahel kokku saada. Millist koostööd peaksid omavalitsused siin tegema või kuidas oleks seda võimalik paremini korraldada, et abivajavad lapsed ja pered, kes on valmis asendushooldust pakkuma, üksteist üles leiaksid? Millised võimalused teie arvates siin on?

00:06 Etti Kagarov
Aitäh küsimuse eest! Ma usun, et ka praegu on need võimalused olemas ja omavalitsused teevad koostööd. Selleks et need pered ja lapsed kokku saaksid, on ka maavalitsus andnud info jagamise mõttes panuse. Lisaks on Sotsiaalkindlustusametis ametnikud, kes aitavad omavalitsuse lastekaitsetöötajaid. Ma tean, et toimuvad ka uute kasuvanemate koolitused. Vajadus on kindlasti rohkema järele, aga selles suunas töö käib.

00:06 Aseesimees Laine Randjärv
Suur tänu! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Margus Tsahkna! Kaheksa minutit kokku.

00:06 Margus Tsahkna
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid ja head ministrid! Te kindlasti arvate, et ma tulen siia halva ja kurja sõnumiga. Aga vastupidi. Ma arvan, et lastekaitseseaduse eelnõu, mis meie ees täna on, võiks olla hea näide selle kohta, kuidas seaduseelnõu tuleks koostada. Sellega on tehtud ära väga suur töö. See töö on olnud väga metoodiline ja hõlmanud väga paljusid inimesi. Lastekaitse on väga keeruline teema. Selle eelnõu kallal töötades on intervjueeritud peaaegu kõiki lastekaitsjaid ja on suheldud väga paljude omavalitsustega. Ma tahangi tänada kõiki Sotsiaalministeeriumi ametnikke, sest ma tean, kui keeruline on olnud seda tööd teha ja milline oli lähteülesanne. Eraldi toon välja Anniki Tikerpuu, Signe Riisalo ja Hanna Vseviovi, aga ka väga paljud teised on seda eelnõu aidanud välja töötada. Tahan tänada ka minister Helmen Kütti, kes hoolimata hilistest öötundidest ja IRL-i väga suurest sisulisest huvist, andis tõesti väga sisulisi vastuseid. Ta on ennast suhteliselt lühikese ajaga selle eelnõuga väga hästi kurssi viinud.
Ma toon välja mõned olulised muudatused, mida selle eelnõuga meie lastekaitses tehakse. Nimelt, see seadus, mille järgi me praegu oma lastekaitset korraldame, on ju ajast ja arust. Uut seadust on oodatud väga pikalt. Seetõttu on peale selle, et me sõnastame lastekaitseseaduses konkreetselt uued ajakohased põhiväärtused, millest laste kaitsmisel tuleb lähtuda, siin ette nähtud ka rakenduspool, mis on väga metoodiliselt läbi mõeldud. Uue sõnana on lisatud ennetustegevus. Senimaani on meie sotsiaalvaldkonnas võib-olla lihtsalt riigi arengust lähtudes pigem tagajärgedega tegeldud, nendega oleme tegelnud ka seadusandluses. Uus lastekaitseseadus kätkeb endas aga väga konkreetseid metoodilisi ettepanekuid, kuidas leida üles riskipered ja kuidas nendega tegelda, et lapsed ei satukski sotsiaal- või lastekaitsesüsteemi. See töö peaks olema ennetav. Ma loodan – ka minister siin puldis mainis seda –, et see hea plaan, see rakenduskava, mille teatud projekte rahastatakse praegu Norra fondidest, saab tulevastel riigieelarve aruteludel valitsuses reaalse rahalise katte. Need summad, mida siia vaja on, ei ole tohutu suured. Täna siin saalis on palju kõneainet tekitanud vanemapensioni ärajätmine, kus me räägime 86 miljonist eurost. Siin ei räägi me sellistest summadest. Aga kasu, mida lastekaitseseaduse reaalse rakendamisega saadaks, on oluliselt suurem.
Eraldi tahan rõhutada meile, kes me lapsi kasvatame, põhimõtet, et last ei tohi lüüa või lapse vastu ei tohi vägivalda kasutada. See tundub meile väga normaalne, kuid tegelikult ei ole ühessegi Eesti seadusesse sellist otsest, n-ö deklaratiivset põhimõtet sisse kirjutatud. Ma arvan, et Eestil on viimane

aeg selline positsioon ka seaduse tasemel fikseerida.
Tulen nüüd murekohtade juurde. Seletuskirja tasemel nähakse ette tugi- või kompetentsikeskuste loomise võimalus, need keskused aitaksid omavalitsustel lahendada lastekaitse ja hoolekandega seonduvaid küsimusi. Iseenesest on see väga hea. Senimaani on riik ja ministeerium tegelnud pigem korraldusliku ja õigustloova poolega, n-ö igapäevaste kaasuste lahendamine on toimunud omavalitsustes. Praegu näeb riik aga ette otseselt konkreetsete kaasustega tegelemise võimaluse ja vajaduse korral ka omavalitsuste aitamise selles. Kuid teistpidi võttes näen ma siin probleemi. Senimaani ei ole ühelgi valitsusel olnud konsensuslikku julgust hakata omavalitsuste halduskorraldusega tegelema. Ma ei räägi siin praegu haldusreformist kui territoriaalsest reformist, sellest, kust jooksevad valdade piirid, vaid just nimelt sellest, mida sotsidki on rõhutanud, et peaks vaatama üle omavalitsustes hoolekandega, ka laste hoolekandega seonduvad teenused ja nende rahastamise. Nagu minister mainis, me peaksime omavalitsuste tulubaasi vaatama üle selle pilguga, et nad saaksid näiteks konkreetselt laste hoolekande korraldamise ja nende teenuste osutamisega kindlasti hakkama. Ka need kriteeriumid, mis on seatud näiteks lastekaitsjatele, on kindlasti täidetavad, kuid eks need nõua omavalitsustelt lisapingutust. Üks väike oht on siia veel sisse kirjutatud. Sellele viitasid ka Tartu Ülikooli teadlased, kes analüüsi tegid. Võib juhtuda, et kui omavalitsus ei suuda sellistele kriteeriumidele vastavat lastekaitsetöötajat palgata, siis nad võivad lastekaitsja koha lihtsalt ära kaotada ja delegeerida selle töö sotsiaaltöötajale, nagu juba päris paljudes väikestes valdades tehtud on. Selle võrra võib selle töö kvaliteet või kogu see süsteem natuke kannatada saada.
Aga need on sellised väikesed asjad, millega, ma tõesti loodan, tegeldakse edasi peale lastekaitseseaduse vastuvõtmist, kui seda seadust rakendama hakatakse. Kuid ma tahan üle korrata, et võrreldes näiteks järgmise päevakorrapunktiga, kus on kõne all töövõimereform, on see reform – ma nimetan seda ikkagi reformiks – väga põhjalikult läbi arutatud. Läbi arutatud ja osapooltega kooskõlastatud on ka rakendusosa.
Ma arvan, et meil Riigikogu saalis jääb üle see seadus ainult vastu võtta. Kui me hakkame menetlema järgmiste aastate riigieelarveid, siis peaksime meeles pidama, et me oleme sellise hea seaduse vastu võtnud, ning vaatama ja kontrollima, et selle rakendamine oleks ka rahaliselt tagatud. See võiks olla erakondadeülene teema. Ma arvan, et siin mingit poliitilist kemplust ei tule. Ma soovin kõigile jõudu ja südikust selle seaduse rakendamisel. IRL toetab seda seadust. Aitäh!

00:06 Aseesimees Laine Randjärv
Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 677 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuli kell 16.

---

8. 02:34 Kooseluseaduse eelnõu (650 SE) esimene lugemine

03:08 Aseesimees Jüri Ratas
Liigume edasi tempokalt, nagu oleme seda ka seni teinud. Kaheksas päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Aare Heinvee, Aivar Riisalu, Andrus Ansipi, Arto Aasa, Barbi Pilvre, Eiki Nestori, Enn Eesmaa, Ester Tuiksoo, Heljo Pikhofi, Imre Sooääre, Indrek Saare, Jaak Alliku, Jüri Jaansoni, Jüri Morozovi, Kadri Simsoni, Kaja Kallase, Kalle Jentsi, Kalle Pallingu, Karel Rüütli, Kristen Michali, Laine Randjärve, Lauri Laasi, Lauri Luige, Mailis Repsi, Maimu Bergi, Marianne Mikko, Mart Meri, Mati Raidma, Meelis Mälbergi, Rein Aidma, Remo Holsmeri, Tarmo Leinatamme, Tatjana Jaansoni, Tiina Lokk-Trambergi, Neeme Suure, Olga Sõtniku, Rainer Vakra, Rait Maruste, Rannar Vassiljevi ja veel paljude, näiteks ka Valdo Randpere algatatud kooseluseaduse eelnõu 650 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Valdo Randpere! Vabandust! Aivar Kokk, kas teil on protseduuriline küsimus?

03:08 Aivar Kokk
Ei ole.

03:09 Aseesimees Jüri Ratas
Ei ole. Kindel, jah? Võtke see nupp siis välja.

03:09 Aivar Kokk
Mul on küsimus.

03:09 Aseesimees Jüri Ratas
Ahaa, küsimus! Selge, selge. Siis jätke nupp sisse, ärge siis välja võtke. Nii. Valdo Randpere, palun!

03:09 Valdo Randpere
Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kaks kuud tagasi, 17. aprillil, andis põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste Riigikogule üle 40 Riigikogu liikme algatatud kooseluseaduse eelnõu, mis täna teie ette esimesele lugemisele jõuab. Rait Maruste alustas oma sõnavõttu seda eelnõu üle andes järgmiste sõnadega: "Eesti on meie põhiseaduse kohaselt vabadusele rajatud demokraatlik õigusriik, kus kõik on seaduse ees võrdsed, igaühe õigusi ja vabadusi austatakse ning kedagi ei tohi diskrimineerida." Need Rait Maruste sõnad on täna, kaks kuud hiljem, võib-olla aktuaalsemad kui kunagi varem, aktuaalsemad, kui ma ealeski oleksin ette suutnud kujutada.
Sellest eelnõust on kujunenud tõeline sallivuse, liberaalsuse, aga ka aususe proovikivi poliitikutele ja kõigile asjast huvitatuile. Ma kutsungi kõiki selle eelnõu teemal debateerijaid üles täna ja edaspidi olema eelkõige ausad. Olgem ausad ja diskuteerigem selle üle, mida see eelnõu sisaldab ja mida muudab. Olgu kohe alguses veel kord öeldud kõigile, kes sellest siiani pole aru saanud või pole tahtnud aru saada: kooseluseadus ei legaliseeri Eestis samasooliste abielu ega anna samasoolistele paaridele õigust lapsendada. Ma ütlen veel kord, hästi aeglaselt ning kõlava ja selge häälega: kooseluseadus ei legaliseeri Eestis samasooliste abielu ega anna samasoolistele paaridele õigust lapsendada. Väited, nagu õõnestaks see eelnõu kuidagi meie põhiseadust või ohustaks perekonna institutsiooni, on põhjendamatud.
See eelnõu puudutab kõiki neid, kes on valinud kooselu vormiks nn vabaabielu. Selliseid inimesi on Eestis hinnanguliselt 170 000, neist üle 99% on heteroseksuaalsed paarid, kes ei ole mingil põhjusel soovinud abielluda või ei ole saanud seda teha. Mõnisada paari nende hulgas on samasoolised, kellel praegu tegelikult puudub Eestis võimalus oma suhetele riigilt mingitki minimaalset õiguslikku kaitset saada. Ometi, tagasi tulles Rait Maruste sõnade juurde, on Eesti Vabariik põhiseaduse kohaselt vabadusele rajatud demokraatlik õigusriik, kus kõik on seaduse ees võrdsed, igaühe õigusi ja vabadusi austatakse ning kedagi ei tohi diskrimineerida.
Sellele eelnõule on ette heidetud, et seda on tehtud kiirustades ja ülepeakaela. Vaatame siis ka seda väidet ja teeme pisukese ülevaate protsessist, mis on toonud meid täna siia selle eelnõu esimesele lugemisele.
Justiitsministeerium on viimase paari aasta vältel aktiivselt tegelnud vastuse otsimisega küsimusele, kas ja millisel moel tuleks mitteabielulise kooselu, sh samasooliste paaride kooselu õiguslikke tagajärgi reguleerida. Justiitsministeeriumi eesmärk seejuures on tagada mitteabielulise kooselu partneritele piisav õiguslik kaitse selliselt, et ei kahjustataks abielu institutsiooni ega vähendataks paaride motivatsiooni abielu sõlmida. Esimese suurema sammuna avaldas Justiitsministeerium 2009. aasta suvel, seega juba viis aastat tagasi, mitteabielulise kooselu ja selle õigusliku regulatsiooni analüüsi ning palus samal aastal avaldatud avalikus pöördumises ettepanekuid ja mõtteid nimetatud analüüsi pinnalt selle kohta, kas ja kuidas tuleks kujundada mitteabielulise kooselu õiguslik regulatsioon tulevikus. Arvamusi ja ettepanekuid Justiitsministeeriumi koostatud analüüsi kohta esitasid paljud asutused ja isikud. Lisaks leidis õiguskantsler oma 23. mai 2011. aasta märgukirjas justiitsministrile, et tema hinnangul ei taga kehtiv õigusraamistik piisavalt faktiliste elukaaslaste õiguste kaitset, mistõttu on vaja sellekohast õigusregulatsiooni täiendada. Muu hulgas oli õiguskantsler seisukohal, et samasooliste isikute püsiv kooselu kuulub perekonna põhiõiguse kaitsealasse, mistõttu on põhiseadusega vastuolus olukord, kus selline kooselu on õiguslikult reguleerimata.
1. augustil 2011. aastal pakkus Justiitsministeerium uue parlamendikoosseisu erakondadele välja neli valikuvarianti mitteabielulise kooselu reguleerimiseks ning palus selle kohta nende seisukohti. Vastused saabusid kõigilt neljalt parlamendierakonnalt. Nende kohaselt leiab kolm neljandikku parlamendis esindatud erakondadest, et teemaga tuleks tegelda, ning üks neljandik peab rahuldavaks praegust olukorda. Seega on olemas poliitiline valmisolek tegelda mitteabielulistes suhetes tekkivate õiguslike küsimuste lahendamisega seaduse tasandil. Riigikogus moodustati selle aasta kevadel erakondadevaheline töörühm, mis koos Justiitsministeeriumiga eelnõu teksti kokku pani.

Kooseluseaduse eelnõus esitatakse terviklik sooneutraalne regulatsioon, mis hõlmab kooselulepingu sõlminud isikute omavahelisi õigussuhteid ja õigussuhteid kolmandate isikutega. Seniste analüüside pinnalt võib järeldada, et mitteabielulise kooselu, sh samasooliste paaride kooselu õiguslikke tagajärgi tuleb reguleerida. Analüüsis toodi välja, et Eestis elab suur hulk paare mitteabielulises kooselus ja ka valdav osa lapsi sünnib abieluväliselt. Tänapäeval sünnib Eestis 60% lastest väljaspool abielu, selle poolest oleme Euroopa Liidus selged liidrid. Sellised arengusuunad on kaasa toonud vajaduse kaitsta kooselusuhte nõrgemat poolt. Selle kõrval muutub üha teravamaks küsimus samasoolistele paaridele nende kooselu reguleerimiseks lihtsama ja paindlikuma võimaluse andmisest.
Mitteabielulise kooselu paaride omavahelistes suhetes eksisteerivad reaalsed õiguslikud probleemid. Teravaim küsimus on enamasti kooselu kestel soetatud vara, sh kõige problemaatilisemana ühise eluaseme kuuluvus. Samuti puudub elukaaslastel kehtiva õiguse järgi vastastikune ülalpidamiskohustus ja teineteise järel on võimalik pärida vaid testamendi või pärimislepingu olemasolu korral. Vastuseks avalikule pöördumisele saadetud kirjades oli toodud mitmeid probleemsituatsioone, kus kehtiv õigus hästi toimivaid lahendusi ei paku. Näiteks, raskused eluasemelaenu taotlemisel, probleemid ühiselt soetatud vara jagamisel lahkumineku korral, probleemid sotsiaaltoetuste saajate ringi kindlaksmääramisel ja pärimisel, haiglakülastuste keelamine, meditsiinilisteks protseduurideks nõusoleku andmise võimatus ja probleemid kasuvanemaõiguste teostamisel. Nende probleemidega puutuvad mitteabielulises kooselus elavad isikud kokku soost sõltumata.
Kooseluseadus sisaldab valikuvõimalustega paindlikku paketti enim levinud õiguslike probleemide lahendamiseks. Sealjuures on kooselulepingu lõpetamise juurde lisatud lihtsustatud kord, kuidas kooselulepingust abielule üle minna, et motiveerida ka eri soost isikuid oma õiguste kaitseks kooselulepingut sõlmima. Praegu eeldab mitteabielulises kooselus elavate isikute õiguskaitse neilt keskmisest paremaid õigusteadmisi ning isikutel puudub seetõttu ettevõtlikkus ja motivatsioon oma kooselu õiguslikult reguleerida. Saabunud ettepanekute kokkuvõttes toodi siiski välja, et erisoolistele paaridele ei ole kooselu registreerimise võimalus vältimatult vajalik. Tõepoolest kaitseb pooli mõneti seltsingulepingu regulatsioon ja on olemas võimalus sõlmida abielu. Esmalt võiks kooseluseaduse funktsioon erisooliste elukaaslaste jaoks olla võimalus nende õigusi kaitsta olukorras, kus abielu sõlmimist ei soovita või selleks veel valmis ei olda. Kooseluseadus võimaldab erisoolistele isikutele üleminekuperioodi, mil pooltele laienevad õigused ja kohustused on vähem ulatuslikud. Näiteks on registreeritud elukaaslase ülalpidamiskohustus vaid teineteise suhtes, samuti on poolte valida, kas ülalpidamiskohustus kohaldub ka pärast lepingu lõppemist. Sealjuures on sellest aga abi ka eri soost elukaaslaste motiveerimiseks oma õigussuhteid reguleerima. Kehtiv õigusnormistik eeldab poolte enda aktiivsust ja tugevaid õigusteadmisi, näiteks selleks, et orienteeruda seltsingulepingu regulatsioonis, mis oma komplitseeritusega võib tunduda pooltele hoomamatu.
Kooseluseaduse regulatsioon, et notar koostab pooltele lepingu, jälgides, et asjatundmatu poole huve ei kahjustataks, ning seadusesse koondatud pakett levinumate õiguslike probleemide lahendamiseks julgustab pooli oma kooselu õiguslikult reguleerima. Samuti tagab kooseluseaduse lihtsustatud kord kooselulepingust abielule üleminekul, et abielu sõlmimiseks ei pea pooled, kui nad seda ei soovi, eelnevalt vara jagama ega abielu sõlmimisel teist korda samadele kokkulepetele jõudma, kui nad on kooselulepingu sõlmimisel juba nendes kokku leppinud.
Saabunud ettepanekute kokkuvõttes toodi välja, et teatud sotsiaalsete garantiide sidumisel kooselu registreerimisega võib olla eri soost paaride motiveerimisele positiivne mõju. Seejuures tõid huvigrupid välja, et kui eri soost isikutel võimaldatakse kooselu reguleerida, siis see aitaks lahendada sotsiaaltoetuste saajate ringi kindlaksmääramisega seonduvaid aktuaalseid probleeme, näiteks võib tuua hukkunud sõdurite juhtumid. Kooseluseadus pakub kompleksset sooneutraalset standardlahendust levinumatele õigusprobleemidele, mis isikute kooselus tekkida võivad.
Kokkuvõttes toimub kooselulepingu sõlmimine järgmiselt. Lepingut sõlmida soovivad isikud pöörduvad selleks notari poole. See kontrollib, kas kooselulepingu sõlmimise eeldused on täidetud ning lepingu sõlmimist välistavad asjaolud puuduvad. Notari kontrollikohustus on seaduses eraldi välja toodud. Notar, olles veendunud, et lepingu sõlmimise eeldused on täidetud ja sõlmimist välistavad asjaolud puuduvad, alustab koos kooselulepingut sõlmida soovivate isikutega lepingu koostamist. Notar selgitab pooltele erinevaid valikuid, sh küsimusi, milles lepingupooled peavad kokku leppima (nt varasuhte valik), ning ka kooseluseaduses viidatud küsimusi, milles pooltel on võimalik lisaks kokku leppida (kooselujärgne ülalpidamiskohustus, vastastikune testament). Mõlemad kooselulepingut sõlmida soovivad pooled viibivad notari juures ühel ajal ja väljendavad isiklikult tahteavaldusega, mis ei või olla

tingimuslik, et nad soovivad kooselulepingut sõlmida.
Registreeritud elukaaslaste õigused ja kohustused kooselulepingu kestel võib kokku võtta järgmiselt. Registreeritud elukaaslaste õigusi ja kohustusi reguleerivad kooseluleping ja seadus, sh kohalduvad tagajärjed, mida registreeritud elukaaslased kooselulepingus omavahelisel kokkuleppel täiendavalt reguleerinud on. Kooselulepingu sõlminud isik ei saa samal ajal sõlmida abielu, ainus erand on tehtud registreeritud elukaaslaste omavahelise abielu sõlmimisele, mil kooseluleping samuti lõpeb, kuid koos abielu sõlmimisega. Kooselulepingu sõlmimise notariaalse tõestamise nõue tagab registreeritud elukaaslastele õiguste ja kohustuste arusaadavuse. Kooselulepingus ettenähtud ülalpidamiskohustus, mis käsitleb ülalpidamisena nii varalisi kui ka tegevuselisi panuseid, aitab tagada kooselu nõrgema poole kaitse ning tagab pooltele paindlikkuse kooselu korraldamisel. Registrikanded tagavad registreeritud elukaaslaste varasuhte valikust tulenevate erisuste nähtavuse ka kolmandatele isikutele. Kooselulepingu lõppemise võimalused on kokkuvõtvalt järgmised. Kooseluleping lõpeb, kui registreeritud elukaaslane sureb, registreeritud elukaaslased sõlmivad omavahel abielu või kooseluleping lõpetatakse. Registreeritud elukaaslase surma korral on lepingu lõppemise aeg registreeritud elukaaslase surma hetk ja registreeritud elukaaslaste omavahelise abielu sõlmimise korral abielu sõlmimise hetk. Kooselulepingu saab lõpetada poolte kokkuleppel notari juures või vaidluse korral kohtus. Erijuhtum on kooselulepingu lõppemine siis, kui registreeritud elukaaslased omavahel abielu sõlmivad. Siis võivad kokkulepped ja tehingud küll lõppeda, kuid kooseluseadus annab võimaluse, et õigussuhted kestavad edasi, mis annab eri soost isikutele võimaluse kooseluleping lihtsustatud korras abieluks n-ö ümber kujundada.
Euroopa Liidu regulatsioon ei kohusta Eestit sooneutraalset kooselulepingu regulatsiooni vastu võtma. Samas tuleb tähelepanu pöörata arengule teistes Euroopa Liidu liikmesriikides ning samasooliste ja erisooliste registreeritud elukaaslaste võrdsele kohtlemisele, seda ka hiljutise Euroopa Kohtu lahendi valguses. Euroopa Liidu liikmesriikides on abielu institutsioon ka samasoolistele registreeritud elukaaslastele avatud kaheksas riigis: Prantsusmaal, Hollandis, Belgias, Taanis, Ühendkuningriigis, Hispaanias, Rootsis ja Portugalis. Samasoolistel partneritel on võimalik kooselu registreerida 21 riigis: Austrias, Belgias, Tšehhis, Andorras, Islandil, Taanis, Saksamaal, Soomes, Ungaris, Iirimaal, Luksemburgis, Maltal, Hollandis, Liechtensteinis, Sloveenias, Rootsis, Suurbritannias, Norras, Prantsusmaal, Šveitsis ja Portugalis. See loetelu hõlmas ka muid, mitte ainult Euroopa Liidu riike. Paljudes riikides lähtutakse üha enam ideest, et seadused jäägu eri kooseluvormide ja moraalsete käsitluste suhtes nii neutraalseks kui võimalik. Inimesed peaksid saama arendada lähedasi suhteid oma soovide ja eelistuste järgi, määrates ise kindlaks oma perekonnaelu eetilised lähtealused. Perekonnaõiguse roll aga võiks piirduda praktilistele probleemidele lahenduste pakkumisega, kusjuures tuleb vältida hinnanguid suhtevormidele.
Mulle on öeldud või mind on pigem hoiatatud, et ma panen seda eelnõu kaitstes toime poliitilise enesetapu. Kui see nii on, siis olgu. Ma teen seda vähemalt enda vastu ausaks jäädes ja kaitsen eelnõu, mille sisusse ma siiralt usun. Ma olen selleni jõudnud oma elukogemusele ja maailmas ringi rännates saadud kogemustele tuginedes. Ka mina olen kunagi olnud tõeline nõukogude inimene, kes oli hirmul kõige uue ja võõra ees. Olen olnud rassist, homofoob ja üldiselt sallimatu kõige võõra suhtes. Minu muutumine sai alguse 1982. aastal, kui ma põgenesin Rootsi ja kogesin oma nahal, kui abivalmilt ja sõbralikult võib üks ühiskond suhtuda neile tegelikult võõrasse inimesse, võõrasse muresse. Sellest hetkest algas minu muutumine, kuid see ei toimunud üleöö. Aga siin täna olen ma valmis toime panema poliitilise enesetapu selle nimel, et ka Eesti ühiskond muutuks pisut sõbralikumaks, sallivamaks ja avatumaks. Aitäh! (Aplaus.)

03:09 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hea ettekandja, teile on tublisti küsimusi. Aivar Kokk, palun!

03:09 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Vaatame kooseluseaduse eelnõu § 2 punkti 2. Omavahel ei või kooselulepingut sõlmida otsejoones üleneja ja alaneja sugulane. Kas siin ei peaks olema "ülenejate ja alanejate sugulased", sest muidu võib juhtuda, et vanavanemate ja lastelastega nagu tohiks kooselulepingut teha? Teises punktis on siin kirjas vend ja õde ning poolvend ja poolõde. Kas tädide ja onudega võib kooselulepingu sõlmida?

03:09 Valdo Randpere
Küsimuse esimesele poolele vastan, et otsejoones ülenejate ja alanejate sugulaste hulka kuuluvad ka vanavanemad, kuigi võib täpsustada ja panna kirja, et teise astme otsesed ülenejad ja alanejad sugulased. Mis puudutab õdesid, vendi, onusid, tädisid ja teisi selliseid inimesi, siis see on poliitilise valiku koht, millega me seda võimalust piirame ja millest me lähtume. Paljuski on see valik olnud tingitud sellest, et suur osa sugulaste omavahelistest suhetest on juba õiguslikult reguleeritud. Nad ei vaja seda kaitset, mida kooseluleping pakub inimestele, kes ei ole omavahel sugulussidemetes, aga soovivad oma kooselu registreerida.

03:09 Aseesimees Jüri Ratas
Mihhail Stalnuhhin, palun!

03:09 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Huvitav, et oma kõne lõpus hakkasid sa usust rääkima. Mina tahtsingi just selle kohta küsida. Ma olen usklik ja arvan, et enamik minu valijatest, keda on tuhandeid ja tuhandeid, on ka usklikud. Meile on väga tähtis, mida räägivad kirikuisad. Minu ees on praegu Eesti Kirikute Nõukogu kiri. Ma arvan, et sinu laual on samasugune kiri. Sellele on alla kirjutanud peapiiskop Andres Põder ja veel kümme kirikuisa. Nad ei toeta kooseluseadust. Mul ei ole aega siin praegu rääkida, miks nad seda ei tee. Sina oled selle kirjaga tutvunud. Palun kommenteeri seda! Kuidas sa suhtud sellesse pöördumisse, sellesse, mida räägivad Eesti Kirikute Nõukogu liikmed?

03:09 Valdo Randpere
Aitäh! Mina suhtun sellesse väga mõistvalt. Ma suhtun mõistvalt kõigisse inimestesse, sõltumata nende usust, nahavärvist või seksuaalsetest kalduvustest. Minu meelest on väga tore, et nemad ja paljud teisedki võtavad osa ühiskondlikust debatist. Eesti on huvitaval kombel kõigis uuringutes ateistide arvu poolest esikohal, kui ka mitte maailmas, siis vähemalt Euroopas. Me oleme kõige vähem jumalakartlikud. Mis puudutab seda diskussiooni, siis üsna tihti seatakse kilbile kristlikud väärtused ja katsutakse neid argumentidena tuua. Kui päris tõsiselt piiblisse süveneda, siis võiks mõelda sellele, et ka Jeesus ei olnud abielus. Tema suhe Maarja Magdaleenaga sarnanes pigem vabaabieluga, registreerimata kooseluga.

03:09 Aseesimees Jüri Ratas
Andrus Saare, palun!

03:09 Andrus Saare
Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Abieluga sarnasel regulatsioonil on üks suur erinevus abielust. See puudutab koos elavate paaride kohustust peres elavaid lapsi ülal pidada, õigemini, selles seaduses puudub kohustus neid ülal pidada. Kui sa räägid nõrgema poole kaitsest, siis miks seaduseelnõu ei taga siin lastele samasuguseid garantiisid, nagu on tagatud perekonnaseaduses?

03:09 Valdo Randpere
Aitäh! Põhimõtteliselt on niimoodi, et kui on tegemist bioloogilise lapsega, siis lapsevanemal on igal juhul tema ülalpidamise kohustus olemas. Aga kui on tegemist registreeritud kooseluga ja laps ei ole teise partneri bioloogiline laps, siis eelnõus sellist ülalpidamiskohustust tõepoolest ette ei nähta. See on ka üks koht, mille ma tõin esile kui vahe abielu ja registreeritud kooselu vahel. Aga mis puudutab enamikku küsimusi, mida te täna siin esitate, siis tegemist on eelnõu esimese lugemisega ning kui teil on mõtteid või soove, kuidas seda eelnõu paremaks muuta, siis esitage parandusettepanekuid. Komisjoni ettepanek on, et juhul kui esimene lugemine lõpetatakse, saaks parandusettepanekuid esitada kuni 12. septembrini. Nii et aega on.

03:09 Aseesimees Jüri Ratas
Erki Nool, palun!

03:09 Erki Nool

Aitäh, istungi juhataja! Hea ettekandja! Mina küll ei tea, mida keegi siin täna küsib. Kuidas teie seda teate, see on huvitav. Loomulikult oskate teie ka paremini lugeda kui mina. Minu küsimus on järgmine. Te mainisite kaks korda, et samast soost paaridel ei ole õigust lapsendada. Sellest, miks meessoost paarid lapsi ei saa, saan ma aru, aga kuna teie olete elukogenud, siis teie teate, kuidas nad saavad. Paragrahvi 16 "Registreeritud elukaaslase suhtlusõigus ja õigus lapsendada" punkt 2 ütleb, et registreeritud elukaaslane võib kohtule esitada lapsendamisavalduse teise registreeritud elukaaslase lapse lapsendamiseks. Siin ei ole mingit viidet, et see ei kehti samast soost lastevanemate kohta.

03:09 Valdo Randpere

Selles paragrahvis on viide perekonnaseadusele. Perekonnaseaduse § 149 ütleb väga selgelt, et juba lapsendatud last saab lapsendada ainult lapsendaja abikaasa. Meil ei ole samasooliste abielud lubatud. Registreeritud kooselus ei ole abikaasat, kes saaks juba lapsendatud last lapsendada. Nii et registreeritud kooselu puhul saab kõne alla tulla ainult peresisene lapsendamine, kui registreeritud partner tahab lapsendada oma partneri bioloogilist last. Ma ei tea, kas sa said vahest aru, aga ma võin sulle pärast pikemalt selgitada.

03:09 Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

03:09 Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Seaduse eesmärgina on toodud, et kooseluseadus pakub kompleksset sooneutraalset standardlahendust levinumatele õiguslikele probleemidele, mis isikute kooselust tekkida võivad. Samas on ära märgitud, et kooselulepingu võivad sõlmida kaks füüsilist isikut. Praegu on inimestel väga palju probleeme, kui ollakse abielus, kus on lapsed, aga samal ajal ollakse suhtes või kooselus kellegi teisega, kellega on samuti lapsed. Miks kooseluseaduses ei ole käsitletud selliseid kärgsuhteid, mis on väga tähtsad laste heaolu mõttes?

03:09 Valdo Randpere

Aitäh! Kooseluseaduse eelnõu, mis on täna meil esimesel lugemisel, ei hõlma kahtlemata kõiki õiguse aspekte ega kogu meie elu. Aga kui sa tunned, et see on sellest eelnõust puudu, siis ole kena, tee parandusettepanek või algata uus eelnõu, et legaliseerida – kuidas sa nimetasidki – kärgsuhted või kolmikabielu või mida iganes. Arutame siis seda.

03:09 Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

03:09 Kaia Iva

Aitäh! Ma juhtusin kuulama ühte raadiosaadet, kus sa, austatud ettekandja, seda eelnõu tutvustasid. Seal rõhutasid sa küll väga intensiivselt, et tegelikult on see eelnõu mõeldud ikkagi praegu vabaabielus elavatele heteropaaridele. Selliseid inimesi on 170 000 ja see eelnõu peaks neid aitama. Tõid ka isikliku näite, et kuna sa oled varem abielus olnud, siis sa leiad, et sinu teine suhe ei ole enam nagu päris see, ja seetõttu sa abielu sõlmida ei tahaks. Ma küll loodan, et enamik vabaabielus olijaid suhtub nii oma esimesse kui ka teise suhtesse lugupidavalt, mitte nii, et uus suhe pole nagu päris, ja neil on olnud mingi muu põhjus, miks nad ei ole abiellu astunud. Kust pärineb sinu kindlus, et vabaabielus olevad inimesed lähevad nüüd seda notariaalset tehingut tegema, kui nad ei ole seni sõlminud abielu, mida on ka võimalik notari juures teha?

03:09 Valdo Randpere

Aitäh, Kaia! Mul on hea meel, et sa seda raadiosaadet kuulasid. Aga mul on pisut kurb meel, et sa ei saanud vist kõigest aru, mida ma seal rääkisin. Tõsiasi on see, et ma olen praegu abielus. Ma rääkisin seal, et ma olin kunagi abielus, lahutasin siis ja kohtusin oma praeguse abikaasaga, keda ma väga sügavalt armastan. Me elasime kümme aastat Rootsis koos ilma abielu sõlmimata. Meil on kaks last, aga me ei tundnud kunagi vajadust oma abielu registreerida, sest Rootsis kehtib kooselu registreerimise võimalus. Õigemini küll kooselu eelduslik tunnustamise võimalus, milleks, ma arvan, et Eesti ühiskond

veel valmis ei ole. Justiitsministeerium oma analüüsis on ka tulnud järeldusele, et Eesti inimesed võib-olla ei ole valmis selleks, et kui nad on mingi aja koos elanud, siis loetakse kooselu kohe registreerituks. Aga Rootsis selline süsteem kehtis ja me elasime nii kümme aastat. Ma ei tundnud kordagi muret selle pärast, et kui minuga midagi juhtub, mis saab siis minu naisest, kas ta pärib meie ühisvara. Seal ei olnud mitte mingit sellist probleemi. Me kolisime Eestisse 1998. aasta kevadel, umbes sellisel aastaajal kui praegu, ja ma avastasin üsna kiiresti, et Eesti õigusruumis ei ole mu naine mulle mitte keegi. Õiguse silmis pole ta mulle mitte keegi, ta pole mu pärija, meil pole ühisvara, hea, kui õnnestub kuidagi tõestada, et meil on ühised lapsed. Nii et vähem kui aasta pärast me abiellusime. Ma ei ütle, et me sõlmisime mõistuseabielu. Ma armastan oma abikaasat, me elame siiamaani õnnelikult koos. Aga ma ütlesin seal raadiosaates ja ma võin seda korrata, et kui siis oleks siin olnud võimalik oma kooselu registreerida, oleksime tõenäoliselt valinud selle võimaluse. Nüüd me valisime väga lihtsa abiellumise võimaluse, kumbki ei vahetanud nime, et mitte uute dokumentidega mässata. Me tegime väga väikese pulmapeo, kus osalesid ainult Aivar Riisalu ja minu endine abikaasa. (Vahelehüüe saalist.) Siin me nüüd oleme, endiselt õnnelikult abielus. Aga ma tõin selle näite lihtsalt selleks, et võrrelda kahte süsteemi ja ütelda, et ega üks ei pruugi teisest halvem olla, kuid inimeste valikuvõimalus on mulle oluline.

03:09 Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

03:09 Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Viis välisriigi saatkonda tegid peale seda, kui kooseluseaduse eelnõu Riigikokku jõudis, ühisavalduse. Mina ei mäleta oma Riigikogus töötamise aja jooksul, et välissaatkonnad oleksid kunagi teinud mingit avaldust Riigikogu töö kohta. Näiteks peaks astmeline tulumaks olema maailmas hästi progressiivne asi, mille kohta võiks avalduse teha, kuid seni pole tehtud. Aga milline on olnud välisriikide surve selle eelnõu menetlemisel?

03:09 Valdo Randpere

Esiteks, ma eeldan, et kui astmeline tulumaks kunagi, hoidku jumal selle eest, Eestis seadustatakse, siis võib neid õnnesoove tulla robinal. Me ei tea seda. Ma loodan, et mina seda päeva ei näe. Aga teiseks võin enda seisukohalt öelda, et mind ei ole keegi survestanud ega mõjutanud, ei ükski saatkond, riik, organisatsioon, geid ega lesbid. Heteroseksuaalid on küll proovinud kirju saata, aga tegelikult ei ole ka nemad mind mõjutanud. Ma olen täiesti omast tahtest ja oma peaga mõeldes sellele mõttele tulnud. Ma olen seda ideed meie erakonnas toetanud alates sellest ajast, kui ma viis aastat tagasi erakonda astusin.

03:09 Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

03:09 Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Sa kutsusid oma kõne alguses üles aususele. See on väga sümpaatne üleskutse. Sa rõhutasid vähemalt kaks korda, et see seaduseelnõu ei legaliseeri Eestis samasooliste abielu. Ometi ütleb selle seaduseelnõu § 9 lõige 2, et välismaal sõlmitud samasooliste isikute abielu loetakse Eestis kehtivaks. Praegu see nii ei ole, praegu ei loeta Eestis kehtivaks välismaal sõlmitud samasooliste isikute abielu. Mis see siis on, kui see ei ole legaliseerimine? Armas Valdo, miks sa ei ole aus? Miks sa ei ütle ausalt, nii nagu asi on, et see seaduseelnõu siiski legaliseerib samasooliste abielu Eestis?

03:09 Valdo Randpere

Armas Siim Valmar! Ütlen nii, kuna sina kutsusid mind armsaks Valdoks. Mina ei valetanud, sina ka ei valetanud, aga sa ei saanud lihtsalt aru. On vahe legaliseerimise ja tunnustamise vahel. Selles eelnõus on kirjas üks punkt, mis ütleb, et Eesti tunnustab välismaal sõlmitud samasooliste abielusid. Seal on mõned tingimused. Muu hulgas tehakse seda juhul, kui need abielud on sõlmitud elukohariigi seadusi järgides. See tegelikult välistab selle, et mõni Eesti residendist inimene läheks välismaale, sõlmiks abielu ja siis Eesti legaliseeriks tema abielu. Küll aga on tõenäoliselt juba praegu nii, et Eesti kohtupraktika tunnustab neid abielusid, mis on sõlmitud välismaal, järgides elukohariigi seadusi. Minu poolest võib

selle lause, ausalt öeldes, siit eelnõust ka välja jätta. Ma usun, et Euroopa Liidu kohtupretsedendist lähtuvalt on meil kohtuvaidlustes nagunii see tunnustamise kohustus. Aga mina võiksin selle lause siit eelnõust välja jätta, juhul kui see kuidagi meie seisukohti omavahel lähendaks.

03:09 Aseesimees Jüri Ratas

Andres Herkel, palun!

03:09 Andres Herkel

Aitäh! Austatud ettekandja! Minule teeb muret selle seaduseelnõu kehv kvaliteet. Ka Notarite Koda on osutanud sellele, et eelnõu ei täida peamist väidetavat eesmärki ehk kuigivõrd ei reguleeri faktilises kooselus olevate inimeste varalisi suhteid. Kas ei oleks mõistlik see eelnõu tagasi võtta, asendada uuega või muuta seda nõnda, et loobuda sellest poolabielu mõistest, millele see on üles ehitatud, küll aga anda inimestele, kes seda soovivad, võimalus sõlmida notari juures väga paindlikke ühisvaralepinguid?

03:10 Valdo Randpere

Aitäh! Põhimõtteliselt soovitad sa meil seda eelnõu edasi menetleda. Suures osas ta sinnapoole sihibki, et anda inimestele võimalus paindlikke lepinguid sõlmida, selleks et varasuhteid reguleerida. Notarite Koda ja Siseministeerium on avaldanud oma seisukohti. Ma vaatasin, et neid arvamusi oli veelgi tulnud. Notarite Koda on teinud ära väga tänuväärse töö, nad on käinud paragrahvhaaval selle eelnõu läbi ja viidanud sellistele kohtadele, mis vajaksid täpsustamist või muutmist. Osa nende seisukohtadest on aga küll kaunis poliitilised. Ma kujutan ette, kes selle eest hea seisis. Eks sealgi ole vanu IRL-ikaid tööl. Aga see selleks. Nagu ma ütlesin, eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 12. september. Selle eelnõu omapära on ju see, et seoses selle seaduseks muutmisega peame läbi käima ja tõenäoliselt kohandama 87 seadust ja 64 rakendusakti, kokku 151 seadusandlikku akti. Justiitsministeerium on juba alustanud selle selgitamist, mida oleks vaja teha. See on suur töö. Justiitsministeerium on lubanud, et kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, siis suudavad nad septembriks ka selle tööga enam-vähem ühele poole saada ja meil on selge pilt, mida peaks veel muutma, et see eelnõu muutuks tõesti üliheaks. Ma olen nõus, et eelnõus on vajakajäämisi, aga selline ongi eelnõude iseloom, sellepärast nad ongi eelnõud. Pärast kolme lugemist siin on nad briljantsed.

04:09 Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

04:09 Kalle Palling

Aitäh! Hea Valdo! Ma arvan, et tegemist on hea eelnõuga ja sellepärast olen sellele ka toetusallkirja andnud. Samuti arvan, et kui õiguskantsler on hinnanud põhiseadusega vastuolus olevaks olukorda, kus riik ei ole loonud samast soost isikutele püsiva kooselu reguleerimiseks õiguslikku raamistikku, siis on Riigikogu kohus see probleem lahendada. Loodetavasti jõuame täna menetleda õiguskantsleri ettepanekut nr 27, et kaotada üks teine põhiseadusega vastuolus olev olukord. Kuidas teie õiguskomisjoni liikmena hindate seda olukorda, kus me praegu oleme? Õiguskantsler on hinnanud, et tegemist on põhiseadusvastase olukorraga. Samas tuleb meile hulgaliselt e-kirju, kus väidetakse, et selle eelnõu esimene lugemine ja eelnõu seadusena vastuvõtmine võiksid olla põhiseadusega vastuolus.

04:09 Valdo Randpere

Aitäh, hea Kalle! Mul on hea meel, et just sina selle küsimuse esitasid. Ma olen varem ka mõne teise seaduseelnõu kaitsmisel siin öelnud, et minu arvates ei ole mitte Riigikogu liikmete õigus, vaid kohustus viia meie seadused põhiseadusega kooskõlla. Ma arvan, et eksivad need inimesed, kes on meie poole pöördunud ja viidanud sellele, et me rikume põhiseadust sellega, kui me selle eelnõu siin arutusele võtame. Ma ütlesin ka oma sissejuhatavas sõnavõtus, et selle eelnõuga ei võeta tegelikult mitte kelleltki mitte midagi ära. Kui rääkida nendest vastukajadest, mida me oleme saanud, siis ma mõne kirja võtsin kaasa, et iseloomustada, milliseid kirju on meie postkastidesse tulnud. Võtan endale vabaduse mõni neist ette lugeda. Mind näiteks üllatas, kui vene rahvusest inimene kirjutas mulle negatiivse meili kooseluseaduse teemal. Mind ei üllatanud nii väga see, et see meil oli negatiivne, vaid see, et ta alustas meili lausega "Miks te toetate vähemuste huve ja mahhinatsioone Riigikogus?". Vene inimene küsib,

miks ma toetan vähemuste huve ja mahhinatsioone Riigikogus! See eelnõu on saanud ka rahvusvahelist vastukaja. Üks huviline Rootsist saatis meile kirja, ma tema rahvust küll ei tea, aga see kiri kõlab nii: "Halloo, Riigikogu! Olen nüüd elanud pikema aja Rootsis, samuti jälginud Eesti meediat ja Delfit. Eesti on palju kasvanud ja edasi liikunud, nii majanduses kui ka ühiskonnas. Palju rohkem on liberaalsust ja vabameelsust nagu Rootsiski. Vabakasvatus ja homoteema on Eestiski populaarne. Kahjuks ei ole sellest palju head, seda on näha iga nurga peal. Noored on ülbed ega kuula enam sõna. Kui kirik siin geipaaritamise seadustas, siis see tekitas palju pingeid ja mitmeid vägivallaolukordi oli ka. Mõned inimesed said ka surma. Homoteema on lihtsalt palju halba käima tõmmanud siin ühiskonnas ning osa noori ja vanu on sellepärast väga pahased. Paljude suhted kannatavad selle pärast. Kirjutan selleks, et ei tahaks seda olukorda Eestis näha. See ei ole hea. Varem oli palju parem, oli vähem liberaalsust ja rohkem korda. Homod on ka kuidagi väga agressiivseks muutunud, nagu mingi rassiprobleem oleks. Samasooabielu ei ole õige värk. Armastan ikka Eestit ja soovin teile parimat. *Länge leve, Estland*!" Aga olen saanud ka pooldavaid meile. Näiteks kahelt Eesti naiselt, kes kirjutasid pika südamliku kirja, mille nad lõpetasid nii: "Me ei tee mingit propagandat, me ei käi kusagil paraadil, me ei ohusta ühegi heteropere elu, me ei ole mingid perverdid ega lasteahistajad. Oleme tavalised noored Eesti naised, kes tahavad rahus oma pereelu elada ja oma lastele õnnelikku lapsepõlve ja parimat tulevikku võimaldada. Palun lubage meil seda teha!" Aitäh!

04:09 Aseesimees Jüri Ratas

Kas aitäh oli kirja lõpus või tähistas see vastuse lõppu? Imre Sooäär.

04:09 Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Ma jätkan samal teemal. Ma palun juba ette vabandust stenografistidelt, aga ma siiski tsiteerin: "Perseaugu geoloogid, kahe pea ja viie jalaga vasikad, vaadake tagajärgi, mida võivad korda saata homod, lesbid ja muud pilastajad, perverdid. Kohe tulevad zoofiilid, nekrofiilid, pedofiilid jne, jne, jne." Need ei ole netikommentaarid, need on tsitaadid Riigikogu uputanud ulatuslikust meilikampaaniast, mida õhutati ühest tuntud allikast. Sellest allikast, mis siiamaani pole avalikustanud oma välismaiseid rahastajaid. Loomulikult on meil sõnavabadus ja vaevalt sul minu küsimusele ka head vastust on, aga ma ikkagi küsin. Kust tulevad need kohutavad rõvedused ja meeletud hirmud? Miks me oleme olukorras, kus normaalse kultuurse debati asemel valijaga on meid uputamas kirjades võimust võtnud kurjus, vaenamine, vihkamine ja "Libahundi" Tiina aegadest pärit mõttelaad, et kõik need, kes on meist erinevad, tuleks põletada tuleriidal? Kas see eelnõu võiks tuua siia muutust?

04:09 Valdo Randpere

Aitäh! Mul ei ole head vastust selle kohta, kust see kurjus tuleb. Selle eelnõu kaitsmist ette valmistades lugesin ma ühte hiljuti avaldatud uuringut, mis võrdleb riike sotsiaalse progressi aspektist. Eesti oli selles uuringus 132 riigi hulgas üldarvestuses 19. kohal, mis on minu meelest väga vinge koht. Kolm kohta meist eespool oli USA, kohe meie järel olid Prantsusmaa ja Hispaania. Muide, Venemaa oli 80. kohal. Ütlen seda selleks, et te saaksite lihtsalt väikese tunde, mis kohal meie olime. 19. koht on väga vinge. Kõige viletsam skoor oli meil tolerantsi kategoorias, kus me olime 60. kohal. Meist kümme kohta eespool oli Mongoolia, meist napilt tagapool olid Albaania ja Valgevene. See uuring näitab, et ega sellised kirjad ei ole fantaasia vili. Selline ongi meie tänapäeva ühiskond. Mina loodan, et see eelnõu ja debatt, mis selle ümber käib, muudavad meid natuke sõbralikumaks ja sallivamaks, et lõpuks ka mõni, kes ei ole siiamaani aru saanud, saab aru, et kellelgi teisel on mingi teistsugune eelistus. Mina kasvasin nõukogude ajal, kui homoseksuaalsus oli kriminaalkuritegu. See ei vähendanud ju selliste inimeste hulka, vaid tegi lihtsalt paljud inimesed kas kurjategijaks või õnnetuks. Ma näen täna siin saalis inimesi, kes usuvad – tundub nii –, et homoseksuaalid on homod sellepärast, et isiklikult neid kiusata, või homoseksuaalsed inimesed on lihtsalt ühel hommikul tundnud, et täna tahavad nad olla homod. See ei ole nii, see ei ole nende valik, see on nende olek. Diskrimineerida kedagi sellepärast, et ta on teistsugune, on minu meelest nii vale, rumal ja kitsarinnaline, kui veel olla saab.

04:09 Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

04:09 Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Mul on küsimus aususe ja selle eelnõu autorluse kohta. Te oma sissejuhatavas sõnavõtus viitasite sellele, et Riigikogus oli fraktsioonidevaheline töörühm, kes koos Justiitsministeeriumiga selle eelnõuga tööd tegi. 19. märtsil, mäletan, käis Imre Sooäär sellele eelnõule toetusallkirju kogumas. Eelnõu ise jõudis Riigikokku suurel neljapäeval. Paar päeva pärast seda, kui Imre käis allkirju kogumas, oli meedias Imre suu läbi juttu sellest, et see eelnõu pole veel valmis, vaid valmib mõne nädala pärast, kuigi ta oli sellele juba toetusallkirju kogunud. Mulle kahjuks ei ole teada, millal see töörühm kogunes ja millal toimusid selle koosolekud. Kas teie ise olite selle töörühma liige? Kas te teate, kas see kutsuti kunagi kokku? Kui kutsuti, siis kes ja kunas selle kokku kutsus ja mille alusel sinna Riigikogu liikmeid valiti?

04:09 Valdo Randpere

Aitäh! Ma võin vastata täiesti ausalt, nagu ma vastan kõigile küsimustele. Ma ei olnud selle töörühma liige. Tagantjärele mõeldes saan öelda, et ma isegi vist teadsin, et selline töörühm oli olemas. Mind kahjuks sinna ei kutsutud, kuigi ma oleksin sinna hea meelega läinud. Ma tean, et seal osalesid meie erakonnast Rait Maruste ja Imre Sooäär. Ma tean, et teie erakonnast oli selle töörühma liige Liisa-Ly Pakosta, aga teisi liikmeid ma ei tea. Mul pole aimugi, kes sinna veel kuulusid. Olga Sõtnik oli seal, öeldakse mulle saalist ette, ka Andres Anvelt. Saidki ausa vastuse, aga isegi mitte minu käest, vaid lihtsalt minu suu läbi.

04:09 Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

04:09 Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Kuna minu nime nimetati, siis ma esitan kõigepealt repliigi ja seejärel küsimuse.

04:09 Aseesimees Jüri Ratas

Praegu ei ole läbirääkimiste voor. Praegu pole repliigi esitamise võimalust. Nii on.

04:09 Liisa-Ly Pakosta

Okei, siis ma küsin ja seejärel on mul repliik. Ma olen tõepoolest püüdnud panustada sellesse, et laste olukord oleks parimal võimalikul moel kaitstud, sõltumata pere liigist. Mul on sügavalt piinlik selle vihakampaania pärast, mis on Eesti ühiskonnas praegu käima läinud. Ma palun vabandust kõikidelt, kes on tundnud ennast selle tõttu puudutatuna! Kui ma pooldasin koolieelse lasteasutuse seaduse eelnõu esimese lugemise katkestamist, ei teinud keegi sellest järeldust, et ma olen lastefoob või et mul on mingi haige suhtumine lasteaedadesse. Igaks juhuks kordan üle, et ma ei ole lastefoob ja haiget suhtumist lasteaedadesse ka ei ole. Küll on praegu arutatava eelnõu puhul läinud kahjuks nii, et oma kõnes ei nimetanud sa lapsi üldse. Kas sa pead normaalseks, et me räägime perekonnaelu puudutavast eelnõust, aga ei räägi kõige tähtsamast ehk lastest?

04:09 Valdo Randpere

Aitäh, Liisa-Ly! Ma võin sissejuhatuseks öelda, et mina pean sinust siin Riigikogus olijatest vaat et kõige rohkem lugu, seda just sellepärast, et sa alati laste õiguste eest seisad. Ma ei kahtle kunagi, mis sinu motiivid selles osas on. Ma ei nimetanud lapsi kahel põhjusel. Esiteks, aeg on siin suhteliselt piiratud ja lasteteema on sellest kampaaniast välja jäetud. Seda ei ole ka rünnatud, nii et mul ei olnud seal vaja midagi kaitsta. Teiseks, Eesti seadused on üleüldse olnud lapsi väga-väga kaitsval positsioonil. Laste huvid on alati esiplaanil, ükskõik mis seadusega tegemist on. Ka praegu, kui kooselu registreerimise võimalust ei ole, on laste õigused Eesti seaduste järgi väga hästi kaitstud. Neid saaks kindlasti veel paremini kaitsta, aga see pole valdkond, mis oleks kuidagi maha jäänud või järel lohiseks.

04:09 Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallemets, palun!

04:09 Kalev Kallemets

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt isiklik selgitus. Ma olen kristlikus abielus, järelikult olen ka leeritatud ja mul on mõningaid teadmisi kirikuajaloost. Kristliku kiriku veendumused on aja jooksul oluliselt muutunud, mis puudutab näiteks suhtumist juutidesse, ladina keele või rahvuskeele kasutamisse kirikus, naiste rolli ühiskonnas ja ka abieluvälistesse lastesse. Kahetsusväärselt on erinevate veendumuste tõttu sajandite jooksul hukkunud miljoneid inimesi. Kas sinu arvates on alust loota, et see seadus suudab rahuldada kõikide kodanike erinevaid usulisi käsitlusi ja kaotada hirme?

04:09 Valdo Randpere

Aitäh, Kalev! Kindlasti mitte. Ma juba olengi öelnud, et kindlasti ei ole see kõikehõlmav eelnõu, mis suudaks või püüaks reguleerida kõiki elu tahke, aga ta reguleerib ühte valdkonda meie elus. Analüüside põhjal on selles valdkonnas olemas reaalsed õigusprobleemid, mis vajaksid reguleerimist.

04:09 Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

04:09 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea eelnõu kaitsja! Paragrahvis 3 on öeldud, et kooseluleping sõlmitakse notariaalselt tõestatud vormis. Nagu sa tead – ma vähemalt loodan, et sa tead –, saab abielu ka praegu notari juures sõlmida. Võib-olla ei oleks mõtet siin rääkida heteroabieludest või kooseluvormidest, vaid seaduses võikski olla selgelt ja üheselt kirjutatud, et on samast soost paaride kooseluleping. Siis jääksid võib-olla paljud vaidlused ära.

04:09 Valdo Randpere

Aitäh! Ma ei kujuta ette, kuidas paljud vaidlused ära saaksid jääda, niikaua kui teie siin saalis istute. Ettepanekuks on see teie mõte iseenesest hea küll, aga ma küsin viisakusreegleid eirates vastu, kuidas te seda ette kujutate. Meil on 170 000 koos elavat paari, kes ei ole abielu registreerinud. Siis on mõnisada samast soost paari. Üks võimalus on, et me teeme eelnõu, mis kehtib ainult heteroseksuaalsete inimeste kohta, ja ütleme, et samasoolisi inimesi meil nagu olemas ei ole või me ei luba neil elada nende reeglite järgi, mis teiste kohta kehtivad. Me käitume siis nagu jaanalinnud, peidame pea liiva alla ning eitame, et homoseksuaalsed inimesed ja paarid on olemas. Muide, reeglid on sellised, et mina nüüd vastan ja sina kuulad. Kui veel jaanalindude peale mõelda, siis neil on teine huvitav omadus veel: nende aju on väiksem kui silmad. Põhimõtteliselt võib eeldada, et nad ei saa kõigest aru, mida nad näevad. Teistpidi võttes, kas sa kujutad ette, et me teeme ühe eelnõu ainult samasoolistele, nendele paarisajale inimesele, ja ütleme heteroseksuaalsetele, et kas abiellugu või siis vaadaku ise, kuidas saavad, lakkugu panni? Kas sa kujutad seda situatsiooni ette? Miks me peaksime siia mingeid erinevusi sisse kirjutama? Mina ei arva seda. Kuna sinul ei ole vaheleräkimise õigust, siis ma tänan sind küsimuse esitamise eest!

04:09 Aseesimees Jüri Ratas

Riigikogu saalis on kombeks, et siin on üks juhataja korraga. Peeter Laurson, palun!

04:09 Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Sa mainisid enne ühe seigaga seoses Aivar Riisalu. Te kasvatasite mingil eluetapil koos sinu last. Kas sa tundsid puudust, et sa ei saanud sel ajal oma kooselu registreerida? Kas Aivar Riisalu peaks olema nüüd mingil määral kahjustatud, sest sellel lapsel, keda ta koos sinuga kasvatas, puuduvad igasugused kohustused tema vastu, sellel lapsel on need ainult sinu vastu?

04:09 Valdo Randpere

See oli küll nii keeruline küsimus. Ma ei saanudki aru, kellega ma kooselu registreerima oleksin pidanud. Ma elasin sel ajal juba koos oma praeguse abikaasaga. Hakata lahutatud abikaasaga kooselu registreerima – selle mõtte peale pole ma varem tulnud. Aga ei, me ei näe siin mingisugust probleemi, ausalt öeldes. Ma saan Aivariga hästi läbi, kuigi see võib-olla alati nii välja ei paista. Me mõlemad saame

minu lapsega hästi läbi. Mina saan läbi ka Aivari lapsega, kes on kaugelt kuidagipidi minu sugulane. Selline see elu on. Tänapäeval enam päriselt ei toimi selline ilus utoopiline peremudel, et mees ja naine kohtuvad, koos enne ei ela, vaid kohe abielluvad ja neid lahutab ainult surm. Kahjuks see ei toimi. Mul oleks väga hea meel, kui see toimiks. Nii paraku ei ole, sellepärast ongi seda eelnõu vaja.

04:09 Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

04:09 Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Te olete seaduseelnõus pannud notaritele ülesande kooselusid registreerida, aga Notarite Koda on seisukohal, et eelnõu ei täida oma peamist väidetavat eesmärki, sest faktilises kooselus elavate, kuid registreerimata paaride varasuhetes ei muutu midagi. Seletuskirjas ja õiguskantsleri välja toodud probleemid jäävad samaks. Küll aga täidab regulatsioon oma teist eesmärki: anda samast soost paaridele võimalus kooselu registreerida nii, et see on nähtav ka kolmandatele isikutele. Notarite Koda leiab, et eelnõu jätab mulje, nagu samast soost paaridele kooselu reguleerimise võimaluse andmine oleks seaduse peamine eesmärk, mida püütakse peita eri soost paaride faktilisest kooselust tulenevate õiguslike probleemide taha, ning see ei ole kooskõlas hea õigusloome tavaga. Miks te ei teinud eelnõu, mis oleks aus, läbipaistev ja kooskõlas hea õigusloome tavaga? Miks te ei pakkunud välja samasooliste inimeste abielude seadustamist? Mis te vigurdate?

04:09 Valdo Randpere

Mulle on sama küsimus juba korra esitatud ja ma olen andnud hinnangu ka Notarite Koja seisukohale. See koht, kus lõpeb see lehekülg, mida sina hea meelega tsiteerisid, on tegelikult väga asjalik ja asjakohane, aga enne seda, ma arvan, tegid nad ühe poliitilise avalduse, mis jääb nende südametunnistusele. Ma ei saa väga tõsiselt võtta Notarite Koja poliitilisi avaldusi, küll aga on nende sisulised märkused kas arvesse võetud või nendega veel töötatakse. Ma usun, et see eelnõu saab väga heaks ja sinagi, Valmar, kui see sügisel jõuab äkki kolmandale lugemisele, hääletad selle poolt.

04:09 Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

04:10 Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kohati jääb siin saalis olles mulje, nagu oleks teatrisse sattunud ja käib etendus. Mind häirib kõige rohkem see, et kuigi räägitakse sallivusest ja arvamuste mitmekesisusest, üritatakse peale suruda ühte kindlat nägemust ja jääb mulje, et kõik, kes teistmoodi arvavad, on kuidagi väärakad või ei sobi siia ühiskonda. Samuti häiris see, et kooseluseaduse vastu olev kiri kanti siin ette mõnitava häälega, aga seda seadust toetav kiri loeti ette mesimagusa häälega. See ei sobi siia. Aga küsimus on järgmine. Kui väidetavalt 170 000 paari, kes ei ole abiellunud, ootavad rõõmsalt seda kooseluseadust, siis kas selle kohta on ka uurimusi tehtud?

04:10 Valdo Randpere

Esiteks, mul on hea meel aru saada, et sa hindad mu esinemist siin. Aitäh! Mis puudutab neid 170 000 paari, siis nende hulgas ei ole tehtud sellist uurimust, kas nad oleksid kohe valmis oma kooselu registreerima. On tehtud uurimusi, kuidas inimesed suhtuvad kooselu registreerimisse ja samasooliste inimeste kooselu registreerimisse. Ma võin öelda, et vabaabielude arv, väljaspool abielu sündinud laste arv ja ka nende inimeste arv, kes on tolerantsed ja leiavad, et on vaja need suhted õiguslikult reguleerida, kasvab väga-väga kiiresti. TSN Emori uuringu põhjal võib öelda, et nende tolerantsete inimeste arv ajavahemikul 2006–2012 kahekordistus.

04:10 Aseesimees Jüri Ratas

Andres Herkel, palun!

04:10 Andres Herkel

Aitäh! Austatud ettekandja! Te minu esimesele küsimusele vastates sisuliselt möönsite, et eelnõu tehniline kvaliteet on allpool arvestust ja selleks, et sellest midagi saaks, tuleb teha ulatuslikke muudatusi. Te ei vastanud minu küsimuse sellele poolele, kas te olete valmis loobuma ka sellest poolabielu mõistest, millele see asi on pealkirjast alates üles ehitatud, ja keskenduma eeskätt varaliste suhete reguleerimisele.

04:10 Valdo Randpere

Aitäh! Sa said mu esimesest vastusest valesti aru. Ma ei tunnistanud, et see eelnõu on tehniliselt allpool igasugust arvestust, nagu sa ütlesid. Ma ütlesin seda, et selle eelnõu ja ülejäänud seaduste täieliku kooskõla saavutamiseks on vaja päris mahukat tööd teha. Mis puudutab seda poolabielu mõistet, siis ma ei tea, kust sa seda loed. Pealkirjas on juttu kooselust. Kui sa vaatad, kuidas teistes riikides on kooselu reguleeritud, siis peaaegu kõigis riikides, kus seda on tehtud, on lähtutud abielu mõistest ja toodud sisse vabaabielu, registreerimata abielu mõiste. Sellepärast, et tegelikult selle suhte regulatsioon on väga suures osas sarnane abielu regulatsiooniga, välja arvatud mõned nüansid. Aga ma ütlen veel kord, et kui sul on konkreetseid häid ettepanekuid, siis esita need. Selleks on aega 12. septembrini. Sul Riigikogu liikmena on selleks õigus. Ootan suure huviga.

04:10 Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

04:10 Kalle Palling

Aitäh! Hea Valdo! Sa enne vastasid nii pikalt, et mul jäi pool vastust saamata. Minu hinnangul on selle seaduseelnõu algatamine ja nüüd siin Riigikogu saalis menetlemine uus etapp Eesti õigusloomes, sest on tekkinud tõeline arvamuste paljusus. Eelnõul on palju toetajaid ja palju vastaseid ning öösel kell pool neli on suur hulk rahvasaadikuid Riigikogu saalis selle seaduseelnõu üle debateerimas. Ma küsin õiguskantsleri kui institutsiooni arvamuse kohta. Ka Riigikohtu endine esimees Märt Rask on esitanud mitmeid ettepanekuid ja toonud välja õigusemõistmise kitsaskohti, mille tõttu oleks vaja seadusi muuta. Kas võib tõlgendada nii, et need, kes on selle seaduseelnõu menetlemise vastu, ei pea õiguskantsleri institutsioonist midagi? On ju õiguskantsler meile öelnud, et me peame selle probleemi lahendama.

04:10 Aseesimees Jüri Ratas

Teie aeg on läbi.

04:10 Valdo Randpere

Aitäh, Kalle! Ma ei tahaks panna oma oponentidele sõnu suhu ja ma ei taha kedagi kuidagi kiusata või kritiseerida, kuigi siin mõnele inimesele tundus, et ma seda teen. Ma tõesti ei taha seda teha. Ma ei arva, et need inimesed, kes selle eelnõu vastu on, peavad õiguskantslerit tühjaks kohaks või nulliks, aga eks nad tõlgendavad tema ettepanekuid, lähtudes paljuski oma poliitilistest eelistustest ja sellest, kuidas need parajasti nende päevaarusaamadega kokku sobivad. Aga minu arvates tuleb sellistesse tähelepanu juhtimistesse suhtuda suure tõsidusega. Kui Riigikogu vähimalgi määral jagab õiguskantsleri kahtlust, et on olemas riive põhiseadusega, siis tuleks need asjad korda seada. Keegi teine Eestis peale Riigikogu seda teha ei saa.

04:10 Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

04:10 Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja, tänan teid põhjaliku ja ausa ettekande ning küsimustele vastamise eest! Nagu siin juba öeldud, on viimastel päevadel meie meilikaste täitnud selle seaduseelnõu vastaste kirjad, kus leidub nii rõvedusi kui ka piiblitsitaate, aga see on juba isikliku vaimse taseme küsimus. Kuid paljudes kirjades räägitakse ka rahvuse hukust ja riikluse katastroofist, mille see seadus endaga kaasa toovat.

Teie tunnete hästi Skandinaavia ühiskonda. Kas te võite iseloomustada, milliseid tagajärgi on selliste ja veelgi radikaalsemate seaduste vastuvõtmine toonud kaasa Skandinaavia rahvastele ja nende riiklusele? Nemad on elanud selles mõttes muutunud õigusruumis juba aastaid, mõned isegi aastakümneid.

04:10 Valdo Randpere

Aitäh! Ma oma kogemustest Rootsis juba natukene rääkisin. Ma võin üldistades öelda, vaadates seda, kuidas inimesed on Eestis käitunud, et suur osa nendest, kes ennustavad meile kadu ja hukku, kui see seadus vastu võetakse, lähevad rõõmuga tööle Soome, kus on juba 12 aastat olnud võimalik partnerlust registreerida, nad lähevad suure rõõmuga tööle Rootsi, kus on peale partnerluse registreerimise võimalikud ka samasooliste abielud. Nad ei leia, et sealses ühiskonnas elamine neid ahistaks või tapaks. Iseenesest on huvitav vaadata, kuidas avalik arvamus selles suhtes on meelestatud. Tegelikult on Läti see Euroopa Liidu riik, kus ollakse kõige negatiivsemad kõige suhtes, mis puudutab samasooliste kooselu ja selle registreerimist või abielu. Tõenäoliselt ka selle tõttu, et seal on päris palju vene rahvusest inimesi. Ka Eestis on näha, et nemad on negatiivsemalt meelestatud kui eestlased. Aga lätlastest vist ainult 14% tahtis millestki sellisest kuulda. Eestis oli selle küsitluse ajal neid inimesi 21%, nüüd on neid 36%. Ma arvan, et need ühiskonnad, mida meie kirjeldame heaoluühiskondadena, ei ole midagi selle tõttu kaotanud, taevas ei ole alla kukkunud, keegi ei tunne ennast õnnetuna. Siin juba läks kirjade lugemiseks ja ma võib-olla passiksin peale. IRL on väga tarmukalt seda eelnõu rünnanud. Aga teie erakonna aseesimees Eerik-Niiles Kross ütles 23. aprillil Postimehes: "Kui me anname samasoolistele paaridele, kes on ju objektiivselt olemas ja elavad meie seas, õiguse oma kooselu registreerida, kuidas see puudutab minu või sinu abielu? Või minu või sinu soovi abielluda? [---] Ma ei mõista, kuidas ühe vähemuse diskrimineerimine saab kedagi õnnelikumaks teha." Minu teada on ka IRL-i paar ülejäänud tähte, kes valimistel on hiilanud – Yoko Alender, minu teada ka Anvar Samost –, seda eelnõu toetanud. Mõelge ka selle peale, enne kui te väga hoogu lähete.

04:10 Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

04:10 Priit Sibul

Aitäh! Austatud ettekandja! Esiteks on mul natuke kurb meel, et me seda eelnõu peame siin ööhämaruses menetlema, iseenesest kannataks seda kindlasti teha ka päevavalgel. (Naer. Kellahelin.) Aga äkki te täpsustate ära selle arvu 170 000, mis mitmel korral on siit täna läbi käinud? Varem on meedias räägitud 170 000 inimesest, aga täna on siin saalis üsna mitmel korral räägitud 170 000 perest. Vahe on täpselt pool. Võib-olla te täpsustate? Teine küsimus on mul § 9 lõike 2 kohta, mis räägib välismaal registreeritud kooselu või abielu Eestis aktsepteerimisest. Kui ma õigesti aru saan, siis nüüd ei pea enam isegi välismaale minema, ka näiteks Inglise saatkond saab Inglise ja Eesti kodanikke paari panna. Nii et ei ole vaja enam isegi välismaale minna, et aktsepteerimist saavutada. Lisaks tegi Euroopa Kohus detsembris otsuse, et nendes riikides, kus on samasooliste neutraalne kooselu legaliseeritud, tuleb see võrdsustada abieluga. Sisuliselt ikkagi geiabielud legaliseeritakse selle seaduse ...

04:10 Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija, teie aeg on läbi!

04:10 Valdo Randpere

Sa küsisid nii palju küsimusi, et mul ei ole ausalt öelda enam meeles, mida sa täpselt küsisid. Mis see esimene asi oli, mida sa ...?

04:10 Aseesimees Jüri Ratas

Palun vabandust, aga sellist diskussiooni ei näe meie kodu- ja töökord ette! Kui vastus lõppes, siis läheme edasi järgmise küsimusega. Ei saa palli põrgatada.

04:10 Valdo Randpere

Ma räägin tõesti edasi. Sa küsisid kolme asja, mul ei ole need enam meeles. Aa, sul oli kahju, et seda arutatakse öösel. Selle peale oleks pidanud mõtlema varem, siis, kui te siin venitasite.

04:10 Aseesimees Jüri Ratas
Liisa-Ly Pakosta, palun!

04:10 Liisa-Ly Pakosta
Aitäh! Mulle teeb selles diskussioonis muret see mustvalge esitlus, et ongi justkui ainult kaks võimalust, kas oled selle poolt või vastu. Sisuline debatt tegelikult ka praegu siin saalis suuresti puudub. Sa ütlesid, et laste olukord Eestis on väga hea ja seetõttu seda teemat ei käsitletud. Olen selle eelnõu raames laste olukorra halvenemist põhjalikumalt käsitlenud 21. aprillil Eesti Päevalehes ilmunud artiklis. Muide, need erinevused laste teemal on silmatorkavad ka võrreldes Rootsi *sambolagen*'iga ehk kooseluseadusega. Kas sa oled jõudnud selle artikliga tutvuda? Mul pole aega kõiki neid muresid siin üles lugeda. Milline on sinu suhtumine nendesse murekohtadesse?

04:10 Valdo Randpere
Ma pean vabandust paluma! Ma lugesin su artiklit siis, kui see ilmus, aga ma ei mäleta enam, millised täpselt need murekohad olid. Aga Rootsi *sambolagen*'ist ma rääkisin sulle küll, seda ma mäletan.

04:10 Aseesimees Jüri Ratas
Imre Sooäär, palun!

04:10 Imre Sooäär
Aitäh, hea juhataja! Kuna siin saalis see juba jutuks tuli, siis tahan täpsustada, et erakondadevaheline töögrupp sai alguse poolteist aastat tagasi rahvusraamatukogus, kuhu olid kutsutud kõik Riigikogus esindatud erakonnad. Paraku, ainuke erakond, kes kutsele ei vastanud ja oma esindajat ei saatnud, oli IRL. See oli teave kolleeg Priit Sibulale. Sellepärast nad ei olegi asjast teadlikud. Aga ma tahan tunnustada Liisa Pakostat, kes lõpuks siiski meiega liitus ja olulisi ettepanekuid tegi. Näiteks oli üks tema märkus see, et eelnõu ei käsitle kooseluvälist lapsendamist. Ta oli mures laste õiguste pärast. Ma tahan teda selle eest tunnustada. Aga sellegipoolest on üle 13 000 inimese avaldanud Facebookis sellele eelnõule toetust. Õnneks täna siin saalis ka õiguskantsler kinnitas, et see eelnõu ei ole põhiseadusega vastuolus. Küll ütles ta, et tahab näha lõplikku varianti, mis vastu võetakse. Kas sinu arvates see seadus võetakse vastu või jääbki nende 13 000 inimese ootus täitmata?

04:10 Valdo Randpere
Selle eelnõu vastased on ennustanud, et see on esimene samm homoabielude seadustamisel ja mida iganes veel. Ma ei tahaks olla selgeltnägija, kes hakkab ennustama, mis juhtub. Ma loodan väga, et me saame täna selle eelnõuga niikaugele, et me lõpetame esimese lugemise ja saame pärast 12. septembrit hakata parandusettepanekuid üle vaatama. Juhul kui sellest eelnõust saab üks hea seadus, siis me võtame ta vastu. Aga ma ei julge ennustada selle eelnõu saatust, sest see on tõepoolest tekitanud erinevaid tundeid ja see veelahe ei lähe isegi mitte erakondi pidi, vaid mõned inimesed igas fraktsioonis on selle eelnõu vastu. Ma ei pea neid ei mustadeks ega valgeteks, kuigi mind äsja selles kahtlustati, lihtsalt inimestel on erinevad arvamused. Ma väga loodan, et see eelnõu saab kunagi seaduseks, aga ma ei julge seda ennustada.

04:10 Aseesimees Jüri Ratas
Head ametikaaslased, mul on palve. Küsimuse esitamiseks on aega kuni üks minut. Marko Pomerants, palun!

04:10 Marko Pomerants
Aitüma! Siin saalis on hästi palju räägitud õiguskantslerist ning toetutud tema arvamusele selle eelnõu kohta. Kuid mõni nädal tagasi saadeti apteekide asutamise küsimuses õiguskantsleri arvamus pikalt ja sellega ei arvestatud. Ju siis nii oli päevapoliitilistes oludes mõistlik. Aga minu küsimus lähtub sinu vastusest, mis puudutas abielu. Sa oled rõhutanud, et see seadus ei näe ette abielu registreerimist. Kas sa selle seaduse vastuvõtmise korral välistad, et järgmine samm võiks olla ka sooneutraalsete abielude registreerimine? Kas sa ise toetaksid sellist sammu, kui selline ettepanek tuleb?

04:10 Valdo Randpere

Kui ma nüüd täiesti aus olen, siis ma põhimõtteliselt ei näe probleemi ka selles, kui samasooliste abielud oleksid lubatud. See on minu isiklik seisukoht. Ma tean, et seda seisukohta Eestis praegu enamik inimesi kindlasti ei toeta, Eesti ühiskond selleks valmis ei ole. Ma ei usu, et see kooseluseadus kuidagi kas sillutaks sellele teed või takistaks seda. Hoolimata sellest, kas kooseluseadus on olemas või ei, kunagi samasooliste abielude lubamise teema Eestis kõne alla tuleb. Ma ei tea, millal. Vaatame teiste riikide kogemusi. Taanis läks partnerluse registreerimise lubamisest kuni samasooliste abielude lubamiseni aega 23 aastat, Hollandis ainult kolm. Aga ma ei näe seal mingit põhjuslikku seost, et üks põhjustaks teist. Ma olen ka varem öelnud, aga võin korrata, et kui ma valmistusin juristiks saama, siis ma ülikoolis õppisin, et õigusloome peab peegeldama ühiskonna tegelikku olukorda. Eesti ühiskonna tegelik olukord tänapäeval on see, et samasooliste abielusid ei aktsepteeritaks. Sellepärast ei ole me seda ka eelnõusse pannud. Kui kunagi Eesti ühiskond niikaugele jõuab, et see nähtus vajab õiguslikku reguleerimist ja Eesti inimesed on selleks valmis, siis see tehakse ära. Võib-olla minu silmad seda ei näe, aga võib-olla ka näevad.

04:10 Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallemets, palun!

04:10 Kalev Kallemets

Lugupeetud ettekandja! Minu huvi ja tähelepanu on suunatud samale küsimusele, millele osutas Liisa-Ly Pakosta, ehk laste õiguste kaitsele. Kas õiguskomisjonis oli arutlusel selliseid punkte, mis puudutavad laste õiguste kaitset? Kas sinu arvates on võimalik veel menetleda punkte, millele Liisa-Ly Pakosta osutas? Mina isiklikult arvan, et see peaks olema võimalik. Minu tutvuskonnas elavad mitmed paarid vabaabielus. Minu arvates võiks kooselu reguleerimine potentsiaalselt tagada laste õiguste parema kaitse. Aga kas sa näed, et on võimalik veel menetleda Liisa-Ly Pakosta tehtud või muid ettepanekuid?

04:10 Valdo Randpere

Aitäh! Kindlasti on võimalik. Nagu öeldud, eelnõu on esimesel lugemisel, seda on võimalik muuta igas suunas ja igasugused head ettepanekud on teretulnud. Liisa ei viidanud ju sellele, et selles eelnõus puuduksid laste õigusi käsitlevad normid, vaid sellele, et mina oma ettekandes neid ei puudutanud. Võib-olla oli see minu viga. Me oleme seda teemat õiguskomisjonis tegelikult arutanud. Need normid on eelnõus täiesti olemas. Siin on olemas ka normid, mis sätestavad suhtluse vormi registreeritud partneri ja tema mittebioloogilise lapse vahel juhul, kui kooselu lõpeb jne. See kõik on selle huvides, et lapsel oleks kindlustunne ja mingi suhe nende inimestega, vanematega, kelle juures ta kasvab.

04:11 Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

04:11 Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Siin on korduvalt kuulda olnud, et IRL on selle eelnõu vastu, samas IRL-i liikmed seda toetavad. Kas see tundub nii imelik, et erakonnas on inimestel võimalik oma arvamust avaldada? Kas siis teistes erakondades või sinu koduerakonnas see lubatud ei ole, et sa seda niimoodi välja tood? Aga küsimus on eelnõuga seotud kulude kohta. Kooselude sõlmimise ja lõpetamise dokumentatsioon, tarkvaraarendus – kõik see nõuab kulutusi. Kui suured need kulutused olla võiksid, kas on arvutusi tehtud?

04:11 Valdo Randpere

Ma tean, et mingeid hinnanguid on esitatud. Ma ei tea neid summasid peast. Aga sul on õigus, kindlasti registrite muutmine ja ümberprogrammeerimine mingeid kulutusi kaasa toob. Need ei ole küll väga suured. Mis puudutab vaadete paljusust, siis loomulikult on see ka meie erakonnas olemas. Ma lihtsalt tõin Eerik-Niiles Krossi tsitaadi teile teadmiseks, juhuks kui te ei ole tähele pannud, et teie erakonna aseesimees arvab nii.

04:11 Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

04:11 Jaak Aaviksoo
Hea ettekandja! Mina olen ka kindlasti igasuguse vabatahtliku kooselu poolt, ükskõik siis, mis vormis ja millisel soolisel alusel see sünnib. Selles mõttes on niisugune vastandamine, et keegi on poolt ja keegi vastu, kunstlik. Pigem on küsimus selles, kas riik peaks seadusega hakkama kedagi õnnelikuks tegema. Aga laiem küsimus on ju selles, kas see kooseluseadus aitab kuidagi kaasa Eesti rahva või teiste rahvaste kestmisele, kellel samamoodi sündimusega probleeme on. Kas te olete mõelnud, mismoodi see aitab kaasa meie tulevikule, just kestmise mõttes?

04:11 Valdo Randpere
Aitäh! Ma ei arva, et riik saaks seadustega kedagi õnnelikuks sundida. Aga ma arvan, et riik saab seaduste loomisest hoidumisega inimesi õnnetuks muuta. Mis puudutab eesti rahvuse jätkusuutlikkust ja kestvust, siis see eelnõu tõenäoliselt – tegelikult päris kindlasti, mitte tõenäoliselt – ei muuda selles suhtes mitte midagi. Aga ta teeb need vähesed eestlased, kes siin maa peal olemas on, natuke õnnelikumaks, vähemalt mingi osa neist, kes praegu on õnnetud, sest neile ei ole seni pakutud mitte mingit õiguslikku kaitset.

04:11 Aseesimees Jüri Ratas
Aivar Riisalu, palun!

04:11 Aivar Riisalu
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ka mina olen selle eelnõu toetuseks allkirja andnud, sest mulle tundusid algatajate argumendid mõistlikud. Pean ütlema, et kui Eesti rahvalt on ära võetud väga suuri majanduslikke tükke, nagu öeldakse, siis on ühiskond väga rahulikuks jäänud. Aga nüüd olen ma saanud eri pooltelt piltlikult öeldes ajupesu, kohati olen kuulnud inetusi ja, muuseas, mõlemalt poolt. Ma olen sattunud segadusse ning tunnistan ausalt ja otse, et ma ei oska enam elada. Ma arvan, et siin saalis on veel inimesi, kes on segaduses. Selle tõttu ma küsin, kas järsku ei oleks mõistlik viia see küsimus ikkagi laiemale pinnale ja korraldada referendum. Väga paljud kirjutajad on soovinud, et see küsimus läheks üldrahvalikule arutelule. Ma tunnistan ausalt ja otse, et ma tahaksin praegu aknast välja hüpata ja põgeneda.

04:11 Aseesimees Jüri Ratas
Austatud politsei, palun vaadake, et aknad oleksid suletud ja siin ei tekiks mingeid kehalisi vigastusi! Palun, hea vastaja!

04:11 Valdo Randpere
Aivar, sa aitaksid mul ajalukku minna, kui sa seda teeksid.

04:11 Aseesimees Jüri Ratas
Seda ei juhtu! (Naer saalis.)

04:11 Valdo Randpere
Aga ma kindlasti ei tahaks seda ja ma takistaksin seda, nii et ära nii kaugele mine! Aga nüüd segaduses olemisest ja rahvahääletusest. Eestis on olnud taasiseseisvuse ajal – ütlen seda väikse mööndusega – kolm rahvahääletust. Üks oli iseseisvumise küsimuses, teine põhiseaduse teemadel, kas 1992 või 1993, ning kolmas oli Euroopa Liitu astumise teemal. See eelnõu aga käsitleb kooselu registreerimist. Ma ei arva, et see teema oleks isegi ligilähedaselt võrreldav Eesti astumisega Euroopa Liitu, põhiseaduse vastuvõtmisega või taasiseseisvumisega. Ma ei arva, et see on rahvahääletuse teema. Rahvas on meid siia Riigikokku valinud ja kui me teeme oma tööd vastutustundlikult, mõistust ja südant appi võttes, siis me saame selle eelnõuga üht- või teistpidi hakkama.

04:11 Aseesimees Jüri Ratas
Sven Sester, palun!

04:11 Sven Sester
Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Ma jätkan diskussiooni, mis viimase küsimusega algatati. Te ütlesite vastuses ilusasti, et rahvas on meid siia Riigikokku valinud. Ma vaatasin parteide valimislubadusi, mida nad kolm aastat tagasi jagasid, maksupoliitilisi, sotsiaalpoliitilisi, perepoliitilisi ja teisi lubadusi. Parandage mind, kui ma eksin, aga ma ei mäleta, et meie või teie erakond oleks sellel teemal diskuteerinud, rahva arvamust küsinud, võtnud endale ka n-ö parteilise mandaadi. Kas see teema on teile tulnud nüüd ilmutusena või on siin mingid muud aspektid? Pigem olen ma ühte meelt Aivar Riisaluga, nentides, et see võiks olla rahvahääletuse küsimus, sest see muudab ühiskonna aluspõhja. Kuidas te seda kommenteerite?

04:11 Valdo Randpere
Ma ei tea, ausalt öelda, mida teised erakonnad varasematel aastatel sellel teemal on teinud või ei ole teinud. Ma sissejuhatavas ettekandes juba rääkisin, et Justiitsministeerium on selle teemaga tegelnud alates 2009. aastast ning palunud vastukaja erakondadelt ja kõigilt teistelt, kes sellest huvitatud on. Reformierakonna juhatus võttis 2011. aastal vastu otsuse – ma küll ei mäleta, kas see oli enne või peale valimisi –, et me toetame sooneutraalse kooseluseaduse loomist. Teiste erakondade kohta ei oska ma midagi öelda.

04:11 Aseesimees Jüri Ratas
Arto Aas, palun!

04:11 Arto Aas
Aitäh! Austatud ettekandja! Eelnõu ühe algatajana ma loomulikult toetan selle eesmärke. On natukene isegi tüütu, et me peame praegu nii elementaarse asja peale nii palju auru kulutama. Tahaks teha ju midagi esimesena maailmas, midagi lahedat, innovaatilist. Selles küsimuses longime aga teistest pikalt-pikalt maas. Tegelikult saame kõik aru, et küsimus pole selle eelnõu üksikutes paragrahvides või punktides. Küsimus on väga lihtne, kas me tahame kuuluda postsovetlikusse kultuuriruumi, hirmudest ja vihkamisest läbi imbunud kultuuriruumi, või tahame olla läänelik, skandinaavialik, tolerantne ühiskond. Aga minu küsimus sulle, kes sa oled selle teemaga rohkem kokku puutunud, on järgmine. Milline on inimeste tolerantsuse ja haridustaseme seos?

04:11 Valdo Randpere
Aitäh! Ma ei taha kedagi sildistada, nii et jääks kõlama, et rumalad on selle eelnõu vastu ja targad poolt. Nii see ei ole. Sel teemal tehtud uuringud näitavad küll seda, et mehed on rohkem vastu kui naised. Haridustasemega on nii, et mida madalam on haridustase, seda rohkem selliste asjade vastu vastumeelsust tuntakse. Ka rahvuste vahel on näha erinevust, sellest ma rääkisin. Aga sa viitasid sellele, et me tahame postsovetlikust ühiskonnast välja saada. Ma lugesin sinu küsimusest välja soovi, et ma tsiteeriksin ühte meili, mis eile tuli: "Oleksin uhke, kui Eesti osutaks esimese postkommunistliku riigina oma kindlat toetust liberaalsetele väärtustele ning tagaks igale inimesele võimaluse luua endale selline perekond, milline talle sobib, ja jääda seaduse ees võrdseks. Olen ise üles kasvanud ja elan ka praegu traditsioonilises perekonnas, kuid ei näe oma eluviisile vähimatki ohtu selles, et vähemustele ei suruta peale enamuse standardeid. Soovin teile jõudu oma otsusele kindlaksjäämiseks! Rein Raud." Ma ei tea, kas see nimi teile midagi ütleb.

04:11 Aseesimees Jüri Ratas
Tiina Lokk-Tramberg, palun!

04:11 Tiina Lokk-Tramberg
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ka mina olen üks selle seaduseelnõu algatajaid ja palavaid toetajaid. Ma usun siiralt, et see muudab meie ühiskonna oluliselt avatumaks ja paremaks. Olen mitme inimesega selle eelnõu teemadel vaielnud ja lugenud ka neid meile tulnud kirju. Üks põhilisi argumente, mis on välja toodud, on see, et see eelnõu astub vastuollu kõige selle hääga, mida kristlus on meie maailma toonud. Ometi on Rooma paavst öelnud, et ta mõistab riikide vajadust seadustada tsiviilpartnerlust. Kuidas te kommenteerite seda ütlust ka meie kirikuisade kirja valguses? Kas te arvate,

et võib-olla hakkab Rooma paavsti valgus paistma ka meie väga ateistlikku riiki ja muudab ta natukene paremaks?

04:11 Valdo Randpere

Ma olen näinud seda muutumise protsessi just Rootsis, millest ma ka eespool rääkisin. Ka seal olid alguses kirikuorganisatsioonid sellise regulatsiooni vastu, hiljem nad muutsid oma meelt. Samasugune vaidlus oli naispreestrite teemal, ka selles asjas on kirikuorganisatsioonid oma meelt muutnud. Kui minna ajas veel tagasi, siis ka Martin Luther – tegelikult peaks suur osa meist luterlased olema – oli väga ebalevatel seisukohtadel. Alguses ta ütles, et abielu ei peaks üldse olema kiriku teema, siis ta muutis oma seisukohta. Mõni aeg hiljem abiellus ta ühe nunnaga. Samas toetas ta mitmenaisepidamist – oli üks konkreetne kaasus –, eelistades seda lahutusele. Nii et ei saa öelda, et on olemas mingi kristlik mudel, mis näeb välja nii, et on mees ja naine, see on perekond ja ongi kõik. See ei ole nii. Muidugi ei maksa sildistada, aga selline kristluse ja piibliga tagumine, nagu see oleks mingi haamer, ei ole õige.

04:11 Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

04:11 Ester Tuiksoo

Tänan väga, härra juhataja! Austatud ettekandja, ma tunnustan teid väga selgete vastuste ees sellisel kellaajal ja sellise keerulise teema arutelul! Kas te kinnitate seda seaduseelnõu silmas pidades, et samasoolistes peredes kasvavad lapsed on kaitstud täpselt samamoodi nagu eri soost vanemate lapsed?

04:11 Valdo Randpere

Jah, ma kinnitan seda. Ma arvan, et lastele on eelkõige vaja armastust ja head keskkonda, kus kasvada. Ka selles suhtes julgen ma väita, et selline idealiseeritud traditsiooniline peremudel ei vasta alati sellele ettekujutusele, eriti kui arvestada, et väga palju toetusavaldusi sellele eelnõule on tulnud naiste varjupaikadelt, perevägivallavastastelt mittetulundusühingutelt jne. Lapsel on lõppkokkuvõttes vaja keskkonda, kus teda armastatakse. See ei sõltu soost, ma olen selles päris veendunud. Ma olen päris veendunud selleski, et need inimesed, kes tõesti tahavad väga enda perekonda last, hindavad seda last võib-olla rohkem kui need, kes lapsi väga kergelt saavad.

04:11 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester, teine küsimus!

04:11 Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Natuke nagu kurvaks tegi hea kolleegi Arto Aasa küsimus. Siin ei olnud n-ö head debatikeskkonda, vaid ma võtan endale julguse öelda, et valitses kergelt sildistav õhkkond. Ka teie nentisite, et te ei taha sellises kontekstis jätkata. Mulle meeldib tegelikult hea debatt ja meeldivad erinevad arvamused. See on normaalne, ma arvan, ka siin saalis, selles ei ole midagi imelikku. Aga ma tulen veel selle eelnõu enda juurde küsimusega, mida täna siin on juba puudutatud. Paragrahvi 9 lõige 2 käsitleb välismaal sõlmitud abielusid. Kas ma saan õigesti aru, et kui Eesti samasoolised abielluksid riigis, kus see on võimalik, siis see abielu oleks ka Eestis selle eelnõu järgi automaatselt legaliseeritud? Kas selle eelnõu selle punkti mõte konkreetses kontekstis on olnud see?

04:11 Valdo Randpere

Aitäh! Nagu ma ütlesin, selle eelnõu kontekstis tunnustab Eesti samasooliste abielusid, mis on sõlmitud nende elukohariigi seadusi järgides. Kuna Eestis ei ole samasooliste abielud lubatud, siis see küsimus selles mõttes langeb ära. Kui välisriigi kodanik on oma koduriigi seadusi järgides sõlminud abielu, siis, nagu ma ütlesin, tõenäoliselt peavad Eesti kohtud juba praegu sellist abielu tunnustama.

04:11 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik!

04:11 Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja, ma tänan sind põhjaliku ja siira ettekande eest ning nende vastuste eest, mida sa meile praegu andnud oled! Ma tänan ka neid inimesi, kes on siia tulnud ja on pidanud ootama ning kuulama kõiki muid huvitavaid diskussioone, selle toetuse eest, mida te siin meile avaldate! Ma olen selle seaduseelnõu suur pooldaja, olen ka selle algataja. Ma olen olnud selles rühmas, kes eelnõu ette valmistas. Ma kindlasti loodan, et see eelnõu jõuab ükskord lõpphääletusele ja lõppude lõpuks võetakse seadus ka vastu. Ma usun, et hoolimata rahvusest, keelest ja seksuaalsetest eelistustest oleme kõik seaduse ees võrdsed ja kõik väärime seda, et riik meid kaitseks ja tunnustaks. Küsimust mul ei olegi. Esimesel lugemisel ei saa kõik esineda, aga ma tahtsin sind tänada. (Vahelehüüe.)

04:11 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ettekandjale ... Jah, Urmas Reinsalu, palun! Natuke kiiremini võiks reageerida.

04:12 Urmas Reinsalu

Austatud ettekandja! Ka mina kutsun üles viisakale kultuursele debatile nende teemade menetlemisel, aktsepteerides erinevaid seisukohti, inimeste eraelu ja veendumusi, sh usulisi veendumusi. Aga, austatud ettekandja, sa viitasid õiguskantsleri seisukohtadele, otsekui oleks ka nendel teemadel tegemist vastuoluga põhiseadusega. Minu käsutuses on õiguskantsleri ametlik seisukoht: "Käesoleval ajal ei tulene ei põhiseadusest, Eesti õiguskorra osaks olevatest rahvusvahelistest ega ka Euroopa Liidu õigusnormidest homoseksuaalsetele paaridele mitte mingisugust õigust nõuda partnerlussuhte reguleerimist. Samasooliste partnerlussuhte võimaldamine on riigi poliitilise otsustuse küsimus, millesse õiguskantsler sekkuda ei saa." Kuidas sa seda õiguskantsleri seisukohta kommenteerid?

04:12 Valdo Randpere

Aitäh! Ma kahtlustan, et sa tsiteerisid praegu Allar Jõksi seisukohta, mitte Indrek Tederi oma. Need seisukohad on esitatud eri aegadel, täiesti erinevast seadusandlikust raamistikust ja olukorrast lähtudes.

04:12 Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Valdo Randpere! Kaasettekandeks palun kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Neeme Suure!

04:12 Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjoni ettekandjana räägin komisjonis toimunud menetlusest. Õiguskomisjon käsitles seaduseelnõu 650 neljal arutelul. Esimene arutelu toimus esmaspäeval, 9. juunil, teine teisipäeval, 10. juunil, kolmas neljapäeval, 12. juunil ja neljas esmaspäeval, 16. juunil. Esimesel arutelul osalesid Neeme Suur, Marko Pomerants, Ken-Marti Vaher, Peeter Võsa, Igor Gräzin, Kalle Jents, Imre Sooäär ja Valdo Randpere. Kutsutud olid justiitsminister Andres Anvelt ja ministeeriumi eraõiguse talituse nõunik Susann Mikli. Minister kandis ette Vabariigi Valitsuse seisukoha. Teisel arutelul, teisipäeval, 10. juunil, osalesid õiguskomisjoni liikmed ja Olga Sõtnik asendusliikmena. Langetati menetlusotsused. Otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda 17. juuniks (5 poolt, 3 vastu ja 1 erapooletu, 1 komisjoni liige ei võtnud hääletusest osa). Ettekandjaks määrati Neeme Suur (5 poolt, 4 vastu ja 1 erapooletu). Kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, siis on komisjoni ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. september (5 poolt ja 3 erapooletut, hääletamisest ei võtnud osa 2 komisjoni liiget). Komisjoni kolmandal arutelul, neljapäeval, 12. juunil, toimus pikem diskussioon. Õiguskomisjoni liikmeid osales seekord vähe – Neeme Suur, Marko Pomerants, Jüri Morozov ja Valdo Randpere –, kvoorum oli küll olemas. Küsimustele vastasid tookord Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus ja sama talituse nõunik Susann Mikli. Eelnõu neljas käsitlemine toimus esmaspäeval, 16. juunil. Tookord diskussiooni ei toimunud, aga võeti vastu komisjoni seisukoht eelnõu kohta. Esitati üks ettepanek, mis nägi ette eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Komisjon seda ettepanekut ei toetanud. Hääled jagunesid pooleks: 5 poolt ja 5 vastu. Niipalju eelnõu menetlemisest.

Nüüd räägin toimunud diskussioonist. Esimesel arutelul, esmaspäeval, 9. juunil, tutvustas algataja Valdo Randpere meile eelnõu. Kohal oli justiitsminister, kes esitas Vabariigi Valitsuse seisukoha, mille väga

lühikese kokkuvõttena võib öelda, et valitsus eelnõu toetab. Minister möönis, et eelnõuga on palju tööd, läbivaatamist vajab 87 seadust ja 64 määrust, aga kinnitas, et Justiitsministeerium on alustanud kaasnevate õigusaktide läbivaatamist ja on valmis panustama eelnõu täiendamisse koostöös Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja Notarite Kojaga.
Oli palju küsimusi. Näiteks küsiti, mis erinevus on seltsingulepingul ja abielulepingul. Algataja selgitas, et erinevus on nende lepinguliikide eesmärkides. Seltsinguleping on mõeldud kindla eesmärgi täitmiseks, kooseluleping reguleerib tsiviilsuhteid pikaajalises püsivas kooselus. Oli küsimus, et kui kooseluleping on tavaline tsiviilõiguslik leping, siis miks ei tohi eelnõu kohaselt sõlmida seda eemal viibides, miks peavad mõlemad lepingupooled kohal olema. Justiitsministeeriumi esindaja selgitas, et see on väga laialdase mõjuga leping, mis loob pikaajalised suhted, sh varasuhted, vastastikuse ülalpidamis- ja hoolduskohustuse jne. Sellistel puhkudel on otstarbekas nõuda või eeldada mõlema poole kohalviibimist. Tunti huvi, miks ei tohi kooselulepingut sõlmida sugulastega. Justiitsministeeriumi esindaja selgitas, et suhted sugulastega on juba reguleeritud perekonnaseaduses ja teistes seadustes, tegemist oleks regulatsioonide ülekattega, mis võiks tekitada segadust. Selle vältimiseks on sugulastega kooselulepingu sõlmimine välistatud. Oli küsimus, kuidas tekib nõrgema poole kaitse. Eelnõu algatajad selgitasid põhilisi reguleerimisvaldkondi ja seda, et nõrgema poole kaitse ei teki eelnõu järgi automaatselt, vaid see tekib uue lepinguvormi loomisega, mis annab alternatiivse võimaluse vormistada omavahelisi suhteid. See nõuab tahteavaldust. Nii et automaatset nõrgema poole kaitset kooselulepingu alusel ei teki. Küsimus oli ka selle kohta, kes eelnõu algatas. Eelmise ettekandja vastustest me seda kuulsime, sellest oli pikalt juttu. Toodi välja, et eelnõu § 4 kohaselt on notaril kohustus teha selgeks, kus inimene tegelikult elab. Küsiti, kas selline kohustus on mõistlik ja kas seda on üldse võimalik teha. Justiitsministeeriumi esindajate vastus oli, et notaritel on ka praegu mitmes menetluses kohustus teha kindlaks inimese tegelik elukoht. See on n-ö tavapraktika ja siin ei ole tegemist millegi erilisega. Tuleb muidugi märkida, et Notarite Koda ja Siseministeerium olid arvamusel, et võiks arvestada inimese rahvastikuregistrijärgset elukohta, mitte tema tegelikku elukohta. Oli ka selline küsimus, milline on vahe nende juriidiliste teadmiste vahel, mida on vaja notari juures kas kooselulepingu või seltsingulepingu sõlmimiseks. Eelnõu seletuskiri nimelt väidab, et kooselulepingut on lihtsam sõlmida kui seltsingulepingut. Eelnõu algatajate esindaja selgitas, et kooseluleping on eri õiguste ja kohustuste pakett ning sellepärast on selle sõlmimine lihtsam. Seltsingulepinguga näiteks ei sõlmita pärimissuhteid ega vastastikuse ülalpidamisega seotud suhteid, kooseluleping on lihtsustatud pakett eri õigussuhetest, mis kaasnevad pikaajalise kooseluga. Oli ka selline küsimus, milline on eelnõu mõjude prognoos, oodatav mõju näiteks vabaabielus olevatele inimestele. Algatajate vastus oli, et Eestis on raske mõjusid prognoosida, kuid näiteks Rootsis on peatunud tavaabielude hulga vähenemine.
Esmaspäevasel arutelul leidsid komisjoni liikmed, et küsimuste esitamise ja neile vastamise aeg jäi napiks. Nõuti neljapäevasel istungil arutelu jätkamist ja nii ka toimus.
Teisipäevasel arutelul sisulist arutelu ei toimunud, arutati eelnõu menetlemise asjaolusid. Jõuti selgusele, et menetlusotsused tuleb igal juhul langetada. Langetatigi menetlusotsused, mis puudutasid eelnõu ettekandjat, esimest lugemist täiskogu istungil ning muudatusettepanekute esitamise tähtaega, juhul kui esimene lugemine lõpetatakse. Otsustati, et arutelu toimub neljapäeval.
Neljapäeval arutelu toimuski. Kohal olid Justiitsministeeriumist Indrek Niklus ja Susann Mikli ning õiguskomisjoni liikmed Marko Pomerants, Neeme Suur, Valdo Randpere ja Jüri Morozov. Ka siis esitati mitmeid küsimusi. Küsiti, kas § 16 alusel tekib lapsendamise puhul lapsele lisakaitse. Justiitsministeeriumi esindaja vastus oli, et tekib ja ka kooselupartneritele tekib lisaõigus. Kooselu on lapsendamise puhul argument. Arvesse võetakse lähisuhet lapsega, tekib võimalus taotleda ühist hooldusõigust ja suhtlemise nõudeõigus. Küsiti, kas kooselupartneritel võiks olla võimalus esitada ühine tuludeklaratsioon. See küsimus sai positiivse vastuse, et nii võiks olla. Viidati Euroopa Kohtu lahenditele, mille järgi ei tohiks kooselusuhe riigi poolt ettenähtud hüvede osas olla võrreldes abielusuhtega diskrimineeriv. Küsiti statistika kohta, kui paljusid inimesi see eelnõu tegelikult hõlmab. Statistika on selline, et partneriga kooselus elab Eestis 548 286 inimest, sh kooselus seadusliku abikaasaga 378 026 inimest, vabaabielus elab 169 832 inimest. Siin küsiti, kas on 170 000 inimest või paari. See 170 000 käib ikkagi inimeste kohta. Vabaabielus elavaid inimesi, kelle partner on samast soost, on 428. Need on viimase rahvaloenduse andmed. Oli küsimus, milliseid õigussuhteid kooseluseadus siis paketina hõlmab. Vastus oli selline, et kooseluseadus hõlmab vastastikust hoolsus-, abistamis- ja ülalpidamiskohustust, välistab abiellumise lepingu kehtivuse ajal, annab elukaaslastele solidaarse nõudeõiguse ja seab neile solidaarvastutuse tehingutes, paneb neile teatavatel juhtudel vastutuse teise

elukaaslase võetud kohustuste eest, annab ühise eluaseme mõiste, annab elukaaslase lapsega suhtlemise õiguse ja lapsendamisõiguse, annab pärimisõiguse ning võimaluse kokkuleppeks varasuhetes. Küsimus oli ka kooselu ja abielu sarnasuste ja erinevuste kohta. Vastuseks toodi näiteks, et abielluda saavad ka alaealised, kooselulepingut alaealised sõlmida ei saa. Veel kord küsiti seltsingulepingu ja kooselulepingu erinevuste kohta. Üle korrati, et seltsingulepingu puhul on tegemist ühise tegevusega ühise kindla eesmärgi suunas, aga mitte pikaajalises kooselus tekkivate tsiviilsuhetega. Arutati, kas faktilise kooselu tõestamine võiks kuidagi olla selles eelnõus kirjas või kuidas üldse faktilise kooselu seis võiks perekonnaõiguses kirjas olla. Justiitsministeeriumi esindajad selgitasid, et sellega on mitmeid probleeme. Kõigepealt see, et faktilisest kooselust ei saa teada kolmandad isikud ehk see ei ole kolmandatele isikutele nähtav, ilma et seda spetsiaalsetel kindlatel juhtudel kolmandatele isikutele tõestatakse. Teine probleem on see, et faktilise kooselu algus ja lõpp on väga keeruliselt selgitatavad ja tõestatavad. Kolmandaks, et faktilise kooselu arvestamine võib rikkuda inimeste privaatautonoomiat. Kui inimesed tahavad elada ilma suhet registreerimata, siis n-ö kolmas osapool ei tohiks otsustada, kas oli kooselu või ei olnud. See on ikkagi kahe inimese omavaheline otsus.
Niipalju diskussioonist. Esmaspäeval, 16. juunil diskussiooni ei toimunud. Justiitsministeeriumi esindajad olid küll kutsutud, kuid kuna oli tehtud ettepanek neid mitte arutelusse kaasata, sest arvati, et küsimuste esitamine komisjonis ei vii meid edasi, siis ministeeriumi esindajad esmaspäeval istungile ei tulnud. Toimus hääletus komisjoni seisukoha üle.
Komisjoni seisukoht mitte toetada eelnõu katkestamise ettepanekut tähendab seda, et komisjon selget seisukohta ei võtnud. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kommentaaride kohaselt loetakse sellisel puhul komisjoni seisukoht pigem pooldavaks, aga tegelikult me komisjonis sellisele arusaamale ei jõudnud. Me saime aru, et arvamused jagunesid pooleks. Vaat nii. Aitäh!

05:23 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Palun, Kaia Iva, teine küsimus!

05:23 Kaia Iva

Aitäh! Ma tahan kõigepealt märkida, et nii palju kurja sildistavat sallimatust, kui teie eelkõneleja sealt puldist täna meile esitas, ei ole ma siin saalis ammu kuulnud. Ta oli täna meie ees olnud ministrite Küti või Kruuse vastand, nemad andsid sisukaid ja tolerantseid vastuseid. Seepärast küsin ma oma teise küsimuse heameelega sinult, sest tundub, et see debatt hakkab nüüd toimuma hoopis teises võtmes. Sa ka ise viitasid ühele probleemile, mida komisjonis uuriti, et miks ei või seda lepingut sõlmida lähisugulased, näiteks vennad ja õed. Sa ütlesid, et kuna õigusruumis on need suhted juba reguleeritud, siis tekiks ülekate. Küll aga välistab see eelnõu lepingu sõlmimise ka siis, kui üks neist õdedest-vendadest on selle juriidilise suhte lapsendamise tõttu kaotanud. Siit tulenebki minu küsimus. Kui üks nendest isikutest on lapsendatud, siis igasugune juriidiline seos bioloogiliste õdede-vendade vahel puudub. Miks on siis see keeld olemas?

05:23 Neeme Suur

Aitäh! Lapsendamise korral tekib uus lapse ja vanema suhe. See tähendab, et inimese õiguslikud suhted on uues lapse ja vanema suhtes. Juhul kui üks õdedest-vendadest on lapsendatud ja teine ei ole, kas sellisel juhul võiksid nad omavahel sõlmida kooselulepingu? See on väga detailne nüanss, kui õest ja vennast üks lapsendatakse ning neil ei ole enam n-ö õe-venna suhet. Loodan, et ma sain küsimusest õigesti aru. Teoreetiliselt võiks seal vahel olla ka kooselulepinguline suhe, aga praktiliselt tähendaks see tõenäoliselt siiski ebaselgust. Kogu see punkt, kus on öeldud, et lähisugulaste vahel ei peaks kooselulepinguid sõlmima, räägib sellest, et me ei tohiks tekitada segadust olemasolevate suhete ülereguleerimisega. See puudutab ka seda juhtumit.

05:23 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare, teine küsimus!

05:23 Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Mitmed kolleegid ütlesid oma küsimust alustades, et tegemist on väga hea eelnõuga. Toodi ka välja, et see, kes julgeb vastu hakata või teisiti arvata, on

postsovett, mida see siis iganes tähendab. Aga siseminister on saatnud pika, 18 punktist koosneva nimekirja puudustest, mida see seaduseelnõu sisaldab, ja ettepanekutest. Ma toon ühe näite pärimise kohta. Võib-olla ma eksin, aga ma sain aru nii, et kui laps jääb orvuks, kuid tema bioloogilisel vanemal oli kooselupartner, siis läheb kogu vara pärandina partnerile. Sellel partneril ei ole isegi kohustust last edaspidi üleval pidada. Kas komisjon arutas laste õiguste puudumist või mitte?

05:23 Neeme Suur

Komisjon tõdes seda, et laste õigused on teostatud eelkõige vanema ja lapse vahelise suhte kaudu. Perekonnaseadus, pärimisseadus ja teised õigusaktid reguleerivad lapse ja vanema vahelisi suhteid. Kui lapse bioloogiline vanem sureb, siis on laps igal juhul pärija. Kui laps elab kooseluperes ja sureb tema mittebioloogiline vanem, siis on see partner pärija. Lapse õiguse kaitse nendel juhtudel tekib lapse ja vanema suhtest. Muidugi peab arvestama, et kooselupartnerite vahel tekib peresiseselt lapse hooldusõiguse taotlemise ja lapsendamise õigus, mille puhul lähisuhet lapsega arvestatakse lisaargumendina. Siis on omavahelised kohustused ka kergemad tekkima.

05:23 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool, teine küsimus!

05:23 Erki Nool

Aitäh! Austatud komisjoni ettekandja! Te olete natuke naljakas mees, see mulje jäi mulle pühapäeval uudistesaadet vaadates. Te olete õiguskomisjoni esimees, te menetlete seda seaduseelnõu, aga te ütlete, et kodanike kirjad, mis teile on saadetud, takistavad teil töömeile lugeda. Kui need ei ole töömeilid, mis need siis on? Minu küsimus on aga hoopis teist laadi. Paragrahvi 1 lõige 1 ütleb, et kooselulepingu võivad sõlmida kaks füüsilist isikut, kellest vähemalt ühe elukoht on Eestis. Paljud rahvusvahelisele õigusele spetsialiseerunud juristid on viidanud probleemile, mis pärast samasuguse seaduse vastuvõtmist tekkis mitmes Lõuna-Euroopa riigis. Nimelt hakati seal selle seaduse alusel kolmandatest riikidest inimesi sisse tooma. Tehti konkreetset bisnist.

05:23 Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus!

05:23 Erki Nool

Kas te seda ohtu komisjonis arutasite?

05:23 Neeme Suur

See oht konkreetselt meil komisjonis arutelu all ei olnud. Seda küsimust komisjoni liikmed ei tõstatanud.

05:23 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

05:23 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Neeme! Selleks et aru saada, et Eesti on tõesti Euroopa Liidu kõige ateistlikum riik, pole vaja Eurostati andmeid vaadata. Piisab sellest, kui kuulata, mis jama Randpere siin suust välja ajab Jeesus Kristuse ja Maarja Magdaleena vabaabielust. Kohe on selge, et mees pole kordagi elus piiblit lahti teinud. Siiski, kui Eurostati andmeid vaadata, siis tõesti, meil peavad *ca* 40% inimestest end usklikuks. See on siiski küllalt suur arv. Me kõik saime Eesti Kirikute Nõukogu pöördumise, mille viimases reas avaldatakse soovi võtta osa õiguskomisjoni arutelust. Ma sain aru, et neid ei kutsutud arutelust osa võtma. Kui see on tõesti nii, siis miks? See on ju üks autoriteetsemaid organisatsioone Eestis.

05:23 Neeme Suur

Aitäh! Nagu te näete, eelnõu esimene lugemine on alles praegu, seitsmendal töönädalal. Selle viivituse põhjustas eelkõige see, et me päris pikalt ootasime Vabariigi Valitsuse seisukohta. Valitsuse seisukoht tekib teadaolevalt ju nii, et küsitakse arvamusi ministeeriumidest, Justiitsministeerium koondab selle arvamuse ja saadab edasi. Mul oleks olnud hea meel, kui me oleksime saanud varem esimese

lugemisega saali tulla. Kahjuks oli ka meil komisjonis vaidlusi sellel teemal, kas selle eelnõuga üldse esimesele lugemisele tulla ja kas oleks võimalik vältida selle seaduseelnõu saali jõudmist. Lõpuks saime ikkagi selgeks, et ei, me ei saa seda vältida, seadus lihtsalt nõuab meilt sellist käitumist. Mul oleks olnud hea meel, kui enne esimest lugemist oleks olnud võimalik korraldada laiemaid arutelusid. Aga praegu on seis selline, et kui esimene lugemine lõpetatakse, siis muudatusettepanekute tegemiseks on tõesti päris palju aega, kuni 12. septembrini, ja selle aja jooksul on plaanis korraldada ka avalikke arutelusid, kus osapooled saavad osaleda ja oma arvamusi esitada. Mis puudutab kristlikku maailmavaadet, siis ma usun, et sallivus ja leppimine on väga tähtis osa kristlikust maailmavaatest, eriti mis puudutab uue testamendi vaimu. Neile inimestele, kes ajavad näpuga järge kolmanda Moosese raamatu käskude nimekirjas, ma lihtsalt soovitan, et süvenegu rohkem Jeesuse õpetusse.

05:23 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

05:23 Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Põhiseaduskomisjoni liikmena pean ma väga tähtsaks meie põhiseaduses toodud põhiõigusi ja pean neist väga lugu. Seetõttu loodan, et ühel päeval jõuab see eelnõu, võib-olla mõningal määral kõpitsetud moel, lõpphääletusele. Minu küsimus puudutabki lõpphääletust. Ma tean, et vaidlusi on tekitanud ka see, kas lõpphääletusel peaks nõudma koosseisu häälteenamust või poolthäälteenamust. Kas see vaidlus on maha peetud? Kas see on nn 51 hääle seadus või piisab poolthäälteenamusest?

05:23 Neeme Suur

Aitäh! Sellest oli komisjonis juttu. Seis on selline, et praegu esitatud kujul oleks tõenäoliselt tegemist 51 hääle seadusega. See tuleneb eelkõige sellest, et seadusesse on sisse kirjutatud ka kohtumenetlusnormid. Aga Justiitsministeerium on arvamusel, et kohtumenetlusnormide killustamine eri seaduste vahel ei ole mõistlik, vaid oleks mõistlik kirjutada need ikkagi baasseadusesse ehk vastavasse kohtumenetlusseadusesse, näiteks tsiviilkohtumenetluse seadustikku. Kui täpsema juriidilise analüüsi käigus selgub, et punktid, mis puudutavad kohtumenetlusnorme, on mõistlik eelnõust välja võtta, siis ei ole see 51 hääle seadus. Jah, täpselt nii ongi.

05:23 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

05:23 Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Kallis mees Neeme! Kui normaalseks te peate olukorda, kus seaduseelnõu menetlemise käigus on õiguskomisjoni liikmeid ähvardatud anaalse vägistamisega, õiguskomisjoni ruumidesse hääletamisele on tunginud isikud, kes üldse asjasse ei puutu – ma pean silmas Imre Sooäärt –, kinnise istungi materjale on tilgutatud ajakirjandusse ja meil ei õnnestu kuidagi selgeks teha, kes seda teinud on? Kas see kõik tõepoolest iseloomustabki demokraatlikke protsesse Eesti Vabariigis?

05:23 Neeme Suur

Aitäh, kallis mees! (Naer.) Ei, kindlasti see, mis on toimunud, hästi ei iseloomusta demokraatlikke protsesse. Mingi osa puhul nendest ülesloetud asjadest oli tegemist n-ö tööveaga, näiteks siis, kui Imre Sooäär n-ö tungis komisjoni ruumidesse. Aga mis puudutab ebaeetilist käitumist oma arutelukaaslaste suhtes, näiteks seda, kui keegi teeb istungil kõneldust isiklikuks otstarbeks salvestisi, siis heast tavast lähtudes võiksid kaasvestlejad olla salvestamisest teadlikud, isegi siis, kui istutakse kas või Riigikogu kohvikus laua taga. Selline on lihtsalt hea tava. See, mis on selle menetluse ümber toimunud, peegeldab päris hästi seda seisu, mis ka ühiskonnas on. Teatud kindel grupp on väga häälekalt eelnõu vastu ja kindel grupp on häälekalt eelnõu poolt. See pooldajate ja vastuolijate omavaheline vastasseis kandub üle ka komisjoni töösse.

05:23 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Aaviksoo, teine küsimus!

05:23 Jaak Aaviksoo

Hea ettekandja! Tahan väga loota, et see seadus teeb Eesti elu paremaks ja on suunatud tulevikku. Sellepärast ma küsingi. Teie ettekande põhjal kujunes mul arusaam, et õiguskomisjon jättis teadlikult selle seaduse raamides laste õigustesse puutuvad küsimused reguleerimata, öeldes, et see kõik on juba piisavalt perekonnaseaduses ja teistes seadustes reguleeritud. Kas niisugusel poliitilisel valikul, et see seadus võiks reguleerida ja peaks reguleerima ainult n-ö elustiiliküsimusi, aga ei peaks käsitlema laste õigusi, on ka mingi sügavam põhjus või see lihtsalt kujunes nii välja?

05:23 Neeme Suur

Aitäh! Tegelikult on küll nii, et see seadus ei reguleeri elustiiliküsimusi, vaid kooselupartnerite omavahelisi tsiviilsuhteid. See asjaolu, et laste õigusi või kohustusi puudutav on selles vähem esindatud, tähendab kõigepealt seda, et näiteks perekonnaseaduses, mis ei ole ju mitte kehtetu ka kooselupartnerite kohta, on laste õigused ja kohustused päris hästi reguleeritud. See ei ole olnud poliitiline valik, et kooseluseaduses on neid vähem reguleeritud. Kui selle arutelu jooksul ikkagi selgub, et on olemas teatud kohad, mis on erilised või loovad laste puhul kooselusuhtes erandeid perekonnaseadusest, siis tuleks neid kindlasti seaduses kajastada. See ei ole olnud poliitiline valik. See on eelnõu edasise arengu loomuliku protsessi küsimus.

05:23 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants, teine küsimus!

05:23 Marko Pomerants

Aitüma! Mul on hea meel, et Priit Toobal selle 51 hääle küsimuse esitas. Ma arvan, et sina lihtsalt unustasid selle teema ära. Ma siin mingisugust pahatahtlikkust ei näe. Aga algataja esindaja ütles, et see on suhteliselt vähetähtis teema, mis laiemat vastukaja üldse ei vääri, kui siin on räägitud rahvahääletusest või millest iganes. Mis on sinu isiklik arvamus, lähtudes kinnitusest, et tegemist on väga hea ja väga vajaliku seadusega? Kas see, et see seadus nõuaks vastuvõtmiseks ikkagi 51 häält, võiks olla obligatoorne, et saada kinnitust, et tõepoolest nii hästi ongi ja ei ole vaja hakata mingisuguseid juriidilisi trikke tegema? Kasutades ära oma aega ja teades sinu põhjalikkust, küsin ma sinult ka seda, kas sina oskad nimetada vähemalt kümmet seadust nendest 80-st, mida tuleks selle eelnõu tõttu muuta.

05:23 Neeme Suur

Aitäh! Alustan tagantpoolt. Kümne seaduse nimetamisel jään ma tõenäoliselt hätta. Aga kui sa väga soovid, siis ma otsin üles kas Siseministeeriumi või Notarite Koja kirja. Näiteks, notariaadiseadus, tõestamisseadus, notari tasu seadus, perekonnaseadus, pärimisseadus, abieluvararegistri seadus, rahvastikuregistri seadus, perekonnaseisutoimingute seadus, riigilõivuseadus. Need olid ära toodud Notarite Koja arvamuses. Nad on tõesti ära teinud põhjaliku töö. Nagu ka justiitsminister ütles, Notarite Koda tuleb aegsasti ja kohe kaasata eelnõu paremaks tegemisse. Suur tänu neile! Mis puudutab juriidilisi trikke, siis neid me selle asja juures kindlasti väldime ja seadus saab nii hea kui võimalik, headest õigusloome põhimõtetest lähtudes. See tähendab seda, et kui ikkagi asutakse seisukohale, et näiteks kohtumenetlusnorme puudutavad sätted peaksid olema kohtumenetlusseadustes, siis tuleb need sinna ka kirjutada.

05:23 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Palts!

05:24 Tõnis Palts

Aitäh! Valdo Randpere alustas oma pikka traktaati, rõhutades, et see seadus on tehtud, lähtudes kas 170 000 pere või kodaniku huvidest, ma lõpuks ei saanudki aru. (Vahelehüüe: "Pere, pere!") Eelkõige nende huvidest lähtudes. Ma jäin mõtlema nende kirjade peale. Ma kustutasin alati kiiresti ära need, mis olid selle seaduseelnõu vastu, aga huvi pärast lugesin neid, mis olid poolt. Neid oli vähem,

sellepärast oli neid hea lugeda. Nende kirjade seas ei olnud mitte ühtegi, vähemalt minu mälu järgi, toetavat kirja heteropaarilt. Ma ei leidnud nendest kirjadest mitte ühegi hetero muret. Mul on tekkinud mure ja küsimus, kes on teie arvates selle seaduse mootor.

05:24 Neeme Suur

Aitäh! Ka mina lugesin meile ja lugesin hoolikalt nii eelnõu vastu kui ka poolt olevaid meile. Ma täheldasin päris paljusid heteropaaride meile. Võib-olla me lugesime lihtsalt erinevaid meile, neid oli ju palju. Aga mis puudutab seaduse mootorit, siis ma ei oska väga hästi kommentaari anda. Ma olen küll kuulnud ka tänasel istungil päris palju informatsiooni selle kohta, kuidas seadus on tekkinud, alates 2009. aastast, mil tehti Justiitsministeeriumi analüüs jne. Tundub, et seda protsessi on vedanud päris mitu justiitsministrit ja Riigikogu erakondadevaheline töögrupp. Ma ütlen allegooriliselt, et sellesse asjaolusse, kust see lõvi tuli, ma ausalt öeldes väga ei süvene, aga ma olen huvitatud sellest, kuhu see lõvi läheb.

05:24 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

05:24 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud õiguskomisjoni esimees! Vastates Peeter Võsa küsimusele ütlesid sa, et komisjonis oli tehtud tööviga. Aga te alustasite tööd 9. juunil ja enam-vähem nädala jooksul oli neli istungit. See on väga kiiresti tehtud eelnõu. Kas sa ei karda, et hiljem võivad tulla välja veel teised vead, mille pärast see eelnõu ei lähe Riigikogu suurest saalist välja sellisena, nagu ta peaks minema?

05:24 Neeme Suur

Aitäh! Hea küsimus. See tööviga oli suur õpetus ka minule kui komisjoni esimehele. Ma sain aru, et asendaja volitusi peab hoolikalt kontrollima ja tuleb vaadata, kas asendamine on üldse võimalik. Ma pean küll endale kui komisjoni esimehele tõenäoliselt tuhka pähe raputama, aga on hea, kui kohe alguses teed vead ära, siis oskad pärast neid vältida. Mis puudutab lühikest menetlusaega, siis seda aega oli küll rohkem kui nädal, aga tõsi ta on, et arutelude aeg jäi napiks. Seda nappi aega enne esimest lugemist saame kompenseerida päris pika ajaga esimese ja teise lugemise vahel. Ma väga loodan, et selle eelnõu esimene lugemine siin saalis lõpetatakse.

05:24 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Palts, teine küsimus!

05:24 Tõnis Palts

Ma täpsustan oma küsimuse mõtet: ma ei pidanud silmas mitte lihtsalt kirju heterotelt, vaid kirju heterotelt nende isiklike murede kohta. Geid kirjutasid palju oma isiklike murede kohta, aga heterod seda ei teinud. Tuleb välja, et nendel 170 000-l ei olnud seda laadi isiklikku muret, paljud neist seaduseelnõu toetasid. Selle tõttu ma väidan, et seaduse esitlus avalikkusele ja murede n-ö allikad ei ole proportsionaalsed. Kas te olete nõus?

05:24 Neeme Suur

Aitäh! Ei ole nõus. Mina mäletan vähemalt paari kirja, kus räägiti konkreetsest murest ja oli juttu sellest, et see seadus aitaks heteropaaril suhteid selgitada. Kui me räägime sellest, milline on seaduse sihtgrupp, siis me teame, et meil on vabaabielus olevaid heteroinimesi *ca* 170 000 – mitte 170 000 paari, vaid inimest – ja samast soost vabaabielus olevaid paare, ma just lugesin statistika ette, on *ca* 200. See erinevus on niivõrd suur, et isegi kui ainult 1% nendest heteropaaridest leiab sellest eelnõust midagi kasulikku, ületab nende hulk samast soost paaride hulka niikuinii mitu ja mitu korda. Sihtgrupp on igal juhul need inimesed, kes elavad vabas kooselus, ükskõik, kas nad on samast soost või erinevast soost.

05:24 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Tsahkna!

05:24 Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma küsin teilt kui õiguskomisjoni esimehelt selle eelnõu kvaliteedi kohta. Me oleme juba tundide kaupa rääkinud sellest n-ö väärtusküsimusest. Valdo Randpere avas seda teemat võib-olla liiga vastandavalt. Aga ma sain aru, et Justiitsministeerium on andnud selle eelnõu kohta oma esmase hinnangu, et see vajab väga tõsist juriidilist tööd. Kas te peate selle eelnõu kvaliteeti arvestades võimalikuks üldse sellega edasi minna, hoolimata sellest, mis selle sisu on, või eeldab see kogu eelnõu põhimõttelist ümbertegemist? Selles bullas on vähemalt 17 punkti, aga on ka veel muid juriidilisi küsimusi.

05:24 Neeme Suur

Aitäh! Kindlasti on võimalik selle eelnõu menetlemisega edasi minna. Põhimõttelist ümbertegemist tõenäoliselt ei tule, aga kaasnevate või lisanduvate õigusaktide analüüs tuleb ära teha. Esimesel visiidil justiitsminister kinnitas, et koostöös teiste ministeeriumidega on nad valmis seda tööd tegema. Millisesse seisukorda see seadus jõuab enne teist lugemist, selles saame veenduda siis, kui me ta menetlusse jätame. Inimesed saavad oma töö ära teha ja siis me saame enne teist lugemist seda seisu hinnata.

05:24 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu, teine küsimus!

05:24 Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma arvan, et inimeste õigusi tuleb kaitsta. Meil on 170 000 vabaabielus elavat paari. Kindlasti on praktikas esile tulnud palju probleeme, kui faktilise kooselu nõrgem pool on jäänud kehtiva õiguse kaitseta. Näiteks siis, kui maja on ühe poole nimel, aga ka teine pool on tasunud makseid. Kui siis pärast pikaajalise suhte lõppemist minnakse lahku, on üldinimlikult võttes tegemist ebaõiglase olukorraga. Need faktilises kooselus elavad inimesed ei ole sõlminud abielu selle pärast, et vähemalt üks pool ei ole seda soovinud. Siin on viidatud sellele, et see seadus peaks kaitsma neid 170 000 faktilises kooselus elavat paari. Kuidas see seadus kaitseb neid faktilises kooselus elavaid paare, kes ei kavatse kooselulepingut sõlmida? Kuidas ta kaitseb nõrgemat poolt?

05:24 Neeme Suur

Aitäh! Komisjoni aruteludel oli sellest teemast juttu, nagu ma ka mainisin. Juttu oli sellest, et vaba kooselu analüüsi koostamisel Justiitsministeeriumis olid kaalumisel eri variandid, kuidas vaba kooselu tugevamaks muuta. Üks variant oli registreeringupõhine, üks lepingupõhine ja üks eelduspõhine. See vaba kooselu, millest me räägime, on eelduspõhine. Nagu ma ka enne rääkisin, on eelduspõhise lähenemisega päris mitmeid probleeme. Praegu on tehtud valik segavariandi kasuks ehk lepingulise ja registreeringulise lähenemise segavariandi kasuks. See eeldab tahteavaldust. Selleks, et kooselu muutuks kolmandatele isikutele juriidilistes suhetes nähtavaks, peavad mõlemad kooselupooled oma tahet avaldama ja lepingu sõlmima. Kui küsimus on selles, kuidas see seadus kaitseb faktilises ehk eelduslikus kooselus olevaid inimesi, siis neid ta praegu ei kaitse. Selleks me peame eraldi menetlema faktilise kooselu temaatikat. Ka Justiitsministeeriumi esindajad nentisid, et see temaatika vajab käsitlemist. Nad olid sellega täiesti nõus, ka komisjoni liikmed olid sellega nõus. Me menetleme komisjonis praegu IRL-i algatatud perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ma loodan, et kooseluseaduse eelnõu menetlus jätkub sügisel, samamoodi arvan, et ka perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu menetlemine peaks sügisel jätkuma. Siis me saame vaadata, mis sellest asjast edasi saab. On välja toodud väga paljusid probleeme, mis on seotud faktilise kooseluga. Näiteks, mingisugused ajalised määrangud. IRL-i eelnõus oli ette pandud, et kui on kümme aastat elatud faktilises kooselus, siis on faktilise kooselu kaaslasel õigus nõuda pärast faktilise kooselu lõppu ülalpidamiskohustuse täitmist. Kuidas hakata arvestama, millal see kooselu algas? Kas sellest hetkest, kui tudengid hakkasid jagama ühist ühiselamutuba, või siis, kui nad olid seda juba mitu aastat jaganud, või siis, kui nad erakorterisse kolisid? See on niivõrd lai mõiste, et sellega tõenäoliselt on probleeme. Aga nagu tõdeti komisjonis ja tõdesid ka Justiitsministeeriumi esindajad, faktilise kooselu temaatika on väärt edasist arutelu ja käsitlemist.

05:24 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Indrek Saar!

05:24 Indrek Saar
Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Vaadates, kui tasakaalukalt, kultuurselt, demokraatlikku debatti austavalt, eri osapoolte arvamusi respekteeritavalt sa oled siin meie ees täna seisnud, tahan ma kõigepealt öelda, et mul on au olla sinuga ühes ruumis ja näha, kuidas niivõrd kirglikku ja tihtipeale võib-olla kunstlikult kirglikuks aetud teemat saab ka täiesti rahulikult ja kainelt arutada. Ma loodan väga, et see debatt läheb järjest enam nendesse raamidesse, mille suunas sina oled meile viisakalt teed näidanud. Aga minu küsimus sulle on järgmine. Sa ei ole saanud avaldada oma isiklikku arvamust. Sinu käest on küsitud ühte- ja teistpidi, kas see protsess on olnud demokraatlik, viisakas jne. Aga millisena tahad sina näha selle protsessi jätkumist siin Riigikogus ja ühiskonnas laiemalt?

05:24 Neeme Suur
Aitäh! Jah, isiklikku arvamust ei ole seni tõesti küsitud. Kõigepealt leian, et see eelnõu peaks kindlasti menetlusse jääma. Selle menetlusse jätmine võimaldaks seda debatti jätkata ja nii saaks kogu see temaatika pooldavatele, mittepooldavatele, aga ka kõhklevatele Riigikogu liikmetele oluliselt selgemaks. Teema püsimine Riigikogu menetluses tagab ka selle, et kõik asjaosalised ametkonnad teevad oma tööd ja aitavad Riigikogu selle eelnõu menetlemise juures. Nii et kõigepealt ma loodan, et eelnõu jääb menetlusse. Teiseks loodan, et see seadus ka vastu võetakse. Ma olen veendunud, et Eestile on vaja kooseluseadust, selleks et inimesed, kes elavad vabas kooselus, saaksid kasutada riigi tugevamat kaitset omavaheliste tsiviilsuhete reguleerimiseks.

05:24 Aseesimees Laine Randjärv
Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Neeme Suur! Asume läbirääkimiste juurde. Palun, Eiki Nestor!

05:24 Eiki Nestor
Austatud juhataja, ma võin minna hoogu, seetõttu palun ka lisaaega!

05:24 Aseesimees Laine Randjärv
Kaheksa minutit.

05:24 Eiki Nestor
Head kolleegid! Nagu te olete tähele pannud, võib juhtuda nii, et kui mingit teemat on rohkesti omavahel arutatud, siis on ka vähem küsimusi. Vaadates seda laialdast vastukaja, mis see eelnõu on tekitanud, on minu meelest kõige lihtsam nende inimestega, kelle kohta oleks vist õigem öelda – siin on vanemaid mehi, minusuguseid küll –, et see on selline Nõukogude armee seersandi sündroom. Ma palun vabandust, ilmselt võib ka teistes armeedes selliseid seersante olla! Nende puhul oli iseloomulik, et ei olnud mingit vahet, mis neile öeldi. Kas öeldi lill, liblikas, päike, meri, tuul, poiss, tüdruk, naine, mees, armastus, Eesti Vabariik või inimõigused – mitte mingit vahet, igal juhul oli neil üks reaktsioon, nad nimelt hakkasid räuskama ja ropendama. Te olete seda kahjuks ka selle arutelu ajal näinud. Õnneks on nendes kirjades, mis meile on tulnud, seda olnud väga vähe. Jäägugi kõik see nendesse portaalidesse, mis nende inimeste mõtete kogumisest elatuvad. Nendega on kõik selge. Tegelikult ei ole nende räuskajate puhul tegemist mitte rumalate inimestega, vaid tühiste ja argade inimestega, kes pidevalt püüavad ennast tõestada, tehes seda nende arvel, kes on teistsugused kui nemad, igasuguse vähemuse arvel, on need siis ühed, teised või kolmandad, kas nahavärvi või mõne muu tunnuse järgi, aga igal juhul peavad nad ennast tõestama. Sellest toituvad kaks ideoloogiat, need on fašism ja kommunism, millel mina, vabandage, vahet ei oska teha.
Palju rohkem panid mind mõtlema need meile tulnud kirjad, mis olid arutlevad ja valdavalt viisakad. Ei ole põhjust pahandada, kui inimesed näiteks ei tea, kuidas Riigikogu töötab, ning nimetavad eelnõu arutelu komisjonis ja suures saalis selle läbisurumiseks. Ütleme siis nii, et nad eksisid. Neid kirju lugedes saad aru, et valdavalt on tegemist sügava veendumusega, mis on seotud usuga. Mina olen ateist, läbi ja lõhki, aga ma austan inimesi, kes on usklikud. Ma austan nende õigust uskuda jumalat. Kuid neid kirju

lugedes jäin mõtlema, kas tõesti seesama jumal, kes õpetab põhiliselt sallivust, ei näe, mis on toimunud. Aegade algusest saadik ei olegi ju juhtunud muud, kui et mesilane lendab ikka lillekese poole. Kui kunagi pidi oma soovi tõendama altari ees ja siis lisandus sinna riigiametnik, siis tänapäeval me elame elu, kus sellistest asjadest räägitakse omavahel, lihtsalt öeldakse see jah-sõna ja keegi ei pea seal tunnistajana juures olema. Võib-olla loeksite veel oma pühakirja või räägiksite oma jumalaga sellest, et ehk on ta märganud, et elus on toimunud selline muudatus. Meie asi oleks märgata ka neid inimesi, kes sellist muutunud elu tegelikult elavad.
Kõige levinum väide siin on ju, nagu te isegi teate, selline, et las nad olla omaette, aga ärgu nad mind segagu. Lugege seda seadust ja mõelge, kuidas nad siis segavad. No ei sega ju! Ei sega mind, minu austatud abikaasat, minu lapsi, minu sõpru, minu tuttavaid. Kui ma mõtlen, mis selle seaduse tõttu võib juhtuda, siis saan aru, et paljude inimeste elu, kellest ma sügavalt lugu pean, muutub kindlamaks. Ma usun veendunult, et neil on pärast selle seaduse vastuvõtmist lihtsam elada ja nad saavad tunda ennast selles riigis, kus me elame, rohkem inimesena kui praegu.
Seetõttu, head sõbrad, kes te olete siin täna palju küsinud ja oma küsimusi viisakalt alustanud! Mul on ettepanek võtta seda asja nii: kui keegi teeb ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, siis selle tegija on inimene, kes ei tunnista, et on olemas ka teisi. Tänan!

05:24 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul! Kaheksa minutit.

05:24 Priit Sibul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Esmalt tahan kinnitada, et meie IRL-is aktsepteerime kõikide inimeste õigust elada just sel moel, nagu nad õigeks peavad, kui see ei ole teistele ohtlik.
Kooseluseadus on tekitanud põhjendatult suure hulga kirgi ning arutelu on olnud väga emotsionaalne. Seda õige mitmel põhjusel, nii sisuliselt kui ka vormiliselt. Mind isiklikult häirib kõige rohkem osa eelnõu algatajate valetamine ja vassimine. Senini ei ole võimalik mõista, kes on selle eelnõu tegelik autor. Juba 19. märtsil, päev enne seda, kui vikerkaarevalitsus oli koalitsioonileppele allkirjad andnud, otsis kolleeg Imre Sooäär kooseluseaduse eelnõule toetusallkirju. Mõni päev hiljem ilmunud artiklis mainis ta aga, et eelnõu lõplik tekst pole veel valmis. Ta avaldas lootust, et eelnõu saab valmis lähinädalatel. 27. märtsil Eesti Ekspressis ilmunud Dannar Leitmaa loos "Kooseluseadus – seaduseelnõu, millest keegi rääkida ei taha" kurdab Imre Sooäär, et ta on kuidagi kogemata sattunud seaduseelnõu eestkõnelejaks ja tegelikult juhib komisjoni tema kolleeg Rait Maruste. Maruste omakorda ütleb, et ta toetab vaba ühiskonda, inimeste õigust selles ühiskonnas oma kooselu reguleerida, aga mis täpsemalt seal seaduseelnõus peitub, ei soovi ka tema öelda. "See projekt on kokku kirjutatud siiski Justiitsministeeriumi poolt ja nemad teavad täpsemalt," ütleb ta. Ministeeriumi pressiesindaja omakorda väidab seepeale, et eelnõu algataja on Riigikogu komisjon ja ministeerium seda küll kommenteerida ei saa. Minule ei ole kahjuks sellise ametliku Riigikogu töögrupi olemasolu teada. Samuti ei ole kusagilt võimalik tuvastada töögrupi moodustamist, koosolekuid, seal toimunud arutelusid ega nende tulemusi.
Arusaamatuks jääb, miks on vaja nõnda palju hämada, kui väidetakse, et eelnõu on vajalik. Miks ei taha siis keegi ausalt öelda, et selle eelnõu tegelik eesmärk on anda homoseksuaalsetele suhetele õiguslik tunnustus ja ühiskondlik heakskiit ning varjatud moel seadustada nn homoabielu? Miks ei võiks pidada sel teemal ausat diskussiooni? Miks on vaja mõnel algatajal kõnelda, et eelnõu puudutab 170 000 inimest, või rõhutada ilmselgelt alusetut väidet, et samasooliste inimeste suhete reguleerimine seaduse tasandil ei puuduta teisi? Sellel teemal on väga selgelt oma arvamuse välja öelnud ka vandeadvokaat Ilmar-Erik Aavakivi. Kas selle kohta on Eestis tehtud reaalseid mõjuanalüüse?
Notarite Koda peab oma 29. mail 2014. aastal õiguskomisjonile saadetud kirjas muret tekitavaks, et eelnõus valitud lahendus kooselu reguleerimiseks ei vasta eelnõu seletuskirjas toodud eesmärkidele: "Arvame seetõttu, et eelnõu ei täida oma peamist väidetavat eesmärki, kuivõrd faktilises kooselus elavate (kuid registreerimata) paaride varasuhetes ei muutu midagi ning seletuskirjas ning õiguskantsleri poolt välja toodud probleemid jäävad samaks. Küll aga täidab regulatsioon oma teist eesmärki: anda samasoolistele paaridele nende kooselu registreerimiseks võimalus selliselt, et see on nähtav ka kolmandatele isikutele. Leiame, et eelnõu jätab mulje, nagu samasoolistele paaridele kooselu registreerimiseks võimaluse andmine oleks seaduse peamine eesmärk, mida püütakse peita (erisooliste) paaride faktilisest kooselust tulenevate õiguslike probleemide taha ning see ei ole

kooskõlas hea õigusloome tavaga."
Kas demokraatlikus õigusriigis on vastuvõetav kasutada seadusandlikku võimu mingite varjatud eesmärkide realiseerimiseks, isegi kui selle tagajärjeks on õigussüsteemi risustamine üleliigse regulatsiooniga? Registreerimata koos elavate inimeste probleemidest räägiti juba 2007. aastal, kui Justiitsministeerium, mida juhtis siis Rein Lang, töötas välja perekonnaseaduse eelnõu. Eelnõu seletuskirjas on analüüsitud vabaabielu aspekte: "Asjaolu, et erinevaid kooselu vorme ei reguleerita perekonnaseaduses, ei tähenda kaugeltki seda, et Eesti õiguses puuduks regulatsioon vabaabielu ja samasooliste partnerite vaheliste õigussuhete määratlemiseks ning inimeste õigused ja huvid jääksid kaitseta. Probleem on pigem selles, et partnerid, olles küll teadlikud sellest, et perekonnaseadus ei ole kohaldatav, ei tee siiski midagi oma varaliste suhete kindlaksmääramiseks enne lahkuminekut. Samuti arvatakse tihti, et kui kooselupartnerite õigusi ja kohustusi ei reguleeri perekonnaseadus, siis ei tee seda ka ükski teine seadus. Nii see siiski pole. Eelkõige on kooselupartneritel endil võimalik hilisemate vaidluste vältimiseks õigussuhted lepingutega kindlaks määrata ja omandada väärtuslikumad esemed (eluase, auto) ühiselt. Kui õigussuhete selgitamisele hakatakse mõtlema alles lahkumineku korral, on mõlemaid pooli rahuldava lahenduseni jõudmine keeruline nii abielu kui ka kooselu purunemise korral."
Tahan käsitleda veel ühte selle teema olulist aspekti, nimelt homoabielusid. Euroopa Liidu kõrgeim kohus otsustas detsembris 2013, et Euroopa Liidu liikmesriikides, kus homoabielu ei ole seadustatud, peab tsiviilpartnerlus andma samasoolistele paaridele abieluga võrdsed õigused. 12. detsembril kinnitas Justiitsministeerium, et Euroopa Liidu kõrgeima kohtu otsus ei mõjuta Eesti õiguskorda, mille kohaselt peab nendes liikmesriikides, kus samasooliste abielu pole seadustatud, andma tsiviilpartnerluses samasoolistele paaridele abieluga võrdsed õigused. Justiitsministeeriumi pressiesindaja ütles Postimehele, et kohtuasi käib ainult selliste olukordade kohta, kus erinevalt koheldakse abielus olevaid inimesi ja neid, kes on sõlminud tsiviilpartnerluse. Eesti õiguse kohaselt ei ole võimalik sama- või erisoolistel isikutel sõlmida omavahel tsiviilpartnerlust, mis oleks võrreldav selle tsiviilpartnerlusega, mida Euroopa Kohus Prantsusmaa õigusele tuginedes selles kaasuses vaatles. Seega ei mõjuta viidatud kaasus Eesti õiguskorda, lausus ta.
Ma loodan, et kõik algatajad on ikka mõistnud, kuivõrd need teemad on seotud ja kui palju see eelnõu abielu kui institutsiooni puudutab. Meie IRL-is ei pea õigeks ega vajalikuks homoabielude seadustamist. Me teame, et paljudes lääneriikides on homopartnerlusele õigusliku tunnustuse andmine olnud vaheastmeks nn homoabielude seadustamise püüdluses. Kui meie ühiskonnas on reaalne soov abielu ja perekonna tähendus õiguslikult ümber defineerida, siis tuleb seda arutada ausalt ja otse, mitte manipuleerides ja vassides, nagu on eelnõu menetluse protsessis juba igapäevaseks saanud, ning langetada otsus rahvahääletusel. Kuna tegu on nii põhimõttelise otsusega, mille kohta ühiskonnas valitsevad vastakad arvamused, siis ei ole vastuvõetav ühiskonda ühekülgsete ja paljude inimeste tõekspidamisi eiravate otsustega lõhestada. Muidu riskime sellega, et väga suur osa ühiskonnast võõrandub poliitilisest võimust. Kui me tahame käituda tõeliste demokraatidena, siis peame kuulama rahva häält ja panema kooseluseaduse referendumile. Tuletan meelde ka seda, head rahvasaadikud, et Eesti Vabariigi põhiseaduse kohaselt on meil kui riigivõimu esindajatel põhiseaduslik kohustus kaitsta perekonna institutsiooni kui rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alust. Seega kohustab põhiseadus meid kaitsma perekonda ka ideoloogiliste rünnakute ja ümberdefineerimise püüdluste eest. Eelnimetatud põhjustel teeb IRL-i fraktsioon ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

05:24 Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Imre Sooäär!

05:24 Imre Sooäär

Hea juhataja! Austatud kolleegid siin saalis ja oma kabinettides, kes te meid internetis jälgite! On olnud pikk päev ja pikk öö, on peetud palju kõnesid, sellepärast ei tahagi ma pikalt rääkida. Heale kolleegile Priit Sibulale tahan öelda, et täna meie ees olev eelnõu on selle eelnõu vähemalt minu mäletamist mööda viies või kuues variant. See eelnõu, millest sina siin rääkisid, on üks varasem variant. Sellesse täna meie laudadel olevasse eelnõusse on panustanud kõik erakonnad, kaasa arvatud teie erakond. Ma juba tunnustasin Liisa Pakostat teie panuse eest.
Aga ükski eelnõu, mis siia saali tuleb, ei ole perfektne. Kui meenutada töölepingu seaduse eelnõu, siis minu mäletamist mööda ei jäänud mitte ükski paragrahv selliseks, nagu esialgu siia saali tulnud variandis oli. Selle jaoks see maja ongi, et koos konstruktiivselt arutada, mõelda kõikide detailide üle ja

saavutada konsensus, et Riigikogu oleks lõpuks valmis seaduse vastu võtma. Ma tunnustan kõiki erakondi konstruktiivse arutelu eest siin täna ning teineteisemõistmise ja lugupidava suhtumise eest. Ei olnud mingit suurt skandaali, oli vaikne rahulik arutelu varajastel hommikutundidel.
Ma lõpetan kolme lapse ema Tiina sõnadega. Tõnis Palts nimelt soovis, et mõni hetero ka midagi ütleks. See ema Tiina ütleb nii: "Ma soovin, et mu lapsed kasvaksid üles sallivamas ja sõbralikumas ühiskonnas. See seadus oleks üks väike, aga oluline samm selles suunas." Soovin kõigile samasugust mõistvust selle seaduse paremaks tegemisel ja edasisel menetlemisel, nagu on ema Tiinal. Tänan kõiki neljakümne algataja nimel!

05:24 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Kadri Simson!

05:24 Kadri Simson
Lugupeetud istungi juhataja, head kolleegid, tere varast hommikutundi teile! Ma pean alustuseks ütlema, et Keskerakonna fraktsioon ei kujundanud selle eelnõu kohta ühist seisukohta. Meie arvamused on erinevad. Me laseme sellises teiste inimeste eraelu puudutavas küsimuses oma liikmetel hääletada nende sisemise veendumuse kohaselt. On kohane ära märkida, et meie erinevad arvamused ei tulenenud ei rahvusest ega vanusest. Me oleme Keskerakonna fraktsioonis eriarvamusi aktsepteerinud ja sallinud. Seda enam kurvastab mind, kui väljaspool erakonda on mõnest meie hulgast jäänud kohati mulje kui sallimatust ja teisi solvavast inimesest. Ma palun vabandust, kui arutelu on kedagi haavanud! Ma usun, et viisakus ja argumenteeritus on igale Riigikogu liikmele mis iganes arutelus alati kohasemad kui alp, vihane või kade sõnaseadmine.
Aga tuleb tunnistada, et ka meid kõiki on mõjutanud ennekuulmatu huvi selle seaduseelnõu vastu ja väga jõuline lobitöö väljastpoolt seda maja, mis on Riigikogule olnud seni tundmatu. Varro Vooglaid, kes asus vastuallkirju koguma juba möödunud aasta märtsis ehk ammu enne seaduseelnõu algatamist, andis meie fraktsioonile üleeile üle poolteist kastitäit allkirjasedelitega. Ma pean teda tunnustama. Seda, mida ta teeb, teeb ta hästi, vastukampaaniat on ta oskuslikult juhtinud. Me lugesime nõunikega täna või õigemini juba eile neid sedeleid, vaatasime neil olevaid allkirju ja ma võin teile kinnitada, et iga neljas sedel oli selgelt tuvastatava nimega. Aga nendest sedelitest mõjusamad olid kindlasti meilid, mis meie postkastidesse tulid. Neid oli mitusada. Alguses tulid eelnõu vastu olevad meilid, seejärel tuli aina enam ka toetavaid. Neist üks viimaseid oli e-kiri, mis sisaldas üle 2600 inimese toetusavaldust eelnõule. Ma olen väga tänulik neile inimestele, et nad otsustasid selle avalduse saata ühe kirjaga, kuigi mõjutusvahendina oleks 2600 e-kirja olnud kindlasti väga palju mõjusam.
Aga selline mõjutamine ei ole Riigikogus esmakordne. Mina kogesin seda esimest korda 2009. aastal. Te mäletate, et siis oli raske kriisiaeg ning IRL ja Reformierakond viisid läbi kärpeid. Keskerakond pakkus, et selle asemel, et kõigilt lastelt ära võtta ranitsatoetus, võiks vähendada vanemapalga ülemmäära. Meie fraktsiooni liikmed said toona väga tigedaid kirju neilt vanematelt, kes oleksid pidanud leppima 30 000 kroonist allapoole jääva vanemahüvitisega. Siis tulid appi rohelised, ranitsatoetus kadus ja vanemahüvitis jäi nii suureks, nagu ta jäi. Väga sõnakas oma huvide eest seismine tagas selle, et paljudel peredel oli kindlasti kriisi ajalgi korralik sissetulek, aga tekitas ka supermarketitesse kiirlaenuletid. Paljud pered nimelt leidsid, et see hädavajalik toetus, mis surve tõttu ära jäi, pani nad olukorda, kus nad vajasid kiirlaenu. Igaüks peab siiski oma sügavast sisetundest lähtudes otsuseid tegema, ainult kirjade põhjal valikuid teha ei saa.
Tulen tagasi samast soost paaride õiguste juurde. Me ei ole loomulikult ju esimene riik, kes selliseid arutelusid kuumaks köetud õhkkonnas peab. Neli aastat tagasi lahkus Soome luterlikust kirikust nädala jooksul üle 18 000 koguduse liikme. See oli põhjustatud ühest telesaatest, kus Tampere piiskop väljendas oma sallimatust samasooliste partnerluse suhtes. Sellest ajast on Soome luterlik kirik oma suhtumist märgatavalt muutnud, aga see ei ole muutnud seda, et Soome on siiski Eesti perede esimene väljarändemaa.
Keskerakonna fraktsiooni liikmete palvel peatun ma kahel kirjal, mis mõjutasid meie seisukohti.

05:24 Aseesimees Laine Randjärv
Kas me pikendame aega?

05:24 Kadri Simson

Jah. Palun kolm minutit lisaks!

05:24 Aseesimees Laine Randjärv
Palun!

05:25 Kadri Simson
Üks neist on juba varem nimetatud kümne Eestis tegutseva kiriku kiri, millele on alla kirjutanud kirikujuhid. Seal leitakse, et perekonna ja abielu kaitsmine on nii loomupärane kui ka põhiseaduslik ülesanne. Kirikujuhid on seisukohal, et kooseluseadus ei aita kaasa perekonna ja abielu väärtustamisele, ning nad ei pea õigeks abielu põhjendamatut ümbernimetamist kooseluks. Samuti leiavad kirikujuhid, et kooseluseaduse vastuvõtmisega ei taotleta demokraatia ega võimalikult paljude inimeste õnne suurendamist, ja juhivad tähelepanu asjaolule, et kooseluseaduse vastuvõtmine võib kujuneda tõsiseks julgeolekuriskiks. Nad leiavad ka, et kooseluseaduse vastuvõtmise järel võivad samast soost paaride lapsendatavad lapsed kaotada loomuliku sideme omaenda eri soost vanematega. Kirikujuhid on seda meelt, et vabaabielulist suhet, sh samasooliste vahel, on võimalik reguleerida võlaõigusseaduse alusel seltsingulepingu ja teiste eraõiguslike lepingutega. Eelnevast arutelust tuli välja, et kirikujuhid ei ole saanud silmast silma komisjonis oma seisukohta väljendada. Ma loodan, et enne eelnõu teist lugemist neile kindlasti see võimalus antakse.
Teine kiri, millest ma tahan rääkida, oli Eesti Naisteühenduste Ümarlaualt. See ümarlaud koondab mitutkümmet naisorganisatsiooni. Nad kirjutavad, et on juba alates uue perekonnaseaduse menetlemise ajast eelmise kümnendi lõpul rõhutanud vajadust tagada õiguslik kaitse ja turvatunne ka nendele peredele, kes ei soovi või kellel ei ole võimalik oma kooselu kehtiva perekonnaseaduse alusel registreerida. Nad on läbi aastate korduvalt seda teemat arutanud. Nende seisukoht on olnud, et võrdselt tuleb kohelda nii eri soost kui ka samast soost paare ning neis peredes kasvavaid lapsi. Nad toetasid 2012. aastal väljatöötatud sooneutraalse kooseluseaduse kontseptsiooni ja esitasid selle kohta oma ettepanekud Justiitsministeeriumi töörühmas. Nad tunnustavad Riigikogu liikmete algatust, kes esitasid kooseluseaduse eelnõu sel kevadel parlamendi menetlusse, ja neil on kahju, et praegune eelnõu ei reguleeri faktilist kooselu, kuid nad loodavad, et eelnõu täiendatakse edasise menetluse käigus. Nad loodavad väga, et pärast Riigikogu tänast hääletust võib tänapäevane humanistlik ellusuhtumine ja kooseluseaduse eelnõu menetlemine jätkuda.
Ma loodan, et see arutelu siin ei lõpe lihtsalt nendinguga, et kuna me kardame samme, mida võidakse teha järgmisel kümnendil või veel pikema aja pärast, siis me ei julge üldse seda teemat avada. Kui eelnõu esimesel lugemisel välja hääletada, siis see kindlasti seda hirmu väljendaks. Tänan tähelepanu eest!
Kordan üle, et Keskerakonna fraktsiooni liikmed hääletavad täpselt nii, nagu nende sisetunne neile ette ütleb. Aitäh!

05:25 Aseesimees Laine Randjärv
Suur tänu! Sulgen läbirääkimised. Kuna Riigikogu juhatusele on laekunud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanek või palve lükata kooseluseaduse eelnõu esimesel lugemisel tagasi, siis me peame selle läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks. Palun, Kaia Iva!

05:25 Kaia Iva
Aitäh! Siin on täna korduvalt rõhutatud, et tegemist on väga kaaluka, olulise ja keerulise küsimusega. Seda tõestas ka Eiki Nestor oma kõnes, kes kutsus küll üles sallivusele, aga viimase lausega ta ise praktikas selle vastu eksis. Seetõttu palun kümme minutit vaheaega, et oleks võimalik teooria ja praktika üle järele mõelda!

05:25 Aseesimees Laine Randjärv
Kümme minutit vaheaega, et oleks võimalik järele mõelda.
V a h e a e g

06:33 Aseesimees Laine Randjärv

Mihhail Stalnuhhinil on protseduuriline küsimus.

06:33 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Tõesti on mul protseduuriline küsimus. Kolme aasta jooksul on minu fraktsioon võtnud sadu vaheaegu ja pannud küsimusi hääletusele. Iga kord, kui keegi fraktsiooni juhatusest on püüdnud selgitada, miks me seda teeme, on meil keelatud seda teha. Tõesti, nii on öeldud kodu- ja töökorra seaduses. Tänase öö jooksul olen ma aga vähemalt paarkümmend korda kuulnud, et IRL võtab järjekordse vaheaja ja neile antakse võimalus selgitada, miks ta seda teeb. See on kodu- ja töökorra rikkumine. Kust see tolerantsus äkki välja on ilmunud? Kolm aastat ei ole olnud võimalust selgitada. Miks te lubasite seda kas või praegu, enne seda, kui see kümneminutiline vaheaeg võeti?

06:33 Aseesimees Laine Randjärv

Oleme sallivad. Head kolleegid, austatud Riigikogu, panen hääletusele IRL-i fraktsiooni ettepaneku. Mihhail Stalnuhhin, palun!

06:33 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! See, et oleme sallivad, ei ole vastus. Meil on olemas kodu- ja töökorra seadus. See otseselt keelab selgitada, miks inimene paneb mingi punkti hääletusele või võtab vaheaja. Ma lausa nõuan, et te täidaksite meie kodu- ja töökorra seadust.

06:34 Aseesimees Laine Randjärv

Just nii! Panen hääletusele IRL-i fraktsiooni ettepaneku kooseluseaduse eelnõu 650 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 32 Riigikogu liiget ja vastu 45, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust. (Aplaus.)

Määran eelnõu 650 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. septembri kell 16.

---

9. 05:36 Kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) esimene lugemine

06:33 Aseesimees Laine Randjärv

Me jätkame tööd tänase päevakorra punktidega. Üheksas punkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 645 esimene lugemine. Peeter Võsa, palun!

06:33 Peeter Võsa

Aitäh! Kas on lubatud, et külalised rõdul plaksutavad ja segavad istungit nagu mingit teatrietendust?

06:33 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Mulle tundub, et inimesed, kes olid rõdul, ühinesid nendega, kes olid saalis. (Vahelehüüded.) Me ei astu istungi ajal külalistega diskussiooni. Palun kõnetooli Eldar Efendijevi, et ta tutvustaks esimesel lugemisel Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu.

06:34 Eldar Efendijev

Austatud eesistuja! Riigikogu liikmed! Teie ees on kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 645. Alustame selle eelnõu esimest lugemist.

Nii nagu on seletuskirjas öeldud, eelnõu väljatöötamise tingis ühelt poolt vajadus viia kodakondsuse seadus kooskõlla Eesti ratifitseeritud konventsioonidega ning rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõttega anda kõikidele lastele kodakondsus, teiselt poolt tingis selle vajadus üle saada vastandamisest rahvussuhete pinnal. Eelnõu näeb ette vabastada üle 65-aastased kodakondsuse taotlejad eesti keele eksami sooritamisest ning luua neile võimalus sooritada Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksam eesti, inglise või vene keeles.

ÜRO lapse õiguste komitee ja Euroopa Nõukogu vähemusrahvuste kaitse raamkonventsiooni nõuandev

komitee on läbi aastate mitmes aruandes märkinud, et Eesti peaks võtma rohkem positiivseid meetmeid kodakondsuse saamise kiirendamiseks ja lihtsustamiseks. ÜRO pagulaste ülemkomissari Balti- ja Põhjamaade regionaalbüroo esindaja Hans ten Feld rõhutas Riigikogus 17. mail 2011. aastal peetud kõnes vajadust kodakondsusetuse probleem kiirelt lahendada. Kuna Eesti ei ole ühinenud erinevate kodakondsuseta inimeste kaitseks mõeldud rahvusvaheliste konventsioonidega, tuleks tema hinnangul poliitikutel asuda dialoogi kodakondsuse andmise regulatsiooni lihtsustamiseks. Härra Feld rõhutas, et Eesti võiks esmajoones lahendada siin sündivate kodakondsuseta isikute laste kodakondsuse küsimuse, andes neile Eesti kodakondsuse sünniga. Ta rõhutas, et kodakondsus annab lisaks identiteeditundele ka riigi kaitse ning paljud kodaniku- ja poliitilised õigused. Mitte ilmaasjata ei ole kodakondsuse kohta öeldud, et see on õigus omada õigusi.
Eestis on sel teemal peetud suuri vaidlusi. Märkimisväärseim neist oli 1998. aastal Riigikogus kodakondsuse seaduse eelnõu teisel lugemisel, kui sütitava kõnega esines praegune Eesti Vabariigi president ja tolleaegne Eesti välisminister Toomas Hendrik Ilves, kes rõhutas, et kodakondsuseta vanemate lastele kodakondsuse tagamine nende sünnist alates on rahvusvahelise õiguse printsiip, mida teised Euroopa riigid tunnistavad ja järgivad. Lisaks märkis härra Ilves, et rahvusvaheliselt ei ole aktsepteeritud ega hakata kunagi aktsepteerima argumenti, mis peaks tõestama, et Eesti seda põhimõtet ühel või teisel põhjusel rakendada ei saa.
Euroopa Nõukogu inimõiguste volinik Nils Muižnieks andis oma eelmise aasta raportis Eestile mitmeid soovitusi. Ühe punktina tõi ta välja vajaduse hakata tegelema kodakondsuse reformiga, mis võimaldaks siin sündinud lastel saada automaatselt kodakondsust. Ta viitas asjaolule, et Eestis oli eelmise aasta seisuga 1181 kodakondsuseta alla 15 aasta vanust last. Ta leidis, et kuigi riik on loonud vanematele võimaluse taotleda lastele Eestis kodakondsust, vastutab riik kodakondsuseta inimeste juurdetekkimise eest.
On vajalik märkida, et Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide koalitsiooni kavas on toodud, et tuleb lõpetada kodakondsusetuse taastumine. Koalitsioonipartnerid on leidnud, et lapsed, kelle mõlemad vanemad on kodakondsuseta ja kel on õigus Eesti kodakondsusele, saavad Eesti kodakondsuse, kui vanemad sellest ei loobu. Teiselt poolt ei ole see kooskõlas Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku Nils Muižnieksi seisukohaga, mille järgi tuleks kõigile siin sündinud lastele võimaldada automaatselt Eesti kodakondsus.
Eelnõu esitaja on seisukohal, et üheks peamiseks põhjuseks, miks me peame võimaldama neil lastel kodanikuks saada, on see, et on vaja lõpetada lähiajaloost kaasa toodud probleemide lõputu ülekandumine ning vanemate ja riigi koormamine lõputute bürokraatlike toimingutega. Kodakondsus tagab siin sündinud lastele paremad inimõigused. Seda kinnitab ka inimõiguste volinik oma raportis.
Nüüd eelnõu eesmärkidest. Eelnõu peamine eesmärk on lihtsustada Eesti kodakondsuse andmist neile Eestis sündinud lastele, kelle vähemalt üks vanem on kodakondsuseta isik. Tingimuseks on, et vanemad on elanud Eestis seaduslikult vähemalt viis aastat. Siinkohal tasub rõhutada, et tegemist ei ole nimetatud lastele sünniga kodakondsuse andmisega, vaid Eestis sündinud lastele naturalisatsiooni korras antava kodakondsusega. Seega ei lähe käesolev põhimõte vastuollu Eestis rakendatava ühetaolise kodakondsuse saamise aluspõhimõttega *ius sanguinis.* Võib öelda, et pikkade debattide tulemusel on leitud lahendus neile lastele, kelle mõlemad vanemad on kodakondsuseta, st halli passiga. Samas on jäetud lahendamata probleem, mis tekib siis, kui laps on sündinud Eestis, kuid ühel tema siin elavatest vanematest on kolmanda riigi kodakondsus ning teisel on nn hall pass. Toon näite. Lapse üks vanem on kodakondsuseta ja teine on Venemaa Föderatsiooni kodanik. Sellisel juhul on lapsevanemal õigus taotleda oma lapsele lihtsustatud korras Eesti kodakondsust, kui laps on saanud viieaastaseks. Kuid siin ilmneb probleem. Selleks, et taotleda Eesti kodakondsust, peab laps loobuma Venemaa Föderatsiooni omast. Samas võtab Venemaa Föderatsioon avalduse kodakondsusest loobumiseks vastu alles siis, kui laps on 18 aastat vana. Seega on loodud olukord, kus kodakondsuse saamise õigus on, aga seda õigust praktiliselt kasutada võimalik ei ole. Meie ettepanek lahendab selle probleemi.
Teiselt poolt rõhutan, et Eesti riik investeerib igasse noorde inimesse suuri summasid – lasteaed, kool, kutsekool, ülikool jne –, aga kehtivas olukorras ei tooda riik juurde mitte oma, vaid teiste riikide kodanikke. Eri allikate andmetel sünnib igal aastal ligi 250 last, kes on selles olukorras.
Meie leiame, et see probleem on vaja lahendada. Keskerakond pakub eelnõu raames välja oma lahendused. Eesti huvides peaks olema kasvatada siin sündinud lastes tugevat kodanikutunnet ning anda ühiskonnale selge signaal, et lapsed on Eestis võrdselt koheldud ning laste tulevik ei sõltu nende vanemate olevikust või minevikust. Tänapäevases avatud ühiskonnas oleks viimane aeg üle saada

vastandamisest rahvussuhete pinnal ning astuda lõimumises suur samm edasi. Sünnijärgselt saadud kodakondsus soodustaks kindlasti ka vanemate integreerimist, nende huvide ja tuleviku sidumist Eesti Vabariigiga.
Lisaks eeltoodule on eelnõus ettepanek, et üle 65-aastased kodakondsuse taotlejad tuleks vabastada eesti keele tasemeeksami sooritamise kohustusest, nagu see on välismaalaste seaduses ette nähtud üle 65-aastaste pikaajalise elaniku elamisloa taotlejate puhul. Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsioonikavas on märgitud, et toetatakse põhimõtet, et üle 65-aastased kodakondsuse taotlejad peavad sooritama suulise eksami. Eelnõu esitaja leiab, et üle 65-aastastele inimestele tuleb võimaldada väärikas vanaduspõlv ning tagada riigi mõistlik suhtumine neisse, mitte luua erandeid, mis võimaldavad probleemidel jätkuda.
Veel luuakse eelnõuga võimalus sooritada Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksamit ka inglise või vene keeles. Muudatuse eesmärk on soodustada vanemate inimeste integreerimist Eesti ühiskonda. Nad ei ole vabastatud Eesti põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmisest, küll aga võimaldatakse neil sooritada eksam neile sobilikus keeles. Oleme seisukohal, et elukohariigi toimimise aluste ja siinsete tõekspidamiste tundmine on ka eesti keelt mitteoskajale vajalik. 2011. aasta rahvaloenduse esialgsete andmete järgi oli inimesi, kelle emakeel on vene keel, 383 062. Peame mõistma vanemate, üle 65-aastaste inimeste raskusi teise keelega kohanemisel. Samas, vene keel on Eestis tunnistatud vähemusrahvuse keeleks, s.o võõrkeeleks, mida vähemusrahvusest isikud on Eestis põliselt kasutanud emakeelena. Inglise keel on maailma kõige levinum äri- ja suhtlemiskeel. Eesti huvides on mõistlik, et kodakondsuseta isikud taotleksid pigem Eesti kui mõne muu riigi kodakondsust. See aitab tagada riigi terviklikkust ning selle tulemusel kasvab lisaks kõigele muule sisejulgeolek ja inimeste turvatunne. Ühiskonnas eksisteerib õigus ja õiglus. Demokraatlikus riigis need omavahel harmoneeruvad.
Kahjuks aga Eestis kodakondsuse seadusega harmooniat loodud ei ole. Näiteks, inimene, kes valdab keelt tasemel B1, peab olema võimeline selgitama Eesti Vabariigi põhiseadust ja kodakondsuse seadust. Kõik, kes selle keeletaseme nõudmisi teavad, saavad aru, et tegelikult oleks selleks vaja vähemalt B2-taset.
Samuti tahan viidata õiglusele. See puudutab eelkõige inimesi, kellel on vanust üle 65 aasta. Need inimesed on Eestis elades tõestanud, et nad on korralikud ... Tahtsin ütelda, et kodanikud, aga pean ütlema, et nad on elanikud. Nad on oma eluga panustanud Eesti riigi iseseisvusesse ja arengusse. Nad on sünnitanud Eestile lapsi ja kasvatanud neid siin. Nad on maksnud korralikult makse ja olnud seeläbi toeks Eesti riigile. Ma leian, et nüüd on kätte jõudnud aeg, kui Eesti riik võiks neid inimesi austada ja usaldada. Lisaks kõigele muule tuleks tunnistada, et rasketel kriisiaegadel pidid nad ise oma eluga hakkama saama ja seda mitte ainult majanduslikult, vaid ka moraalselt, nad pidid leidma jõudu edasi elada. Ei ole saladus, et Ida-Virumaal on olukord kõige teravam, palgad on ühed madalamad Eestis, tööpuudus on Eesti piirkondadest suurim, aga hinnad on samal tasemel mis igal pool mujal. Veel rõhutan, et eesti keele õpetajate ressursid Ida-Virumaal on piiratud. Seda tunnistas ka endine haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. Tunnustame neid inimesi, nad on juba praegu potentsiaalsed head Eesti Vabariigi kodanikud.
Lõpuks kordan, et tänapäeva avatud ühiskonnas on viimane aeg üle saada vastandumisest rahvussuhete pinnal ning astuda lõimumises suur samm edasi. Tänan tähelepanu eest!

06:34 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Palun, Siim Kiisler!

06:34 Siim Kiisler
Aitäh! Austatud ettekandja! Te väitsite, et Ida-Virumaal on palgad kõige madalamad Eestis ja tööpuudus kõige suurem. Aga see ei vasta tõele. Teil on vananenud statistika, see ei ole juba mõnda aega sugugi nii. Millistele andmetele te selliseid väiteid esitades tuginete?

06:34 Eldar Efendijev
Eelmisel nädalal olid kõikides portaalides need andmed.

06:34 Aseesimees Laine Randjärv
Palun, Kaia Iva!

06:34 Kaia Iva

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kodakondsusküsimused on iga riigi jaoks väga olulised ja seetõttu neid põhimõtteid väga kergekäeliselt ei muudeta. Nende muutmine peab olema väga põhjendatud ja läbi mõeldud. Seetõttu on ka kvooruminõue nendel hääletustel alati suurem kui tavapäraselt. Te olete eelnõus teinud ettepaneku lisada võimalus, et Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksamit saaks sooritada ka inglise ja vene keeles. Millest on tulenenud just selline lisanduvate keelte valik?

06:34 Eldar Efendijev

Aitäh küsimuse eest! Ma oma kõnes juba rääkisin, et vene keel on mitte-eestlaste suhtlemiskeel, mida igapäevases suhtlemises kasutab Eestis ligi 350 000 inimest. Ma rõhutasin – seda on Eestis ka tunnustatud –, et inglise keel on maailma kõige kasutatavam keel äris ja tavasuhtlemises. Sellepärast pakkusime just neid kahte keelt eksami sooritamiseks inimestele, kes taotlevad kodakondsust päras 65. eluaasta täitumist.

06:34 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

06:34 Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma küsisin ka komisjonis kolleegi käest seletuskirja kohta. Selle esimese peatüki viiendas lõigus on öeldud nii: "Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsiooni kavas on välja toodud, et tuleb lõpetada kodakondsusetuse taastootmine." See on väga õige, see ühtib Nils Muižnieksi seisukohaga. Aga siis te lähete edasi: "Koalitsioonipartnerid on leidnud, et laste puhul, kelle mõlemad vanemad on kodakondsuseta ja kel on õigus Eesti kodakondsusele, saavad Eesti kodakondsuse, kui vanemad sellest ei loobu. Samas on välja jäetud need lapsed, kes sünnivad Eestis, kuid neil on vaid üks vanematest kodakondsuseta. [---] Seega võib väita, et Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsiooni kava on vastuolus Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku Nils Muižnieksi seisukohaga, mille järgi kõigile siin sündinud lastele tuleks võimaldada automaatselt Eesti kodakondsus." Nils Muižnieks räägib kodakondsusetuse taastootmisest ehk sellest, kui vanematel ei ole kodakondsust. Teie räägite siin sellest, et me anname kodakondsuse automaatselt. Kui ühel vanemal on kodakondsus juba olemas, siis me ei saa talle sundida peale Eesti kodakondsust, sellepärast et teisel vanemal ei ole, sest lapsel on automaatselt ...

06:34 Aseesimees Laine Randjärv

Indrek Saar, küsimus!

06:34 Indrek Saar

... tavaliselt selle riigi kodakondsus, mis juba ühel vanemal on. Kus on see vastuolu?

06:34 Eldar Efendijev

Vastuolu oligi selles, ütleme niiviisi, et seaduse ja koalitsiooni pakutu seda küsimust ei lahendanud, sest automaatselt siin ei saa nagu midagi teha, aga positsioon oli selline, et automaatselt sünnijärgselt kodakondsust võimaldaks anda. Meie pakume, ütleme, lahendada kolmandat probleemi. Esimene probleem on see, kui vanemad on kodakondsuseta. Teine probleem, millega teie välja tulite, on see, kui on Eesti ja mõne kolmanda riigi kodakondsus. Teine probleem oli selles mõttes lahendatud. Meie pakume lahendada kolmandat probleemi, et kodakondsuseta vanemal oleks ka võimalik initsiatiivi üles näidata ja pääseda sellest probleemist, millest ma rääkisin. See lihtsustatud kord kehtib kuni lapse 15-aastaseks saamiseni. Tuleb välja, et alles siis, kui ta on saanud 18-aastaseks, saab ta taotleda näiteks Vene kodakondsusest loobumist, aga siis tema kohta enam ei kehti see soodustus, mille seadus annab. Meie tahtsime seda situatsiooni harmoneerida.

06:34 Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Peeter Laurson!

06:34 Peeter Laurson
Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kas ma saan õigesti aru, et selles eelnõus käsitletakse ainult kodakondsuseta isikute lapsi, mitte ühe või teise riigi kodakondsusega inimeste järeltulijaid?

06:34 Eldar Efendijev
Päris nii see ei ole. Kodakondsuseta laste probleem, kellel on kodakondsuseta vanemad, on seadusega lahendatud. Meie rõhutame seda olukorda, kus üks vanem on näiteks Vene kodakondsusega, aga teine on kodakondsuseta. Härra Saar ütles õigesti, et probleem on selles, et seda last ei saa pidada kodakondsuseta isikuks, sest ta saab automaatselt Vene kodakondsuse. Siis tekibki see probleem, et lapsel nagu valikut ei ole. Pärast seda, kui ta on saanud 18-aastaseks, saab ta Venemaa Föderatsiooni saatkonnast taotleda loobumist Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest. Minu eelkõneleja rääkis, et tema praktikas on see protseduur ligi kaks aastat kestnud. Riigi toetust ei ole. Riik vaatab, kuidas see probleem laheneb perekondlikult ja isiklikult, aga tal puudub huvi, et sellest isikust saaks Eesti kodanik. Meie tahtsime seda probleemi lahendada.

06:34 Esimees Eiki Nestor
Indrek Saar, palun!

06:34 Indrek Saar
Aitäh! Ma püüan ikkagi aru saada, kuidas te seda tehniliselt ette kujutate. Kui üks vanem on kodakondsuseta ja teine on näiteks Ameerika Ühendriikide kodanik, siis laps saab kehtiva seaduse kohaselt automaatselt Ameerika Ühendriikide kodakondsuse. Kuidas saab Eesti Vabariik talt Ameerika Ühendriikide kodakondsuse ära võtta ja automaatselt peale sundida hoopis Eesti kodakondsuse?

06:34 Eldar Efendijev
Küsimus oli selles, et lihtsustatud kord toimib kuni lapse 15-aastaseks saamiseni. Kui laps saab täiskasvanuks, ta on juba noor inimene, alles siis on tal õigus taotleda kodakondsusest loobumist. Aga lihtsustatud kord siis enam tema jaoks ei kehti. See on probleemi üks külg. Meie tahtsime harmoneerida, et laste kohta, kes taotlevad Eesti Vabariigi kodakondsust ja on pärit perest, kus mõlemad vanemad on kodakondsuseta, kehtiks see kord mitte 15. eluaastani, aga, ütleme, 18. eluaastani, võib-olla kauemgi. See on üks asi, millest me räägime. Teine asi on see, et lapsevanemal, kes on kodakondsuseta, on samad õigused nagu teisel vanemal, kellel on kodakondsus. Ma ei oska praegu statistikat välja tuua, aga mõnikord võib tekkida selline situatsioon, nagu ma praegu sellises ümmarguses näites toon. Isa on Vene kodanik, ema on kodakondsuseta. Isa sõidab siit ära ja, ütleme, perekond täisperekonnana enam ei toimi. Aga nii või naa on lapsel Vene kodakondsus isa kaudu saadud. Seda küsimust on raske lahendada, kui ei ole riigi tuge ja huvi. Sellepärast me selle küsimuse püstitamegi.

06:34 Esimees Eiki Nestor
Siim Kiisler, palun!

06:34 Siim Kiisler
Aitäh! Austatud ettekandja! Ma nõustun teiega, et Eesti kodanike osakaal on tõepoolest kõige väiksem Ida-Virumaal. Kuid mul on ees Statistikaameti kodulehekülg, kus on selgelt näha, et keskmine kuupalk on Ida-Virumaast väiksem näiteks Põlva maakonnas, Valga maakonnas, Võru maakonnas, Jõgeva maakonnas. Neid maakondi on veel. Siin on selged andmed, et Ida-Viru maakonnas ei ole kõige madalamad palgad. Järelikult puudub seos Eesti kodakondsuse puudumise ja väiksema palga vahel. Milliseid portaale teie vaatate? Te väitsite, et kõigis portaalides on teistsugused andmed. Kas need on mingid Keskerakonna portaalid või? Äkki te nimetate, mis portaalid need on?

06:34 Eldar Efendijev
Ma vaatan samu portaale mis teiegi: Delfi, Postimees. Üldse jälgin kõiki, kes seda infot kajastavad. Ma nimetan seda artikliks, seal on öeldud, et Ida-Virumaal on kõige madalam palk Eestis ja Narvas on kõige madalam palk Ida-Virumaal. Sellise nimetuse alt võite selle leida.

06:34 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Komisjoni ettekandja on põhiseaduskomisjoni liige Andres Herkel. Palun!

06:34 Andres Herkel

Härra juhataja! Austatud kolleegid! See seaduseelnõu oli põhiseaduskomisjonis arutelul 9. juunil. Komisjoni arutelu erines tänasest arutelust selle poolest, et eelnõu tutvustas komisjonis Yana Toom, mitte Eldar Efendijev. Samuti tasub märkimist, et komisjoni istungil oli Vabariigi Valitsuse nimel kohal Siiri Leskov, Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna nõunik. Komisjonis toodi esile põhilised küsimused, mida eelnõu reguleerida üritab: üle 65-aastaste kodakondsuse taotlejate eesti keele oskuse nõudest vabastamine, võimalus teha põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksam vene ja inglise keeles ning osaline üleminek *ius soli* põhimõttele ehk kui ühel vanemal on hall pass ja teine on mõne kolmanda riigi, eelkõige Venemaa Föderatsiooni kodanik, ka siis tekib võimalus Eesti kodakondsus saada.

Kõik need aspektid tekitasid hulga küsimusi ja pälvisid kriitikat. Vabariigi Valitsuse esindaja sõnul on eelnõu sõnastus vildakas selles suhtes, et lubab sooritada põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksami eesti, vene või inglise keeles kõigil kodakondsuse taotlejatel, mitte ainult eakail. Juhiti tähelepanu, et kui apelleeritakse sellele, et eelnõu üritab reguleerida seda, mis on kirjas Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsioonileppes, siis see päris nii ei ole. See lepe näeb ette vabastada üle 65-aastased taotlejad keeleeksami kirjalikust osast, aga eelnõu näeb ette vabastada keeleeksamist ulatuslikumalt. Komisjoni esimees härra Maruste tõstatas igati asjakohase küsimuse, kas on teada mõni riik, kus saab kodakondsuse taotlemiseks vajaliku eksami sooritada mõnes muus keeles. Siiri Leskovi vastus oli, et sellist riiki ei ole teada. Mitmed komisjoni liikmed rõhutasid, et *ius soli* põhimõte ei lähe kuidagi kokku Eestis valitseva *ius sanguinis*'e põhimõttega. Jah, võib olla probleem, et laste seast tuleb juurde Venemaa Föderatsiooni kodanikke, kuid see muudatus siin, nagu küsimuste ja vastuste voorus ka välja tuli, on selles osas eripärane, et me saame küll Eesti kodakondsuse anda, aga me ei saa kuidagi neid noori inimesi vabastada mõne teise riigi kodakondsusest. Sellisel puhul puhkeksid üpris ebamugavad vaidlused, vähemalt senikaua, kuni Eestis kehtib topeltkodakondsuse keeld. Mitu komisjoni liiget osutas sellele, et eelnõu esitajad vähemalt komisjonis püüdsid serveerida asja nii, et kui omal ajal kirjutati seadusesse lihtsustatud kord 1930. aastal ja varem sündinud kodakondsuse taotlejatele, siis nende väitel oli see justkui viga, tegelikult mõeldi üle 65-aastaseid isikuid. See väide pälvis kriitikat seoses sellega, et need inimesed, kes nüüd on üle 65-aastased, olid siis, kui see norm kehtestati, tunduvalt nooremad ja krapsakamad ning küllap oleks neil olnud võimalus eksameid sooritada, kui neil olnuks selleks tahet. See osa eelnõu esitajate argumentatsioonist, mis puudutab Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku Nils Muižnieksi väiteid, on samuti mõnevõrra eksitav. Tema on tahtnud kodakondsust eeskätt neile lastele, kes muidu jääksid kodakondsuseta, mitte neile, kellel on õigus saada mõne kolmanda riigi kodakondsus.

Arutelu tulemusena toimus komisjonis hääletus. Kõigepealt tehti ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 17. juuniks. See rahuldati konsensuslikult. 17. juuni oli nüüdseks juba kaks ööpäeva tagasi, aga me elame endiselt selle päevakorra täitmise tähe all. Tehti ka ettepanek eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, seda toetas 6 komisjoni liiget, vastu oli 2, erapooletuks ei jäänud keegi. Siinesineja määrati komisjoni ettekandjaks. Aitäh!

06:34 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Eldar Efendijev, palun!

06:34 Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Ka mina vaatasin väljavõtet komisjoni istungi protokollist. Mul tekkis mulje, et komisjoni istungil sõnavõtjad viitasid koalitsioonileppele ja sellele, et sügisel on valitsusel kavas saata kodakondsuse teemal eelnõu siia saali või komisjoni. Kas te oskate täpsemalt ütelda, mis küsimused, ütleme, on kavas lahendada?

06:34 Andres Herkel

Aitäh! Ma ei ole võib-olla kõige parem selle küsimuse adressaat, seda tuleks küsida ikkagi koalitsiooni kuuluvatelt parlamendiliikmetelt. Ma võin kinnitada, et juttu oli, et kodakondsuse seaduse muudatused

tulevad Riigikokku. Kui ma õigesti mäletan, siis oli juttu üle 65-aastastele teatud teistsuguse leevenduse tegemisest ja laste kodakondsuse puhul sellestsamast Muižnieksi osutusest, et need lapsed saaksid ilma lisataotluseta kodakondsuse, kui nad on kodakondsuseta isikute järeltulijad. Aga see küsimus puudutas koalitsiooni otsuseid, mis ei pruugi kattuda siinesineja arusaamadega kodakondsuse seadusest.

06:34 Esimees Eiki Nestor
Kaia Iva, palun!

06:34 Kaia Iva
Aitäh! Austatud ettekandja! Palun vabandust, ma ei pannud tähele! Milline oli komisjoni seisukoht selle eelnõu suhtes?

06:34 Andres Herkel
Komisjon otsustas selle eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

06:34 Esimees Eiki Nestor
Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Austatud Riigikogu, juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 645 esimesel lugemisel tagasi lükata. Seda ettepanekut on meil vaja hääletada. Palun, Kaia Iva!

06:35 Kaia Iva
Aitäh, austatud esimees! Ma palun enne seda hääletust kümme minutit vaheaega!

06:35 Esimees Eiki Nestor
Vaheaeg kümme minutit.
V a h e a e g

06:35 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 645 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Selle ettepaneku poolt on 50 ja vastu 15 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Eelnõu 645 on esimesel lugemisel tagasi lükatud.

---

10. 06:25 Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (617 SE) kolmas lugemine

06:33 Esimees Eiki Nestor
Järgmine päevakorrapunkt on põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 617 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Põhiseaduskomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 617 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

06:33 Kaia Iva
Aitäh! Tegemist on jällegi kaaluka seaduseelnõuga, mistõttu vajame ilmselt ka siin väikest arupidamist. Seetõttu palun meie fraktsiooni nimel kümneminutilist vaheaega!

06:33 Esimees Eiki Nestor
Vaheaeg kümme minutit.
V a h e a e g

06:34 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, kuna eelnõu 617 vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme kohaloleku kontrolli. Palun kohaloleku kontroll!

Kohaloleku kontroll

Hetkel on kohal 63 ja puudub 38 Riigikogu liiget.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 617. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Seaduseelnõu 617 seadusena vastuvõtmise poolt on 56 Riigikogu liiget, vastu on 1, erapooletuks ei jäänud keegi. Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud.

---

11. 06:38 Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (691 SE) kolmas lugemine

07:38 Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Eiki Nestori, Kalev Kotkase, Kalvi Kõva, Sven Mikseri ja Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 691 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 691 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

07:38 Kaia Iva

Aitäh! Eelmise hääletuse vaheajal head kolleegid kõrvalridadest küsisid, miks ma neid vaheaegu võtan. Ma tuletan veel kord meelde, et ma teen seda selleks, et me saaksime ...

07:38 Esimees Eiki Nestor

Kas see on protseduuriline teade? Kui ei ole soovi vaheaega võtta, siis läheme hääletuse juurde. Mis siis nüüd? Kaia Iva, palun!

07:38 Kaia Iva

Vabandust, te katkestasite mu lause! Ma tahtsin öelda, et ma soovin kümneminutilist vaheaega.

07:38 Esimees Eiki Nestor

Aga siis nii öelgegi. Vaheaeg kümme minutit, jätkame kell 6.49.

V a h e a e g

07:38 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, kuna eelnõu 691 vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis on meil vaja teha kohaloleku kontroll. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Kohal on 61 Riigikogu liiget, puudub 40.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu liikmete ja Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 691. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Seaduse vastuvõtmise poolt on 54 Riigikogu liiget ja vastu 8, erapooletuks ei jäänud keegi. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud.

---

12. 06:51 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (554 SE) kolmas lugemine

07:38 Esimees Eiki Nestor
Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 554 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 554 lõpphääletusele. Palun, Kaia Iva!

07:38 Kaia Iva
Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut ... Vabandust, mitte muudatusettepanekut, see on lõpphääletus. Näete, varane hommik. Palun kümme minutit vaheaega!

07:38 Esimees Eiki Nestor
Tuli! Vaheaeg kümme minutit. See lõpeb kell 7 ... Jaak Allik, palun!

07:38 Jaak Allik
Ma palun anda kolleeg Kaia Ivale võimalus selgitada, miks ta seda teeb!

07:38 Esimees Eiki Nestor
Riigikogu juhatajal on keelatud küsida Kaia Iva käest, miks ta seda teeb. Vaheaeg lõpeb kell 7.02.
V a h e a e g

07:38 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu, kuna eelnõu 554 vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis tuleb meil teha kohaloleku kontroll. Palun kohaloleku kontroll!
Kohaloleku kontroll
Kohal on 61 ja puudub 40 Riigikogu liiget.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 554. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu 554 seadusena vastuvõtmise poolt on 55 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole.
Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud.

---

13. 07:04 Hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (653 SE) kolmas lugemine

07:38 Esimees Eiki Nestor
Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 653 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 653 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

07:38 Kaia Iva
Ma palun kümneminutilist vaheaega!

07:38 Esimees Eiki Nestor
Vaheaeg kümme minutit.
V a h e a e g

07:38 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 653. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused
Seaduseelnõu 653 seadusena vastuvõtmise poolt on 53 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seadus on vastu võetud.

---

14. 07:15 Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (620 SE) kolmas lugemine

07:38 Esimees Eiki Nestor
Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu 620 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 620 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

07:38 Kaia Iva
Aitäh! Ma palun kümneminutilist vaheaega!

07:38 Esimees Eiki Nestor
Vaheaeg kümme minutit. Jätkame kell 7.25.
V a h e a e g

07:38 Esimees Eiki Nestor
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu 620. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu 620 seadusena vastuvõtmise poolt on 53 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Kalapüügiseaduse muutmise seadus on vastu võetud.

---

15. 07:26 Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (661 SE) kolmas lugemine

07:38 Esimees Eiki Nestor
Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 661 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 661 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

07:38 Kaia Iva
Austatud esimees, ma palun kümneminutilist vaheaega!

07:38 Esimees Eiki Nestor
Vaheaeg kümme minutit. Jätkame kell 7.37.
V a h e a e g

07:38 Esimees Eiki Nestor
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 661. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu 661 seadusena vastuvõtmise poolt on 44 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Jäätmeseaduse muutmise seadus on vastu võetud.

---

16. 07:38 Ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu (652 SE) kolmas lugemine

07:38 Esimees Eiki Nestor
Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu 652 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 652 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

07:38 Kaia Iva
Aitäh! Ma palun kümneminutilist vaheaega!

07:38 Esimees Eiki Nestor
Vaheaeg kümme minutit. Jätkame kell 7.48.
V a h e a e g

07:38 Esimees Eiki Nestor
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu 652. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu 652 seadusena vastuvõtmise poolt on 47 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Ruumiandmete seaduse muutmise seadus on vastu võetud.

---

17. 07:49 Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (455 SE) kolmas lugemine

07:38 Esimees Eiki Nestor
Järgmine päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Inara Luigase, Kalle Laaneti, Lembit Kaljuvee ja Rainer Vakra algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 455 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 455 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

08:49 Kaia Iva
Aitäh, hea juhataja! Ma palun kümneminutilist vaheaega!

08:49 Esimees Eiki Nestor
Vaheaeg kümme minutit. Jätkame kell 7.59.
V a h e a e g

08:49 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu liikmete Inara Luigase, Kalle Laaneti, Lembit Kaljuvee ja Rainer Vakra algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 455. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu 455 seadusena vastuvõtmise poolt on 38 ja vastu 8 Riigikogu liiget. Jäätmeseaduse muutmise seadus on vastu võetud.

---

18. 08:00 Riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (669 SE) kolmas lugemine

08:49 Esimees Eiki Nestor
Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 669 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Margus Tsahkna, palun!

08:49 Margus Tsahkna
Lugupeetud juhataja! Palun ka lisaaega!

08:49 Esimees Eiki Nestor
Palun lisaaega anda!

08:49 Margus Tsahkna
Lugupeetud Riigikogu! Mul on hea meel, et sellel varasel hommikutunnil on teid siin nõnda palju, et arutada kolmandal lugemisel olevat eelnõu, mis käsitleb lapse- ja peretoetusi. See seadus on selles mõttes ajalooline, et viimati tõsteti universaalseid lapsetoetusi üle kümne aasta tagasi. Seda tegi Juhan Partsi juhitud valitsus. Vahepeal on siin saalis universaalsete lapsetoetuste tõstmisest väga palju räägitud. Väga paljud eelnõud on siit saadetud ka ilma lõpliku positiivse otsuseta minema. Aga vahepeal oleme saanud endale siiski lapse- ja peretoetuste süsteemi juurde näiteks vajaduspõhise lapsetoetuse. Samamoodi oleme suutnud tõsta kolmanda ja iga järgmise lapse universaalse lapsetoetuse peaaegu sajale eurole, mis on olnud suur samm.
IRL-i fraktsiooni nimel siin täna kõnet pidades ütlen, et meil on väga hea meel, et see lapsetoetusi käsitlev eelnõu siin on. Kui praegust valitsust moodustati, oli sotside üks põhilisi lubadusi just nimelt universaalsete lapsetoetuste tõstmine. Mul on hea meel, et see lubadus on täna teoks saamas. Aga ma arvan, et see on selline teema, kus tegelikult kõik erakonnad on ühel meelel. Võib-olla välja arvatud Reformierakond, kelle filosoofia on pisut teistsugune. Nemad on kogu aeg öelnud, et universaalset lapsetoetust ei tuleks tõsta, vaid pigem tuleks kõigile individuaalselt läheneda. See on nende õigus sellel seisukohal olla, meil on ju maailmavaateline vabadus. Kuid ma olen kindel, et täna hääletavad ka nemad selle eelnõu poolt.
IRL on tõstatanud selle käsitluse juures ka teema, mille üle me peame kindlasti edasi mõtlema, ja on teinud oma muudatusettepaneku, mis seekord ei saanud komisjoni ega saali toetust. Nimelt, kui me tahame tegelikult tegelda nende laste ja perede aitamisega, kes on tõsises hädas, siis lisaks esimese ja teise lapse universaalse lapsetoetuse tõstmisele peaksime rohkem vaatama neid peresid, kus on kolm ja enam last. Probleem on lihtne. Kui peres isegi mõlemad vanemad töötavad ja saavad täiesti tavalist palka, on see pere pärast seda, kui perre sünnib kolmas, neljas või viies laps, sissetuleku järgi ühe pereliikme kohta tavaliselt vaesuspiiril või sealt allpool. Samal ajal teame, et statistiliselt algab rahvastiku juurdekasv ikkagi pere kolmandast lapsest. Ma loodan, et kui mitte selle Riigikogu koosseisu ajal, siis vähemalt siis, kui te lähete valimiskampaaniat tegema, et olla ka järgmises Riigikogu koosseisus, te peate meeles just nimelt lasterikaste perede vajadusi. Ma loodan, et see teema siin ei jää pärast tänast otsust kümneks aastaks kivisse raiutuks, vaid liigub positiivses suunas edasi, pidades silmas eelkõige perede kolmandaid ja enamaid lapsi.
Aga mul on ka mure. Ühtepidi on tänane otsus väga positiivne, kui me vaatame üldist pere- ja lastepoliitikat. Ka teadlased on ju öelnud, et sündide arvu kasvule on väga hea, kui riik annab positiivseid signaale, aga ka siinsamas ... (Kõne katkeb.) Kas te kuulete mind? Ka siinsamas, selle istungi käigus oleme teinud otsuseid, mis edastavad hoopis negatiivset sõnumit, väga tõsist negatiivset sõnumit. Need otsused on lõhkunud vanemapensioni süsteemi ja lükanud osa sellest kolmeks aastaks edasi. Kuigi see oli eelnõu esimene lugemine, tean ma, et koalitsioonil on planeeritud veel enne suve teha vanemapensioni edasi lükkava eelnõu teine ja kolmas lugemine. Ma soovin, et te selle positiivse teema arutelul mõtleksite ka selle peale, et te võib-olla ikkagi võtate selle vanemapensioni edasilükkamise plaani maha. Needsamad teadlased on öelnud, et iga sõnum, mis annab edasi informatsiooni, et riik käitub ebastabiilselt, mõjutab negatiivselt kõiki neid samme, mida me võime teha laste ja perede heaks. See sõnum vanemapensioni kohta on väga oluline. See puudutab 226 000 inimest, kes praegu teavad, et nad saavad vanemapensioni. See ei ole mitte uus idee, seadus selle kohta on siin saalis vastu võetud. Ma mäletan, et mitte ükski erakond ei olnud sellele ideele vastu.
Selles mõttes ongi päris mõru maik sellel lapsetoetuste tõstmisel juures. Ka üsna paljud poliitikud on öelnud, et me võtame nendelt emadelt, kes on lapsed üles kasvatanud ja kes teavad, et vanemapension tuleb, selle pensioni ära sellepärast, et me tahame tõsta lapsetoetusi. Meenutame teisi siin saalis peetud debatte ja ka seda, mida peaminister Taavi Rõivas on öelnud, et koalitsioonil on veel 40 miljonit eurot kuskil varuks. Just selline vastandamine on see väga halb ja negatiivne sõnum, millest ka päris mitmed rahvastikuteadlased siinsamas saalis on rääkinud. Nii et ma kardan, et kuigi lapsetoetuste tõus toob peredele reaalset raha juurde, jääb see sõnum natuke negatiivseks. Siin saalis on need arvud juba

kõlanud, aga ma ütlen stenogrammi huvides veel kord, et vanemapensioni edasilükkamisega võetakse 226 000 emalt, kes on lapsed üles kasvatanud, kokku 86 miljonit eurot. See on reaalne raha, mis on kehtiva seaduse järgi neile ette nähtud ja millega riigi eelarvestrateegiates on aastaid arvestatud.
IRL-i fraktsioon toetab seaduse vastuvõtmist ja universaalsete lapsetoetuste, eriti esimese ja teise lapse toetuse tõusu. Natuke rohkem oleks võinud tõsta kolmanda lapse ja järgmiste laste toetust, aga ma loodan, et see on tulevikuteema. Lõpetuseks koputan veel teie südametunnistusele, head koalitsiooniinimesed, võtke emapensioni edasilükkamise eelnõu menetlusest tagasi. Aitäh!

08:49 Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Laine Randjärve!

08:49 Laine Randjärv

Austatud juhataja! Head kolleegid! Loomulikult on igal kõnelejal õigus kasutada seda kaheksat minutit selleks, et ajada siit puldist demagoogiat. Seda õigust ei ole võimalik ära võtta ei kodukorraseaduse ega mingisuguste muude seadustega. Siiski pean ütlema, et eelkõneleja süüdistused Reformierakonna vastu olid täiesti kohatud, rääkimata sellest, et kuulajate ajusid krussitatakse ja pestakse väidetega, nagu kellegi käest oleks midagi ära võetud. Vaadake, ei saa raha ära võtta, kui seda pole olemas. Seega ei ole need väited, mida me siit puldist just hiljuti kuulsime, tõesed.
Tahan meelde tuletada ja täpsustada, et hoolimata sellest, et hurjutatakse Reformierakonda, on just see koalitsioon, mis praegu toimib Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide koostöös, jõudnud kokkuleppele tõsta kõiki lapsetoetusi esiteks universaalselt ja lisaks veel vajaduspõhiselt. Seega ei ole võimalik väita, et Reformierakond on selle tõstmise vastu olnud. Mõlemad koalitsioonipartnerid on olnud selle poolt, et tõsta kõikide esimeste ja teiste laste toetus 45 eurole, kolmanda lapse toetus 100 eurole ning lisaks vajaduspõhine toetus 45 eurole. See on päris suur summa. Ma usun, et ka vanavanematel on selle otsuse tõttu palju kergem, sest statistika järgi on lapsi kõige rohkem abistanud just vanavanemad. Ma usun, et kui tõuseb lastelaste toetus, siis jääb nii mõnigi euro vanavanemate taskusse alles.
Tegemist on erakordselt hea eelnõuga. Ma usun, et kõik hääletavad selle poolt. Ma kutsun üles mitte venitama selle seaduse vastuvõtmisega ja mitte võtma ilmaasjata vaheaegu. Leidkem endas riigimehelikkust, et seekord hääletada kohe pärast kõnesid. See näitaks tegelikku suhtumist sellesse eelnõusse. Suur tänu!

08:50 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Heljo Pikhofi!

08:50 Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaaldemokraatidel on tõeliselt hea meel, et see eelnõu täna seadusena vastu võetakse. Me oleme ju siin istunud pikki öötunde, selleks et esimese ja teise lapse toetus tõuseks. Uskuge mind, esimese ja teise lapse toetuse tõus parandab ka paljulapseliste perede olukorda. Tõuseb ju ka kolmanda ja iga järgmise lapse toetus, see tõuseb 100 eurole kuus. Hea meel on ka selle üle, et tõuseb vajaduspõhine lapsetoetus. Kui lastega pere elab suhtelises vaesuses ja läheb küsima vajaduspõhist peretoetust, siis on ühe lapsega peres võimalik taotleda 45 eurot ning kahe ja enama lapsega peres 90 eurot. See on ikkagi märkimisväärne abi vähese sissetulekuga perele. Kui me vaatame toimetulekutoetust, siis lastega pered saavad ka toimetulekutoetust taotledes nüüd natukene suuremat toetust. Kõigile toimetulekutoetust saavatele lastele jääb kätte 45 eurot. Seda ei arvestata toimetulekutoetuse määramisel sissetuleku hulka.
Me oleme aastaid seisnud universaalse lapsetoetuse tõstmise eest. Meie usk, et esimese ja teise lapse ning loomulikult ka kõigi järgmiste laste toetus tõuseb, on vilja kandnud. Ma tänan teid sotsiaaldemokraatide nimel juba ette, et te kõik vajutate rohelist nuppu ja olete lapsetoetuste tõstmise poolt! Aitäh!

08:50 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Võime alustada eelnõu 669 lõpphääletuse ettevalmistamist. Kaia Iva, palun!

08:50 Kaia Iva
Aitäh! Ma palun kuus minutit vaheaega!

08:50 Aseesimees Jüri Ratas
Kas olete kindel, et kuus minutit?

08:50 Kaia Iva
Just.

08:50 Aseesimees Jüri Ratas
Kuus minutit vaheaega.
V a h e a e g

08:50 Aseesimees Jüri Ratas
Head ametikaaslased, IRL-i palutud vaheaeg on lõppenud. Panen hääletusele eelnõu 669. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt 53 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 669 on seadusena vastu võetud. (Aplaus.) 18. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

---

19. 08:20 Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (643 SE) kolmas lugemine

08:49 Aseesimees Jüri Ratas
Liigume 19. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 643 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Kaia Iva, palun!

08:49 Kaia Iva
Aitäh! Seekord palun vaheaega kümme minutit!

08:49 Aseesimees Jüri Ratas
Tänan! Vaheaeg kümme minutit.
V a h e a e g

08:49 Aseesimees Jüri Ratas
Head ametikaaslased, IRL-i palutud vaheaeg on lõppenud. Panen lõpphääletusele eelnõu 643. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt 45 Riigikogu liiget, vastu 1, erapooletuks ei jäänud keegi. Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 643 on seadusena vastu võetud. 19. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

---

20. 08:32 Õiguskantsleri ettepanek raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõike 2 põhiseadusega kooskõlla viimiseks (nr 27)

08:49 Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 20. päevakorrapunkti juurde. Algab õiguskantsleri ettepaneku raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõike 2 põhiseadusega kooskõlla viimiseks (nr 27) arutelu. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskantsler Indrek Tederi!

08:49 Õiguskantsler Indrek Teder

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Pöördusin mõni aeg tagasi Riigikogu poole ettepanekuga viia põhiseadusega kooskõlla säte, mis minu hinnangul piirab liigselt alaealise õigust otsustada oma raseduse katkestamise üle. Järgnevalt selgitan oma ettepaneku tegemise lähtekohti ja tagamaid.
Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõige 2 keelab katkestada alaealise rasedust ilma tema seadusliku esindaja nõusolekuta või kui esindaja ei ole nõus, siis kohtu loata. Seega saab esindaja nõusolekust mööda minna kohtu loal, kuid igal juhul tuleb seaduslikku esindajat – vanemat või eestkostjat – rasedusest teavitada, seda sõltumata asjaoludest, mis õigustaksid vanemate mitteteavitamist, näiteks siis, kui on oht, et seaduslik esindaja kasutab lapse vastu vaimset või füüsilist vägivalda. Seega ei luba vaidlustatud säte arvestada alaealise küpsusastet ega kaaluda, kas seadusliku esindaja kaasamine oleks alaealise huvides. Selline jäik ja kaalumist mittevõimaldav norm on vastuolus põhiseadusega. Järgnevalt põhjendan, miks.
Sõltumata alaealisusest on inimesel põhiõigused. See tähendab, et ka alaealisel on põhiseaduse §-st 19 tulenev üldine vabadus- ja isikupõhiõigus. See põhiõigus hõlmab inimese õigust enesemääramisele, muu hulgas soo jätkamist ja perekonna loomist puudutavates küsimustes. Sellest põhiõigusest tuleneb ka igaühe õigus vabalt otsustada oma kehalisse puutumatusse sekkumist. Põhiseaduse § 19 on seega aktuaalne ka tervishoiuvaldkonnas, st seda tuleb arvestada inimese läbivaatamisel, opereerimisel, ravimite manustamisel. Viidatud põhiseaduse säte kehtib ka alaealise ja tema vanemate vahelises suhtes. Tõsi, vanematel on õigus ja kohustus oma laste eest hoolitseda. Vanemate põhiseaduslik hooldusõigus ja -kohustus on aga piiratud lapse õiguste ja huvidega. Sama tuleneb Eesti Vabariigile siduvast ja otsekohalduvast lapse õiguste konventsioonist. Nii tuleb tunnustada alaealise otsustusvabadust vastavalt tema võimete arengule ehk arvestades alaealise küpsust. Vanemlik võim taandub lapse küpsusastme kohaselt.
Eestile siduv inimõiguste ja biomeditsiini konventsioon sisaldab nõuet, mille järgi võib meditsiinitöötaja osutada tervishoiuteenuseid siis, kui inimene on selleks andnud vabatahtlikult oma teavitatud nõusoleku. Teisisõnu otsustab üldjuhul patsient ise, kas pärast kõikide poolt- ja vastuargumentide kaalumist lubada meditsiinilist sekkumist või mitte. Viidatud konventsioon ütleb, et arstiabi andmisel suureneb alaealise arvamuse osatähtsus võrdeliselt tema ea ja küpsusastmega. Seega rõhutab inimõiguste ja biomeditsiini konventsioon alaealise otsustusõigust tema võimete arengu ehk küpsuse järgi.
Koos otsustusõigusega peab olema tagatud alaealise privaatsus. Õigus privaatsusele tuleneb põhiseaduse §-st 26. See õigus on igaüheõigus, mis hõlmab teavet inimese keha ja vaimu seisukorra kohta. Põhiõigus privaatsusele kehtib ka arsti ja patsiendi vahelises suhtes. Arstil tuleb tagada konfidentsiaalsus, et inimene julgeks üldse abi saamiseks arsti poole pöörduda. See tähendab, et kui alaealisele osutatakse tervishoiuteenust tema teavitatud nõusolekul, kehtib patsiendi usalduse kaitse ka tema vanema suhtes. Vanemal ei ole alati õigust saada arstilt teavet lapsele tervishoiuteenuse osutamise kohta.
See kõik kehtib ka alaealise raseduse katkestamise korral. Seega peab alaealise abordi küsimuses vanemlik eestkoste taanduma raseda enesemääramise õiguse ees. Seejuures ei saa alaealist jätta ilma otsustusõigusest oma tervise ja kehalise puutumatusega seotud küsimustes ja privaatsusest üksnes seetõttu, et ta on alla 18-aastane. Seetõttu, kui alaealine on võimeline andma oma raseduse katkestamiseks teavitatud nõusoleku, pole põhjendatud lisaks nõuda vanema või muu osapoole nõusolekut. Ka on teismelisel õigus privaatsusele ning arsti ja patsiendi usaldussuhte kaitsele olukorras, kus ta põhjendatult on seadusliku esindaja kaasamise vastu.
Minu vaidlustatud säte välistab alla 18-aastase inimese iseseisva otsustusõiguse tema vanemate või eestkostja kasuks. Seejuures ei tohi naistearst teha põhjendatud erandit teismelisele, kes on ise võimeline poolt- ja vastuväiteid vastutustundeliselt kaaluma. Arst peab nõudma vanemate või eestkostja teavitamist ka juhul, kui see oleks neist lähtuvatel põhjustel raseda huvidega vastuolus. Erandina on võimalik asendada seadusliku esindaja nõusolek kohtu loaga, millest ei ole aga kasu, kuna

kohtu loa taotlemise eeldus on seadusliku esindaja teavitamine, kes peab olema keeldunud nõusoleku andmisest.
Analüüsi tulemusena leian, et raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõige 2 on liiga jäik ja seepärast vastuolus põhiseadusega. Viidatud säte keelab katkestada alaealise rasedust ilma tema seadusliku esindaja nõusolekuta või kohtu loata. Seega piirab säte alla 18-aastase enesemääramise õigust ebaproportsionaalselt, seades ta liigselt sõltuvusse oma vanematest või eestkostjast. Ühtlasi ei taga see säte alaealise õigust privaatsusele ja tervise kaitsele. Selgitan. Alla 18-aastane ei saa selle sätte järgi katkestada rasedust turvaliselt ning ilma vanemaid või eestkostjat asjasse pühendamata. Seejuures ei luba säte arvestada alaealise küpsusastet ega kaaluda, kas seadusliku esindaja kaasamine on alaealise huvides.
Minu arvates võiks seadusandja selle põhiseadusvastase sätte põhiseadusega kooskõlla viimisel kaaluda, kas taastada eelnevalt kehtinud lahendus, et alaealise abordi küsimuses lähtutaks võlaõigusseaduse sätetest, mis reguleerivad tervishoiuteenuse osutamist alaealisele. Võlaõigusseadus sisaldab selles küsimuses minu hinnangul piisavat tasakaalustatud regulatsiooni. Selle seaduse järgi kuulub piiratud teovõimega patsiendi puhul õigus saada tervishoiuteenuseid teavitatud nõusoleku andmise põhimõttel patsiendile endale niivõrd, kuivõrd patsient on võimeline poolt- ja vastuväiteid vastutustundeliselt kaaluma. Muidu langetab tema eest otsuse tema seaduslik esindaja. Kui seadusliku esindaja otsus kahjustab ilmselt patsiendi huve, ei või tervishoiuteenuse osutaja seda järgida. Kui see säte on piisavalt hea selleks, et alaealine võib ise otsustada oma vähiravi või neeruoperatsiooni üle, siis miks ei või ta sama sätte alusel otsustada katkestada oma rasedust? Enne raseduse katkestamist võib alaealisele pakkuda lisaks muule tavapärasele nõustamisele psühholoogilist ja kriisinõustamist. Tänan!

08:49 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud õiguskantsler, aitäh! Teile on vähemalt üks küsimus. Terje Trei, palun!

08:49 Terje Trei

Aitäh, juhataja! Austatud õiguskantsler! Te viitate, et ka alla 18-aastasel on enesemääramisõigus. Kas ei peaks analüüsima ka töölepingu seaduse § 8, mis piirab alaealise eneseteostusõigust? Selle järgi on tühine alaealise tahteavaldus töölepingu sõlmimiseks, kui see on tehtud ilma vanemate nõusolekuta.

08:49 Õiguskantsler Indrek Teder

Tänan! Aga see on üks teine teema. Ma kaitsen just põhiõigusi.

08:49 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud õiguskantsler, aitäh! Rohkem ... Vabandust, vabandust, vabandust! Esitame küsimusi kiiremini! Urmas Reinsalu.

08:50 Urmas Reinsalu

Aitäh! See on inimlikult võttes väga tundlik teema. Noor inimene peab langetama valiku, kas saada emaks või mitte. Kindlasti ei saa sellised asjad olla üksnes regulatiivselt lahendatud. Aga milline peaks olema see mehhanism, kui me räägime põhiõigusest, õigusest otsustada oma keha üle, teha omaenese valikuid? Küsimus on selles, et võib olla olukord, kus see noor inimene satub silmitsi survega, et ta tegelikult ei saaks langetada otsust olla ema ja hakata omakorda otsustama uue elu eest. Millised peaksid olema ka õiguses sätestatud kaitsemehhanismid selle noore inimese toimetulekuks? Üks asi on nõustamise pakkumine. Aga mida teha, et see väga noor inimene, alaealine, ei peaks valikuid tehes olema ülemäärase surve all?

08:50 Aseesimees Jüri Ratas

Aeg! Üks minut on aega küsimuse esitamiseks.

08:50 Õiguskantsler Indrek Teder

Tänan! Parlament ju otsustab. Aga ma olen öelnud, et võiks kaaluda ka võlaõigusseaduse rakendamist, nagu aastatel 2002–2009. Peale selle saab filosoofiliselt öelda, et raseduse katkestamine või selle lõpuni kandmine on puhtalt naise otsus, kuna see mõjutab naise keha ja vaimu.

08:50 Aseesimees Jüri Ratas
Austatud õiguskantsler, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Rein Langi!

08:50 Rein Lang
Lugupeetud juhataja! Õiguskantsleri ettepaneku nr 27 arutelu alustas põhiseaduskomisjon teisipäeval, 10. juunil kell 14. Urmas Reinsalu asendusliikmena esindas IRL-i Liisa-Ly Pakosta. Sellest oli ilmselt tingitud ka Urmas Reinsalu küsimus.
Õiguskantsler tutvustas oma ettepaneku sisu. See kattus täpselt sellega, mida ta rääkis täna siin, seda ei ole mõtet korrata. Õiguskantsleri asetäitja Hent Kalmo lisas, et ettepaneku sisu ei ole selles, et raseduse katkestamise lubamise eapiiri peaks allapoole tooma. Põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste märkis, et probleem on selles, et kõnealuses seaduses on pandud võrdusmärk alaealisuse ja vaimsest puudest tuleneva piiratud teovõime vahele. Üldse, keeld, mille õiguskantsler on vaidlustanud, oleks mõistetav, kui raseduse katkestamise soov oleks alaealisel, kes on oma psüühilise seisundi tõttu teovõimetu. Liisa-Ly Pakosta üritas süveneda selle sätte sisusse, sellesse, milline võiks see tulevikus välja näha, aga komisjoni liikmed jõudsid järeldusele, et arutada saab ikka küsimust, kas alaealisel on põhiõigused olemas ja kas praegu ei ole tegemist põhiõiguste põhiseadusvastase piiramisega. Tulemusena oli 6 põhiseaduskomisjoni liiget seda meelt, et õiguskantsleri ettepanekut nr 27 tuleks toetada, 1 oli selle vastu, ka erapooletuks jäi 1. Põhiseaduskomisjoni ettekandjaks Riigikogu täiskogus määrati siinkõneleja. Sellega oli põhiseaduskomisjoni arutelu lõppenud. Tänan tähelepanu eest!

08:50 Aseesimees Jüri Ratas
Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Lubage mul tutvustada sellise päevakorrapunkti menetlemise korda, mida on käsitletud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-des 149–152. Järgmine on sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi ettekanne, mis kestab kuni 20 minutit. Riigikogu liige võib talle esitada ühe suulise küsimuse. Siis on läbirääkimised, kus sõna võivad võtta Riigikogu liikmed, komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Kui läbirääkimised lõpetatakse, siis paneb istungi juhataja hääletusele küsimuse, kes on õiguskantsleri ettepaneku poolt. Oluline täpsustus on see, et ettepaneku vastuvõtmiseks on nõutav poolthäälteenamus. Ma palungi ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

08:50 Heljo Pikhof
Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjon arutas õiguskantsleri 3. juunil 2014 esitatud ettepanekut nr 27 "Alaealisusega seotud piirangud raseduse katkestamisel" oma istungil 12. juunil. Istungil osalesid õiguskantsler, õiguskantsleri asetäitja-nõunik Hent Kalmo, Sotsiaalministeeriumi asekantsler Ivi Normet, Kai Haldre Eesti Naistearstide Seltsist, Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna peaspetsialist Ingrid Ots-Vaik, Mairi Kaha Eesti Seksuaaltervise Liidust, Helika Saar Lastekaitse Liidust, Indrek Niklus Justiitsministeeriumi esindajana, Ants Nõmper Eesti Bioeetika Nõukogu esindajana ja Liiri Oja, Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna nõunik.
Ma ei hakka õiguskantsleri juttu kordama. Ta juba rääkis, miks ta pöördus oma ettepanekuga nr 27 sotsiaalkomisjoni poole. Sotsiaalministeeriumi esindaja, naistearstide seltsi esindaja, seksuaaltervise ühenduse esindaja ja bioeetika nõukogu esindaja – kõik olid seda meelt, et seadust tuleb muuta, sest olukord, kus kohtul ja lapsevanemal on lapsest endast suurem õigus raseduse katkestamise üle otsustada, ei ole põhiseaduspärane. Aitäh!

09:51 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh! Teile on küsimusi. Kaia Iva, palun!

09:51 Kaia Iva
Aitäh! Austatud ettekandja! Milline võiks teie arvates olla alaealise abordiõiguse piiramise optimaalne regulatsioon? Või kas te arvate, et alaealise vabadus abordiõiguse üle otsustada on absoluutne, ilma mingi regulatsiooni ja mingite lisatingimusteta?

09:51 Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Mina arvan, et alaealiste puhul võiks abordi tegemine olla reguleeritud nii, nagu oli 2009. aastani, st võlaõigusseadusega. Kui me rääkisime sellest komisjonis, siis olid ka Eesti Naistearstide Seltsi esindajad sellega igati päri. Nad väitsid, et naistearstid on võimelised hindama, kas noor inimene on küllalt küps. Kui ta ei ole küps aru saama ja andma teavitatud nõusolekut, siis tuleb loomulikult kaasata lapsevanem. Aga seda nõuet, et lapsevanema ja lapse eriarvamuse korral tuleb kaasata kohus, peeti juba liiaks. Praegu on ju võlaõigusseaduse alusel ka alaealiste puhul nii, et kui arst näeb, et laps on ise võimeline andma teavitatud nõusoleku, siis ei küsita enam lisanõusolekut lapsevanemalt. Nii see on.

09:51 Aseesimees Jüri Ratas

Terje Trei, palun!

09:51 Terje Trei

Ma tänan, juhataja! Austatud ettekandja! Minu küsimus on küll väheke teisest valdkonnast, aga see küsimus on ettekandjale just väga sobiv. Õiguskantsleri ettepanek tuleneb küsimusest, kas alaealine ikka oskab ilma vanemateta täpselt otsustada. Samas tuleb töölepingu seaduse § 8 alusel välja, et alaealine ise ei tea, kas ta võib töölepingut sõlmida või mitte, ta peab selleks vanema nõusolekut küsima. Kas õiguskantsleri ettepaneku valguses peaksime andma noortele rohkem õigusi ja vabadusi ka tööleasumisel?

09:51 Heljo Pikhof

Enamasti saadakse see nõusolek ikkagi lapsevanemalt. See on nagu teine teema. Tuleb vaadata töötingimusi ja muud, et lapsevanem ikkagi teaks, kuhu laps tööle läheb ja kas töötingimused on ohutud.

09:51 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, tänan teid! Aga teile on veel üks küsimus. Urmas Reinsalu, palun! Oleme kiiremad! Palun, Urmas!

09:51 Urmas Reinsalu

Austatud ettekandja! Tõepoolest, ka sotsiaalkomisjonis, kui me aastate eest seal koos olime, olid need teemad arutlusel. Üks pool siin on see n-ö juriidiline protseduur. Siin, ma arvan, liigub õiguskantsleri mõttekäik täiesti õiges suunas. Aga see on kahe poolega küsimus. Noor inimene on varaliselt tõenäoliselt oma vanematest sõltuv ja talle võidakse osutada survet, et kallutada teda abordi kasuks otsustama, olgugi et ta ise sooviks emaks saada. Milline mehhanism või toetusskeem peaks meil seaduses olema, mis kaitseks selle noore inimese õigusi, juhul kui ta sooviks langetada otsuse emaduse kasuks?

09:51 Heljo Pikhof

Kas sa pead silmas, et keegi ei räägiks talle, et ta teeks aborti, kui ta ise seda ei taha teha? Kas sa niipidi mõtlesid? Ma ei saanud aru.

09:51 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Kaia Iva!

09:51 Kaia Iva

Austatud kuulajad! Üldprintsiibis tuleb muidugi nõustuda õiguskantsleri seisukohaga, et absoluutne keeld alaealise raseduse katkestamiseks ilma seadusliku esindaja, üldjuhul vanemate nõusolekuta või kohtu loata piirab liigselt noore naise, teismelise enesemääratlust. Seda eriti juhtudel, kui perekondlikud olud on komplitseeritud, suhted vanematega kriitilised või suisa vägivaldsed, kui alaealine on vanemliku hooleta või on näiteks tegemist äärmusliku olukorraga, vägistamisega, ning selle tagajärjel toimunud rasestumisega. On eriti kurioosne, et vanemal on õigus nõuda, et alaealine teeks aborti. See seab raseda noore eriti piiravasse olukorda, kus positiivne otsus sündimata elu üle ei ole tema enda teha. Seetõttu on vaja näha ette paindlikum regulatsioon, mil viisil saaks otsustada, kas

alaealise rasedus katkestada. Samas tuleb tähele panna, et olukord, kus alaealine ei taha või ei saa oma seadusliku esindajaga nii olulistest asjadest rääkida, küsida nõu ega nõusolekut, on juba iseenesest probleemne ning vajab eraldi tegelemist. Selleks on vaja sotsiaalnõustaja, lastekaitse- või muu spetsialisti professionaalset nõustamist, situatsiooni analüüsi või ka järelevalvet.
Oluline on tähele panna, et regulatsiooni paindlikumaks muutmine ja alaealise enesemääramise õiguse kasv ei saa olla samm teise äärmusse. Alaealine ei saa jääda neis küsimustes üksi, kogu vastutus ei saa selles ülikeerukas olukorras olla vaid noore õlul. Muidugi on tema enda arvamuse kõrval kõige olulisem lapse isa suhtumine, tema tugi ja arvamus. Sellele ei ole me ju praegu tähelepanu pööranudki. Ka see, et võimaluse korral oleks tegemist paari ühise otsuse ja vastutusega, võiks olla üks peamine eesmärk. Kuid ka alaealise lapsevanema roll ei saa muutuda vähetähtsaks.
Samal ajal ei tohi tähelepanuta jätta seda, et me mitmes muus küsimuses piirame väga olulisel määral alaealise enesemääramise õigust, millele siin ka Terje tähelepanu juhtis, näiteks on tööleasumisel igal juhul nõutav seadusliku esindaja nõusolek. Võiks ju küsida, kas alaealisel on keerulisem otsustada, kas suvevaheajal pargis hooldustöid teha, ja kas see on noore enesemääramise õiguse seisukohast tähtsam teema kui teha otsust veel sündimata lapse elu üle.
Seega, me nõustume õiguskantsleriga, et piiranguid tuleb muuta, kuid kehtestatav regulatsioon peab olema igast küljest kaalutud ja noore õigusi kaitsev, kuid samavõrd tuge ja piisavat nõustamist pakkuv. Adekvaatne, tõenduspõhisel informatsioonil baseeruv ning hooldusesse kaasav jõustav nõustamine toetab naise valikuid ning soodustab toimetulekut rasedusaegsete muutustega, valmistumist sünnituseks, imetamiseks ning emarolliga kohanemiseks. Selle sidumine kohaldava, piirava regulatsiooniga on vajalik ja vältimatu. Aitäh!

09:51 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist. Kaia Iva, palun! Olite kiire, olite küll.

09:51 Kaia Iva
Aitäh! Ma soovin kümme minutit vaheaega.

09:52 Aseesimees Jüri Ratas
Täpselt! Aitäh! Ma unustasin selle. Vaheaeg kümme minutit.

09:52 Kaia Iva
Just!
V a h e a e g

09:52 Aseesimees Jüri Ratas
Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Panen hääletusele küsimuse, kes on õiguskantsleri ettepaneku poolt. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt 44 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Õiguskantsleri ettepanek leidis toetust. Tulenevalt sellest, et Riigikogu toetas õiguskantsleri ettepanekut, teen Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152 kohaselt sotsiaalkomisjonile ülesandeks algatada eelnõu raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõike 2 kooskõlla viimiseks Eesti Vabariigi põhiseadusega. 20. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

---

21. 09:11 Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu (692 SE) teine lugemine

09:51 Aseesimees Jüri Ratas
Liigume 21. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu 692 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Tõnis Kõivu!

09:51 Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 612 algatas Vabariigi Valitsus 10. märtsil 2014. Selle eelnõu esimene lugemine 9. aprillil lõpetati ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 23. aprill 2014 kell 17.15. Eelnõu kohta ettepanekuid ei esitatud.
Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu 668 algatas Vabariigi Valitsus 12. mail. Selle esimene lugemine lõpetati 21. mail ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 30. mai kell 12. Eelnõu 668 kohta esitas siinkõneleja ühe muudatusettepaneku. Oma 9. juuni istungil langetas keskkonnakomisjon põhimõttelise otsuse eelnõud 612 ja 668 ühendada. Uue eelnõu number on 692. Eelnõude ühendamisega oli nõus ka eelnõude algataja.
Keskkonnakomisjon valmistas eelnõu teist lugemist ette oma 9., 10. ja 16. juuni istungil, kus osalesid Keskkonnaministeeriumi esindajad. 9. juuni istungil osales ka keskkonnaõiguse õppejõud Hannes Veinla, kes andis komisjoni liikmetele ülevaate keskkonnaseadustiku üldosa seadusest.
10. ja 16. juuni istungil arutati esitatud muudatusettepanekuid. Teile on esitatud muudatusettepanekute loetelu, mida ma ei hakka ette lugema. Küll aga juhin tähelepanu ühele kirjale, mille keskkonnakomisjon sai Kodala OÜ-lt. Ta soovis oma kirjas, et me esitaksime muudatusettepaneku ehituskeeluvööndi laiendamise kohta. Kuna Keskkonnaministeeriumi seisukohalt ei ole selleks muudatuseks põhjust, vastuolu seadussätete vahel puudub ja kehtiva looduskaitseseaduse § 40 võimaldab juba praegu ehituskeeluvööndit nii laiendada kui ka kitsendada, selleks on regulatsioon olemas, siis otsustas komisjon selle kohta muudatusettepanekut mitte esitada.
Keskkonnakomisjon otsustas oma 9. juuni istungil saata Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 612 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu 668 ühendatud teksti uue pealkirjaga "Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu" (692 SE) teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda 18. juuniks 2014 ning teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik need otsused langetas keskkonnakomisjon konsensuslikult. Aitäh!

09:51 Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Teile on küsimusi. Urmas Reinsalu, palun!

09:51 Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Mind huvitab selle eelnõu § 14, kus on plokkide kaupa toodud jõustumise mehhanism. Millest selline kolme ploki kaupa jõustumine on tingitud? Milliseid sisulisi mõjusid selle eelnõu plokikaupa jõustumine kaasa toob, mis valdkonnad siis hakkavad plokkide kaupa jõustuma?

09:51 Tõnis Kõiv

Aitäh, hea küsija! Kui me vaatame eelnõu 692 § 14 või selle eelnõu muutmise § 14, siis mina näen siin muudatust, millega sätestatakse muudatus § 26 tekstis, mis reguleerib keskkonnakahju või selle kahju ohu põhjustamise eest kulude hüvitamist. Aga kui mitte vaadata konkreetset paragrahvi, vaid vastata küsimusele sisuliselt, siis tuleb öelda, et erinevad jõustumiskuupäevad sõltuvad sellest, millises järgus on ettevalmistus seaduse rakendamiseks ja millal on nende osade jõustumine võimalik. Kõik need tähtajad lähtuvad põhimõttest: nii kiirelt kui võimalik, aga mitte kiiremalt kui võimalik.

09:51 Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

09:51 Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Seaduseelnõu järgi on seaduse § 35 lõikes 3 kirjas nii: "Telkimise ja muu püsivama viibimise korral selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas tuleb hoiduda väljapoole elumaja arvestatavat nähtavus- ja kuuldekaugust. Avatud maastikul tuleb hoiduda elumajast vähemalt 150 meetri kaugusele." Mis on põhjendus, miks tuleb elumajast just 150 meetri kaugusele hoiduda? Mis kahju lähemal telkimine sellele majale võib teha?

09:51 Tõnis Kõiv

Aitäh, hea küsija! See on üks vajalikest ja olulistest muudatustest selles seaduseelnõus, mis kaitseb looduskaunites kohtades elavaid inimesi üleliigse häirimise eest. Seal on kaks kriteeriumi. Üks on minimaalne kaugus 150 meetrit, teine aga see, et tuleb hoiduda nähtavuskaugusest väljapoole. Ega telk ise ei mõju kellelegi kuidagi halvasti, aga telkimise käigus tekkiv keskkonnahäiring, mis võib tähendada näiteks mitmesuguseid hääli ja müra, võib inimesi häirida küll. Sellise müra tekitamisest peaks telkimise ja muu sellise tegevuse käigus hoiduma. 150 meetrit on subjektiivne meetrites kindlaksmääratud vahemaa, eeldatakse, et see on piisav. Tegelikult võib selguda, et see ei ole piisav, sel juhul tuleb telkijatel lihtsalt alluda palvele häirimine lõpetada.

09:51 Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

09:51 Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma ise ei ole eriti suurte kodifikatsioonide, juriidiliste paleede usku. Ma arvan, et seal on ülereguleerimine paratamatu, seaduste terviklikus ülekirjutamises kipub seda ette tulema, eriti majandushalduse ja haldusõiguse eriosa valdkonnas. Keskkonnaseadustikku on tehtud juba aastaid. Millal võib öelda, et Eesti keskkonnaõiguse kodifikatsioon on jõudnud sellisele tasemele nagu üldise tsiviilõiguse kodifikatsioon?

09:51 Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et me võime rahul olla siis, kui me oleme selle seaduseelnõu teise lugemise lõpetanud, seaduse kolmandal lugemisel vastu võtnud ja see on 1. augustil 2014 jõustunud. Siis on olukord suures plaanis juba päris hea.

09:51 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu 692 kohta on laekunud ka seitse muudatusettepanekut. Alustame nende läbivaatamist. Esimesest muudatusettepanekust kuni viienda muudatusettepanekuni on teinud juhtivkomisjon. Seisukoht on, et neid tuleks täielikult arvestada. Esimene muudatusettepanek. Urmas Reinsalu, palun!

09:52 Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud istungi juhataja! Isamaa ja Res Publica Liidu nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist ka kümme minutit vaheaega!

09:52 Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Vaheaeg kümme minutit.
V a h e a e g

09:52 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu palutud vaheaeg on lõppenud.
Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille on esitanud keskkonnakomisjon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt 37 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek leidis toetust.
Muudatusettepaneku nr 2 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 3 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 4 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 5 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 6 on esitanud Riigikogu liige Tõnis Kõiv, juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Kaia Iva, palun!

09:52 Kaia Iva

Hetk tagasi ma juba palusin sellele muudatusettepanekule kümme minutit vaheaega. Aitäh!

09:52 Aseesimees Jüri Ratas
Kümme minutit vaheaega. Aga kas te hääletada soovite? Protseduuriline küsimus, Indrek Saar, palun!

09:52 Indrek Saar
Vabandust, kas istungi juhataja võiks mulle selgitada, mis tähendab "muudatusettepanekule kümme minutit vaheaega"?

09:52 Aseesimees Jüri Ratas
Ju see tähendab seda, et tulenevalt sellest eelnevast koostööst, mis siin on terve öö toimunud, soovitakse seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palutakse kümme minutit vaheaega. Ma eeldan, et see tähendab seda. Peep Aru, palun!

09:52 Peep Aru
Aitäh! Mul on ka protseduuriline küsimus. Kelle nimel seda muudatusettepanekut paluti?

09:52 Aseesimees Jüri Ratas
Kas vaheaega või? IRL-i nimel. Indrek Saar, palun!

09:52 Indrek Saar
Kas juhatajal on ikka päris korrektne eeldada, mida Riigikogu liige võis mõelda? Võib-olla peaks käituma selle järgi, et kui Riigikogu liige palub midagi, mida ei ole Riigikogu reglemendis ette nähtud, siis ei saa seda palvet rahuldada ja läheme edasi?

09:52 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh! Kindlasti on korrektne alati järgida eeskätt seaduspügalaid. Tõesti, meie kodu- ja töökorra seadus annab võimaluse võtta kümneminutiline vaheaeg enne hääletamist. Tõsi, siin kohal tuleb sageli väga paljusid asju eeldada. Sven Sester, palun!

09:52 Sven Sester
Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma soovitan, et sellises segases olukorras, mida ka Indrek Saar praegu mainis, võib-olla võtame korraks juhataja vaheaja ja täpsustame asjad ära. Siis saaksime oma normaalmenetlusega jätkata. Kui teil midagi selle vastu ei ole, siis äkki – aga see voli on ainult teil – teeme need protseduurid selgeks?

09:52 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh! Ka mina mõtlesin praegu, et ega see ei tähenda mingisugust põhiseaduslikku kriisi. Ma jõudsin järeldusele, et see seda ei tähenda. IRL-i ettepanekul võtame kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

09:52 Aseesimees Jüri Ratas
Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Panen hääletusele kuuenda muudatusettepaneku, mille on esitanud Riigikogu liige Tõnis Kõiv. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt 41 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek leidis toetust.
Head ametikaaslased! Nüüd on nii, et ma võtan juhataja vaheaja, kuna meie infosüsteem vajab enne järgmist istungit üleslaadimist. Vaheaeg kestab 15 minutit. Kolmapäevane istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 9.47.

22. 23:28 Töövõimetoetuse seaduse eelnõu (678 SE) esimene lugemine

00:05 Aseesimees Laine Randjärv

Seitsmes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud töövõimetoetuse seaduse eelnõu 678 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli minister Urmas Kruuse!

00:05 Minister Urmas Kruuse

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Head külalised! Mul on hea meel teile esitleda töövõimetoetuse seaduse eelnõu, mis on osa suuremast muudatuste paketist ehk töövõimereformist. Reformiga soovime toetada tervisekahjustusega inimeste soovi ja võimalust osaleda tööturul, arvestades iga inimese vajadusi. Eelnõu abil tekib inimesel õigus ja võimalus saada töötukassast rahalist toetust ja töölesaamiseks igakülgset abi. Töövõimereformi põhimõtted oleme ette valmistanud tihedas koostöös partneritega, keda ma soovin kindlasti tänada kulutatud aja ning antud panuse eest. Sotsiaalkaitse skeeme arendatakse ja moderniseeritakse kogu Euroopas. Inimeste käitumine ja mõttemallid muutuvad ning sotsiaalkaitse skeemid peavad nendele muudatustele vastama. Selle eelnõuga astub Eesti oma sotsiaalkaitse moderniseerimisega Euroopale lähemale ja tänapäevastab ka töövõimetuse kindlaksmääramise skeemi. Praegu saadame paljud tööealised inimesed sisuliselt pensionile ja jätame nad üksi, nad peavad ise toime tulema. Uue süsteemiga loome aga individuaalse lähenemise, iga inimesega tegeldakse eraldi, hinnatakse just tema võimet ja soovi osaleda ühiskonnaelus ja tööturul. See ongi aktiveerimine ehk inimese osalema julgustamine. Rahvusvahelised kogemused kinnitavad, et vaid selline lähenemine on tulemuslik ja aitab inimestel paremini toime tulla. Eelnõuga tehakse kolm põhimõttelist muudatust. Töövõimekao asemel hakatakse hindama töövõimet. Selle põhjal selgub, milline töö on inimesele sobilik, milliseid tööturumeetmeid ta vajab ning millised teenused teda kõige paremini toetavad. Teiseks, aktiivsus. Uus skeem pakub lisaks toetuse maksmisele inimesele tuge hõivesse sisenemisel ja seal püsimisel. See eeldab osalise töövõimega inimese osalemist pakutavates meetmetes. Kolmandaks, hindamise, aktiveerimise ja toetuse maksmisega hakkab tegelema Eesti Töötukassa. Süsteem muutub selgemaks ja lihtsamaks ning vähenenud töövõimega inimene saab kõik teenused ühest kohast.

Töövõimereform eeldab senise paradigma ja mõtlemise muutumist. Hindama hakatakse inimese võimet, mitte võimetust, aidatakse leida tal oma koht ühiskonnas ja osaleda tööturul. Uus hindamismetoodika on välja töötatud koos töötervishoiuarstidega, seda on tunnustanud Tartu Ülikooli eksperdid. Samuti on see kooskõlas teistes Euroopa riikides rakendatavate töövõime hindamise põhimõtetega ning see tugineb Euroopa meditsiini- ja sotsiaalkindlustusühenduste soovitustele. Hindamise tulemusel tuvastatakse, kas inimene on töövõimeline, on tal osaline töövõime või puudub see hoopis.

Töövõimetoetuse seaduse eelnõuga luuakse uut liiki toetus – töövõimetoetus. Seda toetust saab inimene, kellel on tuvastatud osaline töövõime või kellel töövõime puudub. Töövõimetoetust makstakse kahes suuruses: 180 eurot osalise töövõimega inimesele ja 320 eurot puuduva töövõimega inimesele. Teatud sissetulekupiirist alates hakatakse toetust vähendama. Töövõimetoetust indekseeritakse igal aastal. Oluline on märkida, et kui on tuvastatud inimese töövõimekadu vähemalt kaheks aastaks ning tema senine töövõimetuspension on suurem, kui oleks toetus uue süsteemi järgi, säilitatakse tal töövõimetuspensioni suurus.

Austatud Riigikogu liikmed! Töövõimereformi lahutamatu osa on sotsiaalteenused. Valitsus on heaks kiitnud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu. See reguleerib näiteks rehabilitatsiooniteenuste osutamist ning abivahendite soetamist, et inimesed saaksid tööle minna ning töökohta hoida. Samuti eraldab Sotsiaalministeerium uuel Euroopa Liidu finantsperioodil kohalikele omavalitsustele 50 miljonit eurot sotsiaalteenuste arendamiseks, sh koduhooldusele 7 miljonit eurot, et omastehooldajad saaksid tööle minna, invatranspordiks 12 miljonit eurot, isikliku abistaja teenuseks 9 miljonit eurot, hoolekandeteenusteks, viipekeele tõlkidele, rehabilitatsiooniks, abivahendite soetamiseks 14 miljonit eurot jne. Tööandjate motiveerimiseks on ette nähtud toetuspakett alates sotsiaalmaksu tasumisest palgatoetuse maksmiseni ja töökoha kohandamiseni. Lisaks hakkab töötukassa noortegarantii raames pakkuma esimese töökoha meedet, mille eesmärk on vähendada noorte, sh puudega noorte töötust. Ka plaanib töötukassa pakkuda kaitstud ja toetatud töö teenust. Kindlasti kasvab reformiga töötukassa koormus, sest uued juhtumid on senisest keerukamad ja vajavad rohkem tähelepanu. On tõenäoline, et uued kliendid on tervisekahjustusega ja olnud pikka aega

tööelust eemal. Nii on parimate lahenduste leidmine ajamahukam kui praegu. Ka on reformi eesmärk lähtuda iga inimese konkreetsest vajadusest. Rätsepalahenduste loomine ongi aga kallim.
Reformi käivitamine on kallis, aga edaspidi hakkavad kulud vähenema. Hinnanguliselt vähenevad töövõimetuspensionide maksmise kulud alates 2016. aastast. Töötukassa vajab toetuste hindamise administreerimiseks ning teenuste pakkumiseks lisatööjõudu. Need inimesed hakkavad suures osas tööle maakondlikes kontorites. Kõige enam lisandub juhtumikorraldajaid ajal, kui uude skeemi on kõige rohkem sisenejaid, samas ei ole sealt väljumine aga veel alanud. Reformi elluviimiseks on kavas aastatel 2014–2020 kasutada Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid. Tööturumeetmetele, infosüsteemidele ja asutustevahelisele koostööle, teavitamisele ning hindamismetoodika väljaarendamisele on plaanis jagada kogusummas 180 miljonit eurot, mille saamise eeldus on reformi elluviimine. Tööturuteenuseid rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest üleminekuperioodil, kui vajadus nende järele on kõige intensiivsem. Edasine teenuste rahastamise skeem on võimalik paika panna siis, kui on näha reformi esimesed tulemused ning tegelikud teenuste ja tegevuskulude vajadused.
Väga austatud Riigikogu liikmed! Reform on ulatuslik ja puudutab tervet ühiskonda. Töövõimereformi üks ülesanne on muuta kivinenud eelarvamusi, justkui poleks vähenenud töövõimega inimesed täisväärtuslikud ühiskonnaliikmed, kellel on õigus leida oma koht ning anda soovi ja võimaluse korral oma panus ka tööturul. Eelnõu on planeeritud seadusena jõustuma 1. juulist 2015, mil uut skeemi hakatakse rakendama inimeste suhtes, kellel ei ole varem tuvastatud töövõimekadu. 1. jaanuarist 2016 sisenevad uude skeemi järk-järgult senised töövõimetuspensionärid, sedamööda kuidas saabub tuvastatud töövõimetuse tähtaeg.
Mõistagi on keeruline suuri muudatusi viimse detailini planeerida, inimkäitumine ja tööturu arengud ei ole alati kergesti ettearvatavad. Kui reformi alustamine kaugemasse tulevikku edasi lükata, siis see poleks õiglane inimeste suhtes, keda reform aitaks uute võimaluste leidmisel ja nende realiseerimisel. Eelnõu on koostatud jälgides ja arvesse võttes Euroopa riikide parimaid praktikaid töövõimetusskeemi uuendamisel. Eeskujuks on olnud Põhjamaad, Holland, Suurbritannia. Töö eelnõu ettevalmistamisega on käinud kaks aastat, seda on tehtud koos reformi osapooltega. Reformi arengut on tutvustatud nii praegusele kui ka eelmisele Riigikogu sotsiaalkomisjonile. Reformi ootavad ja toetavad Euroopa Komisjon ja OECD, aga eeskätt inimesed, kes tahavad tunda ennast ühiskonnas võrdse ja kaasatuna. Palun Riigikogu liikmetel eelnõu toetada! Aitäh!

00:05 Aseesimees Laine Randjärv
Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Valeri Korb!

00:05 Valeri Korb
Aitäh! Lugupeetud härra minister! Seaduseelnõu baseerub sellel, et tööturg ise reguleerib ja pakub töökohti puudega inimestele. Siit tulenebki minu esimene küsimus teile: missugust kommi pakub riik tööandjatele seoses selle eelnõuga?

00:05 Minister Urmas Kruuse
Aitäh! Tegelikult pakub see reform tööandjatele mitmeid soodustusi. Üks on näiteks sotsiaalmaksu tasumine kuumääralt, selle kohustuse võtab enda kanda riik. Teiseks toetatakse töökohtade kohandamist just nende inimeste jaoks, kes töövõimetoetust saavad. Loomulikult pakutakse koolitust, sh ümberõpet, nii tööandjatele enestele kui ka inimestele, kes nendel töökohtadel tööle asuvad.

00:05 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

00:05 Heimar Lenk
Teid kuulates jääb mulje, et küll on tore seadus. Te ütlete, et on kivistunud arusaam, et puudega inimestesse suhtutakse ühiskonnas halvasti. Minu meelest ei ole peale Reformierakonna keegi neisse halvasti suhtunud. Te ütlesite, et töökohti on küll ja tööandjaid nii ja naa toetatakse. Kõige suurem on töövõimetuspensionäride protsent Kagu-Eestis, nagu me teame. Kui seal ringi käia, siis selgub, et seal ei

ole küll ühtegi vaba töökohta, rääkimata sellest, et oleks töökohti puudega inimestele või praegu kodus olevatele inimestele. Kuidas te suudate mind veenda, et sinna tekib järsku 10 000 töökohta? Teil on vist kokku vaja 50 000 töökohta, nagu ma aru saan.

00:05 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Tuleb arvestada seda, et see reform käivitub esmaetapis kuni aastani 2020. Tegelikult on maksimumeesmärk see, et selle reformi käigus tuleks töövõimetusega seotud inimestest tööturule umbes 15 000. Mina ministrina oleksin väga õnnelik, kui me suudaksime selle aja jooksul tuua tööturule vähemalt 10 000 inimest. Ka praegu on tööturul täitmata töökohti. Aktiivsusmeetmete abil on kindlasti võimalik ka olemasolevaid töökohti täita nende inimestega, kes praegu ühel või teisel põhjusel tööturul ei osale.

00:05 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

00:05 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Tõesti, Sotsiaalministeerium arvab, et tuleb 10 000 – 15 000 töökohta. Nagu te ütlesite, tööandjatele pakutakse abi, aga tööandjad ise ütlevad, et neil ei ole motivatsiooni, miks neid inimesi tööle võtta. Ka selle seaduse mõju uuring, mis tehti, tõi esimese punktina välja, et pole sobivaid töökohti, kus need inimesed saaksid tööle asuda. Mul on meeles, et kui Taavi Rõivas umbes aasta tagasi käis seda teemat tutvustamas, siis ta ütles, et see on tõesti kõige suurem probleem. Kust ikkagi tulevad need kümned tuhanded töökohad, keeruliste eritingimustega ja osaajaga töökohad?

00:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui me vaatame võimalikke tekkivaid töökohti, siis peame arvestama ka muu Euroopa praktilisi kogemusi. Need ütlevad väga selgelt, et kui kõik osapooled on võrgustikus ja aktiivses positsioonis, kui töötukassa, kes on üks kesksemaid institutsioone selle reformi elluviimisel, on aktiivses suhtes võimaliku tööotsija ja ka tööandjaga ehk partneritega, siis on nende töökohtade teke mitu-mitu korda tõenäolisem kui passiivses olekus. Kui me vaatame statistikat, siis peame endale tunnistama, et nende inimeste oskused on meile suurel määral teadmata. Me saame selle aktiivsuse nõude ja kontakti abil, mis tekib töötukassa kaudu, hulga rohkem teadmisi. Ka tööandjatel tekib rohkem teadmisi selle kohta, milliseid töökohti nad selle tööjõu jaoks võiksid ja saaksid luua või millist ümberõpet ja toetust need inimesed vajaksid.

00:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

00:06 Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud Urmas Kruuse! Eelnõu § 13 lõige 3 reguleerib töövõimetoetuse vähendamist, kui inimese sissetulek ületab 60-kordset kehtivat päevamäära. Kui inimene saab palgatööl aasta läbi brutopalka 640 eurot, aga jõuludeks saab 100 eurot preemiat, siis kui palju riik teda selle preemia pärast karistab? Kas oleks võimalik saada teada arvutuskäiku, mis talle siis lõpuks sellest 100 eurost kätte jääb?

00:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh! Heal küsijal on õigus selles, et toetus hakkab vähenema sellest hetkest, kui sissetulek ületab 640 euro piiri, aga arvesse võetakse viimast kuud. See tähendab, et kui eelmisel kuul on see piir ületatud, siis järgmisel kuul on töövõimetoetus selle võrra väiksem. Mida see vähenemine tähendab? Kui me vaatame vahemikku 640 eurost 1005 euroni, siis vähenemine on seotud kahekordse koefitsiendiga. Kui töötasu jõuab selle vahemiku keskele, siis võib öelda, et inimese töövõimetoetus kukub 180 eurolt 90 eurole.

00:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

00:06 Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Kogu seda reformikava läbib punase niidina tõdemus, et siiamaani on paljusid asju valesti tehtud: küll oli hindamine vale, küll ei olnud abivahendeid, töökohti, ühte ega teist. Nüüd hakatakse tegema paremini ja teistmoodi. Te väidate, et kõik abivajajad kindlustatakse abivahenditega, olgu need siis eluolulised või tööks vajalikud abivahendid. Siiamaani on suurim abivahendite jaotamise keskus Invaru väitnud, et aastast aastasse on septembriks-oktoobriks saanud abivahendite raha otsa ja inimesed ei saa karku ega keppi kätte. Mis oli teie hinnangul põhjus, miks seda raha ei olnud? Või kes seda kinni hoidis? Kes oli selles süüdi, et seni ei olnud abivahendite raha, mis väidetavalt nüüd tuleb?

00:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Vastan kõigepealt teie küsimuse esimesele osale, mida tehakse alates seaduse kehtestamisest teisiti. Siin on üks väga oluline põhimõtteline otsus. Kui praegune süsteem hindab töövõimetust, siis nüüd hakatakse hindama töövõimet. See on väga põhimõtteline ja suur vahe. Kui me saame teada inimese töövõime, siis see annab meile võimaluse pakkuda inimesele just nimelt tema võimete kohast ümberõpet ja kohandatud töökohta. Kui me räägime abivahenditest, siis nende jagamise võtab nüüd enda kohustuseks Sotsiaalkindlustusamet. Selleks eraldatakse lisavahendeid. Hoolekandeteenustele, mille hulka kuulub ka abivahendite soetamine, läheb üle 14 miljoni euro. Lisaks on Sotsiaalministeerium taotlenud üle miljoni euro lisavahendeid riigieelarvest. Kõik see kokku annab võimaluse, et suurem hulk inimesi saab neid vajalikke abivahendeid, olgu need siis seotud toimetulekuga kodus või töökohas.

00:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare!

00:06 Andrus Saare

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Selle seaduseelnõu on ette valmistanud teie eelkäija, teie olete saanud sellega töötada ainult paar kuud. Suure kiidulaulu saatel on see seaduseelnõu meie laudadele jõudnud. Paraku on puudega inimeste organisatsioonid öelnud, et nende arvates on siin hulk tõsiseid puudujääke. Te olete nendega ka kohtunud, ilmselt mitmeid kordi. Kas te tunnistate, et selles eelnõus on probleeme? Kas te olete need kindlaks teinud? Kas te olete valmis eelnõu muutma või ajavad need, kellele see seadus on mõeldud, valet juttu, sest nad ei ole asjast õigesti aru saanud?

00:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Ma olen nõus nende inimeste arvamusega, kes ükskõik millise seaduseelnõu kohta ütlevad, et eelnõu põhieesmärk peab olema selge ja defineeritud. Nii on ka selle eelnõu puhul. Aga seda, et üks seaduseelnõu on ka enne lisaarutelusid ideaalne, ei saa kindlasti väita. Kui ma vaatan selle lühikese ajaga Sotsiaalministeeriumis peetud kohtumisi ja koostöögruppide dokumenteeritud koosolekuid, samuti töörühmade tegevust, siis julgen öelda, et neid kohtumisi, kus seda eelnõu sisuliselt ette valmistati, on olnud ääretult palju. Nii mõnigi oluline ettepanek on jõudnud ka eelnõusse, ma pean silmas just neid, mida on teinud puudega inimeste organisatsioonide esindajad. Näiteks lähtuti eelnõu menetluse algfaasis sellest, et töövõimetoetus võiks hakata vähenema juba miinimumpalgast alates. See loogika võis olla seotud sellega, et ka täiesti töövõimelistest inimestest saab suur hulk inimesi miinimumpalka või on nende sissetulek selle piiril. See võiks ju olla mõnes mõttes loogiline, aga viidates ka Saar Polli uuringule otsustati seda piiri tõsta ja nüüd algab see vähenemine 640 eurost. Me arvestasime ka nende organisatsioonide järgmist ettepanekut. Esialgu oli nimelt aktiivsusnõude täitmiseks loetud ka õppimist kuni 30. eluaastani, kuid see läheb vastuollu sellega, mida me riigis ootame ja loodame, õppimine peaks ju olema elukestev. Nii et ka seda ettepanekut sai arvestatud. Võin öelda, et väga paljusid olulisi ettepanekuid on arvestatud, aga kindlasti ei ole arvestatud kõiki ettepanekuid, sest tuleb lähtuda võimalustest. Kuid üldsuunana on seadusesse kirjutatud praeguste töövõimetuspensionäride sotsiaalne kaitse ning kaitse ja kindlus nendele, kes süsteemi sisenevad. Tuleb luua baas selleks, et nad ei peaks muretsema ega olema stressis selle tõttu, et nende terviksissetulekud suurel määral väheneksid.

00:06 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

00:06 Eldar Efendijev
Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Puudega inimeste organisatsioonide esindajatel oli ka selline küsimus. Töövõime hindamise metoodika ei ole veel päris valmis ja seda ei ole kontrollitud eri sihtgruppide peal. Miks ei ole töövõime hindamise metoodikat piisavalt kontrollitud ja mis ajal on plaanis lõpetada selle ettevalmistamine ja kontrollimine?

00:06 Minister Urmas Kruuse
Aitäh, hea küsija! Tegelikult on seda metoodikat välja töötatud professionaalse pilgu all. Me saame täna öelda, et seda on ka juba teatud sihtrühmas valideeritud. Praegu ollakse aktiivses dialoogis töötukassaga, spetsialistidega ja inimestega, keda see muudatus puudutab, et testgruppi veel laiendada. See tähendab, et sellel suvel ja sügisel laiendatakse sihtrühma ning muudetakse see baas laiemaks. Selle aasta hilissügiseks ja talve hakuks peaks olema kogu süsteem täiesti kontrollitud, aga juba täna võib öelda, arvestades ka Tartu Ülikooli spetsialistide arvamust, et metoodika on õige. Nüüd tuleb seda ainult veel viimistleda, kontrollida ja luua stabiilsus. Olen öelnud mina ja on öelnud ka spetsialistid, et see metoodika on kindlasti sellises faasis, et reformi on võimalik käivitada. Aga nagu tööturumeetmedki vajab metoodika oma olemuselt pidevalt monitoorimist ka pärast seaduse rakendamist. Eelnõu ettevalmistaja on lähtunud ju sellest, et pärast seaduse vastuvõtmist on veel rakendusaeg, mis annab võimaluse täiendada ja viimistleda süsteeme, selleks et reform tervikuna käivituks.

00:06 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

00:06 Kalev Kallo
Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Tööreformi tulemusena hakkab puudega inimeste töövõimet hindama töötukassa. Seega peavad töötukassa juhtumikorraldajad olema spetsialiseerunud, kuna tõenäoliselt ei ole võimalik, et üks töötaja oleks mitme puude ja haiguse spetsialist. Kas ja kuidas olete planeerinud juhtumikorraldajate spetsialiseerumist korraldada või neid harida?

00:06 Minister Urmas Kruuse
Aitäh, auväärt küsija! Ma võin öelda, et see järeldus ei ole päris õige. Seda ühel lihtsal põhjusel. Tegelikult hakkavad töövõimet hindama meditsiiniharidusega spetsialistid. Selle metoodika alusel väljaõppinud ja koolitatud arstiharidusega inimesed kirjeldavad, arvestades ka tervise infosüsteemist saadud andmeid ja inimese täidetud ankeeti, selliseid karakteristikuid, mis annavad juhtumikorraldajale teadmise, millist tööd ta võiks ühele või teisele inimesele pakkuda. Juhtumikorraldajad ei hakka otseselt seda funktsionaalsust hindama, seda peavad tegema pädevad spetsialistid. Küll aga võtab töötukassa nii nõustava kui ka sellise kontrolliva lülina tööle mõned arstid, kes jälgivad, mismoodi see metoodika rakendub, lähtudes sellest, mis järeldusi teevad ka needsamad juhtumikorraldajad.

00:06 Aseesimees Laine Randjärv
Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

00:06 Tarmo Tamm
Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Mina arvan, et selle eelnõu ideoloogia on vale. Ma püüan põhjendada, miks see vale on. Probleem pole ju selles, et me ei tea, millise töövõimega need inimesed on. Arstidele on see kõik teada. Lisaks on see reform väga kallis. Ma väidan, et seni, kuni see reform pole ettevõtjale atraktiivne, mitte midagi Eesti riigis ei juhtu. Kui me ei suuda seda teha ettevõtjale atraktiivseks, siis need inimesed jäävadki töökohta ootama. Ma arvan, et selle reformi põhisuund peaks olema see, et meil tekiksid uued töökohad. Meil oleks vaja ettevõtjaid, kelle arvates see reform on

atraktiivne. Need ettevõtjad otsivad ise need inimesed üles ja kindlustavad neile töökoha. Seda võiks teha kas või maksusoodustustega. Muidu ei hakka see reform tööle. Ma arvan, et me võime selles lähemas tulevikus veenduda.

00:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui hea küsija pidas silmas, et riik justkui võiks luua ja peaks looma sotsiaalseid töökohti, siis tegelikult muu maailma kogemus näitab, et sellisel kombel see ei õnnestu. Võtame kas või Inglismaa näite, kus loodi tehasekomplekse, selleks et neid inimesi tööle saada. Nüüd hakatakse neid tehaseid sulgema. See on esimene vastus. Teiseks, ma veel kord märgin, et sotsiaalmaksu tasumine kuumääralt on piisavalt atraktiivne. Atraktiivne on nende inimeste üldine kohusetundlikkus töökohal. Atraktiivne on ka koolituse ehk ümberõppe korraldamine. Me ei saa ju rääkida selle reformi käigus ainult nendest inimestest, kes on töötud või alles sisenevad sellesse süsteemi. Me peame rääkima ka nendest, kes on juba töövõimetuspensionärid ja töötavad, aga ühel hetkel võivad nad ka sellessamas töökohas vajada ümberõpet. Sel juhul on selle kulu katmine samamoodi tööandjale garanteeritud. Nii et ma arvan, et meetmeid on mitmeid. Nende inimeste atraktiivsus suureneb ka seetõttu, et demograafilise situatsiooni tõttu väheneb tööturul inimeste hulk, 40 000 – 50 000 inimest teatud perspektiivis. Seega suureneb kõigi töökäte atraktiivsus veelgi. Ma pigem arvan, et kuigi võib tunduda, et neid meetmeid on vähe, siis koos aktiivsusnõuetega aitavad need kindlasti olukorra paranemisele kaasa. Minu arvates peaksime koos väga jõuliselt muutma suhtumist, et nende inimeste hulgas on justkui väga palju neid, kes millegagi hakkama ei saa. Selle tõttu on minu arvates selle reformi käivitamine ja eelnõu seadusena vastuvõtmine üliolulline.

00:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Marika Tuus-Laul, palun, teine küsimus!

00:06 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Igal juhul osalise töövõimega inimene ju kaotab raha. Praegune puudepension asendatakse tunduvalt madalama toetusega ja selle saamiseks tuleb inimesel pidevalt ennast näitamas käia või helistada või kuidas talle parajasti sobib. Temast saab töötu. Kui ta saabki võib-olla tööle, siis me teame, et juba 1500 eurost alates kaob üldse see toetus kõrvalt ära. Pensionärid on, muide, ju aastaid kartnud, et järsku tuleb mõni valitsus ja võtab töötava pensionäri pensioni ära, nii et jääb ainult palk. Kas te ei karda, et teile jääbki külge see märk, et te puudega inimeste puhul seda rakendate?

00:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Küsimus oli väga pikk ja sisaldas nii mõndagi ebatäpsust. Ma oleksin väga murelik, kui ma seda seaduseelnõu lugedes teaksin, et nende inimeste hulk, kes võrreldes praeguse pensioniga kaotavad, on suurem kui 50%. Ma ei saa seda kinnitada. Näiteks, inimestel, kelle töövõimetuspension on seotud 100%-lise töövõimetusega, sissetulek suureneb. Kui ma lisan sinna veel 90%-lise määra, siis ka nende inimeste sissetulek suureneb. Juba üle 20 000 inimese hakkab tegelikult saama suuremat töövõimetoetust, sest nendes sihtrühmades on praegu keskmine pension 282 ja 256 eurot. Kui me räägime sihtrühmast töövõimetusega 40–60%, siis nende keskmine pension jääb praegu selgelt alla 180 euro. Nii et ma ei saa selles teiega nõus olla. Kui pensionikka jõudnud inimese väljateenitud pension on suurem kui töövõimetoetus, siis ta hakkab ka edaspidi saama seda suuremat pensioni. Ma arvan, et seda hirmu ei ole mõtet külvata, me peaksime koos hoopis hirme maha võtma.

00:06 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk, teine küsimus!

00:06 Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud minister! Teie ülivõrretest koosnev kõne kuidagi ei veena, midagi pole teha. Eriti ei veena see siis, kui ma meenutan, mis toimus eile keskpäeval Riigikogu ees. Siin oli mitusada ratastooliinimest – niimoodi, mul on ka fotod tehtud –, kes pisarsilmi palusid Riigikogu liikmeid, et jumala pärast ei tohiks lasta seda seadust vastu võtta. Kus on siis see konflikt? Keda uskuda, kas teid või neid inimesi, kellele seadust tehakse? Ma ei saa teid kuidagi uskuda, härra minister, ei suuda!

00:06 Minister Urmas Kruuse
Auväärt küsija! Ka minul on raske uskuda, et eile oli Toompeal mitusada ratastoolis inimest, sest ma olin sel ajal Toompeal ja ka kohtusin nende inimestega. Ilmselt olen ma võib-olla natuke tagasihoidlikum. Aga ma olen nõus, et me peaksime sellest teemast rohkem rääkima, et neid hirme maha võtta. Ka eelmisel õhtul, kui ma veel kord kohtusin puudega inimeste organisatsioonide esindajatega, tuli välja, et kommunikatsioon võis olla natuke häiritud, info ei olnud jõudnud lihtliikmeteni. Aga kui me räägime sotsiaalsest kaitsest, siis see reform on väga suures osas arvestanud just sellega, et inimeste pensioni ümberstruktureerimine töövõimetoetuseks nende sissetulekut ei vähendaks.

00:06 Esimees Eiki Nestor
Urbo Vaarmann, palun!

00:06 Urbo Vaarmann
Aitäh! Lugupeetud minister! Ma tulen ikka selle 640 euro juurde tagasi. 640 eurot on teie paika pandud summa, selle puhul jääb inimesele toetus alles. Aga võtame sellise näite. Ma saan iga kuu 640 eurot, 12 kuud järjest. Mul on oma osaühing ehk ma maksan iseendale palka. Täpselt aasta pärast, kui ma esitan majandusaasta aruande, võtan endale dividende, näiteks 7680 eurot, ehk ma saan topeltsumma. Kuidas sel juhul toetust arvestatakse? Ma olen siis ju ainult ühel kuul rohkem raha saanud. Kas ma saan iga kuu täistoetust või arvestatakse seda toetust aasta jooksul? Või oleks üldse kasulik see piir ära kaotada?

00:06 Minister Urmas Kruuse
Me tegelikult räägime ju inimese brutosissetulekust. Võime siia kõrvale tuua FIE näite. Ka FIE-l on õigus saada töövõimetoetust. Sissetulek väheneb sel juhul, kui isik on ka töötuna arvel. Nii et kui me räägime brutotulust, siis ettevõtlustulu ei lähe toetuse saamisel arvesse.

00:06 Esimees Eiki Nestor
Marko Pomerants, palun!

00:06 Marko Pomerants
Aitüma! Lisaks Lääne-Virumaale on mulle väga sümpaatne ka Põlvamaa. Kas te olete vähemasti ligikaudu kursis, kui palju Põlvamaal on praegu selliseid inimesi, kes on tööturult eemal, aga võiksid mingisuguse lisatoega selle reformi tulemusena jälle tööturule saada? Kas neid üldse on?

00:07 Minister Urmas Kruuse
Põlvamaal on töövõimetuspensionäre umbes 4000 ja natuke peale. Kui me vaatame, et statistiliselt ligikaudu 100 000-st puudega inimesest umbes pooled on saanud töötasu, siis võib öelda, et see sihtrühm, kes kohe neid aktiivsusnõudeid vajab, võiks Põlvamaal olla umbes 50%. Aga kui me toome sinna kõrvale üldised tööpuuduse määrad, siis näiteks Tartumaal on keskmine tööpuudus Eesti keskmisest väiksem ja Põlvamaal natukene suurem. Seetõttu võib eeldada, et see proportsioon Põlvamaal päriselt paika ei pea.

00:07 Esimees Eiki Nestor
Viktor Vassiljev, palun!

00:07 Viktor Vassiljev
Aitäh, härra esimees! Hea minister! Üks reformi lähtepunkte on see, et 15 aasta jooksul on puudega inimeste hulk kahekordselt suurenenud. Ilmselgelt pole see juhtunud mitte sellepärast, et Eesti rahvas on poole haigemaks jäänud või mingi sõda on Eestimaalt üle käinud, vaid asi on selles, et kui osalise töövõimega inimene ei leia töökohta, siis ta vormistabki endale puude ja istub sellega kodus. Ma olen natuke skeptiline selle ootuse suhtes, et eraettevõtjad tormavad massiliselt avaldusi kirjutama, et saaks soodustusi ja mingeid töökohti ümber ehitada, selleks et saaks osalise töövõimega inimesi tööle võtta.

Aga teil on ju ette nähtud, et reformi käigus võetakse tööle 500 inimest, kes hakkavad nende osalise töövõimega inimestega toimetama. Kas ei oleks tore samm, kui riik võtakski just need 500 osalise töövõimega inimest tööle?

01:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, austatud küsija! Ma olen täiesti veendunud, et nendele töökohtadele saavad asuda ka need inimesed, kes on kas praegused töövõimetuspensionärid või tulevased töövõimetoetuse saajad. Aga ma olen ühel nõul töötukassa juhi Meelis Paaveliga, et kunstliku soodustuse loomine ei pruugi anda sellist tulemust, nagu me tegelikult ideaalpildis ühiskonnas tervikuna soovime. Me tahame eri vahenditega kompenseerida nende töövõime teatud kadu ja sellega luua neile võrdsed tingimused, et nad saaksid nendele töökohtadele konkureerida. Aga täiendavalt võib öelda, et meil on ka praegu tööandjaid, kelle töökollektiivis on selliseid inimesi juba 10%. Järelikult peame ühiskonnas rohkem tunnustama selliseid tööandjaid, kes on juba panustanud, sõltumata sellest, millisel määral neid toetatud on.

01:06 Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

01:06 Kaia Iva

Aitäh! Mulle tundub küll, et selle eelnõu puhul on praegu küsimusi rohkem kui vastuseid, aga eks see eelnõu menetlemise aeg ongi vastuste andmise jaoks. Asjaosalised, keda see eelnõu ja tulevane seadus kõige rohkem puudutavad, on väga palju kõhelnud, kas need lubadused, mida neile antakse, kuidagipidi ka peavad. Täna, õigemini küll eile, me just arutasime ühte eelnõu, mille Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide juhitav valitsus oli meile arutamiseks esitanud. Selle eelnõuga rikutakse ühte olulist pensionäridele antud lubadust. Neid petetakse, neilt tahetakse ära võtta neile ettenähtud lisapension. Need 200 000 inimest küsivad, milline pettus tuleb järgmiseks. Kuidas saavad selle seadusega seotud isikud olla kindlad, et seda järgmist pettust ei tule?

01:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui ma küsimust õigesti mõistsin, siis te viitasite ühe seaduse jõustumise edasilükkamisele, mitte kehtetuks tunnistamisele. Kui me räägime sellest eelnõust, siis selle seaduse ja ka nn toetusmeetmete rakendamise eeltingimus on seaduse vastuvõtmine. Ma ei usu, et me oleme selles kontekstis valmis oma inimesi petma. Lugedes seletuskirja ja eelnõu tervikuna, ei näe ma võimalust, et seda oleks võimalik teha, muidu me petaksime ka Euroopa Liitu, kes meilt selle raha tagasi nõuaks.

01:06 Esimees Eiki Nestor

Ester Tuiksoo, palun!

01:06 Ester Tuiksoo

Tänan väga, härra juhataja! Austatud minister! Tuginedes sellele seaduseelnõule, küsin teie käest, millega te motiveerite tööandjaid palkama tööle just nimelt osalise töövõimega inimesi, kellest meil siin on juttu olnud. Või loodate tõesti sellele, et meie tööturg muutub väikeseks, sest tugevam osa tööjõust on läinud välismaale tööle ja tööandjatel ei jäägi üle muud kui palgata osalise töövõimega inimesi?

01:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Mina ei oleks nii skeptiline ega kriitiline nende sadade tuhandete inimeste suhtes, kes veel Eestis töötavad ega ole välismaale läinud. Ma ei julgeks öelda, et see on kõige viletsam osa meie tööjõust. Pigem on nii, et need, kes välismaale lähevad, saavad seal juurde kogemusi ja toovad need siia ning inimeste võimekus tööturul hakkama saada tegelikult paraneb. Aga kui te küsite minu usu kohta, siis toetudes muu maailma kogemusele, näeme väga selgelt ühte asja. Need aktiivsed meetmed, kaasa arvatud investeeringutoetused töökohtadel, nimetame neid siis investeeringutoetusteks inimestesse, loovad tingimused, et tööandjad tahavad neid inimesi tööle võtta. Nagu ma ütlesin, tutvustades eelnõu, olen ma mitmel pool, olgu see Jõhvis, olgu see Pärnus, olgu see Tartus, kohanud väga suurt hulka inimesi, kes kuuluvad võib-olla mitte nii palju tähelepanu saanud

inimeste hulka ehk on lihtsalt töövõimetuspensionärid, kellel puuet ei ole. Nemad väga ootavad nende meetmete suuremat rahastust.

01:06 Esimees Eiki Nestor
Priit Sibul, palun!

01:06 Priit Sibul
Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Kas me selle eelnõuga ei püüa äkki seda asja poolikult lahendada? Kui omal ajal oli suur hulk inimesi, kes tööturule ei pääsenud, siis otsustas sotsiaalminister lahendada need probleemid nõndaviisi, et inimestele hakati puudeid välja kirjutama. See oli vahepeal vähemalt selles piirkonnas, kust mina olen Riigikokku valitud, üsna tõsine probleem. Me näeme statistikast, kuidas näiteks Põlvamaal, mida Pomerants juba korra mainis, on keskmisest palju rohkem puudega inimesi. Kui ma seal ringi käisin, siis ma küll sellest aru ei saanud. Nüüd on nagu vastupidi, justkui püütakse taas kord aidata inimesi tööturule. Aga kas me nende käikudega ja kogu selle triangliga neid inimesi, kes on tegelikult puudega ja kellel on probleemid, varju ei jäta? Kas me ei jäta probleeme tegelikult lahendamata?

01:06 Minister Urmas Kruuse
Aitäh, auväärt küsija! Ma loodan, et hea küsija ei mõelnud, justkui minister oleks puudeid välja kirjutanud, küllap need puuded olid ikka päriselt olemas. Ma arvan, et te pidasite silmas, et vastava ala eksperdid ehk arstid määrasid kindlaks inimeste puudeastme. Need emotsionaalsed hinnangud, et Eesti on täis pettureid, kes püüavad saavutada, et neil tuvastataks puue, sest siis nad saavad sotsiaalkindlustust ära kasutama hakata, käivad minu arvates ikkagi selgelt vähemuse kohta. Neid inimesi on mitu korda vähem, kui keegi eeldatavalt arvab. Aga selle eelnõu põhiline eesmärk ongi ühtepidi toetada töövõimet. Seda osa, mis puudutab sotsiaalhoolekannet laiemas mõttes, käsitleb eelnõu, mis jõuab Riigikokku lähinädalal või lähipäevadel. See on sotsiaalhoolekande seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mis käsitleb just seda sotsiaalhoolekande poolt. See on õige ja õiglane, et abistada inimeste igapäevast sotsiaalset hakkamasaamist abivahendite, rehabilitatsiooni, transporditoetuse ja muu sellise abil.

01:06 Esimees Eiki Nestor
Liisa-Ly Pakosta, palun!

01:06 Liisa-Ly Pakosta
Aitäh! Lugupeetud ettekandja, tänan teid pikkade ja põhjalike vastuste eest! Küsimusi selle eelnõu ümber on tõesti palju. Mina küsin hoopis teise nurga alt. Te olete huvi tundnud alaealiste töövõimaluste vastu. See eelnõu käsitleb inimesi tööealistena alates 16. eluaastast. Seni on 16- ja 17-aastastele täiesti tervetele ja täie töövõimega isikutele Eestis kehtestatud töötamispiirangud. Kas nüüd need töötamispiirangud, mis tulenevad vanusest, kuuluvad ka hüvitamisele, sest see on just nagu vanusest tingitud töövõime osaline kaotus? Kuidas te olete seda mõelnud? See jääb selles kontseptsioonis arusaamatuks.

01:06 Minister Urmas Kruuse
Aitäh, hea küsija! Meie esmane ülesanne on ju see, et kõik 16-aastased kas õpiksid või lõpetaksid teatud tsükli oma õpingutes ja läheksid õpingutega edasi. Mis puudutab seda sihtrühma, kes oma terviseseisundi tõttu on osaliselt töövõime kaotanud, siis keegi ei sunni neid inimesi 16-aastaselt kasutama aktiivseid tööturumeetmeid, vaid nad saavad meditsiinilisest otsusest lähtuvalt pensioni või toetust, kui see neile on määratud. Aga kui nad mingil hetkel soovivad tööturule tulla, siis kõik need võimalused on ka neil olemas.

01:06 Esimees Eiki Nestor
Mihhail Stalnuhhin, palun!

01:06 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Mul on mõnevõrra matemaatiline küsimus. Suvaline arvudes mõõdetav nähtus on mõõdetav ka protsentides. Töövõimetust hinnatakse protsentides. Maksimaalne töövõimetus on 100%. Ei saa väita, et kellelegi saab öelda, et tema töövõimetus on 120%. Töövõime on mõõdetav protsentides, see on 100% ja mitte rohkem. Seega, kui te jaanuaris andsite hinnangu, et inimese töövõimetus on 80%, milleks siis on vaja hinnata tema töövõimet? Lihtne matemaatika ütleb, et tema töövõime on siis 20%. Milleks üldse muuta seda süsteemi, kui praegusest töövõimetuse hinnangust on selge, milline on töövõime? Milleks sellele kümneid miljoneid eurosid raisata?

01:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Ma arvan, et kui kogu see asi taanduks nii lihtsale matemaatilisele tehtele, nagu te just praegu kirjeldasite, siis vaevalt oleks teie ees see seaduseelnõu, mida me täna arutame. Kui me räägime nendest inimestest, kellel on tuvastatud 80%-line töövõimekadu, siis see ei tähenda, et neil puuduvad oskused, selleks et teatud erialal või ametikohal hakkama saada. Aga selleks, et seda hinnata, peab olema teistsugune metoodika kui praegune. Selle metoodika alusel, mida Sotsiaalkindlustusamet kasutab, ei ole võimalik inimese töövõimet hinnata sellisel määral, nagu me soovime. See metoodika, mis on ette valmistatud, peab arvestama ka sellega, et kui inimese töövõimekus mingis valdkonnas on kas või 5% ning ta väljendab tahet ja soovi töötada, siis me peame leidma võimaluse, kuidas ta saaks ennast realiseerida.

01:06 Esimees Eiki Nestor

Eldar Efendijev, palun!

01:06 Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Võib-olla esitan ma teile ebamugava küsimuse, aga elu on selline, mitte alati nagu roos. Ma võtan aluseks Ida-Virumaa. Viimaste andmete järgi on Ida-Virumaal kõige väiksem palk ja Narvas on kõige väiksem palk Ida-Virumaal. Ka töötute arv on seal piirkonnas kõige suurem Eestis. Mul on selline ebamugav küsimus. Kui seda programmi hakatakse rakendama Ida-Virumaal, kas siis ei teki psühholoogiline ja sotsiaalne vastasseis? Terved inimesed, kes on aastaid seisnud tööbörsil järjekorras, leiavad, et nende käest ...

01:06 Esimees Eiki Nestor

Küsimus, palun!

01:06 Eldar Efendijev

Ma küsingi: kuidas te seda hindate?

01:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Pean tunnistama, et küsimus jäi mulle natuke arusaamatuks. Kas see käsitles sotsiaalset konflikti töötavate ja mittetöötavate inimeste vahel? (E. Efendijevi vahelehüüe.) Aitäh, auväärt küsija, ma sain nüüd aru, mida te mõtlesite. Ma ei saa väga hästi aru, millest see konflikt võiks tekkida. Kui inimesed otsivad tööd ega ole leidnud endale sobivat töökohta, siis järelikult need vabad töökohad, mis on olemas, ei ole neile vastuvõetavad. Ma väidan, et kui makstakse teatud toetusi ja kompenseeritakse teatud töövõimekadu, siis on töövõimetoetuse võimalike saajate hulgas inimesi, kes on kindlasti valmis vastu võtma teatud töökohti, mis on tööturul olemas, aga mida praegused tööotsijad, kes ei kuulu võimalike töövõimetoetuse saajate hulka, ei ole vastu võtnud.

01:06 Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

01:06 Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud minister! Te mainisite ühes eelmises vastuses, et kõnealusele eelnõule järgneb mõne aja pärast sotsiaalhoolekannet käsitlev eelnõu. Aga kuna te kaitsete eelnõu praegu siin ministrina, siis ilmselt peaksite olema võimeline täpsustama, mida see sotsiaalhoolekande pool endas sisaldab. Paljud

töövõimetud inimesed on öelnud, et neil on raske töökohale pääseda, sest nad vajavad eritransporti, aga praegu on invatransport kättesaadav ainult neljal päeval kuus. Kas see sotsiaalhoolekande pool hakkab sisaldama töölejõudmise toetust ja kui see nii on, siis mil määral seda toetatakse, millises kilometraažis?

01:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Ma oma eelnevates vastuses natukene seda teemat puudutasin. Kohalikele omavalitsustele on ette nähtud 50 miljonit eurot just nimelt selliste täiendavate sotsiaalsete meetmete jaoks. Näiteks oleme invatransporti kavandanud toetada 12 miljoni euroga. Ka eluruumide kohandamist oleme kavandanud toetada 12 miljoni euroga. Me oleme arvestanud printsiipi, et kui töökoht asub mõistlikul kaugusel ja see mõistlik kaugus on vastuvõetav ka tööotsijale, siis ollakse valmis kompenseerima talle teatud kulusid, mida ta peab tööleminemiseks tegema. Ei ole vaja ette kujutada, et kui inimesel tekib võimalus saada näiteks 500-eurost palka, siis kogu see sissetulek läheks transpordikuludeks.

01:07 Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

01:07 Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Selle seaduseelnõu § 1 lõike 1 mõtte poolt olen ma kahe käega. Ka mina leian, et on väga vajalik toetada pikaajalise tervisekahjustuse tõttu vähenenud töövõimega inimeste töötamist ja töölesaamist. Kuid tööpuudust on ka nende inimeste hulgas, kes ei ole pikaajalise tervisekahjustusega, ja eriti suur on noorte tööpuudus nii mujal Euroopas kui ka Eestis. Ma ei leidnud sellest seaduseelnõust meetmeid, kuidas neid töökohti ikkagi juurde hakatakse looma. Kas peale selle, et te aitate tööandjal teha investeeringuid töökoha loomiseks, oskate mulle öelda kolm-neli meedet, mis tegelikult sellele kaasa aitaksid? Mis on need konkreetsed meetmed? Miks peaks tööandja töökohti looma?

01:07 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Vähemalt kolme olen ma nimetanud. Esiteks tasutakse sotsiaalmaksu kuumääralt. Tegelikult on ju veel olemas palgatoetus puudega inimese töölevõtmisel, ümberõpe, täienduskoolitus, töökoha kohandamise toetus, investeering abivahenditesse, elamise ümberkorraldamine jne. Need kõik loovad eelduse ja aluse selleks, et neid töökohti juurde tekiks. Ma nimetasin enne veel ühte väga olulist asja. Kui meil on täpsemalt teada nende inimeste võimekus – ja selle reformi abil me selle teadmise saame –, siis tekib ka tööandjatel teadmine, milliseid töökohti ja kui palju nad saaksid juurde luua. Praegu on tööturul umbes 35 000 töötut. Need on teatud oskustega inimesed. Ka meie head kolleegid Inglismaalt ütlesid, et kõige olulisem on see, et ei kehtestataks aktiivsusnõuded mitte ainult tööotsijatele, vaid aktiivsesse positsiooni tuleb panna ka tööandjad. Igal juhul ja alati on tööturul töökohti saada. Leidub ka võimalusi suunata praegu vabadele töökohtadele aktiivsusnõuete toel neid inimesi, kes ei ole tööd otsinud ja on praegu töövõimetuspensionärid.

01:07 Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

01:07 Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Töövõimereformi käigus peaks riik ja avalik sektor näitama eeskuju puudega inimeste tööhõive suurendamisel. Milliseid konkreetseid samme võiks riik, sh teie ministeerium, astuda, et olla erasektorile eeskujuks?

01:07 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Ma olen absoluutselt nõus teie mõttega, et avalik sektor peaks olema eeskujuks. Ka see auväärt saal on teinud läbi teatud muutusi, mis võimaldab puudega inimestel siin töötada. Me oleme tööandjatega läbi rääkinud, et me hakkame ettevõtteid, kes selliseid inimesi on tööle võtnud, tunnustama ja välja tooma. Nende hulka saavad kuuluda ka riiklikud institutsioonid, kes neid inimesi

tööle võtavad. Nagu ma ütlesin, väga vähe on ka selle eelnõu üle peetava debati käigus kas või viimase kuu aja jooksul kõlanud häid positiivseid näiteid, mis meil olemas on. See on väga oluline meede. Igal tasandil on hoiakute muutmiseks eeskujudel väga oluline roll, ükskõik siis, millist seadust rakendatakse või muutust soovitakse.

01:07 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

01:07 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Pole ju mõtet salata, et reformi üheks mõtteks on vähendada sotsiaalvaldkonnale minevaid kulutusi. Nüüd kantakse need kulutused osaliselt üle töötukassale. Kas see on tööandjate ja töövõtjate esindajatega läbi räägitud ja kuidas nemad sellesse suhtuvad? Töötukassa esmane eesmärk ei ole küll neid kulutusi katta.

01:07 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Töötukassa nõukogu on selle reformikava heaks kiitnud. See tähendab, et tema eelarves on arvestatud ka võimalike väikeste lisakuludega, kui me vaatame pikka perioodi. Töötukassa saab ju osa sellestsamast 180 miljonist eurot, mida me Euroopa Liidust loodame saada. Teiseks, mis puudutab töövõimetuspensionide väljamaksmist, siis selle rahaga hakatakse maksma töövõimetoetusi. Tegelikult siin otsest kulu töötukassale ei teki. Tõsi, töötukassa kompenseerib oma osaluse nendes Euroopa Liidu vahendites, mida me kavatseme rakendada. Aga selge on ka see, et peale 2020. aastat on arvestatud väljumisstrateegiaga. Mitte keegi ei saa öelda, et see jääb täiesti töötukassa õlgadele.

01:07 Esimees Eiki Nestor

Enn Eesmaa, palun!

01:07 Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud minister! Seda seaduseelnõu on Eesti ühiskonnas aktiivselt arutanud organisatsioonid, töötajad ja ka erakonnad. Üks arutlusobjekte on olnud see, kuidas vähendada haiguskoormust. Selle üks võimalusi on paljude arvates see, kui töötajate ja perekondade tervisekulutusi tasuksid ettevõtjad ilma erisoodustusmaksuta. Konkreetsete ja põhjendatud piirangute korral oleks sellel asjal ju mõtet.

01:07 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Kui me vaatame muu maailma kogemust, siis teatud rahalised, kuidas ma ütlen, toetused ei ole üldiselt vähendanud terviseriskide suurenemist. Pigem on terviseriske vähendanud muutused üldises sotsiaalses keskkonnas, keskmises toimetulekus ja sissetulekus ning töökeskkonnast tulenevate võimalike täiendavate terviseriskide vähenemine. Kui te peate silmas erisoodustusmaksu mittemaksmist näiteks sportliku või aktiivse eluhoiaku toetamisel, siis praegu on üldine riigi ja kohalike omavalitsuste strateegia see, et pakkuda ka avalikus ruumis rohkem võimalust tervislikult käituda. Selleks rajatakse terviseradu, kergliiklusteid, spordiväljakuid, -platse. See loob pinnase, et sõltumata inimese sissetulekust oleks tal võimalik liikuda. Mõnes mõttes on linnakeskkond oma ülesehituse ja struktuuri poolest kriitilisemas seisus, kui me vaatame linna ja mõne väiksema asula planeeringut. Aga ma olen selle lühikese aja jooksul, kui ma minister olen olnud, seda teemat uurinud. Kui inimesed saaksid näiteks teatud rahalist hüvitist selle eest, et nad ei suitseta ega kasuta võib-olla nii palju meditsiiniteenuseid, siis üldvõtmes see olukorra paranemist ei toeta. Aga väga positiivselt mõjub see, kui tööandjad saavad aru, et terve elukeskkond on nende eelis. Üks meede siin on ka suhtumine tervislikku käitumisse.

01:07 Esimees Eiki Nestor

Marko Pomerants, palun!

01:07 Marko Pomerants

Aitüma! Teil on kolleeg Lengiga täiesti erinev arusaam, kui palju oli eile Toompeal ratastoole. Aga see, kas inimesel ratastool on või ei ole, ei olegi tingimata seotud töövõime puudumisega, võib olla muidki probleeme. Kuid te kohtusite nende inimestega. Millised on teie arvates veel need lahkhelikohad, mida kindlasti tahaks timmida, et ratastoolirahvas või laiemalt võttes inimesed, kellel on mure tööturule pääsemisega, oleksid teiega rohkem rahul, kui nad praegu on?

01:07 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Üks oluline teema, mida on peaaegu alati välja toodud, on seotud võimaliku invatransporditoetusega. See probleem on suurem hajaasustusega piirkondades, linnakeskkond on paremas konditsioonis. Jah, peame möönma, et nii on isegi selles linnas, kus me täna asume. Veel, ka maakondades on probleem, et näiteks madala põhjaga bussid ei ole n-ö igaminutiline nähtus, vaid inimene peab jälgima graafikut. Jah, Tartus õnnestus meil hanke tingimustesse sisse panna, et kõik bussid, mis linnas sõidavad, peavad olema madala põhjaga. Selle probleemi lahendamine on osaliselt seotud sellega, et kohalikud omavalitsused ja maavalitsused peavad oma hankeid korraldades selle võimaluse leidma. Kui ma olen inimestega kohtunud, siis on küsimus olnud pigem selles, et kui bussipeatus on talust ühe-kahe kilomeetri kaugusel, siis muutub ilmselt esmaseks invatranspordi või personaalse transpordi toetus. Ühistranspordi roll on seal pigem sekundaarne, aga kindlasti on tal oma mõju. See tähendab, et kui inimene saab ainult hommikul tööle ja õhtul tagasi koju sõita, siis on tal ilmselt keeruline käia tööl osalise tööajaga ehk pool päeva. Kas ta läheb hommikul ühissõidukiga, aga tagasi tuleb toetatud transpordiga? See tuleb lahendada juhtumipõhiselt ehk personaalselt. Juhtumikorraldaja roll ei ole enam istuda töötukassas ja pabereid täita, vaid ta peab aktiivselt suhtlema nii omavalitsuse sotsiaalhoolekandetöötajaga kui ka tööandjaga, kuni selleni välja, et ta läheb abivajajaga kaasa.

01:07 Esimees Eiki Nestor

Ester Tuiksoo, palun!

01:07 Ester Tuiksoo

Tänan väga, härra juhataja! Austatud minister! Te olete mitmes vastuses rõhutanud, et seda seaduseelnõu ette valmistades kohtusite mitu korda puudega inimestega. Minu küsimus on teile kui liberaalile. Ma nimelt eeldan, et te seda olete. Te mõistate väga hästi ettevõtjate hingeelu ja olete kindlasti ettevõtjatega sellel teemal kohtunud. Jätkates oma eelmist küsimust, ma küsin, mida on ettevõtjad teile öelnud, kui te olete seda seaduseelnõu tutvustanud ja rääkinud motivatsioonist, mille kohta ma teilt küsisin. Mida on nad teile öelnud?

01:07 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Selle reformi üks eeldusi oli uuring, mille järgi on üle 70% ettevõtjatest valmis neid inimesi tööle võtma. Jah, just nimelt üle 70%. Kui me räägime hirmudest, siis üks suuremaid hirme on kartus ja eelarvamus – mitte küll päris negatiivses võtmes –, kas nende inimestega saadakse hakkama, kas töövõime teatud kadu võimaldab neil ikka ühes või teises tööprotsessis osaleda. Selle hirmu mahavõtmiseks on meil plaanis kasutada seda kogemust, mida on juba saanud need ettevõtjad, kes on neid inimesi rakendanud, saates ühiskonnale signaali, et seda ei pea kartma. Me peame püüdma ettevõtjaid ja ilmselt ka ettevõtete omanikke koolitada. Selleks, et neid hirme maha võtta, on ette nähtud ka vahendid. Homme toimub koos ettevõtjatega tööseminar, ümarlaud. Me kuulame ettekandeid ettevõtjatelt, kes on juba neid inimesi tööle võtnud. Me kavatseme sügisel teha suurema konverentsi laiemale üldsusele just selleks, et neid hirme vähendada. Aga see on nii, et kui barjäär ületatakse, siis edasi läheb lihtsamalt. Nende reformide ja arvamustega on tegelikult nii, et kui kriitiline piir positiivses mõttes ületatakse, siis edaspidi tullakse parema meelega kaasa. Aga me räägime sotsiaalsest tunnetusest, tööjõupuudusest, inimeste soovist suurendada oma sissetulekut ja parandada elukvaliteeti. Kõiki neid teemasid kokku pannes on moodustatud motivatsioonipakett, mis peaks kaasa aitama sellele, et see reform üldises võtmes õnnestuks.

01:07 Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

01:07 Priit Sibul
Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Kui Taavi Rõivas sotsiaalministrina käis esimest korda seda ideed tutvustamas, siis oli mul küsimus, kas omaosalus 180 miljoni euro Euroopa Liidu vahendite investeerimises ei ole liiga väike panus ja reformiga seatud eesmärk liiga madal. Ma tean küll, et kui me mitte midagi ei tee, siis pensionideks makstav summa kasvab kolossaalselt. Aga kas see eesmärk ei ole ikkagi liiga madal? Teiselt poolt on küsimus selles, et juba eelmises valitsuses hakati rääkima n-ö eri poliitikasuundade väljumisstrateegiatest. Nüüd ma vaatan, et töötukassa kulu on praegu 34 miljonit eurot, 2020. aastaks kasvab see 67 miljoni euroni. Meil ei ole tehtud otsust, kas tulevikus kaetakse need vahendid riigieelarvest või töötuskindlustusmaksest ...

01:07 Esimees Eiki Nestor
Küsimus, palun!

01:07 Priit Sibul
Kuidas te hindate, millised on need väljumisstrateegiad ja kuidas kavatsetakse tulevikus neid vahendeid leida?

01:07 Minister Urmas Kruuse
Aitäh, auväärt küsija! Tegelikult on eelnõus kirjas kolm võimalust. Üks on see, et väljumisstrateegia on täiesti töötukassapõhine, teine on see, et väljumisstrateegia on täiesti riigipõhine, ja kolmas on see, et need kulud jaotatakse ära. Selleks, et adekvaatselt hinnata, kuidas perspektiivselt võiksid kulud jaotuda, peaks reform olema käivitunud ja meil peaks olema vähemalt kolme- või nelja-aastane kogemus. Me oleme ju finantsplaanis, mis ka eelnõu juures on, püüdnud hinnata maksimaalset kulu selle kaudu, kui palju juhtumikorraldajaid tööle võetakse, kui palju läheb raha koolitusteks või milleks iganes. Aga fakt on, et väljumisstrateegia kõige olulisem osa on see, et me ei käsitle praegust investeeringut või kulu mitte viie aasta perspektiivis, vaid mitmekümne aasta perspektiivis. Me lähtume sellest, et nende aastatega me loome baasi ja struktuuri, et saaks neid küsimusi lahendada jätkusuutlikumalt, kui me siiani oleme teinud. Seetõttu ei saa lähtuda ainult sellest, et reformi viimasel aastal hakkavad need kulud juba vähenema, kaasa arvatud töötukassa vaatevinklist. Me peame arvestama ka sellega, et me loome selle reformi käivitamise faasis kuni aastani 2020 baasi selleks, et süsteem oleks iseseisvalt, ka ilma Euroopa Liidu vahenditeta jätkusuutlik ehk kestlik.

01:07 Esimees Eiki Nestor
Liisa-Ly Pakosta, palun!

01:07 Liisa-Ly Pakosta
Aitäh! Meil on ühiskonnas see testgrupp ehk needsamad alaealised ju olemas. Kui ma mõtlen sellele, kui tohutult keeruline on Tallinnas leida alaealisele töökohta, siis tekitab minus tõesti mõningaid kahtlusi, kuidas see süsteem hakkab toimima erivajadusega inimeste puhul kuskil maakohas. Aga ma küsin § 12 lõike 5 kohta, mis räägib akadeemilisel puhkusel olevast tudengist ja ütleb, et sellele tudengile töövõimetoetus ei laiene, v.a ühel väga kitsal juhul. Seletuskiri ei ava, millisel põhjusel on akadeemilisel puhkusel olev inimene töövõimetoetusest ilma jäetud. Ta on tegelikult aasta otsa ülikoolist eemal ja peaks loogika järgi ju nagu tööd tegema.

01:07 Minister Urmas Kruuse
Hea küsija! Akadeemiline puhkus võetakse ikkagi selle jaoks, et mitte osaleda aktiivselt õpinguis, johtuvalt teistest mõjuritest. Teine asi on see, et akadeemilisel puhkusel olev inimene ilmselt ei saa olla aktiivne tööturumeetmete kasutaja. Selle tõttu on seal üksühene seos.

01:07 Esimees Eiki Nestor
Mihhail Stalnuhhin, palun!

01:07 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Olen veendunud, et mees peab oma sõnade eest vastutama. Te ütlesite minu esimesele küsimusele vastates, et kui inimesel on kas või 5%-line töövõime, siis me peame talle töökoha leidma. Kirjeldage, palun, kes see inimene on! Milline on selle inimese diagnoos, nii üldiselt? 5%-line töövõime tähendab tõenäoliselt ratastooli, mingid haigused on veel juures. Milline on see võimalik töö, mille te kavatsete talle leida? Kui te ei oska praegu tuua konkreetset näidet, siis me raiskame siin sellest reformist rääkides lihtsalt aega.

01:07 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui te eelnõu läbi lugesite, siis te märkasite seal paari olulist aspekti. Kui me räägime 100%-lise töövõimekaoga inimestest, siis üldjuhul kuuluvad nad gruppi, kus töövõimekadu on 80–100%. See tähendab seda, et Sotsiaalkindlustusamet pakub neile rehabilitatsiooni ning neil on võimalik saada toetatud ja kaitstud töökohti. 5%-line töövõime võib tähendada, et see inimene saab tööga tegelda võib-olla ühe tunni nädalas. Väga oluline on arusaam, miks me peaksime selle nimel pingutama. Kui te olete nende inimestega kohtunud ja näinud, kuidas nad püüavad kas laulda, kedagi õnnitleda või midagi üle anda, siis te peaksite aru saama, et neil on soov olla ükskõik millisel määral kasulik. Ennast kasulikuna tunda on neile väga vajalik ja selle nimel me pingutamegi.

01:07 Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

01:08 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea minister! Te ei ole arvestanud niisugust lihtsat soovi, et mõnikord võiks töövõimetoetust arvestades rahalise piirmäära ületamise korral teha ka erandi. Üks näide on see, kui puhkuse- ja palgaraha tulevad koos. Siis teil lihtsalt üks ametnik kirjutab vastuse, et ei saa sellepärast toetust maksta, et puhkuseraha makstakse samal päeval kui palka. Võiks aru saada, et palk ja puhkuseraha makstaksegi korraga, see on topeltsumma. Aga sel kuul jääb inimene lihtsalt toetusest ilma. Miks ei ole seaduses arvestatud selliseid erandeid, mida puudega inimesed on palunud arvestada?

01:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh! See reegel kehtib sõltumata sellest, kas tegemist on puudega inimese või töövõimetuspensionäriga. Tegelikult hinnatakse inimese konkreetset rahavoogu. Seda ei käsitata lihtsalt kui pensioni, vaid seda käsitatakse töövõimetoetusena ja lähtutakse sellest, kui suur on inimese sissetulek ühel või teisel kuul.

01:08 Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

01:08 Kaia Iva

Aitäh! Teie vastus minu eelmisele küsimusele oli mõnevõrra üllatav. Kui selle garantiiks, et selle seaduse rakendamise ajal inimesi jällegi ei peteta, on Euroopa Liit, siis on mul tõesti kahju, et nendel 226 000 pensionäril, kellelt te täna olete valmis kolmeks aastaks ära võtma emapensioni, ei ole sellist tagatist nagu Euroopa Liit. Aga euroopalike väärtuste hulka kuulub ka eakatest inimestest lugupidamine ning antud lubadustest kinnipidamine. Ma sõnastan küsimuse pisut ümber ja küsin nõnda: mis on see garantii, et reform jätkub, ning mis on see meetod ja need rahalised vahendid, mille abil jätkata seda reformi pärast Euroopa Liidu abiraha lõppemist?

01:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Ma nimetasin Euroopa Liitu küll mitte esimese, vaid teisena, kuid muidugi ei ole see ka kõige vähem oluline garantii. Kui me vaatame kulude-tulude tabelit, siis näeme seal mitut aspekti. Meie eesmärk on inimesed tööturule tuua. Kui tekivad töökohad, siis tekib ka sissetulek ja hakatakse maksma makse. See tähendab, et riigil tekib ka maksutulu. Kui me võrdleme seda praeguse olukorraga, kus me oleme väga selgelt passiivses rollis, siis tekib kokkuhoid ka töövõimetuspensioni süsteemist ja me saame need vahendid suunata teenuste osutamiseks, et süsteem oleks jätkusuutlik. Need on väga olulised aspektid selleks, et see reform jätkuks. Meil ei oleks mõistlik teha lihtsalt viieks aastaks

investeeringuid. Me võime küll ühel hetkel nautida situatsiooni, kus meile antakse investeeringutoetust, meil on kohustus see süsteem viis aastat töös hoida ja peale seda võib neid funktsioone muuta, aga me peame olema inimeste vastu ausad. See, et see reform õnnestuks, on meie riigi strateegiline küsimus, see on riigi eksistentsi küsimus.

01:08 Esimees Eiki Nestor

Margus Tsahkna, palun!

01:08 Margus Tsahkna

Suur tänu! Hea minister! Teil on väga suur pähkel järada. Ma ei kadesta teid selle pärast, et te peate töövõimereformi läbi viima. Müts maha, te olete väga lühikese ajaga õige retoorika omandanud! Selle reformi eesmärgid on ju väga üllad ja head, ma olen nendega juba varem täiesti nõus olnud ja olen senimaani nõus. Küsimus on praktilises pooles. Kuna te vastate siin kui poliitik, siis ma küsin poliitilise küsimuse. Helmen Kütt, kes vastutab teie ministeeriumis kogu hoolekandepoole eest, on nii valitsuses kui ka avalikult väga selgelt öelnud, et sellisel kujul ta seda reformi ei toeta, kuna sealt on väga suured ja olulised osad puudu. Ma tean ja ka avalikkusele on teada, et see arutelu oli valitsuses väga kirglik ja põhimõtteline. Kas te võite öelda, millised olid eriarvamused valitsuses ja milline oli see arutelu?

01:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Kui alustada küsimuse esimesest poolest, siis tänan komplimendi eest! Võiks öelda, et orav ei tunne pähklit, mida ta ei suuda katki hammustada. Aga kui minna siit edasi, siis hea kolleeg Helmen Kütt allkirjastas koos minuga selle seaduseelnõu, mis ministeeriumist välja läks. See tähendab, et see tekst, mida te täna loete, on auväärt kolleegiga kooskõlastatud. Selle tõttu ei saa ma nõus olla teie arvamusega, et Helmen Kütt on kuidagi selle eelnõu vastu. Aga võib-olla oli tõesti väike viga see, et me ei suutnud tuua samal päeval valitsuse istungile sedasama sotsiaalhoolekande seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Nüüd on see valitsusest läbi läinud ja tuleb Riigikogu menetlusse. Kui te vaatate nende seaduste rakendamise aega, siis näete, et tähtajad on ühesugused ehk need seadused tuleb vastu võtta põhimõtteliselt paralleelselt. See eelnõu käsitlebki neid nn sotsiaalhoolekandelisi meetmeid, mis osaliselt või täielikult toetavad töövõimereformi ellurakendamist.

01:08 Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

01:08 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Praktilise poole pealt teame, et töötukassa peab juurde võtma päris suure arvu töötajaid, aga töövõimereformi peab ka reguleerima ja kontrollima ning seda mitte üks aasta. Kui suur on see meeskond, kes hakkab seda reguleerima ja kontrollima?

01:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui me räägime töötukassast kui rakendusüksusest, siis tõepoolest on kõige olulisem võtta sinna tööle inimesi, kes reaalselt iga päev seal toimetaksid. Sotsiaalministeeriumis oleme uute ametnike töölevõtmisel seoses töövõimereformiga ääretult tagasihoidlikud. Jah, meie ametnikud töötavad välja näiteks rakenduskavasid. On ka mõned projektijuhid tööle võetud, tehakse koostööd partnerite ja institutsioonidega. See inimeste hulk on praeguse teadmise järgi kaduvväike, aga ma ei saa teile öelda inimese täpsusega, mitu inimest selle teemaga tegeleb. See on pigem projektipõhine töö, mida tehakse selleks, et need rakendused jõuaksid teie, seadusandja kätte ja inimesed saaksid hakata toetust taotlema.

01:08 Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

01:08 Kalle Palling

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ka mina tänan teid julge sammu eest seda olulist reformi ette võtta ja vedada! Te olete kuulnud siin saalis väga palju küsimusi ja mõtteid. Teatavasti on täna eelnõu esimene lugemine. Küll aga on nii meediat jälgides kui ka viimastel päevadel siin Riigikogu koridorides peetud vestlustest jäänud mulje, et tegemist on seaduseelnõuga, mida on võimatu remontida. Tulen tagasi nende küsimuste ja mõtete juurde, mida teile on siin esitatud. Kas esimese ja teise lugemise vahel on võimalik teha see eelnõu selliseks, et me saaksime selle seadusena konsensuslikult vastu võtta? Ma usun, et meil on ees pikk ja töökas suvi, ja mina olen küll optimistlik. Kuidas teie arvate?

01:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh! Mina ministrina olen ääretult õnnelik, et see eelnõu tuli ministeeriumist välja ja debatt läks väga laiapõhjaliseks, mis annab võimaluse teha konsensuslikke parandusi. Ministrina olen ma küll, arvestades tänaseid teadmisi, arusaamal, et see eelnõu tuleks seadusena vastu võtta ja määrata kindlaks konkreetne rakendusaeg. Seda just nende inimeste nimel, kes neid teenuseid ootavad.

01:08 Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

01:08 Peeter Laurson

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Loen seletuskirjast tabelit "Määratud ja prognoositud keskmised töövõimetuspensionid aastatel 2011–2019". Kui töövõimekadu on 100%, siis on pensioniks määratud 270 eurot. Kuidas teie arvates see inimene, kes on töövõime täiesti kaotanud ja kellel on sellega seoses ilmselt ka omad kulud, saab hakkama 270 euroga? Mille järgi sellist keskmist pensioni määratakse või kas on olemas mingid kriteeriumid, kust selline summa on võetud?

01:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Ma arvan, et te vaatasite eelnõust neid tabeleid, mis kirjeldasid praegust situatsiooni, lähtuvalt sellest, kui palju inimesele on pensioni määratud. Te nimetasite 100%-list töövõimekadu. Tabel näitas, kui palju need inimesed praegu pensioni saavad. Me oleme arvestanud, et see sihtrühm hakkab uue seaduse raamides saama 320 eurot. Neile inimestele ei ole aktiivsusmeetmed kohustuslikud, aga kui nad suudavad neid kasutada ja rakendada ning tulla kaitstud töökeskkonnast välja avatud tööturule, siis ka nende pension säilib kuni teatud tasemeni.

01:08 Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

01:08 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea minister! Kui ma vaatan kooskõlastusringi ja seda, kes on nagu punti võetud, siis tekib väga huvitav küsimus. Poolteist aastat tehti suurt tööd, aga alles siis kutsuti meeskonda Eesti Puuetega Inimeste Fondi liikmed. Mille tõttu võis juhtuda, et puudega inimesed protesteerivad selle seaduse vastu ja nad ei ole sellega rahul? Me näeme, et neid ei olegi püütud väga tugevalt seaduse väljatöötamisse haarata. Mis tunne võib praegu siin puldis olla, kui sa tunned, et seadus pole väga hea, aga kaitsma seda peab?

01:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Minu andmetel olid kõige suuremad ja olulisemad organisatsioonid sellesse töösse kaasatud algusest peale. Osa nende liikmetest on olnud isegi lepingulises töösuhtes, selleks et seda reformi välja töötada. Puuetega inimeste koda, kes esindab kõiki puudega inimeste organisatsioone, oli kaasatud esimesest päevast alates. See on väga oluline märk. Kui organisatsioonid on määranud endale üleriigilise esinduse, siis mis laiemat pinda võiksime veel kasutada? Nii et ma ei saa päriselt nõustuda sellega, mida te väidate.

01:08 Esimees Eiki Nestor

Margus Tsahkna, palun!

01:08 Margus Tsahkna

Aitäh! Hea minister! Sellele eelnõule on ette heidetud ja minu arvates põhjendatult, et see ei ole piisavalt läbi mõeldud ega argumenteeritud, vastupidi näiteks lastekaitseseaduse eelnõule. Siin on väga palju küsitavusi. Toon ühe näite. Algul oli töövõime hindamise maksumuseks planeeritud 250 eurot, nüüd on see vähenenud kuni 50 euroni. Samal ajal teeb Sotsiaalkindlustusamet praegu puude määramisel hindamist 10–12 euroga. Need jooksu pealt tehtud muutused on niivõrd suured. Me kuulsime sotsiaalkomisjoni avalikul istungil, et ka metoodika ei ole lõpuni selge. Te võite muidugi öelda, et küll me siin Riigikogus teeme seda eelnõu paremaks, aga tegelikult on see pädevus valitsusel. Kõike seda arvestades selgitage, palun, kuidas need maksumused nii kiiresti muutuvad! Äkki peate üldse õigeks, kui valitsus tuleks selle eelnõuga uuesti siia?

01:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Tõepoolest, mingil hetkel käis ka ajakirjandusest läbi hindamise maksimummaksumus, mis oli 250 eurot. Töötukassa juhi Meelis Paaveli selgitus oli ju seotud sellega, et esialgsete hinnangute põhjal pidasid ekspertarstid maksimummääraks 150 eurot ning töötukassa arvestas sinna juurde kõik maksud, lisaks veel käibemaksu, lähtudes sellest, et ta ostab teenust jne. Need hinnangud tulenesid kehtivast haigekassa hinnakirjast ja eriarsti esmase visiidi maksumusest koos õetasu ja ka nn ruumikuluga. Kui tegemist on nn paberil hindamisega, siis on maksumus umbes 50 eurot, ja kui tegemist on visiidipõhise hindamisega, siis 90 eurot. Kui tegemist on selliste raskemate juhtudega, mis vajavad täiendavat eriarsti vastuvõttu – neid on umbes kolmandik nendest raskematest juhtudest –, siis nende kulu võibki tõusta 150 euroni. Sellest lähtuvalt on need arvutused tehtud, aga lõplik hind selgub hanke käigus. Kuid ma ei näe ühtegi eeldust, et see hind võiks tulla kaks või kolm korda kõrgem kehtivast hinnast.

01:08 Esimees Eiki Nestor

Juhan Parts, palun!

01:08 Juhan Parts

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud minister, ma sissejuhatuseks tunnustan teid! Olete siin hästi vastu pidanud. Lugesin tänasest Eesti Ekspressist, et Reformierakond peab teie ametisse asumist suureks ebaõnnestumiseks. Minu arvates olete küll teie ise ka Reformierakond. Aga ma arvan, et seda eelnõu saaks selgemaks teha ikkagi töökohtade küsimuses. Me kulutame palju raha, et aidata tuhandeid, loodetavasti kümneid tuhandeid inimesi tööturule tagasi. Ka praegu tööturul olevatel inimestel on pidevalt struktuurne probleem tööturul oleva lõhe tõttu, sest nende oskused ei vasta enam nõudmistele. Mis on ikkagi see vastus, see programm, see kava, need meetmed? Te räägite sellest kogu aeg üsna abstraktselt. Mis aitaks tekitada usku, et me suudame erasektoris selliseid töökohti luua?

01:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui alustada teie küsimuse sissejuhatusest, siis te ilmselt viitasite ühele ilukirjanduslikule tekstile, mis ilmus Eesti Ekspressis. Ma pean tunnistama, et kõik, mida seal kirjeldati, oli isegi vähem usutav kui muinasjutud, mida ma õhtuti lastele ette loen. Aga kui minna edasi, siis on mitu aspekti, mis panevad uskuma, et me suudame neid töökohti luua. Teie ministrina alati kaitsesite investeeringu- ja eksporditoetusi, et meie ettevõtted oleksid konkurentsivõimelised ja suudaksid luua töökohti ning tuua Eestisse välisinvesteeringuid. Kui me vaatame selle reformi sisu ja küsime, kuidas on see võimalik, kui tööturul on lõhe, siis siin on kaks aspekti. Me tahame vähendada nende inimeste tööturule sisenemise kulusid, toetades ettevõtjaid töökohtade loomisel. Selleks on ju mitmed meetmed: sotsiaalmaksu tasumine kuumääralt, töökoha ümberkohandamise toetamine, palgatoetus puudega inimesele teatud aja jooksul. Aga kui me vaatame nende inimeste sissetulekuid, siis näeme, et kõige suurem sissetulekuvahemik jääb 300 eurost natuke alla 600 euroni. See tähendab, et nende mitmekümne tuhande inimese elukvaliteedi parandamiseks, kelle teenistus jääb vahemikku 0–100 eurot või 100–256 eurot, piisaks esmaetapis ka sellest, kui nad teeniksid näiteks 500 eurot. Nii et kõik see loob need eeldused ja võimalused. Kui meil ei oleks sellesse usku, siis me seda reformi kindlasti ei teeks. Aga seadusandja on seadnud selle sihtmärgi juba üle kahe aasta tagasi. See on väga kindel märk, et nii valitsus kui ka Riigikogu peavad seda reformi väga oluliseks ja usuvad sellesse.

01:08 Esimees Eiki Nestor
Erki Nool, palun!

01:08 Erki Nool
Aitäh! Austatud minister! Huvitav on teie juttu kuulata. Eelmise punktina arutasime lastekaitseseadust. Ma ei tea, kas te olete kursis, aga lastekaitsega tegelevad inimesed, kes on kõrgharidusega ja väljaõppinud professionaalid, saavad kohalikes omavalitsustes palgaks just teie nimetatud summasid, 500 eurot ja isegi natuke vähem. Aga minu küsimus on teile kui suurele praktikule. Kui näiteks Tartus Tammelinnas teie sõbrad tahavad palgata endale puudega inimest kojameheks, kuidas siis seadus saaks neid aidata, et nad saaksid palgata selle puudega kojamehe, kellel on osaline töövõime?

01:08 Minister Urmas Kruuse
Aitäh! Seal on mitu võimalust. Esimene võimalus on see, et töötukassa abil viiakse kokku see inimene, kes soovib tööd teha, ja teadmine, et Tammelinnas on vaja kojameest. Teine võimalus on see, et see potentsiaalne kojamees on 5–10 aastat olnud pensionil ega ole üldse aktiivne. Siis oleks viimane aeg, et kohalik sotsiaalhoolekande töötaja, kes tunneb oma piirkonda kõige paremini – Tartus on mitmeid piirkondi –, läheb selle inimese juurde ja ütleb, et nüüd on aeg lõpetada passiivne olek ning leida võimalus oma sissetulekut suurendada. Ta hakkab ise aktiivselt töötukassaga suhtlema. Need on praktilised näited selle kohta, mis juba iga päev toimub. Praktikuna võin kinnitada, et me oleme rakendanud sealsamas Tammelinna staadionil tööle ka inimesi, kes on olnud pikaajalised töötud. Kuigi, tõsi, me ei teinud tol hetkel vahet, kas tegemist on töövõimetuspensionäriga või lihtsalt töötu inimesega.

01:08 Esimees Eiki Nestor
Andrus Saare, palun!

01:09 Andrus Saare
Aitäh, juhataja! Hea minister! Mul on hea meel, et te Juhan Partsile vastates kinnitasite, et teil on usku. Kui ka ministril seaduseelnõusse usku ei oleks, siis me oleksime päris õnnetus olukorras. Aga ma lähen siit edasi. Kui meile fraktsioonis seda eelnõu tutvustati, siis ma sain aru, et päris uusi meetmeid tööandjatele siin pakutud ei ole. Kas olete arutanud, et võib-olla peaks ka tööandjatele eraldi meetmed siia juurde lisama, et uusi töökohti kindlasti tuleks? See kindlustaks teie usku ju veel rohkem.

01:09 Minister Urmas Kruuse
Aitäh! Tegelikult, kui me vaatame töötukassa poolt, siis täiesti uued meetmed on kaitstud ja toetatud töö. Teiseks, tugiisiku tundide arvu aastas on suurendatud 1000 tunnini. See tähendab, et kui tugiisikul on vaja inimest toetada ka töökohal, siis see võimalus on olemas. Laiendatud on ümberõppe- ja koolitusvõimalusi, lähtuvalt just nende inimeste vajadustest, kes sellesse sihtrühma kuuluvad. Nii et neid meetmeid on juurde tulnud ja need on olulised.

01:09 Esimees Eiki Nestor
Sven Sester, palun!

01:09 Sven Sester
Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Ma tulen ajagraafikute juurde. Kui see seaduseelnõu tuli Riigikokku, siis praegune peaminister ütles, et tegemist on vaat et tema lapsega. Ta andis selgelt mõista, et tema arvates läheb selle eelnõu menetlemine suhteliselt kiiresti, pidades silmas ka kevadist sisulist menetlust ja eelnõu seadusena vastuvõtmist enne suve. Hiljem ütles ta otse, et teda panid natuke imestama Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi väljaütlemised, et tuleks võtta aeg maha ning teha seda asja rahulikult ja kaalutletult, kõiki osapooli kaasates. Kas te nendite, et see kriitika on asjakohane ja kiirustamine, mis oli algul plaanis, oli mõttetu ning tulebki aeg maha võtta? Milline on teie arvates ajagraafik lähitulevikus?

01:09 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui me vaatame eelnõu ettevalmistamist, siis võib öelda, et Eestis kiirustamist ei olnud. Rootsis näiteks tehti see reform ära ühe aastaga. Aga mina isiklikult arvasin eile ning arvan ka täna ja homme, sõltumata sellest, kas ma olen minister või mõnes teises ametis, et debati sisu olulisus määrab teatud hetkel ära eelnõu menetlemise kiiruse. Minu arvates saab Riigikogu üht või teist eelnõu menetledes, lähtuvalt sellest informatsioonist, mis tal olemas on, otsustada üht- või teistpidi selle üle, kui pikk see menetlusaeg võib olla. Kui rääkida seaduse vastuvõtmisest, siis ei ole teatud mõttes vahet, kas see toimub suvel või sügisel. Vahe on ainult selles, et nagu ka sotsiaalkomisjoni esinaine on öelnud, kavatsetakse koostöös ministeeriumiga tõepoolest veel suvel tööd teha, selleks et tuua see eelnõu sügisel auväärt kogu ette ja see seadusena vastu võtta, lähtuvalt nende inimeste vajadustest, kes seda seadust ootavad. Nii et ma olen küll seda meelt, et auväärt seadusandjal oleks mõistlik sellel sügisel see seadus vastu võtta ja määrata sellele lõplik rakendusaeg.

02:06 Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun!

02:06 Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Austatud härra ettekandja! Minu küsimus puudutab kaasamist. Kui seda eelnõu eelmise valitsuse ajal valitsuskabinetis arutati, siis jäeti valitsusliikmetele mulje, et see on puudega inimeste organisatsioonidega põhjalikult läbi arutatud. Nüüd on pilt sootuks teine. Teisipäeval andsid puudega inimeste organisatsioonide esindajad parlamendile üle palvekirja, et just nimelt nende mittekaasamise tõttu ei tuleks eelnõu sellisel kujul edasi menetleda, vaid see tagasi lükata. Ajakirjanduses kõlasid väited, et puudega inimeste organisatsioone on mõjutatud projektitoetuste vähendamisega, et nad ei julgeks oma seisukohti väljendada. Millest niisugused väited on tingitud? Kas te oskate kommenteerida, kes ja mis asjaoludel need väited on esitanud?

02:06 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Esiteks, selle viimase informatsiooni kohta, justkui oleks keegi kedagi mõjutanud, saan öelda, et minu teadmist mööda selliseid ähvardusi ei ole olnud. Teiseks, kui ma õigesti mäletan ka mõne isiku intervjuud, siis projektitoetuste äravõtmisest seal küll juttu ei olnud. Kolmandaks, ministrina taunin ma kindlasti igasugust mõjutamist. Aga ausalt öeldes ei näe ma küll ühtegi hooba, kuidas saaks võimalikke projektitoetusi ära võttes ükskõik millist organisatsiooni hirmutada. Toetuste eraldamise otsuseid ei tee üks inimene, vaid otsustavad üldjuhul töögrupid või otsustusorganid, kuhu kuulub rohkem kui üks inimene.

02:07 Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

02:07 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Kui seda töövõimetoetuse seaduse eelnõu üle anti, siis teie ja Reformierakond olite väga optimistlikud selle eelnõu menetluse suhtes. Sotsiaaldemokraadid olid aga väga kriitilised ja leidsid, et see eelnõu on toores. Kas te võite lühidalt kirjeldada, mis on peamised erimeelsused koalitsioonierakondades, et arvamus menetluse küpsuse kohta on nii erinev? Või on see olnud lihtsalt sotsiaaldemokraatide jonn? Puudega inimeste eilse meeleavalduse tulemusena esitas sihtrühm, kellele me seda seadust teeme, ettepaneku võtta eelnõu menetlusest tagasi. Täna valitsus juba ühe sammu tegi ja võttis tagasi ühistranspordiseaduse eelnõu. Kas te olete alustanud peaministriga konsultatsioone sellel teemal, et ka see eelnõu tagasi võtta?

02:07 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui te küsite seda, kas me oleme arutanud eelnõu tagasivõtmist, siis seda me kindlasti teinud ei ole, vastan ma teile täna siin puldis. Meil ei ole olnud ka mõttes seda eelnõu tagasi võtta. Ministrina toetan ma endiselt debatti parlamendis, selleks et seadus saaks igapidi ideaalilähedaseks. Ma ei näe põhjust seda eelnõu tagasi võtta. Ma jään selle juurde, et auväärt Riigikogu võiks eelnõu sügisel peale arutelusid seadusena vastu võtta.

02:07 Esimees Eiki Nestor
Ken-Marti Vaher, palun!

02:07 Ken-Marti Vaher
Austatud juhataja, suur tänu! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab eelnõu lehekülge 24, kus on juttu muudatustest politsei ja piirivalve seaduses. Ma pean silmas eelkõige õiguskaitseametnike, nii politseinike kui ka prokuröride töövõimetuspensione. Praegu saavad päris mitmed politseinikud töövõimetuspensioni. Mul on teile väga lihtne küsimus. Ma olen lugenud erinevaid seadussätteid ja tean ka neid arutelusid, mida on selle eelnõu väljatöötamisel peetud. Arutelud on olnud pingelised ja Sotsiaalministeeriumil on olnud päris suur hulk mõtteid süsteemi muutmiseks. Kas te annate siin puldis täna politseinikele kindluse, et ka edaspidi on süsteem samasugune kui praegu? Või muutub neil midagi paremaks või hoopis halvemaks?

02:07 Minister Urmas Kruuse
Aitäh, auväärt küsija! Selle küsimuse kontekstis tuleb vaadata võimalikke garantiisid, arvestades riske, mis on seotud nende inimeste elukutsega. Kui tegemist on tööülesannete täitmisel tekkinud ründe või õnnetusega, mis kahetsusväärselt on võinud lõppeda ka surmaga, siis sel puhul makstavaid ühekordseid hüvitisi on suurendatud. Maksimummäär on kuni 20-kordne palk.

02:07 Esimees Eiki Nestor
Siim Kiisler, palun!

02:07 Siim Kiisler
Aitäh! Austatud minister! Eelnõu kohaselt saab inimene teha ka sellise valiku, et tema töövõimetoetus makstakse kas teise inimese või kohaliku omavalitsusüksuse arvele, mis on ju väga mõistlik. Aga praeguse korra kohaselt saab seda teha ainult niimoodi, et inimene peab minema töötukassasse kohale või selle avalduse notariaalselt kinnitama. Eesti Puuetega Inimeste Koda on teinud mõistliku ettepaneku, et seda võiks teha ka digiallkirjaga või e-keskkonnas. Te ei ole seda ettepanekut toetanud. Põhjendate seda sellega, et on vaja tuvastada, kas see on tõepoolest selle inimese tahe. Armas minister! Te ise annate kogu aeg digiallkirju ja keegi ei käi eraldi tuvastamas, kas see on teie tahe või ei ole. Ka teie kolleeg Urve Palo allkirjastab otsuseid digiallkirjaga ja pärast katsume meie siin tundide kaupa aru saada, kas see oli tema või kellegi teise tahe.

02:07 Esimees Eiki Nestor
Küsimus!

02:07 Siim Kiisler
Miks te ei toeta e-riiki ega ole siin nõus digiallkirjaga?

02:07 Minister Urmas Kruuse
Aitäh, auväärt küsija! Tegelikult me e-riiki toetame. Ka üks puudega inimeste organisatsioonide ettepanekuid, mis puudutas aktiivsusnõudeid, oli sellel teemal. Kui alguses jäi ettekujutus, et tuleb suhelda ainult füüsiliselt ja kohale minna, siis nüüd näeb seaduseelnõu ette, et võib suhelda ka telefoni teel või portaali kaudu. Teine asi on see, kui me räägime kohaliku omavalitsuse kaudu töövõimetoetuse väljamaksmisest. Seadusandja peab ilmselt silmas seda, et kui kohalik omavalitsus on eestkostev institutsioon, siis peab ta olema selle inimese tahtes veendunud. Ma ei vasta teie küsimusele võib-olla täpselt nii, nagu te ette kujutasite. Aga mis puudutab võimalikke lisaettepanekuid kaugemas perspektiivis, siis igal juhul on riigi soov erinevaid e-lahendusi ükskõik milliste teenuste osutamisel või kodanikega suhtlemisel laiendada.
Kas ma tohin täpsustada vastust härra Vaheri küsimusele, et ei jääks vale arvamust? Ma rääkisin aastapalgast, mitte 20 palgast. Palun vabandust, et ma ei markeerinud õigesti!

02:07 Esimees Eiki Nestor
Peeter Laurson, palun!

02:07 Peeter Laurson
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Eelnõus on kirjas, et osalise töövõimega õppivale inimesele tagatakse sissetulek õpingute perioodiks. Siinjuures töötamise või töö otsimise tingimust ei lisandu, kuna õppimist loetakse aktiivseks tegevuseks. Lähtutakse põhimõttest, et haridus ja kvalifikatsioon soodustavad töö leidmist. Aga neil inimestel, kes õpivad, ei olegi ju aega tööd teha. Kas need inimesed, kes kuskil õpivad, on põhimõtteliselt kõik osalise töövõimega, sest neil ei ole lihtsalt seda aega, kunas tööd teha? Kas sellisel juhul tagatakse ka neile see sissetulek?

02:07 Minister Urmas Kruuse
Aitäh, auväärt küsija! Me ei saa muidugi töövõimetoetust käsitada puhtalt sissetulekuna, vaid me peame seda käsitama toetusena selleks, et inimene saaks töötada. Kui inimene teeb läbi hindamise ja selgub, et ta vastab nendele kriteeriumidele, siis kindlasti tema suhtes need meetmed rakenduvad. See tähendab, et kui ta samal ajal ka õpib, siis ta ei pea oma aktiivsuse tõestamiseks tegelema veel lisaasjadega. Aga väga paljud üliõpilased töötavad ka praegu, selles mõttes ei näe ma siin vastuolu.

02:07 Esimees Eiki Nestor
Sven Sester, palun!

02:07 Sven Sester
Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Ma tulen tagasi selle teema juurde, mille tõstis üles Helir-Valdor Seeder. Küsimus oli peaasjalikult seotud sotsiaaldemokraatide rolliga selle eelnõu menetluse käigus. Te jätsite tegelikult küsimuse sellele osale vastamata. Ma täpsustan seda küsimust sellega, et ma vaatan, mida on öelnud sotsiaalkomisjoni esimees sotsiaaldemokraat Heljo Pikhof. Ta ütles mõni päev tagasi väga selgelt, et selle eelnõuga ei saa kiirustades edasi minna, sest on terve hulk punkte, mis vajavad muutmist. Ta ütles, et muudatusettepanekuid tuleb suure tõenäosusega palju. Ka oma fraktsioonis on nad arutanud seda, et muudatusettepanekuid kindlasti välja käiakse, aga ei ole veel täpsustatud, millised ettepanekud just tulevad. Kas sotsiaaldemokraadid ajavad praegu mingit kiusu või ei ole teil omavahelist kommunikatsiooni koalitsiooni sees? Millest on tekkinud selline huvitav olukord, et te räägite praegu natukene erinevat keelt, Reformierakond *versus* sotsiaaldemokraadid? Äkki kommenteerite paari sõnaga?

02:07 Minister Urmas Kruuse
Aitäh, auväärt küsija! Ma palun vabandust eelmiselt küsijalt, kui ma jätsin millelegi vastamata! Kui me räägime, et Sotsiaalministeeriumist läks see eelnõu valitsusse kahe ministri allkirjaga ja rakenduskuupäevad olid täpselt samad, siis on näha, et ei olnud mingeid erimeelsusi. Kui ükskõik milline Riigikogu komisjon menetluse käigus leiab, et eelnõu on vaja täiendada, siis on see minu arust ääretult positiivne. Minu arvates on praegune Riigikogu andnud märku, et ta ei kavatse olla kummitempel. See on minu arust topeltpositiivne. Ma ministrina tunnen selle üle ainult heameelt. Kui me vaatame saabunud ettepanekuid, siis nende suur hulk ei anna alati märku sellest, et kõik need ettepanekud on täpselt ja konkreetselt tehtud selle eelnõu valguses. Me näeme debati käigus, et selle eelnõuga käsitletava töövõimereformi osa kohta, mis on üks osa kogu sellest reformist, on esitatud ka selliseid ettepanekuid, mis otseselt ei võimalda probleeme lahendada selle konkreetse meetme kaudu, vaid need on täiendavad või eraldiseisvad teemad. Nagu sotsiaalkomisjoni esimees on lubanud ja meie ministeerium on öelnud, me kavatseme teha väga tihedat koostööd, et need ettepanekud kõik läbi töötada, siis tulla komisjoni otsuse kohaselt siia saali ja jätkata menetlust kuni lõpuni.

02:07 Esimees Eiki Nestor
Juhan Parts, palun!

02:07 Juhan Parts
Aitäh! Mul on kaks küsimust ühes küsimuses. Esiteks, töötukassa, mis on valitsusest sõltumatu institutsioon, saab lisaks sellele, et ta pakub klassikalisi tööturuteenuseid ja tegeleb n-ö potentsiaalsete tööturuga liitujatega, endale nüüd vaieldamatult hulgaliselt sotsiaalsüsteemi ülesandeid. Seda on tööandjad kas kõvema või vaiksema häälega kritiseerinud. Kas on võimalik edaspidiste arutelude käigus

leida mõistlik lahendus, et me ei muudaks töötukassat sisuliselt ministeeriumiks või ministeeriumi allasutuseks? See on üks küsimus. Teiseks, lisaküsimus on nendesamade 600 lisatöökoha kohta töötukassa süsteemis. Paljud asjatundjad – ma võin nimetada professor Lauristini –, kelle arvamust me selles küsimuses respekteerime, on öelnud, et meil ei ole sellise ettevalmistusega inimesi. Kas Sotsiaalministeerium on esitanud riikliku tellimuse?

02:07 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Seaduse esimese etapi rakendamine kestab aastani 2020. Me oleme saanud töötukassa nõukogu kaudu heakskiidu nii tööandjatelt kui ka kõikvõimalikelt sotsiaalpartneritelt, k.a ametiühingutelt. Seetõttu võib öelda, et heakskiit on olemas. Nüüd vastan küsimuse teisele osale, kas on kindlust, et see protsess on jätkusuutlik ja töötukassast ei saa ministeeriumi osa. Tuleb öelda, et juhtumikorraldajad võetakse tööle inimeste reaalsetest vajadustest lähtudes. Puudega inimeste organisatsioonide ettepanek on olnud see, et need inimesed, kes töötukassas tööl on, ei suhtleks inimestega kiirmeetodil ehk 3–5 minutit, nii nagu see oli kõige suurema kriisi perioodil, kui töötute arv oli ligi 100 000. Sellest lähtuvalt on arvestatud, et üks juhtumikorraldaja tegeleb umbes 100 juhtumiga (kliendiportfellis on 80 või 120 juhtumit). Juhtumite keerulisuse astme põhjal kujuneb ka kliendiportfell. Nii et see on tehtud praktiliste kogemuste põhjal. Juhtumikorraldaja peab kindlasti hakkama käima rohkem majast väljas, suhtlema võrgustike, kohalike omavalitsustega ja MTÜ-dega, kes kõik selles süsteemis osalevad.

02:07 Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun!

02:07 Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Härra minister! Te minu eelmise küsimuse esimesele osale tegelikult ei vastanud. Seda reformi on ette valmistatud mitu aastat. Seletuskirja lisana on olemas kooskõlastustabel, kus on puudega inimeste organisatsioonide seisukohtade kohta märgitud, on neid siis arvestatud või osaliselt arvestatud või on asja selgitatud või kedagi informeeritud. Aga 24 tundi tagasi tegid puudega inimeste organisatsioonide esindajad Riigikogule ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Miks need organisatsioonid teie hinnangul selle ettepaneku tegid?

02:07 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Ma olen ääretult õnnelik selle üle, et Eesti on demokraatlik riik ning iga inimene ja institutsioon saab oma tahet väljendada ükskõik millisel moel, olgu siis meeleavaldusel, piketil või mõnel muul kombel. Ma olen selle kahe ja poole kuu jooksul tunnetanud, et nn statistiline koostöö ja kooskõlastamine on olnud päris muljet avaldav, aga ma pean tunnistama, nagu ma tegin ka mõni tund tagasi, et minu arvates ei ole ka nende organisatsioonide sees kommunikatsioon alati selline, nagu oleks vaja. Mõned küsimused on tõstatatud võib-olla natuke emotsionaalselt ja hüsteeriliselt. Aga ma tunnustan neid inimesi, kes oma arvamust kõva häälega väljendavad. See annab tegelikult debatile sisu juurde.

02:07 Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

02:07 Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister! Eelnõu § 10 kohaselt väljastab töötukassa inimese soovil talle dokumendi, mis tõendab tema osalist või puuduvat töövõimet. Eesti Patsientide Esindusühing on teinud ettepaneku, et võiks ka kindlaks määrata, et see dokument väljastatakse vastavalt isiku taotletud viisile. Seda ettepanekut ei ole te toetanud ja olete vastuseks kirjutanud, et dokumendi väljastamise viisi kujundab praktika. Kas siiski ei võiks patsientide esindusühingule vastu tulla ning see muudatus sisse viia? Muidu tekib samamoodi mure, et hakatakse inimest väntsutama, e-riik selles valdkonnas ei toimi ja inimesel tuleb dokumendile ise järele tulla. Ka mu eelmine küsimus oli selle kohta. Mure on arusaadav. Miks te ei võiks arvestada ettepanekut, et inimene saaks dokumendi tema taotletud viisil?

02:07 Minister Urmas Kruuse

Aitäh! Selles süsteemis on praegu kaks institutsionaalset osapoolt: nendega, kes on osalise töövõimega, tegeleb üldjuhul töötukassa, teistega Sotsiaalkindlustusamet. Kindlasti on olemas erinevad võimalused dokumente saada. Aga me peame arvestama, et näiteks tervise infosüsteemi andmeid vabalt ühel või teisel moel liigutada ei saa, vaid inimene peab andma konkreetse loa, kes ja kuidas saab neid andmeid vaadata. Ma olen veendunud, et kui meil on pärast reformi käivitamist viieaastane kogemus, siis võib nii mõnigi nüanss muutuda. Kindlasti peaks süsteem muutuma paremaks võimaliku otsese kasusaaja ehk tööotsija suhtes.

02:07 Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

02:07 Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Tegemist on väga tõsise ja olulise eelnõuga, mis puudutab väga paljusid inimesi. Ma olen mitu tundi kuulanud seda arutelu siin, aga pole ikkagi saanud vastust küsimusele, mis mul tekkis, kui ma kohtusin puudega inimestega. Selle seaduse idee ja eesmärgid on väga üllad ja suured. Aga keegi ei saa aru või ei ole teie minu arvates osanud piisavalt selgitada, kuidas nendeni jõuda ja mis selles eelnõus siis positiivset on, et töövõimetute inimeste elu paremaks läheks.

02:07 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Kui te eelnõu tähelepanelikult läbi lugesite, siis te teate, et sellel eelnõul on palju üllaid eesmärke. Üks üllas eesmärk on suurendada inimeste sissetulekuid, parandada nende võimet ise hakkama saada ja nii parandada nende elukvaliteeti, siduda nad ühiskonda sotsiaalselt väärtuslikumana ja muuta süsteem jätkusuutlikumaks. Ma toon ainult ühe fakti: aastast 2000 kuni tänaseni on töövõimetuspensionäride arv kasvanud 2,2 korda. Kui me mitte midagi ei tee, siis see kasvab veelgi ja ma saan kindlasti lubada, et õnnetute inimeste hulk sel juhul kasvab.

02:07 Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

02:08 Erki Nool

Aitäh! Hea minister! Ma loen, mida on seletuskirjas öeldud eelnõu § 11 kohta. See lõpeb niimoodi: "Puuduva töövõimega inimesele tagatakse sissetulek. Sealjuures aktiivsusnõudeid ei kohaldata, kuigi inimene võib meetmetes osaleda vabatahtlikult." Eelmine lõik, mida ka kolleeg Laurson puudutas, kõlab nii: "Osalise töövõimega õppivale inimesele tagatakse sissetulek õpingute perioodiks." Kui inimene on osalise töövõimega, äkki on ta siis ka osalise õpivõimega? Kui kaua inimene võib siis eri koolides õppida? Kas võib olla nii, et õpib juristiks, siis pottsepaks, siis üritab arstiks õppida ja niimoodi muudkui õpibki? Kuna õppimist loetakse aktiivseks tegevuseks, siis ei pea ta ka töökohta endale otsima. Tingimusi talle ei seata ja makstakse ilusasti töövõimetoetust edasi. Kui kaua see on võimalik? Eelnõu §-st 11 see ei selgu.

02:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Selleks, et inimene saaks töövõimetoetust, on vaja teda hinnata. Seda teevad eksperdid. Järelikult tuvastatakse, kas ta on osalise töövõimega või tal töövõime puudub, nii võib üldiselt öelda. Ma toon näite. Kui inimene on osalise töövõimega, siis võib see tähendada, et tema psüühika on normaalne, tema aju töötab normaalselt ja ta on võimeline õppima, aga ta ei pruugi hakkama saada mingi muu töösooritusega, mis on seotud kas füüsilise koormusega või mingite spetsiifiliste teadmistega. Ehk õpivõime ja osaline töövõime teineteisele ei vastandu. Kui inimene tõepoolest õpib 30 aastat – meil on ju elukestev õpe –, siis see tähendab, et ta ei paranda õppimisega oma elukvaliteeti. Tema töövõimetoetus jääb samaks kuni selle hetkeni, kui see ära võetakse, lähtuvalt sellest, et tema tervislik seisund on paranenud. Tema seisund võib jääda samaks või halveneda, isegi nii palju, et ta muutub põhimõtteliselt täiesti töövõimetuks. See on valiku koht. Aktiivsusnõue oma olemuselt tähendab seda, et inimene ei ole toetuse või praeguses mõttes pensioni saajana passiivses positsioonis. Kui inimene praegu saab pensioni, siis tal üldjuhul ei ole mingit kohustust, ta võib töötada ja võib mitte töötada. Aga nüüd see muutub, enam päris nii ei saa. Kui inimene õpib, siis ta on kindlasti ühiskonnaga

paremini sotsiaalselt seotud ehk tema teatud sotsiaalsed kvaliteedinäitajad on paremad. Aga ma väga ei usu sellesse, auväärt küsija, et inimesed saavad 40 aastat järjest ilma tööle minemata õppida.

02:08 Esimees Eiki Nestor

Ken-Marti Vaher, palun!

02:08 Ken-Marti Vaher

Suur tänu, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus käsitleb eelnõu üldsätteid ja § 2 "Õigustatud isikud". Siin on öeldud, et isikud, kellel on õigus töövõime hindamisele ja töövõimetoetusele, on inimesed alates 16. eluaastast kuni vanaduspensionieani. Lõige 3 annab teatud erandid, mille puhul on võimalik nooremate või vanaduspensioniealiste inimeste töövõimet hinnata. Eestis teadupärast on ka vanaduspensionäridel võimalik töötada. Mis põhjusel on lõikes 1 sätestatud just selline ajapiirang? Seletuskirjast ma küll lugesin lõike 3 kohta, seal on kirjeldatud neid erandeid, mis tulenevad eriseadustest. Aga võib-olla te selgitate, mistõttu see õigus on sätestatud just kuni vanaduspensionieani ja miks ei võiks seda õigust olla ka pensionäridel?

02:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! See töövõimereform oma objektiivses sisus tervikuna käsitleb tööealist elanikkonda. Ma rääkisin enne ka töövõimetoetusest seda, et kui inimene jõuab pensioniikka ja tema pension on suurem kui töövõimetoetus, siis ta hakkab saama oma pensioni. Eakatel inimestel on ka täiendavad ümberõppevõimalused. Vaatame reformi tervikuna ja Euroopa Liidu võimalikke meetmeid. Meil on kavandatud ka meetmed, mille ühine nimetaja võiks olla 55+. Kui me vaatame tööturgu, siis me ei saa peita pead liiva alla. Ka pensionieale lähenevate inimeste võimalus tööturul osaleda võib ühel või teisel põhjusel ilma ümberõppe või aktiivsusnõueteta väheneda, nad võivad tööturult välja kukkuda. Praegu minnakse eelpensionile juba 59-aastaselt ehk need inimesed kukuvad tööturult välja. Kõik töökäed on vajalikud, aga me ei arvanud, et me peaksime peale nn pensioniiga kehtestama aktiivsusnõudeid.

02:08 Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

02:08 Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Aeg on küll hiline, aga ma loodan väga, et ma saan siiski oma küsimusele sisulise vastuse. Te ütlesite enne, et te olete õnnelikud puudega inimeste meeleavaldusel tehtud ettepaneku üle võtta eelnõu tagasi, kuna see näitab demokraatia küpsust meie ühiskonnas. Sotsiaaldemokraatide vastuseisu kohta selle eelnõu kiirele menetlemisele ütlesite, et teil on ka selle üle hea meel, sest see näitab, et parlament ei ole kummitempel. Aga minu küsimus oli, mis on need sisulised etteheited, erimeelsused või puudused, mida puudega inimesed ja sotsiaaldemokraadid on esitanud, miks nad niisugusel moel on reageerinud. Seletuskirjas ei ole selle kohta midagi öeldud. Ma palun, et te kirjeldate peamisi etteheiteid!

02:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Ma küll ei mäleta, et ma oleksin olnud õnnelik selle üle, et tehti ettepanek eelnõu tagasi võtta. Olin õnnelik selle üle, et meie riigis on võimalik vabalt tahet ja meelt avaldada ega pea kartma repressiivmeetmeid. See oli minu mõtteavalduse sisu. Vaatame neid ettepanekuid. Tõepoolest, osaga neist on arvestatud ja minu meelest just oluliste ettepanekutega, näiteks ettepanekuga selle kohta, millisest sissetulekupiirist hakkab töövõimetoetus vähenema. Üks ettepanek puudutas õppimisaktiivsust alates 30. eluaastast. Aga võtame konkreetselt need ettepanekud, mida meile on saatnud omastehooldajad oma kirjaga. Hoolimata sellest, kui pingsalt ma neid ettepanekuid loen, pean tunnistama, et osa neist on juba arvestatud või on ettepanekute tegijatel olnud valeinformatsioon. Näiteks on ette heidetud, et eurotoetuste lõppemise järel suurendab süsteem töötuskindlustusmaksete maksjate koormust. Ma enne ütlesin, et otsus, kui suur koormus üldse võiks töötukassale jääda, tuleb teha enne 2020. aastat, lähtuvalt sellest, milline on saadud kogemus. Meil on töötukassas solidaarsusprintsiip. Praegu ma töötan ja maksan kindlustusmakseid, kui ma homme aga ei tööta, siis

ma saan toetust. Täpselt sama lugu on nende inimestega. Millisel alusel me ütleme, et need inimesed ei ole töötukassa mõttes õigustatud isikud? Kas sellepärast, et töövõime kaotuse tõttu ei ole neil olnud eelnevat võimalust tööturule minna? Kas me selle tõttu jätame nad sellest toetusest ilma? Ma ei aktsepteeri seda, ma ei saa sellega nõus olla. Kõik tehtud ettepanekud ei ole aktsepteeritavad. Oma olemuselt ei saagi kõik ettepanekud aktsepteeritavad olla, sest me oleme seotud mitmesuguste võimaluste ja kohustustega. Aga ma olen õnnelik selle üle, et käib väga elav debatt ja see ei käi vaikselt.

02:08 Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

02:08 Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Oma eelmises vastuses minule ütlesite, kui ma teist õigesti aru sain, et puudega inimeste sissetulekud suurenevad. Mul on siin ees Eesti Puuetega Inimeste Koja kiri, kus kurdetakse, et eelnõu karistab töötavaid puudega inimesi. Kuidas siis lood on? Kas midagi on siin lahti rääkimata? Võib-olla veel tõsisem probleem on see, et eelnõu ei too puudega inimestele juurde võimalusi töötada, küll aga suurendab halduskoormust. Minu arust on eriti oluline töökohtade teema. Kui võrreldes praegusega ei teki ettevõtetel suuremat motivatsiooni puudega inimesi tööle võtta, kust siis need töökohad ikkagi tulevad? Me võime eesmärke püstitada, kuid see seadus ei näita teed, kuidas nende täitmiseni jõuda.

02:08 Minister Urmas Kruuse

Ma eelnevalt ütlesin, et ligi pooled nendest inimestest ei tööta ja mitmekümnel tuhandel inimesel on sissetulek alla 250 euro. On selge, et nende meetmete abil nende inimeste perspektiivne sissetulek suureneb, lähtuvalt sellest, kas nad enne ei teeninud üldse või kui palju nad teenisid.

02:08 Esimees Eiki Nestor

Jüri Jaanson, palun!

02:08 Jüri Jaanson

Austatud juhataja! Austatud minister! Head kolleegid on huvi tundnud uue töövõimetoetuse seaduse vastu ja samuti töövõimereformi vastu tervikuna. Aga mina küsin hoopis seda, kas praegune sotsiaalsüsteem võimaldab püsiva töövõimetusega inimesel saada aktiivset ja süsteemset toetust, selleks et leida endale mingisugune väljund ühiskonnas, kas töökoht, tegevus või õppimisvõimalus. Kas sotsiaalsüsteem suudab teda aidata?

02:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui me räägime praegusest süsteemist, siis kindlasti, võrreldes uue süsteemiga, on need võimalused väiksemad ja passiivsemad. Uus süsteem laiendab neid võimalusi aktiivsusnõuete abil, muutes ühiskonna suhtumist ja pakkudes mitmeid toetusmehhanisme. Praegu ei suuda me ilma lisavahendeid kaasamata pakkuda nii palju aktiivsusmeetmeid, sotsiaalhoolekande meetmeid ega abivahendeid, me ei suuda töökohtade ja kodude ümberehitamist toetada sellisel määral, nagu seda vajatakse. Nii et kindlasti, jah, uus süsteem toetab seda rohkem.

02:08 Esimees Eiki Nestor

Jüri Jaanson, palun!

02:08 Jüri Jaanson

Siin saalis on paaril korral kostnud sõnavõttudest arusaam, et see töövõimereform võib olla natukene kiirustades kokku klopsitud ja Riigikokku toodud. Kas te kirjeldaksite reformi ettevalmistamise protsessi Sotsiaalministeeriumis?

02:08 Minister Urmas Kruuse

Aitäh! Selle protsessi ettevalmistus algas ju Riigikontrolli auditist, kus juba 2010. aastal väga selgelt juhiti tähelepanu sellele, et süsteem on jätkusuutmatu, need inimesed on jäetud ühiskonnast kõrvale, aga

nendega on vaja aktiivselt tegelda ning toetuse maksmine tuleb siduda aktiivsusnõuetega ja sissetulekuga ehk sissetuleku suurenedes tuleb toetust vähendada. Mul on ülevaade ka viimase poolaasta jooksul eri töörühmades tehtust, selle kohta on mitu A4-formaadis lehte. Võime alustada OECD soovitustest ja lõpetada Euroopa institutsioonide eestvedamisel töögruppide moodustamisega jne. Kui ma vaatan statistiliselt, siis võin öelda, et see protsess on olnud ääretult mitmekülgne. Aga ma rõhutan veel kord, et ilmselt on vaja veel suhelda ja kaotada võimalikke hirme, mis ühiskonnas on tekkinud, et need inimesed, kes seda reformi väga ootavad, saaksid selle vilju maitsta.

02:08 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Algataja ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Komisjoni ettekandja on sotsiaalkomisjoni liige Jüri Jaanson. Palun!

02:08 Jüri Jaanson

Austatud juhataja! Head kolleegid! Uus päev on käes ja aeg on asuda sotsiaalkomisjoni tegemisi tutvustama. Sotsiaalkomisjon arutas töövõimetoetuse seadust viiel korralisel istungil ja lisaks veel ühel erakorralisel istungil. Nendest viiest korralisest istungist kaks istungit olid avalikud, ülejäänud arutelud olid tavalised.
Esimene istung toimus 3. juunil. Sotsiaalkomisjon kuulas ära Saar Polli uuringu töövõimetoetuse seaduse mõju kohta. Uuringust tehti meile kokkuvõte ja toodi välja mitmed olulised asjad. Rõhutati, et töövõimereformi elluviimisel on oluline teha koostööd tööandjatega ja tuleb pöörata tähelepanu töökohtade pakkumisele keskustest eemal. Tehti ettepanek selgitada välja kohalike omavalitsuste võimekus töökohtade loomisel jne. Sotsiaalkomisjoni liikmed kuulasid kokkuvõtte ära, esitasid küsimusi ja võtsid uuringu tulemused teadmiseks.
Järgmisel istungil, mis toimus 9. juunil, valmistati ette töövõimetoetuse seaduse eelnõu esimest lugemist. Seal olid kohal minister ja Sotsiaalministeeriumi töötajad, kes tutvustasid meile seda eelnõu lähemalt. Minister tegi seaduseelnõust põhjaliku ülevaate. Ta tõi välja, et eelnõu võimaldab tegelda töövõimekaoga inimeste töökeskkonna parandamisega ja muude selliste oluliste asjadega, mis on tähtsad nii tööandjatele kui ka töövõimekaoga inimestele. Samuti rõhutas minister, et töövõimetoetuse seaduse eesmärk on saada lähemate aastate jooksul tööle 15 000 osalise töövõimega isikut ja meil on reformi elluviimiseks kasutada 180 miljonit eurot Euroopa Sotsiaalfondi raha. Ministri sõnul toetab ta eelnõu esimesele lugemisele saatmist. Samal istungil esitati ministrile ja Sotsiaalministeeriumi ametnikele ka küsimusi. Olulisemad neist on siin saalis juba kõlanud. Näiteks oli üks küsimus Eesti Töötukassasse 500 ametniku töölevõtmise kohta, millele tuli vastus, et tegelikult ei võeta tööle ametnikke, vaid juhtumikorraldajaid, spetsialiste, raamatupidajaid, kuna juhtumite käsitlemine, samuti Euroopa Sotsiaalfondi vahendite kasutamine on riigieelarve vahendite tavalisest kasutamisest töömahukam. Oli teisigi olulisi küsimusi, aga valdav osa neist esitati ka täna siin saalis ministrile, nii et ma ei hakka neid üle kordama.
Järgmine istung toimus 10. juunil. See oli avalik istung, mis toimus konverentsisaalis. Selle istungi eesmärk oli ära kuulata töövõimetoetuse seaduse sihtrühmade esindajad, samuti nende institutsioonide esindajad, kes on selle reformi elluviimisega seotud. Istungil osalesid töötukassa esindajad, TLÜ sotsiaaltöö instituudi lektor, tööandjate keskliidu esindajad, samuti Sotsiaalministeeriumi esindajad. Sihtgruppide esindajatest olid kohal kurtide liidu, arengukeskuse Avitus, hooldajate liidu, liikumispuudega inimeste liidu, pimedate liidu ja kurtide noorteorganisatsiooni esindajad ning loomulikult ka puuetega inimeste koja esindajad. Sellel istungil kuulati ära kõigi osalejate arvamused eelnõu kohta ja nende soovitused. Väga selged ettepanekud tegi selleks istungiks puuetega inimeste koda, kes tõi välja eelnõu mõned nõrkused ja esitas ettepanekuid, mida sotsiaalkomisjon saab oma edaspidises töös arutada.
12. juunil toimus järjekordne istung, kus võeti vastu menetluslikud otsused.
Viies istung oli 16. juunil, esmaspäeval. See oli taas avalik istung konverentsisaalis, kus veel kord kuulati sihtgruppide, töötukassa ja Sotsiaalministeeriumi, samuti Sotsiaalkindlustusameti esindajate seisukohti töövõimetoetuse seaduse kohta.
Täna toimus veel erakorraline istung, kus sotsiaalkomisjon täpsustas muudatusettepanekute esitamise tähtaega ja pani paika oma suvise tööplaani.
Lõpetuseks ütlen sotsiaalkomisjoni menetlusotsused, mis võeti vastu töövõimetoetuse seaduse eelnõu kohta. Esimene ettepanek oli saata seaduseelnõu täiskogu päevakorda 17. juuniks (see oli eile või nüüd

siis juba üleeile, kaks päeva on tähtaeg üle läinud). Tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada, samuti tehti ettepanekud määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. august kell 10 ja määrata ettekandjaks mind. Kõik need otsused langetas komisjon konsensuslikult. See on kõik.

02:08 Esimees Eiki Nestor
Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Margus Tsahkna Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

02:08 Margus Tsahkna
Aitäh! Soovin lisaaega.

02:08 Esimees Eiki Nestor
Kokku kaheksa minutit.

02:08 Margus Tsahkna
Lugupeetud esimees! Head töökaaslased ja head sõbrad rõdul, kes vist ei ole küll huvitatud töövõimereformist, kuigi see teema on väga oluline! Töövõimereformi on pikalt ette valmistatud. See on suur ja põhimõtteline reform, mille eesmärk on väga üllas. Ma arvan, et ükski erakond ega erivajadusega inimeste organisatsioon selles eesmärgis ei kahtle. Eesmärk on aidata erivajadusega inimesed vastavalt nende võimetele ja võimalustele tööturule. See eesmärk on üllas ja see tuleb saavutada. Samas, kui me vaatame puudega inimeste, erivajadusega inimeste organisatsioonide vastuseisu, kui me vaatame, et ka tööandjate organisatsioonid on väga skeptilised ja veel pool aastat tagasi rääkisid sellest eelnõust väga skeptiliselt ametiühingud, kes on viimasel ajal natuke vaiksemaks jäänud, siis võib öelda, et see 360 miljonit eurot ehk vanas Eesti rahas peaaegu kuus miljardit krooni maksma minev reform on halvasti ette valmistatud. Kui vastuseis on nõnda suur, siis ei saa jääda rahule selgitustega, et kõik, välja arvatud valitsus, on asjast valesti aru saanud.
Sellel kõigel on oma tagapõhi. Endine sotsiaalminister, kellest on saanud peaminister, on avalikult välja öelnud, et see reform on tema laps ja tuleb läbi viia. Samas on valitsuses vähemalt üks minister – sotsiaalminister Helmen Kütt, kes otseselt vastutab puudega inimeste igapäevaelu korraldamise eest – väga selgelt ja avalikult ning ka valitsuse istungil öelnud, et sellisel kujul seda reformi rakendada ei saa. Mis selles reformis siis puudu on? Puudu on just nimelt pool või isegi rohkem sellest, mis puudega inimesi tööturule aitaks. Me räägime sotsiaalhoolekandeteenustest, mida suures osas osutavad omavalitsused. Me räägime rehabilitatsioonisüsteemist, mis on ajast ja arust. Me räägime abivahendite süsteemi korrastamisest, mis ei vasta tänapäeva nõuetele. Me räägime ka puudega inimeste haridussüsteemist, mis ei ole ajakohane. Ma ei ole nõus ministri seisukohtadega, et meil ei ole võimalik kirjeldada ja lahendada ära kõiki probleeme, mis sotsiaalvaldkonnas on erivajadusega inimestega seotud. Kahjuks või õnneks peame just nimelt töövõimereformi rakendamise ajal rääkima ka kõikidest teistest probleemidest, kuna ainult töövõimereformi rakendades ei ole nendelsamadel erivajadusega inimestel tegelikult võimalik tööturule tulla. Sellepärast on ilmselge, et see reform on ette valmistatud puudulikult. Ma ei ütleks, et seda on tehtud kiirustades, kuna seda on ette valmistatud vähemalt kaks aastat.
Ei vasta tõele see retoorika, et kui tore, meil valitseb demokraatia, valitsus on andnud töövõimereformi Riigikogule arutada ja küll see Riigikogus korda tehakse. See pädevus, mille abil tegelikult saaks kompleksse lahenduse ette valmistada, on valitsuses. On valitsuse ja Sotsiaalministeeriumi ülesanne koos teiste ministeeriumidega see reform ette valmistada. Praegu on tuldud Riigikogusse toore ja läbimõtlemata lahendusega, mis on tegelikult erivajadusega inimeste organisatsioonidega läbi rääkimata ja kus nende ettepanekuid ei ole arvestatud. Seda eelnõu ei ole võimalik lappida mõne üksiku ettepanekuga, siin on lihtsalt pool rehkendusest puudu. Riigikogu ei ole selline koht, nagu Tootsi kool, et hea on ka pool rehkendust. Erivajadusega inimesed vajavad terviklahendust, kuna nemad on need, kes ei istu täna siin selles soojas ruumis, vaid nende elu me hakkame tulevikus korraldama.
Siin on lisaks muid küsimusi, mis on seotud pikaajaliste kohustustega. Nagu ma ütlesin, see reform läheb maksma kokku 360 miljonit eurot. Töötukassa juht Meelis Paavel on ka komisjonis välja öelnud, et praegused töötukassa jooksvad kulud, mis on aastas34 miljonit eurot, tõusevad 2020. aastaks 67 miljonile eurole. Ka minister tõdes, et tegelikult ei ole veel olemas lahendust, millise raha abil aastal 2020, kui Euroopa toetus lõpeb, neid kulutusi katma hakatakse. Need lahendusvariandid on

seletuskirjas toodud: kas riigi eelarvekulud, töötukassa kulud või kombineeritud kulud. Aga see on tegelikult väga suur kohustus, mis riigile võetakse, ja samas vastust sellele küsimusele ei ole.
Üks oluline grupp inimesi, kes on jäetud sellest tööhõiveprogrammist kõrvale, on puudega inimestega väga otseselt seotud. Need on omastehooldajad. Tegelikult peaks valitsus võtma selle eelnõu tagasi ja mõtlema, kuidas tuua tööturule neid terveid inimesi, kes on jäänud tööturult eemale, kuna nad on sunnitud hoolekandeteenuste puudulikkuse tõttu kodus viibima ja oma lähedasi hooldama. Neid on kõige lihtsam sinna tuua. Nende olukorra parandamine võiks olla osa tööhõivereformist.
Aga üks asi on selge: töötukassasse luuakse üle 500 uue töökoha. See on võib-olla ainuke selge arv selle kohta, kui palju töökohti valitsus selle 360 miljoni euro eest suudab luua. Aga kahjuks ei ole need töökohad mõeldud erivajadusega inimestele, vaid need töökohad on ametnike töökohad, ükspuha, kuidas me neid siis nimetame. On kahju, et me laseme käest võimaluse teha ära terviklik reform, millega me hõlmaksime ka sotsiaalhoolekandeteenuseid.
Tuleme nüüd poliitiliste otsuste juurde. Ma tahan pöörduda sotsiaaldemokraatide poole. Kui te ei usalda oma ministrit, siis ma ei saa aru, keda te üldse usaldate. Kui te teda ei toeta, siis on mul küsimus, mispärast on teil selline minister valitsuses. Minister Helmen Kütt on tänapäeva poliitikutest võib-olla üldse kõige pädevam inimene, kes selles valdkonnas on võimeline kaasa rääkima. Tema seisukohad on fraktsioonis isegi võib-olla paremini teada kui valitsuses ja meie komisjonis. Ma soovitan teil väga tõsiselt enne seda hääletust, mis täna tuleb, mõelda selle peale, kas te usaldate ja toetate oma ministrit või mitte. Ma tean, et teil on sel teemal olnud väga tõsiseid arutelusid.
Lõpetuseks tahangi öelda, et valitsus peaks tegelikult ise selle eelnõu tagasi võtma ning tulema siia rahulikult läbimõeldud ja puudega inimestega kooskõlastatud ettepanekuga. Seepärast teebki Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ettepaneku töövõimetoetuse seaduse eelnõu 678 tagasi lükata. Aitäh!

02:08 Aseesimees Jüri Ratas

Palun nüüd Riigikooli kõnetooli Eesti Keskerakonna ... Jah, Kaia Iva, palun! Protseduuriline küsimus.

02:08 Kaia Iva

Aitäh! Tänasel istungil, mis küll eile algas, nägime, et Vabariigi Valitsuse minister on võimeline väga kiiresti eelnõu tagasi võtma. Võib-olla on juhatusele juba laekunud Vabariigi Valitsuse vastutava ministri ettepanek see eelnõu menetlusest tagasi võtta?

02:08 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma mõtlesin ise praegu ka selle peale, aga see ettepanek ei ole veel juhatusele laekunud. Palun nüüd Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Marika Tuus-Lauli! Kaheksa minutit.

02:08 Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Austatud härra minister! Olgu kohe alguses öeldud, et Eesti Keskerakonna fraktsioon ei toeta Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide läbisurutavat, samas valdavalt eelmise valitsuse ajal kaante vahele saanud kõlava nimega töövõimereformi, mille tõttu võivad tulevikus kaotada mitmekümned tuhanded puudega inimesed, aga ka nende hooldajad, eestkostjad, pereliikmed ja lähedased. Kuigi reformist peaksid võitma eelkõige puudega inimesed, näitab eelnõu, et kõige suurem võidumees on siin tohutult kasvav riigiaparaat ehk riik ise. Töötukassa võtab tööle sadu ja sadu uusi ametnikke ning asub vastutustundetult hävitama töötukassasse kogunenud reserve. Lisaks hakatakse suurte summade eest tellima töövõime hindamise korduvaid ekspertiise. Kui palju selleks kõigeks raha kulub, pole avalikel istungitel siiani osanud öelda ei ükski minister ega ametnik, eelnõu koostajad ega keegi teine. Euroraha tuleb ära kulutada, aga keegi ei oska vastata, mis saab siis, kui see otsa lõpeb. Ajakirjanduses on väidetud, et kogu reform koos kaudsete kuludega läheb maksma umbes 400 miljonit eurot, millest 180 miljonit eurot tuleb Euroopa fondidest ja mitukümmend miljonit töötukassast, lisandub sotsiaalkindlustusraha. Kuid ka sellest kõigest ilmselt ei jätku. Näeme, et suurem osa rahast, millest peaksid võitma tervisehäiretega inimesed, kulutatakse hoopiski ära administreerimise ja süsteemi paisutamise peale. Peale eurotoetuste lõppu vajaks uus süsteem, nagu siin juba nimetati, 60–70 miljonit eurot aastas. Kust see võetakse, seda ei tea täna mitte keegi. Õhku jäävad küsimused, kelle loal võtab valitsus töötukassast hiigelsummasid ja miks kanditakse sotsiaalkindlustussüsteemi raha, mida tööandjad ja töötajad on aastaid kogunud ja mis on töötutele mõeldud. Töövõime kindlakstegemine on ju üheselt riigi sotsiaalne ülesanne.

Kõige olulisemad küsimused, mis eelnõu kohta tuleb esitada, on need, kust ikkagi tekivad need töökohad ja miks peaks tööandja palkama poole töövõimega inimese, kui senised meetmed ei ole töötanud ja tervete töötute järjekord on ukse taga. Miks peaks ta tööle võtma näiteks psüühikahäirega inimesi, kes moodustavad mittetöötavatest puudega inimestest ligi poole? Riigikogu sotsiaalkomisjoni ees esinenud sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll juht tõi mõjuanalüüsis esimesena välja selle, et uus süsteem ei paku töövõime kaotusega inimestele küllaldaselt sobivaid töökohti. Samuti ei suurene tööandjate motivatsioon puudega inimesi tööle võtta. Riik peaks siin eeskuju näitama ja täitma need ametnike töökohad, mis töötukassasse luuakse, puudega inimestega. No saame näha! Ka tööandjate esindaja ütles komisjoni istungil, et ta ei näe praegu tööandjate valmisolekut luua keerulisi eritingimustega töökohti ja vaja oleks kindlasti riigi rahalist toetust, sest iseregulatsioon siin ei toimi. Kui aga puudega inimene peakski lõpuks töö leidma, siis ei pruugi töölkäimine ennast ära tasuda. Reform ei anna praegu ikkagi tervikvastust, kuidas pääseb maal elav liikumispuudega inimene kodunt liikuma. Alustada tuleks loomulikult tugiteenustest, sotsiaaltoetustest, millest siin on juttu olnud: transporditeenus, isiklik abistaja, tugiisik, abivahendid. Vaja oleks kindlasti ka töölkäimise toetust. Sotsiaaltoetusi käsitlev eelnõu oli eile ka komisjonis, kuid küsimusi oli selle kohta väga palju. On näha, et tervikpilti ei ole. Valdkondi hoitakse lahus, töövõimelised inimesed on eraldi, eraldi on lapsed ja pensionärid. Neid inimesi hakatakse töötukassa ja Sotsiaalkindlustusameti vahet jooksutama. Taas vaadatakse kohalike omavalitsuste poole. Kuid me teame, et neil on ülesandeid niigi palju, aga raha ei ole. Minister rääkis siin ka mingist müstilisest 50 miljonist eurost, mis omavalitsustele antakse, kuid tegemist, ma sain aru, on ikkagi ühekordse summaga. Ma kardan küll, et see ei aita omavalitsustel seda probleemi lahendada.
Praegu on aktiivsed puudega inimesed hankinud hädavajalikke sotsiaalteenuseid omal kulul, kasutades selleks põhiliselt töövõimetuspensioni. Nüüd aga asendub see pension madalama töövõimetoetusega, mis hakkab vähegi normaalse teenistuse puhul kiiresti vähenema, kuni kaob üldse. Seda me kindlasti ei toeta. Osaliselt töövõimetud hakkavad töötukassast saama toetust 180 eurot kuus. See on väiksem kui puudepension. Pealegi on ju osakoormuse korral palk väga väike. Kas on mõtet teenida palka selleks, et tööl käia? Nii et motivatsioon kahaneb. Ka töövõimetoetus ju järk-järgult väheneb, alates 640 euro suurusest palgast. Puuetega inimeste koda on samuti öelnud, et see summa on liiga väike, see peaks olema ikkagi Eesti keskmine palk. Samas teame, et alates 1500-eurosest brutopalgast kaob toetus hoopiski ära.
Ei ole olemas usaldusväärset metoodikat, kuidas töövõimet ikkagi hinnatakse. Me oleme üht-teist kuulnud, aga oleme aru saanud, et metoodikat pole piisavalt katsetatud. Näiteks ei saa psüühikahäirega inimese puhul kasutada samu meetodeid, mis on õigustatud liikumispuudega inimese puhul. Loomulikult on siin väga palju aspekte. Ka haridusteemat võib siin välja tuua. Puudega inimesed rõhutasid, et oleks väga oluline nendele inimestele haridust anda, et nad ei peaks tegema ainult lihttööd, näiteks harju valmistama. Loomulikult on oluline rehabilitatsioon. Oleks vaja sotsiaalset rehabilitatsiooni, taastusravi, et aidata inimestel tervemaks saada.
Kahjuks tõi Saar Polli uuring välja, et reform ei suuda parandada inimeste toimetulekut. Vaesumine suureneb veelgi ja sellest tulenevalt suurenevad ka terviseprobleemid. Ma ei ole kunagi varem Mart Laari tsiteerinud, aga seekord meenutan tema sõnu, et töövõimereform ei lahenda mitte ühtki probleemi.
Samas, hoolimata rohkest kriitikast, mida sihtgrupid ja erialaühendused on viimasel ajal teinud, toimub, nagu te näete, praegu ikkagi esimene lugemine. Eesti Keskerakonna fraktsioon teeb ettepaneku see toores ja suurte puudustega eelnõu sellisel kujul menetlusest välja lükata. Me väga tahame, et see eelnõu saaks küpseks. Seda reformi on vaja. Me ei saa toetada ülikallist eelnõu, mis kasvatab ametnikkonda, lükkab teravate küsimuste lahendamise riigilt töötukassale ja omavalitsustele ning teeb puudega inimesest töötu. Ma esitan fraktsiooni nimel eelnõu tagasilükkamise ettepaneku. Paberit ei ole vist enam vaja?

03:08 Aseesimees Jüri Ratas

Ikka oleks paberit vaja.

03:08 Marika Tuus-Laul

Kas ikka on vaja?

03:08 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Heljo Pikhofi!

03:09 Heljo Pikhof
Kaheksa minutit.

03:09 Aseesimees Jüri Ratas
Muidugi. Kaheksa minutit.

03:09 Heljo Pikhof
Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vananeva ja väheneva rahvastikuga riigis kasvab paratamatult iga töötava inimese ülalpeetavate hulk. Kui aga maksumaksjate read kahanevad, ei suuda ühiskond nende maksudest tagada ei vanadus- ega töövõimetuspensionäridele rahuldavat elu. Seega on meie kõigi huvides luua olukord, kus võimalikult paljud inimesed leiaksid võimetekohast rakendust. Töövõimetuspensionäre on meil ligi 100 000, kolmandik nendest töötab, kaks kolmandikku aga mitte. Neist ümmarguselt 40 000, nii ütlevad küsitlused, teeks ise heameelega tööd, tahaks osaleda ühiskonnaelus ja teenida viisakat palka, kui neil ainult oleks võimalusi ja tööd. See ei ole ju vaid elatustaseme küsimus, see on ka inimväärikuse küsimus. Töövõimereform ongi selleks käivitatud, et komplekssete ja paindlike meetmete toel aidata tööle võimalikult palju soovijaid.
Selle reformi kõige suuremaks väärtuseks võib pidada mõttelaadi muutust. Osalise töövõimega inimesed on öelnud, et paljud tahaksid võimetekohast rakendust. Nad ei vaidlusta töövõimereformi vajalikkust. Samas on nad öelnud, et tuleb probleemid kindlaks teha ja otsast peale hakata. Jutt käib tõeliselt suurtest ümberkorraldustest, mis on otsapidi seotud hariduse, tervishoiuteenuste ja töökohtadega, sh osaajaga töökohtadega, ning tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustuse seadusega. Asjaomaste huvigruppide kohati vägagi õigustatud kriitikatuli on käinud laiema kaarega ja tihtipeale just sidusalade pihta. Julgen kinnitada, et sotsiaaldemokraadid on seda meelt, et ühtki töövõimereformi käsitlevat seadust ei võeta vastu uisapäisa. Selleks et töövõimereform täidaks oma keskset eesmärki ehk aitaks tööle võimalikult palju soovijaid, tuleb eelnõudega veel palju tööd teha ja küsitavused kaotada. Reform tuleb teha nii, et need, kelle jaoks see on tehtud, sellest ka võidaksid. Selleks on vaja veel põhjalikke arutelusid. Loodetavasti on sügiseks tervikpilt klaarimaks saanud. Selle eelnõu arutamise käigus ongi selgelt välja joonistunud palju lisaprobleeme, mis otseselt pole seotud eelnõuga, aga vajaksid kindlasti lahendamist. Huvigruppidega on vaja tihedat koostööd. Ma pean vajalikuks sõlmida hea tahte koostöölepe tervisekahjustusega inimeste sõlmküsimuste lahendamiseks. Tegin sotsiaalministrile ning töö- ja tervishoiuministrile ettepaneku teha tööd selle nimel, et sünniks lepe, mis teeb kindlaks valdkonna sõlmküsimused ja valupunktid ning kus on kirjas eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused koos tähtaegade ja vastutajatega, et siis neist edaspidi ka juhinduda.
Sotsiaaldemokraadid peavad reformi võtmeküsimuseks erivajadusega inimestele sobivate töökohtade olemasolu. Valitsusel tuleks koostada uute töökohtade, sh osaajaga töökohtade loomise kava ja pakkuda tööandjatele lisahoobasid, et nad oleksid huvitatud osalise töövõimega inimeste palkamisest. Riik eesotsas töötukassaga on just see, kes peaks näitama teed, värvates kas või juhtumikorraldajateks ja konsultantideks vähenenud töövõimega inimesi. Pärast tööturukoolitust, tööalast rehabilitatsiooni ja vajaduse korral tugiisiku määramist peab väiksema töövõimega inimene ju ikka tööle ka saama. Seda ka sõna otseses mõttes. Selleks tuleb lahendada transpordiküsimus, et erivajadusega inimene kaugemalt tööle pääseks, ajakohastada tuleb transporditoetuse maksmise korda. Samuti näevad sotsiaaldemokraadid vajadust töövõimetoetuste diferentseerimise järele, et ulatuslikuma töövõimekaoga inimesed hakkaksid saama suuremat toetust, väiksema töövõimekaoga inimesed võiksid saada mõnevõrra väiksemat toetust. Selgelt liiga madal on eelnõu praeguses variandis piir, mille järgi töövõimetoetus väheneb neil inimestel, kelle brutotasu kuus on üle 640 euro. See lagi tuleks seada oluliselt kõrgemale, näiteks võiks selleks piiriks olla keskmine brutopalk.
Siht on tööle aidata nii paljusid kui võimalik, aga ümberkorralduste tulipunktis peavad siiski olema noored. Kui osalise töövõimega noor lõpetab kutsekooli või saab mõnda muud koolitust, ei satu ta tavaliselt töötukassa huviorbiiti. Ta tuleb sinna suunata kohe pärast hariduse omandamist, kui ta ei ole tööd saanud, sest kui ta jääb aastateks koju või hooldekodusse, ununevad õpitud oskused ja kaob igasugune huvi tööd leida. Ometigi võiks teda ees oodata pikk ja sisukas tööelu.
Sotsiaaldemokraatide nende muudatusettepanekute üle, mis põhinevad suuresti huvigruppide

arvamusel, kavatseme kindlasti läbi rääkida ja nende mõju läbi arvutada. Ma loodan, et sotsiaalkomisjoni istungitel saame arutada nende ning ka teiste arvamuste ja ettepanekute üle. Suur tänu!

03:09 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Jüri Jaansoni!

03:09 Jüri Jaanson

Head kolleegid! Töövõimereformi on kildhaaval ehitatud juba pikka aega, alates 2010. aastast. Loomulikult ei ole kogu see süsteem praeguseks valmis. Meil on täna arutlusel selle reformi tuumikosa, töövõimetoetuse seaduse eelnõu, mis keerab täiesti teistpidi kogu praeguse töövõimetussüsteemi. Töövõimereformi peamine eesmärk on anda ühiskonnast kõrvalejäetud, püsiva töövõimega inimestele võimalus leida endale mingisugune sobiv väljund ühiskonnas, on see siis töö või haridus. Nende inimeste kaasamine on vajalik ka ühiskonnale, mitte ainult neile inimestele endile. Selles kontekstis on minu meelest kohatu rääkida mingitest probleemidest, mis võivad tekkida aastal 2020, ja esitada küsimusi, kas meil siis raha jätkub või mis edasi juhtuma hakkab. Kas on võimalust, et aastal 2020 ei jätku meil ühele osale ühiskonnast maksumaksjate raha? Mina sellist võimalust küll ei näe. Me räägime 500 juhtumikorraldaja töölevõtmisest, kelle abil peaks tööle saama 15 000 inimest. Ma arvan, et siin on proportsioonid täiesti paigas. Me räägime väga pikaajalisest süsteemist, põhimõtteliselt sellisest, mis peaks neid inimesi positiivses võtmes lõpmatuseni edasi aitama.
Töövõimereform koosneb oma tuumast, mida me praegu arutame, ning paljudest tugisüsteemidest, mida me järk-järgult arendame ja tervikuna üles ehitame. Sotsiaalkomisjonis on meil juba läinud lahti arutelu sotsiaalhoolekande seaduse muudatuste üle. Sügisel alustame kõigi neid teemasid käsitlevate seaduseelnõude lugemist. Töövõimereformi mõju-uuringu tutvustamisel ütles ka Saar Poll selgelt, et nad ei näe võimalust, et reformi tuumikosa ja tugiosi esialgu koos menetletaks, sest need asjad lähevad siis lihtsalt väga segamini. On oluline, et tuumikosa saab praegu menetletud, tugisüsteemid tulevad siis järk-järgult järele.
Ma tahan veel rõhutada, et mitte ükski sihtgrupi esindajatest, kellest siin täna väga palju juttu on olnud, ei ole väitnud, et töövõimereform ei ole vajalik. Vastupidi, väga paljud neist on öelnud, et mida kiiremini töövõimereform ellu viiakse, seda parem neile. Head rahvasaadikud! Ka mina kutsun teid kõiki üles hääletama töövõimetoetuse seaduse eelnõu esimese lugemise lõpetamise poolt. Seda sel lihtsal põhjusel, et sotsiaalkomisjonil on terve pikk suvi aega rahulikult läbi arutada kõik muudatusettepanekud, et olla sügisel valmis tugiseaduseelnõude menetlemiseks ja läbitöötamiseks. Aitäh!

03:09 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Neid ei saagi rohkem olla, sest kõik fraktsioonid on sõna võtnud. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 678 esimene lugemine lõpetada. IRL on paberi peale kirjutanud, et see eelnõu tuleks tagasi lükata. Keskerakond on oma mõtte, et eelnõu tuleks tagasi lükata, edastanud ilma paberita. Mina ei tea, Marika Tuus-Laul, kas peab paberi tooma või ei pea. Juhatus on otsustanud, et peab tooma. Nii see on. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist. Kaia Iva, palun!

03:09 Kaia Iva

Aitäh! Mulle tundub, et me siin äsja olime sinuga üsna ühel meelel selles, et võib-olla ka Vabariigi Valitsuse minister vajab pisut aega selleks, et ise esitada ettepanek eelnõu tagasivõtmiseks. Et talle seda aega ja võimalust anda, palun ma kümme minutit vaheaega!

03:09 Aseesimees Jüri Ratas

On see kindel? Selge. Kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

03:09 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.
Panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku, mille sisu on üks: eelnõu 678 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 34 Riigikogu liiget ja vastu 50, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.
Tulenevalt sellest määran eelnõu 678 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. augusti kell 10.
Esimene lugemine on lõpetatud ja seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.